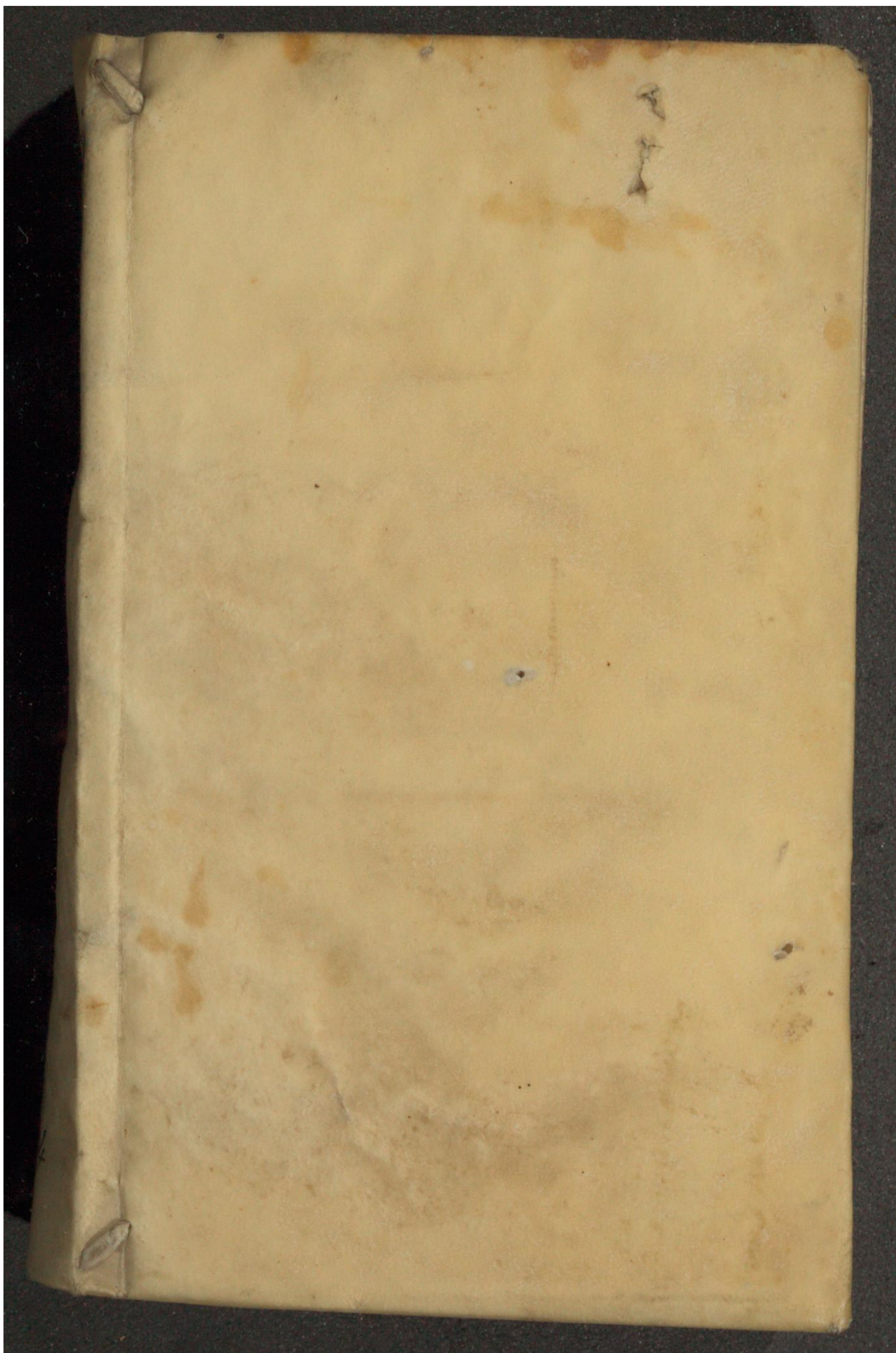
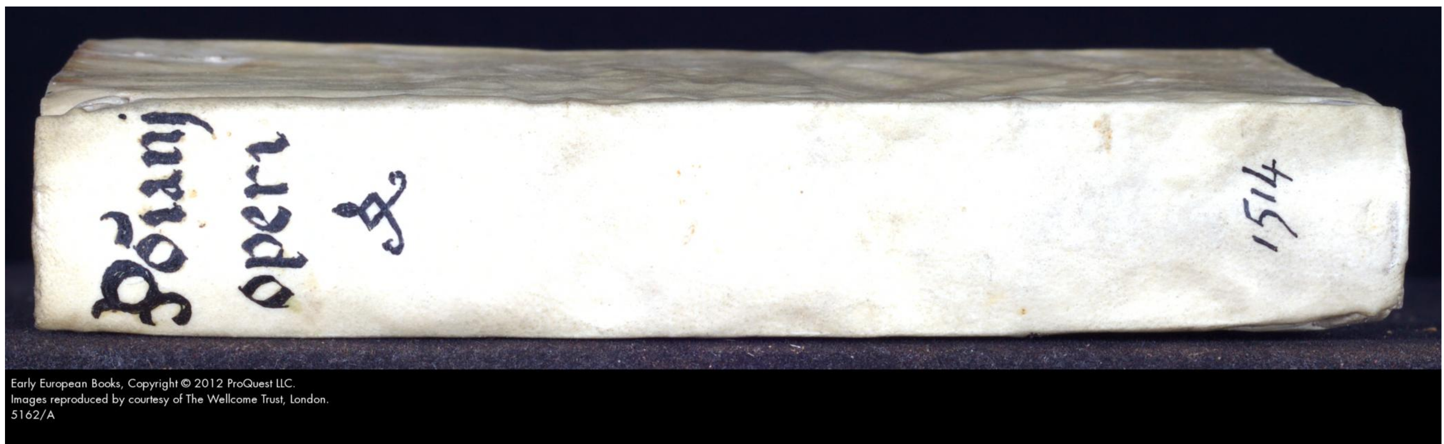
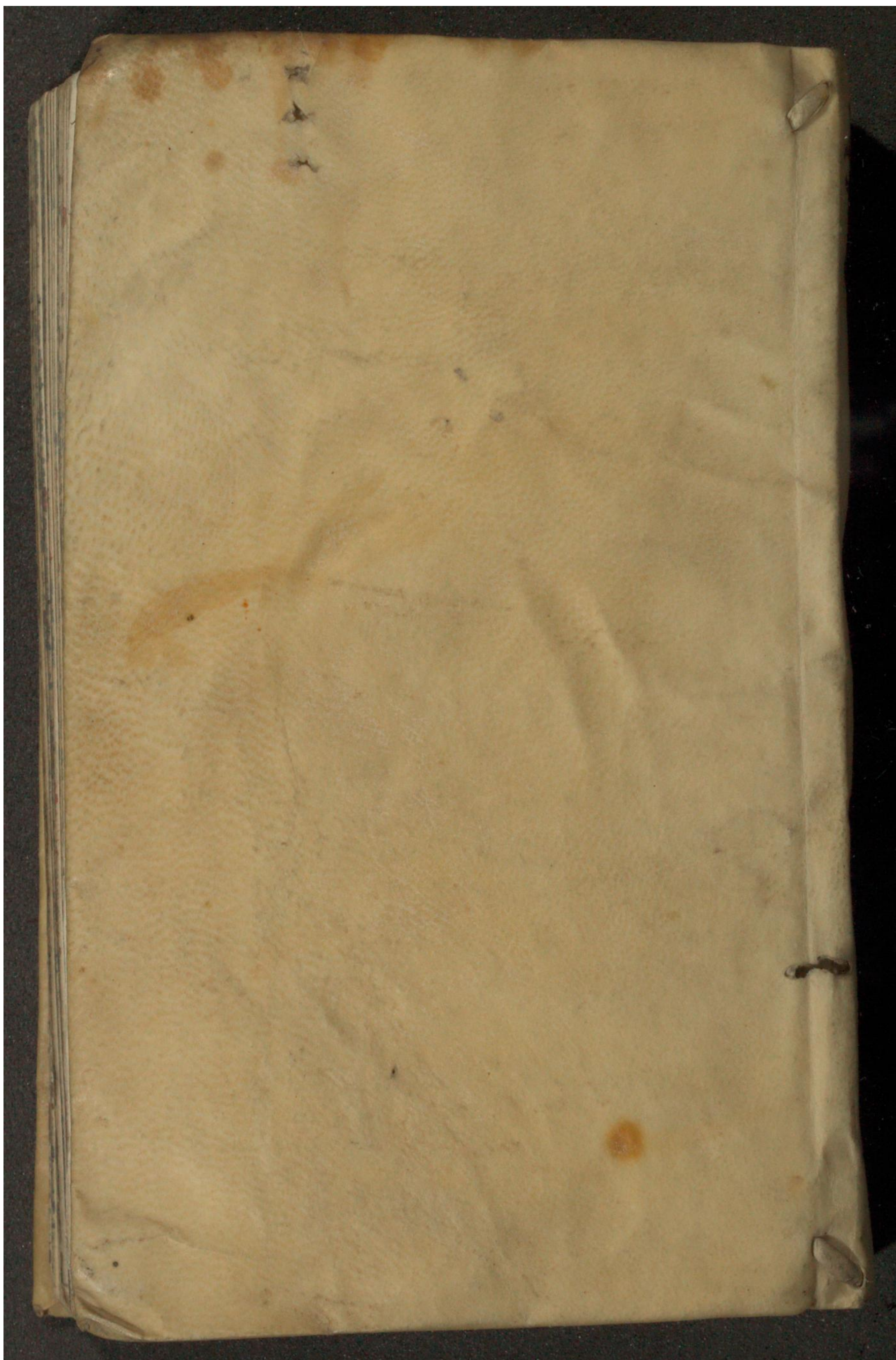
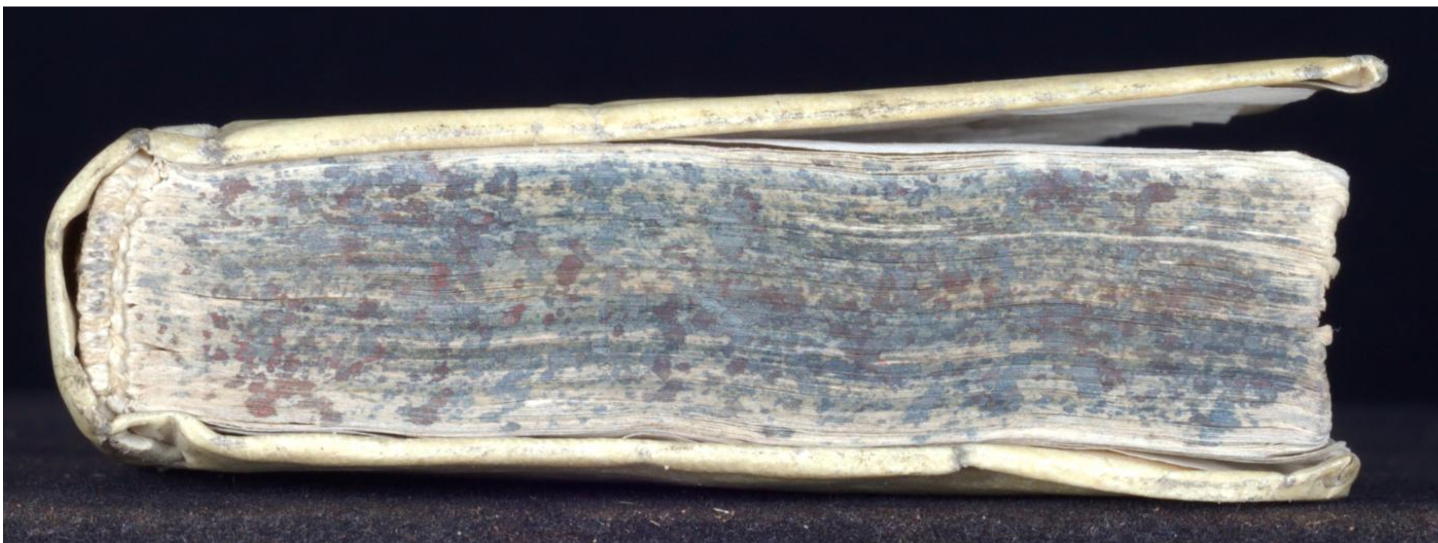
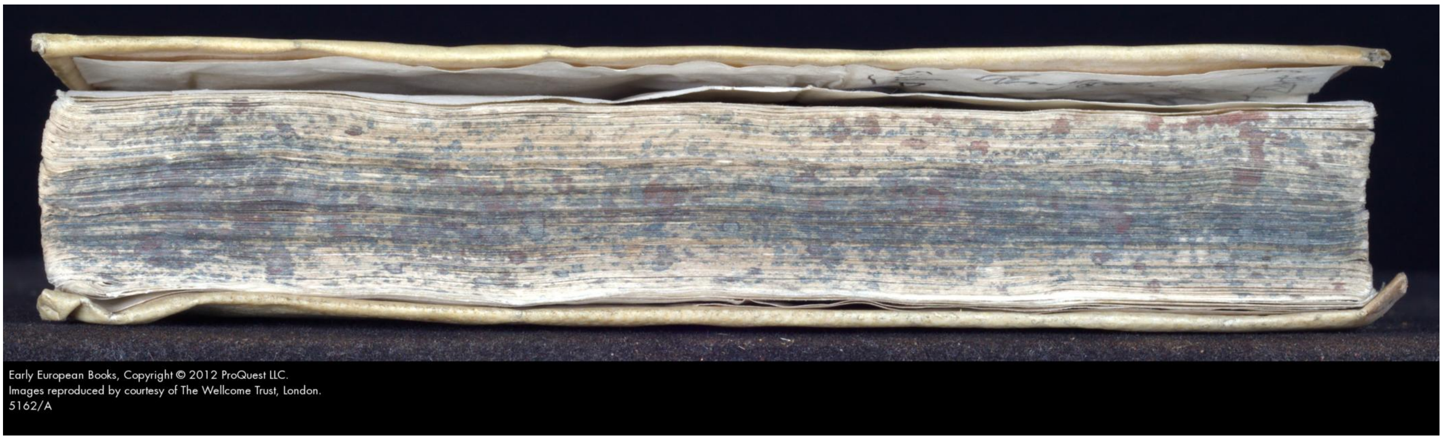

opera
1514

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 1191
COLLECTION

70896

QVAE IN HOC ENCHYRIDIO CONTINEANTVR.

Ioannis Iouiani Pontani Vrania seu de Stellis Libri quinq;.
Meteororum. Liber unus.
De Hortis hesperidum. Libri duo.
Eiusdem pompæ septem, quib. titulus est Lepidina, Necnon.
Meliseus, Mæon, Acon, carmina pastoralia.

In Calce uero index est eorum, quæ in toto opere habeantur.

Ex libris Arcudij

F. Alexander Ih.s Arcudius

MARIANVS TVCCIVS FLORENTINUS Ant. Fraciſco Albitio ſpectatiſſ. uirtutis Viro. S.

IOANNIS Iouiani Pontani Vraniam, Meteora, & de Hortis Heſperidum opuſculum, unà cum paſtoralibus quibuſdam carminibus ad te Vir præſtantiſſ. mittimus, ut ea in enchyridii formã labore noſtro nuper exacte & diligenter redacta, authoritate et auſpiciis tuis in lucem & manus ſtudioſorum hominum prodeant. Nulla egent laude noſtra tanti huius Autoris opera. Ea nempe ſuis titulis, in quibus ſanè ſpes magna proponitur, cumulate ſatis commendantur & decorantur. Adde ꝙ iam apud Viros doctos Pontanus in ea æſtimatione eſt, ut non reliquiæ ſit tantum, quin incrementum etiam priſci temporis. Inſedit animo nobis propediem annuente Deo uniuerſa illius opera, quæ ſoluta oratione compoſuit in his iiſdem typis excudere. Licebit tunc tibi planè intueri, q̃ merito tantũ Pontano ipſi iam tuo tributum ſit. Mirum tibi uiſum iri ſcio potuiſſe ab eo Marcum Ciceronem effingi adeo, hunc ſanè audire uideberis. Cæterum in præſentia Vir humaniſſ. gratanter & uultu hilari hæc ipſius opuſcula capias, in quibus aut nos amore labimur, aut in iis ſupra noſtræ ætatis captum heroici carminis ſita maieſtas eſt. Vnum hoc ſcio facturum te maxime operæpretium, ſi hæc tibi iugiter erunt in manibus ut Xenophontem Scipioni & Homerum Arceſilæ fuiſſe cõmemorãt, ſperoq; identidem Pontani noſtri manes lætaturos mirandum in modum, ſi tuum ſibi patrocinium non denegaueris. Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIum Vrania, siue de Stellis, Liber primus.

Vi cœlo radient ignes, quæ syde ra mundo
Labantur tacito, stellis qbus emicet ingens
Signifer, utq; suos pagant errãtia cursus,
Vnde hominum genus, & pecudes, unde æquor, & auræ
Concipiunt motus proprios, unde optima tellus
Educat uarios non uno è semine fœtus,
Et rerum euentus manant, seriesq; futuri,
Dic Dea, quæ nomen cœlo deducis ab ipso
Vranie, dic musa Iouis clarissima proles,
Et tecum castæ ueniant ad uota sorores.
Dum canitis, resonatq; cauis in uallibus echõ,
Ipse legam Lauriq; comas, ederamq; uirentem,
Ipse aras statuam uiridi de cæspite, & umbras
Lustrabo, tumuloq; feram solennia dona
Dilecti uatis, uiridi quem monte sepultum
Parthenópe, liquidamq; colit Sebethos ad undam,
Ipse chori pater, ac princeps, & carminis autor
Phœbe adsis, noctisq; decus Latonia uirgo,
Diq;, deæq; omnes, quorum sub numine cœlum est,
Tuq; adeo comes aonidum, dux optima uatum
Alma Venus (teneros nati sat lusimus ignes)
Dum cœli erranteis ignes, dum sydus amatum,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,

DE STELLIS.

Dum animus quæ signa tibi, quod pareat astrum,
Diua faue, & niueis felix allabere cycnis.
O mihi si Charites spirent si blanda canentis
Gratia mopsopio contingat labra liquore.
Tu uero nate ingenteis accingere ad orsus,
Et mecum illustres cœli spatiare per oras,
Nanq; aderit tibi Mercurius, cui cœlifer Atlas
Est auus, & notas puerum puer instruet artes.

DE LVNA.

Prima deûm terras glaciali sydere circum
Luna meat, cœlumq; suo terit ultima curru.
Dux clara in tenebris, alienæ obnoxia flammæ.
Aemula fraternis radiis, & solis ab ore
Ora fouens, quantumq; ab Apollinis igne recedit,
Hoc magis ipsa suum fundit mortalibus ignem,
Cornibus auratis primum, mox fronte refulget
Iam media medium cœli dimensa uolumen.
Atq; hinc obliquos uultus, turgentiaq; ora
Nocte refert, tandemq; uago digressa meatu
Exurgit Solem contra, plenoq; coruscam
Orbe comam, & fuluo totum caput explicat auro,
Septima quinetiam ut cœlo concessit ab alto
Mole grauis, septem ore uices, septem ore figuras
Mutat agens circum, & paruum conuertitur annum.
Hinc mare quod magnum terras complectitur imas,
Hinc uariat rerum species, quæq; humida ponti
Stagna colunt, errantq; suis animalia syluis,
Aemula crescenti reparant à lumine uires,
Et multo in primis implentur corpora succo.
Mox ubi decreuere ignes, decrescit & humor

Ille quidem, exhaustóq; uices à lumine pensat,
Paulatim & uacuæ lassantur sanguine uenæ.
Quod uarii maris accessus, uariiq; recessus
Ostendunt, quod frondosis in collibus arbos,
Quodq; salutiferæ succis felicibus herbæ.
Quàm multos etiam furiis hinc sæpe uidemus
Vexari, sortemq; animo indignamur acerbam.
Sæpe etiam morbo, aut dira languentia peste
Corpora decubuisse ad humum, sterniq; sepulchro.
Quid quod materies, uiridiq; è monte recisæ
Aere trabes multáq; comam turbata ruina
Fraxinus, ioniumq; abies uersura profundum,
Ante diem effoetæ senserunt damna senectæ,
Exhaustasq; situ uires, ac robora clament,
Curua senescentis Lunæ ni cornua seruet
Agricola, ingenti dum uellit ab arbore uallum,
Et percussa graui resonant nemora alta bipenni.

DE PROGNOSTICIS LVNAE.

Hæc eadem aerias arces, Iunonia regna,
Temperat, idq; licet certis cognoscere signis.
Nanq; ubi prima nouos remeando colligit ignes,
Fratris ab amplexu rediens, si nubila frontem
Occuluit, cornu per coelum inuecta retuso,
Prò quantum nimbi terris, pelagóq; paratur,
Quanti etiam sese uersent per inania uenti,
Si rutilo tum forte comam uelarit amictu,
Oráq; dispersis suffuderit ignea flammis.
Quarta dies sine nube, sine pluuiáq;, notóq;
Spondet ad extremum constanti foedere mensem,
Si nitidis nocturna genis, si fronte serena

Luna noua cū nebulis arguit plu[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Rutila se [illegible] [illegible] [illegible] ad extremū [illegible]

Incedit cœlo, & puro sese exerit ortu.
Ipsa eadem Arctoo rigeat si tempora cornu,
Tristis ab arctoo uentos tibi nuntiet axe.
Ast alia de parte trucem tibi suscitet austrum,
Tristis ab austrino rigeat si tempora cornu,
Hunc tamen ante diem si nulla effulserit, heu tum,
Heu male iactatas defenderit ancora naues,
Ni labor, & placidi succurrit dextera Phorci.
Quid dicam cum plena oculis rutilantibus, aut cum
Nigra genas duplici circum caput abdidit orbe
Horrida nocte sua? Di longe auertite iniquum
Himbremq; pluuiamq; & agenteis æquora uentos.
Cuius ut acceptæ uires, & cognitus usus,
Templa deæ statuere, sacrosq; ex ordine ritus,
Discerptumq; uiri corpus, laniataq; membra,
Et multum lacrimis perfusos coniugis artus
Finxit Niliacæ tellus addicta iuuencæ,
Et querulas sistra incassum percussit ad aras,
Hinc etiam graii uates ætnæa furta,
Et raptus siculæ toties fleuere puellæ.
Inferniq; Iouis thalamos, lamentaq; matris
Funereæ, erratasq; diu terrasq; salumq;,
Vmbrarumq; domos, & Sole carentia regna.

DE MERCVRIO.

Proximus at spatiis, & longe gressibus impar
Accelerat Maia genitus, celer ille deorum
Nuntius, auratis nectens thalaria plantis.
Hic rapidum propter Solem sua plaustra reflectens
Nunc matutinos agili temone iugales
Exagitat, pelagiq; cauo caput exerit alueo.

Luna noua sicut quando luci da fuerit ab aglone celum rigeat erit tristitia aglonaris si rigeat ab austro australis sed si ante quam diem nulla apparuerit procella arguit in mari luna plena rutilans aut cum gyro nigro significat himbrem pluuiam uentis et tempestate in mari

Nunc Atlanticæ matris memor, hesperidumq;
Rura uidere parans, fuluumq; in frondibus aurum
Serus obit, sero flauum lauit æquore crinem,
Et sero herculeas linquit post terga columnas.
Sed siue immissis solem præcurrit habenis,
Seu sequitur, uictusq; terit spatia ultima metæ,
Non ipse ingenteis oras, non liber apertas
Audet adire uias cœli, titania tantum
Imperia, & Solis timet abscessisse quadrigis.
 Ergo ubi ternonasq; plagas, ternonaq; mundi
Dimensus spatia, & curru dat lora secundo,
Sistit equos. mox cœptum iter, ac uestigia rursum
Nota legit, nunc ipse humilem demissus in austrum,
Nunc Boreā, & summas pennis petit arduus arctos.
Et quoniam uolucri rapitur sub sydera lapsu,
Ac nunc hos innisus equis, nunc conuenit illos,
Aut Iouis exquirens monitus, & mitia iussa,
Consilia aut senioris aui, uiolentá ue Martis
Imperia, & motos sublata pace tumultus,
Hinc pedibus nectit pennas, hinc iussa deorum
Nuntius exequitur uario Cyllenius astro,
Itq;, reditq; uiam toties, mandataq; portat.
Nanq; ubi deliacasq; rotas, thymbræaq; propter
Signa, & Apollineos iusta comes astitit axes,
Tum uates responsa canit, tum pronus haruspex
Exta notat, tunc & liquidas intentus in auras
Oscinis explorat cantus, & præpetis alas.
 At si nocturnam Phœben, rorantiaq; astra
Et niueæ tetigit secreta cubilia Lunæ,
Agnouitq; deæ uultum, & mandata recepit,

Nec mora, digrediens monstratas excitat artes,
Deducit pelago classem, secat æquora cursu,
Ignotosq; tenet portus iam merce sabæa
Nauem onerat, redit & tyrio spectabilis ostro.
Hinc & Mercurio nomen Romane dedisti,
Quēq; & arabs, quēq; & babylon Stilbonta uocasset.
Ast ubi summotasq; domos, & frigida adiuit
Tecta senis, solioq; nepos acceptus auito est,
Tum succos meditatur, & idæam Panaceam,
Dictāmumq; legit. tum uulnera siccat, & udo
Vnguine lenit agens, adhibetq; ad munera cantus,
Tunc uero strepitus armorum, atq; horrida bella,
Atq; enses, ac tela placent, tum uiuere rapto,
Et prædas agere, & discindere mœnibus urbes
Gaudet, & effuso cædem ingeminare cruore,
Belligeri cum forte ducis se ad signa recepit,
Et galea abscondit crines, & pectora ferro
Inclusit, lateriq; auratum accinxit & ensem,
Fert leges, ac iura fori, pacisq; quietos
Imponit mores, mandataq; publica defert,
Si iubeat genitor cui ciuica munera curæ,
Et patres legere, & sanctum instituisse senatum.
At si candenteis humeros, & eburnea colla
Exeruit, placidoq; simul Cytherea petiuit
Amplexu, madidoq; recens è crine fluentem
Stillauit rorem, blandosq; afflauit amores,
Non ipse inachiæ memor, aut fera uincla puellæ
Exoluit, tristiq; obducit lumina somno
Custodis monstri, aut torpentis ad hostia lethes
Traducit miseros per opaca silentia manes,

S ed resides cantus in uertice cyllenæo,
F ormosæ ludunt ubi festa ad carmina Nymphæ,
P ersonat, & tenueis moderatur pollice chordas,
A c non cedenteis queritur tam crescere curas.
V ritur, & placidum cantando nutrit amorem.
I pse canit, teneræ cantus risere Napeæ.

DE VENERE.

Hinc felix regio, mundiq; beatior ora,
Q uam lusus habitant molles, ubi segnis amorum
Militia in uacuas exercet uulnera mentes.
V er alit æternos flores, passimq; uagantes
I ncustoditæ ludunt per gramina Nymphæ.
O cia cantantes mulcent ignaua camœnæ.
H as inter succincta sinus, redimita papillas,
E t roseum spirans fragranti uertice odorem,
E rrat nuda genu per florida prata uoluptas,
C ui uolitant flaui per candida colla capilli,
A d frontem aurato religat quas fibula nexu.
L ætatur dea, lætanti risusq;, iociq;
A ssiliunt, somniq; leues, & mollior aura.
H inc passim liquidi ambrosiæ rorantur honores.
S tillat acidalius late liquor. At uaga nantum
L udit aquis, mistim pueri, nudæq; puellæ
G rata cohors Veneri, chorus & genialis amorum.
T um uideas amne in medio rutilare fauillas
Materna face quas iocus hinc, ast inde Cupido
E xcussit. caluere undæ, caluere natantes
A fflatu media uehitur lasciuia cymba,
H ortaturq;, monetq; habiles agitare lacertes.
H ic aliquis puer enando dum brachia iactat

Iniecitq; manum sociæ, furtimq; papillis
Inseruit, tener ora rubor per grata cucurrit.
Hic aliqua adnanti puero dum brachia miscet,
Miscuit & fœmori fœmur, & simul oscula iunxit.
Interdum se tota cohors in flumine mersat.
Non obstat pudor audaci, aut lux ipsa pudenti.
Luditur, & placidis immurmurat unda susurris.
Emergit mox, & campis se fundit apricis,
Dona legens selecta manu, ac redolentibus hortis.
Erranteis sequentibus florum dea, coniugis auræ
Flant super, & liquidis distillat odoribus æther.
Has oras, atq; hæc Gnidiæ loca læta uolucres
Peruolitant circum, & Paphii uectantur olores,
Numinis Idalii currumq;, rotasq; uolanteis
Qui subeunt, molliq; ferunt per inania lapsu.
His Cytherea suum posuit pulcherrima sydus,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit aer,
Et dulceis in corde agitant animantia motus.
Ipsa refulgenteis auro interplexa capillos
Auroræ è thalamis, radiorumq; æmula Solis
Lucem aperit, reseratq; diem mortalibus almum.
Interdum rapidis Phœbi deserta quadrigis
Euocat oceano noctem surgentibus astris,
Admonet & placidi per amica silentia somni.
Verum ita digressusq; suos, sua tempora pensat,
Et sinuosa means niueis secat æthera Cycnis,
Vt solem petat, ad Solem uestigia flectat
Ipsa quidem coeli undecies ubi quina peregit
Momenta, Eoo seu cum nitet aurea mundo,
Oceani hesperias seu cum declinat in undas.

Ipsa umbram in tenebris obtendit ut æmula Phœbes,
Ipsa die radios obstentat ut æmula Solis,
Et lucem terris, & cœlo lumina præbet,
Tantos læta suo de sydere fundit honores.
Hæc decus, hæc ipsa est hominumq́;, deumq́; uoluptas,
Qua sine nil iucundum animis, nil dulce fatendum.

DE SOLE.

At medios cœli tractus, medii ætheris oram
Fons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
Sol, qui terrarum flammis opera omnia lustrat.
Ipse idem superûm princeps, ductorq́; choreæ,
Ad cuius numeros & Di moueantur, & orbis
Accipiat leges, præscriptaq́; fœdera seruet,
Agnoscant auræ imperium, maria alta tremiscant,
Audiet & longe tellus fatalia iussa.
Atq; hunc, nequà opere in tanto decor ullus abesset.
Præfecit luci rerum pater, ipse niteteis
Spargeret ut radios, ipse ut lustraret olympum,
Et terras simul, & magna liquidi aeris oras,
Vnde dies, quiq́; in sua terga reuoluitur annus,
Atq; æui simulacra fluunt, & tempus, & ætas.
Hinc uer purpureum uestit florentia prata
Spicæq́; hinc campis flauescit messis, & ægrum
Lenitura animum, ac dulcem inductura soporem.
Distendit uacuas pinguis uindemia cellas,
Et glacialis hyems resolutis ebria curis
Ante focum molli solatur frigora Baccho.
Hasq́; uices pater ille deûm uoluentibus annis
Esse dedit, quas ipsa æterno fœdere seruant
Tam certos elementa simul retinentia nexus.

DE ANNORVM *uarietate.*

Atq; alii (horrendum) qua brachia pandit iniqua
Parte poli, chelasq; audacius exerit ingens
Scorpius, hinc anni primos duxere meatus,
Et primam fecere uiam, cum partibus æquis
Dimidium luci, atq; umbris Sol diuidit orbem,
Ac noctem paribus suspendit Libra diebus.
Ast alii sæuæ post horrida frigora brumæ
Cum premit auratos nephelæi uelleris artus
Phœbus, & imbriferum rediit uer, omnia quando
Alma parit tellus, quando omnis germinat arbos,
Cum uiret omne nemus, resonant cum frondea rura
Concentu uolucrum uario, pecudesq; feræq;
Exultant lætæ in Venerem, ac tritonia monstra
Ignibus incaluere, acer furit ardor, ut ipse
Horreat indomitas Proteus contingere phocas.
At misera in scopulis, soloq; in littore questus
Alcyone ingeminat, uocesq; effundit inaneis
Multa querens, exosa diem, nomenq; mariti
Seruat auis, Céyca uocans, Céyca requirens,
(Ah miseram) rapidas repetens Céyca per undas.
Nec uero non è summo quoq; culmine cancri,
Qua regnat calor ipse, & equos sol sistit anhelos,
Extremum inuisens Ararimq;, atq; ultima Thyles
Littora, carceribus positis exordia prima
Hinc anni fecere, alacresq; egere quadrigas.
At Numa frigoribus sub iniquum tempus, ubi ingens
Declinat cœlum, & gelidum Sol ægocerota
Pronus obit, pronoq; petit spatia ultima cursu,
Qui fessos instauret equos. Hinc uiribus auctus

Deserit antipodum sedes, digressus & austro
In boream obuertit sinuoso calle, diemq;
Auget, & obscuras nocti iam surripit umbras,
Insudatq; sequens cliuo, atq; assurgit in auras.
Has igitur solis metas, hæc tempora seruans
Egeria monstrante suum traduxit in annum,
Vt quæ prima noui repararet tempora cursus
Principia hæc spatiis sua sortiretur oberrans
Annus, & ad solem firmaret signa cadentem,
Sed phœben, phœbesq; rotas, & plaustra secutus
Fraternum impleuit germanæ mensibus annum.
At Cæsar, solemq; sequi, solemq; tueri,
Et solem lucisq; auctorem dicere, & anni,
Solis & ad metam totas effundere habenas,
In lustrumq; superuacuas concurrere parteis
Iussit, & hoc latios inscribi nomine fastos.
Dicendum & uariis fuerit qui gentibus annus,
Aegypti primum ueteres fecere bimenstrem,
Moxq; quatergeminis complerunt mensibus, inde
Per bissena pari duxerunt sydera tractu
Arcádes, at noster quot tempora continet annus,
Annorum numero censebant arcádes, ante
Iam geniti, quàm Luna suos ostenderit ignes,
Tantus honos, tanta est antiquæ gloria genti.
His totidem adiunxere animis & acarnanes altis,
Tutati ferro patriam, mox funere in ipso
Coniecere animas, & honesta morte suorum.
Italiæ licet antiquos euoluere fastos.
Nanq; alium primo Romæ nascentis in orte
Instituit pater, & gyro breuiore coegit.

Promouit spatium Numa. Nec laurentibus idem,
Idem erat albanis. Alium qui Tyburis arua,
Quiq; ferentina Cererem metit incola falce,
Et tenuere suis, habuereq; in urbibus orbem.

DE SOLIS PROGNOSTICIS.

Ille etiam uentos, tempestatesq; futuras,
Atq; imbres, æstusq; graues, & frigora monstrat.
Nanq; ubi cæruleo rapidum petit æquore cœlum
Exoriens, aperitq; diem natalibus undis,
Si nigram obscuro faciem uariauerit ortu
Concauus, inq; atram condentur lumina nubem,
Et pelago, & terris uiolentior incubat Eurus,
Turbatasq; amnis in pontum deuehet undas.
Quinetiam ut nullæ densentur in aere nubes,
Si tamen aut hebetes radii torpere uidentur,
Aut si plus nimio torrens incanduit ardor,
Collige uenturos imbreis. At pallida quando
Aurora oceano caput exerit, horrida'ue inter
Nubila, diuersis rumpit Sol partibus, & nunc
Obliquos effert radios, nunc pallidus ore
Delituit nimbo (heu) rupto fœdere cœlum
In terras ruet, & sæuum per inane rotatæ
Præcipitent nimborum acies, quæ grandine mista
Arboribus stragemq; dabunt, & Vitibus almis,
Vix ouium ut clausos defendant culmina fœtus,
Non mihi tum nõ claustra bou'ue, armenta'ue equarũ
Ducenda à stabulis, non me extra tecta domorum
Ducet iter. Seruanda dies, quam rite serenam
Spondeat, Oceani seras cum lucidus undas

Intrarit,

Intrarit, non nube comam, non turbidus ora,
Sed qualem hesperio tethys suspirat in antro.
Quòd si tum quoq; nigranti uelatus amictu
Occiderit, siue ipse suo quanquam emicat ore,
Si tamen aut atras nubes raptauerit, aut si
Palleat, & maculæ fundant sese undiq; nigræ,
Venturam expectes pluuiam. non te optima fallent
Indicia, & multis nota experientia sæclis.
Vidi ego cum rutilos aurora immitteret ortus,
Igneus aut roseo se tingeret æquore titán,
Ventorum ingenteis sudum per inane cateruas.
Vidi & cum rutilus maculis inspergitur ignis,
Præcipitem iactari undosa ad littora nauem
Amissis fluitantem armis, ac dura gementem
Verbera, & effracto nudatam lintea malo,
Nulla salus, spes nulla uiris. in uota, precesq;
Vertuntur. uacat ars. miseræ exoptantur arenæ.
Et dulcis terræ exortes tanguntur amore,
Tanta mole ruunt immissis imbribus euri.
Deniq; cum rebus causas, cum semina causis
Sufficiat grauido fœcundans uiscera partu,
Nec quicquam sine sole nouas in luminis auras
Prodierit, pater ipse hominum, pater ipse animantum
Quæcunq; aut uiridi nemorum pascuntur in umbra,
Cæruleos'ue secant latices, aut aera carpunt,
Hinc bissena deo soluebant uota quotannis
Phœboq;, & Nomio, Lycioq;, patriq; Lyæo,
Et quibus ad lucos, quibus in solennibus aris
Nominibus uenerata deûm officiosa uetustas,
Delion, ac clarium, nec ficto nomine Osirim,

Confecit certis uel qui pythona sagittis
Sanguine fœdantem terras, uirusq; uomentem.
Plurima quæ ueteres graiûm cecinere poetæ.

CVR Apollo dicatur Pythonem occidisse.

Nanq; ubi se informis rerum, atq; incondita moles
Digerit, inq; suas abeunt elementa figuras,
Tum tellus grauis imbre, & adhuc stagnãtib. aruis
Fumida, anhela uagos tollebat ad æthéra tortus
Inuoluens cœlum nube, & caligne opaca,
Hic ille immanis Python, immania cuius
Corpora, iamq; deos, & diuûm tecta petebant,
Ipsum etiam inuasura Iouem, cum delius arcum
Intendens tulit acer opem. nanq; agmine facto
Emittens rapidas torrenti è sydere flammas
In gremium matris luctantem, & acerba tuentem
Intorsit. stetit ille tremens, tum colla reuinctum
Centum implexa modis, centum religata catenis
Ad maneis imos, atq; intima tartara traxit
Victor, & obscura cœlum caligne soluit.
Hic Python, hæc tela dei, uictoriaq; hæc est.

CVR Apollo, & Diana Latonæ filii.

Latonæ gemini partus, bina edita Delo
Pignora, nunc quæ sint (paucis aduerte) docebo.
Latonam graii terram dixere poetæ,
Latonam dixere solum. Latonia tellus
Omnia progenuit, mater, diuumq;, hominumq;,
Atq; ubi se in proprias cœpere elementa figuras
Induere, optatumq; locum, & data munia obire,
Ipsa quidem medio mansit, sed mole liquenti
Instabilisq;, etiamq; tremens, quãdo æquora nõdum

Incertas ierant sedes, sed corpore misto
Pugnarent, et adhuc nullo sub fœdere pontus,
Terraq; se duris urgerent legibus, ut iam
Vnda solum traheret, tellus maria alta teneret,
Paulatim calor ille (deus) cedentibus undis
Telluri sese insinuat, gremioq; receptus,
Felicem partu genitricem impleuit, & inde
Di geniti Phœbusq; potens, Hecateq; triformis
Emergunt. Illa acta polo interiore resedit
Horridior, glaciem spirans, & degener ore
Fœmineo, minus atq; habilem sortita calorem.
At Phœbo natura mares, animosq;, uigoremq;
Addiderat. Volat acer equis, atq; æthera carpit
Iam mediũ. Stetit hinc superũ lõgo agmine cinctus
Et pháretra insignis humeros, & crinibus aureis.

CVR DICANTVR DELO Geniti.

Hos Delo genitos magna, magni æquoris oris
Crediderant, Delo excelsa, cui uertice summo
Splendet apex, quoties cœlo latenia Luna
Exoritur, uisitq; suum Sol aureus orbem.
Fluctibus hinc rapidis. tremuloq; emergere ponto
Credebant, uastoq; maris delabier alueo,
Indulgente suis Delo cunabula natis.
Quin etiam ogygis olim cum mersa sub undis
Paulatim exereret tellus caput, oceanusq;
In sua iura, suos fessus concederet æstus,
Et tandem emicuit stellanti lumine cœlum.
Tum prima ex undis, uastoq; è gurgite Delos

Prosiluit. Fulsere apices, & uertice Cynthus
Lucifero, qua parte dies surgebat, & altum
Sol oriens. curruq; & equis insignis obibat.

CVR PASTORES, IANVS. PHOEBVS. APOLLO.

Hunc & pastorem conuerso nomine dicunt,
Quòd pascat quicquid sub coeli nascitur oris,
Quòdq; fores nascentũ aperit, quòd claustra relaxat
Gignentum, tenerosq; educit in aera foetus,
Hinc Iano nomen fecere, hinc nomina Phoebo
Ipsa dedit species, nitidoq; in corpore fulgor
Idem quòd uolucreis neruo stridente sagittas
Torqueat, & certo defigat uulnera ictu,
Morbosq; illuuiemq; ferens, hinc notus Apollo.

CVR SOL, LIBER. HERCVLES. OSYRIS. LYCIVS.

Quòd Solus coelo apparet fulgentibus astris,
Solus & immenso lato loca lumine lustrat,
Hinc Solem dixere patrem lucisq;, dieq;.
Sponte etiam immissis coelo quia fertur habenis,
Liber. At herculeo laetus cognomine, quando
Disiicit aerias nubes, lucemq; ministrat
Aeris ipse decus, decus, & sua gloria coeli.
Quin & threicius diuino carmine Vates
Hunc nitidum Phaneta uocat, quòd surgat eoo
Orbe recens, quòd mane nouos instauret, & ortus.

Inde etiam auricomū ægyptus ueneratur Osyrim,
Aegyptus, cui cura deum, quòd lumina mille,
Mille micent oculis passim radiantibus ignes.
Lyncæa quin etiam quòd uis populantibus umbras
Luminibus, quòdq; & radiis fugat hnmida passim,
Terrestreisq; abigit fumos, & nubila differt.
Vt lupus insidias meditatus, pascua circum
Insectatur oues rabie ferus, & ferus armis,
Pertentatq; aditum, & septis sese arduus infert
Dentibus infrendens, & morsu exasperat iras.
Hinc Lycius sibi nata deus cognomina fecit.

DE MERCVRIO, ET ARGO.

Quin & Mercurium mutato nomine dicunt,
Argum somnifero uictum strauisse caduceo
Insomnem, centumq; oculos, ac lumina centum
Pandentem, & niueæ seruantem pascua uaccæ.
Argus enim cœlum est. Vigilantia lumina flammæ
Aetheriæ, & uario labentia sydera mundo,
Quæ passim multa sublustris noctis in umbra
Collucent, sed mox Phœbo exoriente perempta
Torpent luce noua, & candenti lampade uicta
Emoriuntur, & obscuro conduntur olympo.

DE ADONIDE, ET VENERE.

Nec deploratum Veneri linquamus Adōnim,
Venantem quem durus aper sub dente peredit.
Non illum fontes, nec amici flumina Nili

I nfletum uoluere. Nouus dolor attigit amnes
S eptem illi totis ripa latuere diebus,
E t septem plenis spumanti margine ripis
E xiluere, cauo digressi fluminis alueo,
S tragem agri? stragem & pecori, stragemq́; colonis.
C um ferrent, miseri tantum mors angit amici.
B alsama te & Myrrhæ, te cedrus fleuit Adoni,
T e lauri strata per humum luxere corona.
T er myrtus conata sequi miserabile funus,
T er radice retenta sua est. ter brachia flexit,
T er frustra lentos conata est flectere ramos.
I psa Venus postq̃ lacrimæ effluxere, genisq́;
D efecit liquor, & capiti coma longa reuulsa est,
T er mensem exanimis iacuit. Vix deniq; quarto
L ucem hausit, uultus & adhuc suspirat amatos.
T erra etenim Solem queritur deserta cadentem,
I nuidit quem tristis hyems, cui sæuior apri
H orret cana gelu facies, cui plurimus imber
C rine madet, geminos & cum male concutit armos,
D iglomeratq́; niues, & grandine uerberat auras.
N am cum Sol rebus præsit pater ipse creandis,
V t sese ad manes brumæ sub frigora transfert,
T um tellus uidua sulcos oblimat in aluo,
A c ueluti uirgo absenti cum sola marito
S uspirat sterilem lecto traducere uitam,
I llius expectans complexus anxia charos.
E rgo ubi Sol imo uictor conuertit ab austro,
T um grauidos aperitq́; sinus, & cæca relaxat
S piramenta, nouas ueniat qua succus in herbas,
E t tandem complexa suum lætatur Adonim.

DE HEBONE DEO.

At quam Sebethi fontes, quam cærula lambit
Phormelle, quæq; & musas colit, ociáq; ornat
Pieridum, & magni tumulo tegit ossa Maronis
Parthenópe, regum domus, & decus ipsa uirorum,
Clara armis, clara ingeniis, & fortibus ausis,
Hæc annis florentem, oculisq;, & crine decentem
Hebonem uenerata, suos ritus, patriumq;
Instituit morem, & sacris iam rite peractis
Vrbs Hebóna salutat, agriq; Hebóna frequentant,
Hebóna & referũt simul antra, & littora, & amnes.
Hic etenim florem ætatis, roburq; iuuentæ,
Et speciem deus, & formæ dat habere decorem,
Oraq;, luminaq;, & moderanteis corpora sensus.
Sed prius Herculei torrentia sydera monstri
Solstitio uicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Ante & conspicui summo de cardine mundi
Flaua Lycaonio surget Pallantias axe,
Atq; diem auerso subteruehet auster olympo.
Stabunt & cœli septem labentia signa,
Quam fando, patremq; hominum, regemq; deorum
Laudibus, aut meritis tollam, aut æquem ipse canẽdo;
Quem centum celebrant aræ, quem nomina centum,
Vt siquis iubare exorto phœbeia demens
Ausit obire oculis ora, atq; haurire uidendo,
Illicet ecce illi torpescunt lumina, & ipsa
Caligant in luce oculi. tum tempora circùm
Offundit sese nubes, & fumida oberrans

DE STELLIS.

Caligo, ac nigræ cœlum eripuere tenebræ.
Vsq; adeo nec fas oculis comprendere cuiquam,
Necfando terræ decus, & decus etheris alti
Vnde sibi proprias ducunt animalia uitas,
Vnde trahunt nostræ cœlestia semina mentes,
Quo sine nec spirat quicq̃ nec nascitur usquam,
Nec color ullis erat rebus, tenebrisq; malignis
Et cœlum, & terras nox circunfusa tenebat.

DE MARTE.

Et iam intacta mei superat pars maxima cœpti,
Ac mentem calor instigat. Iuuat alta uagari
Sydera, & immenso propius succedere cœlo.
Magnum opus, & iam signa dei fulgentia terrent,
Armorumq; haurit strepitus, clangorq; tubarum.
Ipse deus rapidis insistens pronus habenis
Tela manu quatit insultans, acerq; cruento
Ore tonat. pellunt agili temone iugales
Exanguis metus, atq; tremor. tum ferreus ora
Terror. sanguineumq; pauor quatit ante flagellum.
Ille quidem diuis iam formidabilis ipsis.
Sed mihi digna uiro, atq; animi sibi conscia uirtus
Suadet iter, penitusq; aditus intrare repostos.
Hanc non terrisono prosternere fulmine Cyclops,
Non facibus, crinem ipsa feris implexa Megæra,
Nec uis ulla queat stygis emersa tenebris.
Illi ferratum galea caput, inclyta bellis
Atq; deûm fato maior prudentia seruat.
At Clypeo indomitum munit constantia pectus.

S tent adamante togæ, totosq; infusa per artus
T emperies, ualida sese metitur in hasta.
A nte uigor mentem, hortaturq;, animosq; uiriles
A ere ciens magno laudum succendit amore.
H ac duce Iunonis odiis iactatus iniquæ
A mphitryoniades, tot monstra ingentia uictor
F udit humi. Non hunc liuentibus obsitus umbris
C ocytos, non sparsa nouem per iugera monstrum,
A ut impacatæ deterruit incola Lernæ,
Q uo minus infernosq; lacus, & opaca uideret
T artara, captiuum & supera ad conuexa referret
I pse canem. Quin astrigerum subnixus olympum,
L abenteisq; domos diuum ceruice refulsit.
E t dubitem mente hæc complecti, & pandere dictis?
Efferus has habitat sedes deus, huic comes hæret
E t bellum, belliq; parens discordia, & iræ,
I niustum, insidiæq;, & pallida tabe cruenta
C ædes, inq; suum rabies armata cruorem.
I pse enses, ac tela inter, radiosq; rotarum
V ersatus ferrum, exercetq;, aptatq; ferendo,
E xacuitq; mares animos, & suscitat ira
I mplacidus. Martem hinc ueteres dixere latini.
H unc Iunone satum nullo Ioue, patreq; nullo
O leniis conceptum herbis per cresia rura,
E ductumq; Hebri ripis rodopeia ad antra
C rediderãt, animi indomitũ, aduersumq; Mineruæ.
S cilicet ætheric mens est de fomite. Ad artus
C orporeos, molem discordi è semine cretam
I uno agitat. Ciet hæc turbato in pectore uersans
S anguinis ingenteis æstus, & colligit iras.

Vnde auidus belli furor, atq; insania ferri
Præcipitant. Iacet ingenti ceu pressa ruina
Mens super. at rapidus feruet sub pectore Mauors.
Hinc quondam magni tellus Iouis insula Crete
Ionii Crete pelagi decus, inclyta bellis,
Clara uiris, capere arma, & acutum cingere ferrum
Prima dedit, curuo & spicula tendere cornu.
Post Thraces coluere, ferum genus, aspera duro,
Terra solo, gens ipsa iugis assueta niuosis,
Et prædas agitare, & opimo uiuere rapto.
Hoc etiam genitore satus Romanus, & ipse
In patrium decus, & belli sese extulit artes,
Transgressus latii fines, transgressus & alpes,
Oceano stetit, & Bactris fera intulit arma,
Atq; indis, post edomiti septem hostia nili,
Atq; triumphatos non uno ex orbe Britannos.
Sed quanq̃ imperii impatiens, & pectore sæuus
Indomito, ac ruptis præceps rapiatur habenis,
Ipse tamen solium solis ueneratus, adacto
Curru sistit hanelus equos. mox lora remenso
Contorquet spatio, non ante ad munera recto
Conuertens cursu, q̃ princeps, duxq́; deûm Sol
Iusserit, illum adeo timet, obseruatq; tuendo.

DE IOVE.

Iuppiter hinc solio longe spectandus ab alto
Exerit os placidum terris, & fulgidus aureo
Sydere, felices mortalibus explicat igneis.
Hinc ego, siqua fides astris, aut siquid ab alto
Aethera cognatum nostris in mentibus hæret,
Crediderim fas, ac leges, & iura, piumq́;

Et rectum manare, & amicæ fœdera pacis.
Crediderim insonteis scelerum, experteisq; malorum
Mortaleis agere, & felicibus addere sæclis
Sæcula, perpetuumq; annos extendere in æuum,
Tanta Iouis placidi clementia, ni malus atro
Sydere, torpenteis Saturnus funderet ignes,
Funderet & læti causam infelicis, & omne
Morborum genus, & miseræ mala plurima uitæ
Iuppiter inde pater cunctorum autorq; bonorum.

IOVEM HABITVM PRO DEO, PRO ETHERE, PRO AERE.

Quin uarios etiam ipsa Ioues commenta uetustas.
Iuppiter omnipotens rerum qui summa potestas.
Tu rerum sator, & diuûm pater, atq; hominum rex.
Ab Ioue principium generis. Iouis omnia plena.
Ille colit terras. Illi sunt omnia curæ.
Hinc tot sacra deo, fumantiaq; exta ferebant,
Hinc capitolinæ dominator Iuppiter arcis,
Totq; triumphanteis uidit de rupe quirinos
Sanguine tingenteis aram, & candenti iuuenco.
Quinetiam rapido qui turbine uertitur æthér
Ignibus incandens, quiq; áéra lustrat opacum
Pro Ioue resperfas sensit sibi frugibus aras.
Hic tener ille calor, tepidæq; ex ignibus auræ,
Quo terræq;, fretumq; & magnus concipit orbis,
Conceptosq; fouent turgentia semina fœtus,
Dictus ob hæc late in gremium descendere amatæ
Coniugis & placidam amplexu captare quietem,

Aeris ipse etiam campos tenet. Vnde per auras
Fulmineo inuehitur curru, quo maximus Atlas
Intremuit. Tonuere poli, atq; exterrita pressit
Corda uirûm pauor exanguis. Ruit arduus acta
Ventorum mole, ac rutilantia fulmina torquens
Alta petit, uallisq; cauas in nocte profunda
Inuoluit, nigra & coelum caligne condit.
Tum pluuia, & largis exundant imbribus amnes.
Subiectiq; natant campi. Crepitantia grando
Tecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrem
Infandi. Prostrata iacent armenta per agros,
Spiranteisq; uident natos stagnantibus aruis,
Mox uno immersa exitio, cum montibus altis
It torrens, præcepsq; insano uortice torquet
Obuia, & obstanteis annoso robore syluas,
Implumesq; auium nidos cum matribus, ipsis
Proruit inuoluitq; ferarum horrentia lustra.
Ipse autem sulco insudans dum insistit arator
Auulsus stiua, immensum per inane rotatur
Turbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
Illumq; & miseros sub adunco uomere tauros,
In latus aduersi montis iacit, & prærupta
Valle uiatorem resupino corpore uoluit
Præcipitem, & latis excindit mœnibus urbes.
Nec minus interea uentis maria acta tumescunt.
Assurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarum
Aequati coelo. Fluctuq; exterrita rauco
Saxa sonant. Ecce abruptis assultibus æstus
Incumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
Infligit scopulo agglomerans, & littora complet

Funeribus miserorum, atro aut ter gurgite tortam
Haurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO.

Qualia dum attonitæ mentes mirantur. & horror
Corda quatit, certæ nec cognita causa ruinæ
Inuenit metus ipse Iouem, cui fulmina dextræ
Assignant, ac tela nigris humentia nimbis,
Et cœlo resonante leues per inania currus
Has iras Iouis esse canit longæuus aruspex.
Aduersi non æqua dei portenta sacerdos
Terrificat. dira ingeminat per pectora curas
Relligio, illa quidem magnorum causa malorum.
Cæduntur lectæ passim de more bidentes,
Et cadit ante aras infelix uictima taurus.
Discurrunt trepidæ per templa adolentia matres,
Matres, atq; uiri. Tum longa in ueste Dialis,
Thura tenens ferit exta Ioui, flammisq; per aras
Exquirit ueniam, & summissa uoce precatur.
Ipse nouem castis repetens stata sacra diebus.
Artibus his metus ille deûm percreuit, & error
Inuasit miseras sub honesto nomine gentes.
Quid uexare deos frustra iuuat? Ordine certo
Fert natura uices, Labuntur & ordine certo
Sydera, tam uarios rerum parientia casus.
Illa suos peragunt cursus, seruantq; tenorem
Sorte datum. Parent illis elementa, fidemq;
Imperii mutare timent. Sic omnis ab alto
Natura est. sequitur leges quas scripserit æther.

Ipse deus læto spectat mortalia uultu.

DE SATVRNO.

Vltima sorte senex locum possidet. ultimus auras
Ambit, & æterno contristat frigore terras.
Nigra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
Et cani crines, & membra effœta senecta.
Ingenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus
Consiliis, constansq; animi, prudensq; futuri.
Hic olim, ut fama est, regnis expulsus olympi
Post uarios tandem casus, cœliq;, marisq;
Littore in hesperio thusci prope Thybridis amnem
Consedit, laribus tum primum acceptus amicis.
Hic regem æquæum residemq; ad munia gentem,
Arbuteo auertit uictu. tum uomere tauros
Subiungens, docuit tellurem inuertere, & aruis
Semina committi, quæ mox iam uere peracto
Stringeret, & fragili contunderet arida culmo.
Quinetiam scrobibus uites, sua munera primus
Committens, curuaq; premens iam falce nouellas.
Lenæos latices, ignotaq; pocula monstrat
Dispersosq; uocat populos, ac mœnia ponit.
Hinc latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
Dicta uiris. Deus hinc latiis, deus additur aris
Visitator, curuam seruans sub imagine falcem.
Mos erat antiquo in latio, ac laurentibus aruis
Qui meritis patriam, inuentisq; auxere per arteis,
Atq; acuêre suos ad publica munera sensus,
Vtile commenti in medium, & noua cōmoda uitæ,
In numerumq; referre deum, atq; hos addere tēplis.

Vt Ianum, faunosq́; ut quem pollentibus herbis
Fecit auem, & uariis pinxit dea Dædala pennis.
Vt geminos etiam pilunnia numina fratres.
Vt cuius famulata domus pinaria sacris,
Et carmentali tribuit quæ nomina portæ.
Purpura quinetiam ad summos ubi uenit honores.
Ambitioq́; caput coelo intulit, hinc Hadrianos,
Et Neruas, hinc Cæsareæ tot numina gentis,
Et coluere quidem, & templis posuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaraq́; ueri
Pectora, q̃d simulachra iuuãt? Quid luce carentum
Corpora? Et incensis pacem tot poscere ab aris?
Vnus enim sator est rerum, qui cuncta gubernat,
Quemq́; oculis neq; cernere erit, neq; tangere palmis,
Sed tantum mente inuenias, nanq; arduus imas
Despectat nubes, & coeli culmina pressat
Cuncta regens, nã cuncta tulit longe optimus autor
Perfectorum operũ, & rerum causa una bonarum.
Hunc neq; marmoreis renitentia templa columnis,
Non auri pretiosus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco spirant simulachra metallo,
Aut tauri ante aras fusi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna piis, & conscia recti
Mens placare queat facilem, paruoq́; uolentem
Munere, siqua pii summittunt thura sabæi,
Sed nos incertum spatiis dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, & cedere fessum
Aura iubet, littusq́; sinum conuertere ad ipsum,
Syderaq́; alta sequi, certosq́; intendere cursus.

Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Posthinc ales Cyllenius altis
Excurrit spatiis, iustaq; Erycina canoras
Iungit aues, cui blãda comes fert lora uoluptas,
Diuinum stillans rorem, ambrosiamq; capillis.
Quadriiugis hinc uectus equis sol igneus ambit,
Quem procul insequitur rutilanti sydere Mauors.
Post felix cœli sydus Iouis emicat ignis.
Vltimus extremo torpet Saturnus in orbe.
Hic prope terdenis mundum uertentibus annis
Ambit, & in parteis quas liquerat ante reuertens,
Percurrit tardis cœli momenta quadrigis
Pallidus, ac duros affert mortalibus annos.
Clara Ioui facies, ac lumine sydus amico,
Bissenisq; annis bissena relabitur astra.
Bis Cererem legit messor, bis uinitor uuas,
Dum bis sex rutilus percurrit sydera Mauors,
Mauors arma ferens, & tristia crimina belli,
Thymbreas paulo ante rotas, Venus aurea metam
Attingit, cupidas acuens in pectore curas,
Siue diem læte secum fert roscida uultu,
Seu noctem hesperiis decedens suscitat undis,
Hanc curru peoperante celer Cyllenius anteit.
Ipse quidem ad causas, & linguæ promptior arma.
Terdenas iter assuetum Latonia nocteis,
Nocteis, atq; dies, & mensem peruigil errat,
Dum solem rursum assequitur, nouaq; astruit orsa.
Oceanum interea alternos auctura per æstus,
Visura & blando crescentia semina uultu.
Sed quanq̃ properare uiam iuuat, ipsa relicto

Aethere

Aethere (cogit amor) per amici deuia Latmi
Furtim saxa petit complexus inter amatos
Attrectare suis tenerum endymiona lacertis,
Non tamen ausa uiri mollem turbare quietem.

LVNAM EX SE NON LVCERE.

Sed quanq̃ uario fulgent quæ sydera mundo,
Quæsitum est, num luce quidem Phaetontide fulgent.
An proprios natura illis indulserit ignes,
Non dubium quin luna notho splendore per auras
Raptetur, minuatq; sæquens, fugiensq́; rependat
Luminis alternos haustus, fraternaq; rursus
Ora fouens, nullos terris diffundat honores,
At procul è regione means, tum deniq; toto
Ore uomit flammas, & luce refulget honora.

LVNAM SEMPER MEDIAM lucere.

Et quanq̃ uarias mutat tamen una figuras,
Non unquam medie magis, aut minus emicat orbe.
Nam cum desertas amisso lumine terras
Nulla fouet, tum plena diis, cœloq́; ministrat,
Tum quoq; prætumido suspectat sydera, uultu,
Cum noua curuatos reparando colligit ignes.
Sydera, dum terrasq; æquata fronte tuetur,
Orbe micat medio, mox curuo sydera cornu
Suspiciens, tumido spectat mortalia uultu.
Tum nullis cœlum radiis, nullo ore tuetur,
Plena ferit tremulis cum stagna liquentia flammis.

Hinc superis, cœloq; datur quod demittitur orbi.
Ergo aliena fouens inopaco lumina semper
Corpore phœbea nusquam de lampade fulget
Corpore non medio, non plena lucida fronte.
Sed specie tamen alterna, ni forte sub umbram
Inciderit terræ, atq; hinc luce laboret adempta.

CVR LVNAE PROPRIVM LVmen non sit tributum.

Quæ quoniam uolucri fertur sub sydera lapsu,
Aestiui tam sæpe premens caua tergora cancri,
Nimbosum tam sæpe etiam delata sub austrum,
Incandens tam sæpe æstas, ac frigida bruma
Instaret, sortita suum si Luna calorem,
Proxima natiuis succenderet ignibus arua,
Aut longinqua neget proprium pcul acta uigorem,
Vnde maris certi accessus, totidemq; recessus?
Vnde & perpetuo manantia flumina cursu?
Aut alimenta trahant gignentia? Quæ pater ipse
Prospiciens, luna obscura ferugine tinxit,
Cœruleos moderantem æstus, liquentiaq; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quin etiam licet atra genas, & opaca per ora
Pallor edat, tamen interior qua cogitur orbis,
Densa situ magis, & scabra rubigine sordet.
Ergo & cū solem aduersum se agit undiq; & ipsum
Impleuit radians Phœbei luminis orbem,

Qua squalet parte, atq; horret caligne, densas
Obducit maculas, & se sua reddit imago.
Aerea qualis ubi clypei fulgentis ab ipso
Sole repercussa est, aurato fluctuat orbe
Clara aciem flammis, & luce corusca decora.
Verum siqua tamen nitido super aere resedit
Scabra situ, turpisq; atra rubigne labes,
Stat maculis obducta aciem, stat squalida uultum,
Non Phœbi radiis, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT. planetæ uero minime.

Præterea cur sola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq; hæret defixa sub ipso?
Cum tot, & illa quidem sidentia signa, micanti
Scintillent radio, tremulusq; internatet ardor?
Scilicet alta illis regio, sedesq; repostæ.
Quo postquam aduenit defesso lumine uisus,
Defessus tremit ipse, tamen tremere ipsa uidentur
Astra micant radii. Sed lumina nostra tremiscunt.
At contra uicina deûm statio, ardua quanquam
Prospectu facilis tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans stat certa loco, insistitq; uidendo.
Nostra acies, fixisq; oculis immobilis hæret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plumbea si acta manu balearis pondera fundæ
Concipiunt male gratũ ignem flãmisq; liquescunt

Si ferro præfixa, & neruo impulsa sagitta
Aera per uacuum, ignescitq;, ardetq; uolando,
Quid mirum circunfusus, si candeat aer
Percitus æterno motu, atq; urgentibus astris?

QVIBVS E PRINCIPIIS constent stellæ.

Principiis uero ex illis constare uidentur
Sydera, & ætherium inde olim traxisse uigorem,
Qua uolitant, rapidaq; polum uertigne lustrant,
Et celeri biiugum cursu uectantur equorum.
Quæ postquam facili perfecit singula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & superos arcessit olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Est procul immensi regio late ardua mundi
Non homini explorata, humano aut cognita sensu.
Hic sedes augusta dei siquando uocatis
Dat leges superis, aut publica munera tractat.
In medio sedet ipse. astat sapientia dextra,
Leua amor, & solio resident tria numina in uno.
Sub pedibus natura potens, tempusq;, locusq;,
Et uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.
Inde alii proceres, & conuenientia late
Numina, & incessu iam tum grauiore notatus
Aegocerontei referens spolia inclyta monstri
Saturnus gratam senior iuxta astitit urnam,

Saturnus, cui cana coma, cui sordida uestis,
Quē iuxta pháretram incinctus, uolucreisq́; sagittas
Laetus achémenio consedit Iuppiter arcu,
Squamea cui geminis horrescunt baltea monstris.
Hinc Mauors rigido crispans hastilia ferro,
Suspenditq́; nepam galea, conoq́; minanteis
Librat agens chelas. Tum cornibus acer aduncis
Asperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.
Excussatq́; aries caput, & pede proterit auras.
Tum uoce, & cithara gratus, nitidaq́; iuuenta,
Horridus idem etiam pháretra, spolioq́; leonis
Phoebus adest, phoebiq́; comes lux aurea, cuius
Munere, non ténebras superi, non nubila norunt.
At Venus auratis humeros armata sagittis,
Candentemq́; manum flammis, licet editus esset
Nondum amor urenteis iam tum meditatur amores,
Iam tum sollicitis animos incendere curis.
Atq́; illi uario radiabat candida limbo
Vestis, & in molli surgebant lilia prato,
Et quot uere nouo tellus parit alma colores,
Inter quos tenerum niueo candore iuuencum
Vrit amor, nunc ille notos, atq́; déra captans,
Heu male dilectos queritur desertus amores,
Nunc moeret uiridi infelix proiectus in herba,
Interdum ingenti frondosa per auia saltu
Proripitur, sequiturq́; inuentam fortis amicam
Iam uictor, mox uictus, & ex spes. hinc latet antro
Abditus, & miseras rumpunt spelaea querelas.
Ipsa autem media diuerum in parte resedit,
Autumnus paribus, qua tempora diuidit oris.

Virginis hinc facie insignis, flauoq; capillo
Mercurius geminæ nectunt talaria plantæ.
Ipse puer lætus studio, & puerilibus annis,
Ac tandem rapidis uelox Latonia bigis
Alba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
Candida subrutilis redimita monilia cancris.
Ergo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Quales iussi aderant, intentiq; agmine longo
Expectant signum, atq; alacres præcepta capessunt.
Tum genitor solio placidus sic cœpit ab alto.
    Cuncta equidē ô superi, placuit quæcunq; creaui,
Sic uolui, nec nos unquam fecisse pigebit.
Autorem illa suum referunt, nec defuit illis
Ipse opifex. operi decor, & præstantia iuncta est.
Est rebus sua cuiq; fides. est & locus. ignem.
Et terras ieci primordia, quæ tamen inter
Aeris immensos campos, neptuniaq; arua,
Quo sibi perpetui constaret machina mundi
Congessi, mundumq; æqua compage ligauī
Nexibus alternis, & amico singula uinclo.
Vos autem cœli meliore in parte locaui,
Aetheriumq; dedi insonteis habitare recessum.
Nam quāquam geniti, & cœptis mortalibus orti,
Nascendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
Obsistunt, at nostra illis pollentior est uis
Non rerum causis, non ulli obnoxia fato.
Nunc igitur quæ certa manet sententia menti,
Accipite, & quæ sit reliquis mihi cura creandis.
Absoluenda quidem mundi inferioris imago,
Quando etiam generis rerum tria semina restant,

Nec manibus tractare deûm mortalia fas est.
Quare agite, & celeres quàprimum ascendite currus
Aggressi mortale opus, & genus omne animantum,
Aerias celebrate plagas, ferite æquoris undas,
Tellurisq; sinus grauidos, ut nequa peracto
Pars operi, aut rebus desit pater ipse creandis.
In primis teretes hominum fingentibus artus
Artificem nauare operam, tum condere membra
Curasit, ætherios diuini seminis haustus
Apta haurire, animos cœlesti è fomite ductos.
Hi fundare urbes populis, hi ponere iura,
Addere & imperio fasces, dare nomina rebus,
Assuescant rectumq; sequi, atq; offerre periclis,
Et pugnare malis, & honesto uiuere parto,
Atq; inopes rerum casus superare ferendo,
Dum fluidum soluetur opus, dum carcere laxo
Iussi sydereas cœli reuocentur ad arces.
Interea altrices operas, uictumq; uolentes
Fundite, & ingenteis animos accendite laudi,
Rectorem ut noscant superum, patriamq; requirant,
Et genus, & cœli sursum templa ardua cernant,
Autorisq; sui memores, iustumq; piumq;
Seruent, & placidos discant non temnere diuos.
Sic placitum, sic nostra fluant certo ordine fata.
Dixit, & ingentem nutu concussit olympum.

GENERATIO RERVM INFERIORVM.

Illi præcipites liquidum circum æthéra lapsi,

Iussa obeunt, uerruntq; rotis properantibus auras.
Nec mora uestiri colles, & roscida prata,
Innariq; aer pennis, atq; æquora caudis.
Quadrupedum & resonare graui sola concita cornu
Fagiferæ uiridante iugo, uiridantibus alpes
Vallibus, & uiridante cacumine Caucasus ingens
Lætatur, furtis olim doliturus iniquis.
Illicet ecce caput uiridi circundat amictu
Aetna giganteæ dolitura incendia pugnæ.
Illicet umbrosis uestita est uallibus ida,
Ida grauis Troiæ deploratura ruinas.
Frondet athos, frondetq; iugis immanibus oeta
Herculeum uisura rogum, creberq; erymanthus
Ilicibus, longaq; coma spectabilis hæmus.
Ostentat rhodope comitantis Orphéa syluas,
Orphéa, mulcentem tigres, & carmine lyncas,
Sed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
Mænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
Non sensit quercu sese frondere lycæus.
Gargano in magno, in nimbifero appennino
Dum crescunt tiliæ, atq; orni, dum uertice pindi
Surgit acer, pinu interea se sulleuat alta
Pelion, & late pelago sua signa minatur.
Iam uideas canentem oleis frondere taburnum,
Asinios simul & colleis, clitunidaq; arua,
Iamq; cybelæis undare & dindyma syluis,
Pampinea caput Aenarie, biiugusq; uesenus
Fronde tegunt, tegit & piceæ se sila sub umbra,
Ac buxo uarius nectit sibi serta cytorus.
Proueniunt late campis cœlestia dona,

P lurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
M ala, & odoratis non indecor arbutus hortis.
I ngenteis patulæ ramos, ingentia sursum
B rachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
E t cerasi, palmæq;, & lotos amica lyæo,
A tq; in sanguineam morus post uersa figuram,
C œpere, & mensis sorbus placitura secundis.
E rumpuntq; solo biferæ, atq; cydonia canis
F rondibus. erumpunt sudanti balsama ligno,
P unicaq;, & fragili nitens in stipite præcox,
A c de textilibus pendentia citria ramis,
C itria quæ semper (uisu mirabile) uernum
S pirant flore decus, semperq; nitentia gratis
F loribus, ac fœtu, æternaq; uirentia fronde
C itria amalphæis latebra haud incómoda nymphis.
C œpere & uirides mirari flumina ripas.
C anenteis ufens salices, & flauus arena
P opuleas thybris frondes, quiq; æquora findit
G allica quondam etiã lacrimas phaethontis amati
E ridanus misturus aquis. miratur & alnum
N ar præceps, frondentem alnum. miratur & ipse
C æruleus liris, tum cinctus arundine crinem
V ulturnus, flammasq; deûm sensurus enipeus.
S ensit odoratos indus subolescere ramos
C æruleo cum gange, cauo & caput extulit antro.
S ensit thuriferum late nemus altus hydaspes,
E t sua orontææ senserunt cynnama ripæ.
D um tagus aurifluo uectatur gurgite, & undis
I n mare rumpit Anas sullato lumine uterq;
P yrenes scopulis uiridantia robora late

Prospiciunt uariare comas, admotaq; coelo
Iam nemora, & densas per saxa rigentia taxos.
Ecce sub haec uaria sese tagus integit umbra,
Ipse & anas uiridi ripas uestitus amictu,
Frondenti uehitur per flumina summa phaselo.
Haud illi inuidit sicoris' ue, aut cultor hiberus
Gentis iulaeae. quin qua uagus aequora findit,
Hic chóreas agit, & praecinctus arundine frontem
Gaudet agros, gaudet lenaeo palmite terram
Hesperiam frondere, & alescere uitibus ulmos.
Quid frondes Penee nouas mirare? quid umbras,
Et lauros? uisure deum per pascua laetas
Ducere oues miserosq; caua testudine amores
Solantem, teq;, & Daphnen per prata uocantem,
Visure & patriis natam frondescere ripis,
Tendentemq; manus, & flumina nota precantem,
Candida dum subitus serpit per pectora cortex,
(Ah miserã) & uiridem ducunt dum mẽbra rigorẽ.
Interea colles florere, uirescere ualles
Incipiunt, late & foliis mollescere rura.
Ver halat. Zephyris mulcent spirantibus aurae.
Chloris odorato deuecta per aéra curru,
Laetata & uarias nemorum increbescere frondes,
Spargit humi uarios, fertur quacunq;, colores,
Quaq; mouet gressus surgunt uiolaeq;, rosaeq;
Coritiiq; croci, atq; immortales amaranthi,
Candida nec niueis cessura ligustra pruinis.
Ipsae etiam charites socio simul agmine fundunt
Certatim illa thymum, roremq;, & molle cyperon.
Haec casias, caltasq;, haec & uacinia nigra,

Narcissi & lacrimas, hyacinthi & nobile gramen,
Et thymbram, & quot nunc tellus fert dædala flores.
Ipse deus læto spectat sua munera uultu.
Tum maris horrisoni fluctus, liquentiaq; arua
Neptunni pecus, & squamoso corpore pisces
Insiliunt. alii scopulos, & littora passim
Curua petunt, alii pelagusq;, atq; ima profundi,
Aut tendunt scythici mæotica ad hostia ponti,
Infidum genus in fraudem, prædamq; paratum.
Erranteis passim, & nullo custode uaganteis
Cæruleus longe nereus uidet. aduocat udum
Protéa, qui socias acies, socia agmina iungat.
Et statuit pastorem. illi data signa sequuntur,
Ipse agit errranteis ad pabula, & ipse reducit
Inde domum. clarum è specula dat buccina signum.
Aéra quin etiam pictæ petiere uolucres
Armatæ accuruis rostris, atq; unguibus uncis.
Ipsæ iter intendunt pennis, & cantibus auras
Demulcent, tectæ nemorum uariantibus umbris.
Nullæ illis certæ sedes, connubia certis
Temporibus, tunc tecta locant, tunc figere nidos
Cura subit. mox oua fouent, ac pignora curant,
Atq; edunt teneros plumoso corpore fœtus,
Optatasq; ferunt aut ore, aut unguibus escas.
Fatidicos auium cantus, alasq; futuri
Præsagas dixere, neq; aut sine numine diuûm
Tendere iter pennis, leua, dextrá ue ferantur,
Aut canere, & uarias è ramis edere uoces
Nocturnas, seu de tectis ululare querelas.
Cernere erat longum in campis depascier agmen

Quadrupedum, sociosq; greges in pascua ferri.
Vna ingens bos, una ariesq; & setiger hircus
Cornibus armati frontem, & pede fortior ibat
Acer equus, Iamtum insidias & dura timentes
Arma lupi, & rabiem sæuorum, irasq; leonum.
Discordes brutorum animæ, atq; auersa noluntas,
Discordi quoniam fuerint è semine creta.
Hinc pars indulgent herbis per pascua læta,
Aut latis quærunt syluis dodonida quercum?
Pars altis in speluncis per deuia lustra
Inuiglat parto, & prædas agit ore cruento.
Pars repit terræ occultis armata uenenis.
Parcendi studium nullum, nec cura futuri.
Sola hyemi metuens latebroso pumice condit
Triticeos populata hominum formica labores.
Idem amor, atq; apibus eadem experientia parcis.
Sed nec agros populare palã, aut incumbere furtis,
Cum iuuet è proprio uitam tolerare labore.
Iustitiam norunt solæ, & seruare pudorem.
Aequales cunctis operæ, studiumq; parandi.
Mane nouos adeunt flores examine denso,
Cœlestemq; legunt rorem, atq; in tecta reportant.
Mox uacuis stipant cellis, ut nectare largo
Ignauas ducant hyemes, & frigora temnant.
Quinetiam tempestates, & sydera norunt,
Armatæq; repentinas uixere procellas
Pendentis saxi molem ad caua crura ferendo,
Vsq; adeo referunt diuinum à stirpe uigorem.
Has pater è summi despectans uertice olympi,
Miratur tenueis animas conamine tanto,

Nunc fundare urbeis, aditus, ac mœnia late
Munire, & multo portas custode tueri.
Nunc aliam natis patriam monstrare parandam,
Immunes operum reges dare iura uocatis
In populis, illos iamdudum astare silentes.

DE HOMINE.

Vltimus erupit grauida tellure creatus
Spe puer ingenti, sed corpore debilis ipso,
Nudus, inops, quem dura solo suscœpit ægestas,
Eductum foliis herbarum, & cortice crudo,
Aut corno, aut siquam dederat dodonia glandem.
Mox umbras nemorum captare, aut sicubi montis
Exesi specus. hic æstus, & frigora primum
Vitare, & subita se à tempestate tueri
Monstrauit, tectum stipulis, cannaq́; palustri.
Semina quinetiam siccis hærentia culmis
Herbarum passim lecta, & seruata per annum
Condere poma, nucesq́; hyemi siconare repostas
Formica monstrante, cauis dum condit in antris.
Ipsa dies, multusq́; labor docuere colendo
Naturam in melius formare, & peruigil usus.

IGNIS INVENTIO.

Ecce autem è mediis terræ fornacibus ignis,
Siue ille excussus cœlo pugnantibus euris
Seu silicis uenis manus extudit, arida circum
Corripuit fomenta, leuiq́; impulsus ab aura

Succensos ramos flamma crepitante cremauit,
Et lux frondosa nemorum diffulsit in umbra.
Extimuit primo flammas ignobile uulgus.
Post ubi subsedere ignes, & fulgidus ardor,
Cognitus & tandem diuini muneris usus,
Excipitur dextra fumanti stipite carbo,
Inferturq́; focis, ténebras, & frigora noctis
Qui foueant, calidisq́; assent & uiscera prunis.
Paulatim quoq; diuersos idem ignis in usus
Transfertur, donec liqiudum explorare metallum
Cogitur, atq; nouis ferrum expumare caminis.
Hinc marræ, curuusq́; bidens, & uomer aduncus,
Quis terram uertêre, atq; edomuere colendo.
Hinc falces curæ, atq; ærata fronte secures,
Robora quis, tiliæq́; leues, & fraxinus ingens
Excisæ, primas domibus fecere columnas,
Et statuêre nigris angusta mapalia tectis.
Ex illo coetusq́; hominum, atq; frequentia coepit.
Vrbibus hinc positis statuunt connubia, & æquas
Describunt leges, & diis sua templa dicarunt.
Mille artes, rerumq́; dehinc commenta bonarum
Creuere, & laudum accessit generosa cupido.
Sulcatum mare nauigiis, & sydera coelo
Quæsita, expressumq́; cauis è montibus aurum.
Tum rerum causæ inuentæ. tum copia fandi
Extulit os, mouitq́; foro popularia bella.
Tum canere heroum laudes, & fortia facta
Pierides coepere, æternumq́; addere carmen
Laudibus, æternamq́; in sæcula condere famam.

IO. IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD L. FRANCISCVM FILIVM. LIBER II.

V nc age ſyderibus quæ ſit natu
ra mouendis
N ate hauri, cœliq; ſitum Patre
ſub duce noſce,
E t q̄s cuiq; locus,neq;.n.p̄s iſta
docenti (rare laborem
I gnota ē,nec Muſa nouū inſtau
Feſſa negat. D a thura puer,tumulumq; parentis
S parge roſa. V os minciadæ,uos o mihi manes
E ſte boni,fluat ut liquidis è fontibus unda,
G rataq; uicinis ſpiret de uallibus aura.

DE MOTV COELI & planetarum.

Principio cœlum,ac cœli pars extima circum
S ponte ſua uehitur,primoq; oriente profecta,
O ceani heſperios amnes,ſolemq; cadentem
T endit agens. Hinc præcipiti uertigine merſa
E oos rurſum nabathæaq; regna reuiſit.
Q uam contra obliquo ſurgunt pugnantia niſu,
A ſtra deûm,uariiſq; agitant ſub legibus orbem.
A c licet ingenti retrorſum agitata ferantur
T urbine,& aduerſo trudantur uicta repulſu,
N on oblita ſui tamen obliquantia tendunt
A duerſum,tandemq; rotis uictricibus acta
C ontingunt,propriam certo poſt tempore metam,

N on'ne uides Lunam ut quarto ſeſe extulit ortu
O ceano properare? dehinc ubi ſeptima cœlum
L uſtrarit, uadentem alti per culmina mundi?
D onec ab eoo uictrix effulſit olympo
P lena animis, plena & radiis, atq; æmula ſolis
N ec uero errantumq; acies, & ſparſa deorum
A gmina, conſtanti peragunt ſua munera curſu,
S ed nunc promotis incedunt greſſibus, & nunc
V erſa pedem referunt, modo declinantia in auſtrum,
E t modo hyperboream curſu ſurgentia in Arcton.
I n medio ſol ipſe deos moderatur, & æquis
P aſſibus incedens fluitantia tempora penſat,
D ſponitq; uices rerum, nectitq; futura.

DE ZODIACO.

Hæc plaga circuitusq; ingens, flexusq; deorum
B iſſenas patet in parteis, ac tramite lato
O bliquat ſeſe in libyen, unde horrida bruma
A duentat. ſecat hinc medium curuatus olympum
Q ua de parte nouum ſpirat uer, inde uolutus
I n Boream, unde æſtas flauentia démetit arua,
C onuertit rurſum in medium ſinuatus olympum,
A utumnus, paribus qua tempora diuidit horis.
H inc iterum in Libyæ ſitientis flectit arenas.
A tq; hunc obliquis circundare flexibus orbem
I uſſerat ille hominum, diuûmq; æterna poteſtas,
Q uo uariæ rerum ſpecies, quo tempora rebus
Certa forent, obſtringat hyems, uer ſtricta relaxet.
C oncoquat Autũnus quod & ante coegerat æſtas.
Q uin & biſſenis paſſim uariata figuris

Signa

Signa uehit, pictoq; micat Zona aurea textu,
Zona Iouis monimentum ingens. Hæc munera quondã
Vraniæ pater ipse dedit, quo tempore leges
Ponebat superis, arcanaq; iura ferebat,
Tum natam dictis, ac munera laudibus ornat,
Multa docens. Splendent latis noua cingula bullis
Fulua auro, nitida argento, ac radiantia gemmis.
Illa patris monitis, & tanto munere læta
Incedit cœlo, ostentans memorabile donum.
Ecce uidet fortunam unà, atq; urgentia fata
Per uarias errare domos, nullamq; tenere
Certa locum, sperniq; patrem, ac mandata tonantis.
Ilicet explicuit Zonam, atq; innexuit arcte.
Fataq;, fortunamq; & nodo inclusit aheno.
Inde manent infixa locis, quæ balteus ambit
Signifer, & stabili custodit fibula nexu.

DE ARIETE.

Primus ab æquali surgit nepheleus ortu,
Ostentatq; auratum Aries de corpore uillum.
Ingenti late tergo, atq; ingentibus armis,
In pedibusq; micant ignes. micat igneus ore
Fulgor, & ardenti meditatur prœlia fronte
Bellator quadrupes. stant fuluo armata metallo
Cornua, & Hellææ apparent uestigia dextræ.
Vectabat Phryxumq; unà, phryxiq; sororem.
Insignisq; auro, & uillis maria alta secabat.
Aurea per fluctus splendebat lana tumenteis,
Cœruláq; aurato rutilabant æquora cirro.
Radebant niueas undosa uolumina plantas.

Illa timens, udo plantas subducit ab æstu
Aura leues, leuis ipsa sinus implebat. At illi
Pectora candenteis nudant exerta papillas.
Dumq; Aries sese attollit, dum subiicit undis,
Nunc mutat uarios infelix ore colores,
Nunc effusa comas miseræ succurrite clamat
Nereides, siqua est pietas. si numina possunt
Vestra aliquid cohibete undas, & porgite dextram.
Clamorem excepere deæ. Tum candida Drymô,
Et faciem miserata, & primos uirginis annos,
Labentiq; manum insinuans comitatur euntem,
Ac placido sermone leuat. Mox cærula Tyro,
Flauaq; Laodice, Panopeáq;, Cymothoéq;
Et Tysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
Puniceoq; sinu Xanthô, exertisq; papillis
Niseæ, longaq; coma spectabilis Atte,
Atteq;, Opisq;, Orithyiaq;, Thespioq;
Et niueis Galatea genis, Arethusa lacertis,
Saltantes circumsistunt, & cantibus auras
Permulcent. At blanda Hyale non lumina torquet
A puero, Phryxiq; oculis immobilis hæret,
Pertrectatq; sinum & pietatis imagine iungit
Oscula, marmoreaq; onerat ceruice lacertos.
Vritur, & mediis feruet malesana sub undis.
His ducibus spumosa aries freta celsus obibat
Corniger ipse auro, & gemino uectore superbus.
At mater læta è cœlo prospectat eunteis,
Quam tamen & monstra oceani, & fraus insita ponto
Sollicitant natis metuentem. ea nube propinqua
Auxilium parat, & casus timet usq; futuros

Ecce ingens undante salo late obuia celsum
F occa caput, totaq; extans ceruice per aurasq;.
Huc illuc oculos uertens attollit, & ipsum
O re uomens pelagus, fluctus ad sydera iactat.
S pumescunt auræ, pontusq; dehiscere uisus,
E t lux nimbosa undarum nigrescit in umbra.
O bstupuit subito monstro, atq; horrentibus undis
A ssuetus terræ quadrupes, pauitansq;, tremensq;
O buertit sese in gyrum. mox rursus in altum
P rouehitur, Rursum ante oculos sese obiicit atrox
B ellua, & immani fera guttura pandit hiatu.
I lle iterũ in gyrũ insinuans, & ab æquore tractus
A ffligit scopulo latus, atq; exterrita uirgo
E xcutitur dorso exanimis, quam sedula nymphe
S ulleuat, & dictis pauitantem hortatur. ibi amens
A pprehendit cornu dextra, tenuitq; prehensum.
Q uoq; æstus magis ingeminat, tantò arctius illi
N ititur, & geminis innodat cornua palmis.
T er fluctus cauti illisit, ter cornibus hærens
S ubstitit, ac ter nisa manu se à caute recepit.
V iribus hinc defecta suis, excussaq; cornu
L abitur, & surdas fluitans deplorat ad undas,
N ec reuocata potest miseræ dare brachia mater,
E xceptamq; sinu Drymo, ac solata dolentem,
I n uitreas defert sedes. ubi molliter udæ
N ereides ducunt chóreas, pars fila remissis
D educunt digitis, tenui pars pectine telas,
A ut picturatas uariat subtegmine uestes
O ceano magno, & Cyaneo Euxino.
H anc post uitignæ spatiantem littore Naxi,

Carpentem uarios operosa inserta colores,
Nereus impleuit, quo partu Pæona magnum
Progenuit, latas ister cui subdidit urbes.
Quin formæ ob meritum regno donauit aquarum.
Vnde hodie rapidus nomen tenet Hellespontus,
Non ingrata quidem miseræ solatia matri.
At postquam aurato ditatum est uellere Colchos,
Quadrupedemq; suum cœlo Mars intulit alto,
Ac superi & formam, & monimenta ingentia facti
Mirantur, sed & ante alias miratur Apollo
Tergaq;, ceruicemq;, & pectora lata, pedesq;
Aurigeros. stupet in primis ingentia fronti
Cornua. quis pueros pelago indignante tulisset.
Tum placido Iouis assensu fulgentibus astris
Illustrat. micuit stellato uellere dorsum
Lanigerum. micuere aures, ceruixq;, pedesq;
Vnguifidi, ac rutilo scintillat lumine cauda.
Venterq;, & caput igniferis sub cornibus ardens.
Quaq; manus teneræ cornu strinxere puellæ,
Hac geminum accendit candenti lampade sydus,
Atq; annis aperire uiam per sæcula iussit.
Ipse nouis lætus stellis, & uellere diues,
Hoc solium sibi constituit, quo rite quotannis
Dum rerum generi, atq; hominũ, dum consulit orbi,
Et dicit leges naturæ, & iura recludit.
Hæc sedes, hæc est generosi regia Martis.
Hinc pugnator equos, armatq; in prœlia dextram.
Ipse aries quanq̃ stabulis assuetus, & herbæ,
Sectaturq; uagi pastoris in agmine signum,
Non minus ingenteis animos, ac regia iussa

Præsefert, campoq; audax insultat aperto
Bellator, cornuq; ferox defertur in hostem,
Duraq; sub molli meditatur prœlia lana.
Sic mauors iubet armipotens, princepsq; deûm sol
Hinc quibus effulsit nascentibus aureus Helles V. in hor°
Corniger, & primo radiarunt uellera cœlo,
Hos animi uigor insignes, hos libera corda
Audaces reddunt effando, & recta monenteis.
Imperiosa uiris maiestas. hi sua plebi
Describunt iura, & populo dominantur, & urbi,
Quiq; ipsi norit parere, & ducere, & alta
Ceruice excussisse iugum, atq; odisse nocenteis.
Inconstans uitæ tenor, & mutabile pectus,
Elatum tamen, ac cupidum rectiq;, probiq;
Quod facile ingentes uersent iræq;, minæq;.
Ergo & contemplare oculis, metitor & alto
Vadenteis cœlo dominos signiq;, lociq;,
Et solii, & cui terna uenit per signa potestas.
Hi tibi naturæ leges, præscriptaq; signi
Ostendent, quodq; ingenium, & uis insita cordi.
Quidq; aries oriente loco, præstetq;, negetq;.
Te cœli rimantem oras, & fata domorum,
Natalemq; locum signi surgentis, & ortus
Luciferos, licet usq; deos, licet usq; deorum
Consilia explorare, situm, ingeniumq; locorum,
Vnde fluant & opes, unde auxiliumq; fauor'ue,
Vnde & honos uenit, aut rursum indignatio, & iræ
Damnaq; & instantes insigni clade ruinæ.
Portendant quæ læta domus, quæ triste minentur,
Quæ teneat loca sorte, quibus dominetur in oris

Regnator, quæ uis aliorum ex ordine regum.
Quo rerum pateat status, & sors ipsa futuri,
Et quid quodq; ferat signum'ue, locus'ue, deus'ue.
Hoc surgente aliquis ueniens ad munera uitæ,
Ingenteis nunc diuitias, cumulabit, opumq;
Affluet undanti riuo, nunc rursus in arctam
Pauperiem coniectus, inopsq; arentibus undis
Vix sedare sitim poterit. nam syderis huius
Est mutare uices, alternaq; fata referre.
Ipse uides nunc lanifico pendentia uillo
Terga ouis, ac ditem felici uellere lanam,
Nunc tonsos errare greges, ac tergore nudo
Spicula per syluas fugitare sequentis Asyli,
At mihi nascenti sub eodem sydere mater
Non fratres fœcunda dedit, nec germine ab uno
Passa est germanos natura adolescere ramos,
Sed fandi libertatem, arbitriumq; loquendi
Addidit, & dictis uires, & pondera rebus.
O quoties sterilemq; fidem, ingratosq; labores
Conqueror, & quòd nulla meis bene gratia factis
Respondet, sine fruge operam, ac sine munere finem.
Quòd si forte nouas ueniens quis lucis in auras
Lanigerum medio fulgentem in culmine cœli
Aspiciat, non illi aditus, non limina regum
Claudentur. primosq; inter proceresq; patresq;
Diuersans, hinc diuitias, hinc commoda uitæ,
Hinc fasces, notos atq; affectetur honores.
Non illum tamen aut animi generosa cupido,
Aut recti mens certa sibi tutabitur, ut non
Pauperiem, tenueisq; lares suspiret, & idem

Laetetur dites mutata sorte penateis,
Alternetq; uices rursum, ac referatur eodem. r. in 7 domo
4 At si praecipitem occasu, atq; Atlantis in undis
Mergentem aspiciat, iam tandem cana senectus
Felicem agnoscet, placidaq; in sede quietum,
De thalamo tamen, aut thalami consorte quaerentem,
Interea magnis iactatum saepe periclis
Externas urbeis, peregrinaq; tecta petentem,
Desertis errare locis fata aspra iubebunt.
Ast ubi sese imo acclinans torquebit olympo, r. in J.C.
Errores passim uarios, ac tristia flenti
Fata feret, charaeq; obitum consortis, acerbumq;.
Aut nati funus, languenti aut corpore morbos.
Quin in amicitias magnorum, aulasq; uirorum
Insinuans, nunc tollit humo, statuitq; sedentem
In solio, nunc rursus humi prosternit, & inde
Euehit ad solitos sublato uertice honores,
Laetitiam & moestis, requiemq; laboribus affert.
Haec aries, haec lanificum denuntiat astrum.
Hoc olim dominante noui sub origine mundi,
Et felix aetas, & libera saecla fuere.
Non hominum certae sedes, non ulla deorum
Formido. natura illis tectumq;, laremq;
Praebebat, quà se Oceano nox acta ferebat,
Carpebant fessi somnos, & membra locabant
Aut antro tecti, aut nemorum frondentibus umbris.
At postquam sol nigranteis discusserat umbras,
Mirati lucem horriferam, & uaga lumina Phoebi,
Illum oculis, illum ore obeunt. laetum inde canebant
Paeana, auricomumq; deum clamore ferebant.

Errantеis impune greges per pascua læta
Cernere erat, commune solum, communia tellus
Ignauis alimenta dabat. tum pocula riui,
Et passim uiuis lapsi de fontibus amnes.
Non ullæ rerum curæ, manuum'ue labores,
Omnibus una quies, & amor simul omnibus idem,
Communesq; tori, & dulces circum ubera nati
Per saltus, & opaca loca, umbrososq; recessus
Ludebant mistæ pueris impune puellæ.
Ocia mulcebant uenerem, atq; ignauia deses
Progenies sic aucta hominum, atq; increbruit orbis
Gentibus, ac mutare habitum natura coacta est.
Insurgebat enim tergo properantibus astris
Taurus, & ingenti auersum se mole ferebat
Mugitu horrificans cœlum, & capite obuia quassans,
Ipse atrox, tamen assuetus tolerare magistrum,
Et perferre iugum, atq; oneri insudare trahendo.

DE TAVRO.

Hoc igitur regnante uiri didicere colendo
Dura pati, uersare solum, ac proscindere rastris
Aequora, & assiduo manuumq;, operumq; labore
Quærere præsidium uitæ, atq; agrestibus armis.
Quod uero tauri meritum, quæ causa tonantem
Mouerit, ut cœlo impositum, stellisq; micantem
Præficeret ueris foribus, Zephyrosq; cientem
Iusserit ætherio renouare elementa uigore.
Quo natura nouos passim suspiret amores,
Vos ò uos charites iuuet immemorata referre,
Et mecum occultas signorum expromere causas.

Squalebat manuum attritu defecta iuuentus,
Vrgebat labor, ac iussu Iouis acris egestas
Acta erebo, miseriq; senes, fessæq; puellæ
Non ultra tolerare famem, aut subsistere marris,
Aut poterant miseræ sufferre incommoda uitæ.
Inq; dies magis, atq; magis miseranda uideri
Sors hominum quantumq; labor cumulabat, eò illa
Acrius instabat, deerant quoq; plura paratis.
Sed non ulterius passa est industria quæstus
Humanos, ea præsidium commenta per artem
Succurrit populis, & iniquo ex hoste recepit.
Hanc olim genitam labor, atq; immitis egestas
Expulerant tecto infantem. non territa uirgo
Per campos errare, hominumq; uidere labores,
Metiri casus inopes dum singula lustrat,
Perquiritq; oculis, multumq; in corde uolutat,
Aduertit niueum procul à genitrice iuuencum
Errantem, cui corni geris in frontibus aurum
Fulgebat, stellatum aurum, cui sydera tergo
Scintillant, iam tum cœlo qui dignus haberi
Posset, ut ætherios olim uenturus ad axes.
Huic dea, nunc uiridis ramos, & gramina lecta
Porrigit, inuitatq; manu, nunc tempora blandis
Pertrectat digitis atq; ora rigentia mulcet.
Nunc frontem uariis redimitam floribus ornat,
Ac picturatis intexens cornua sertis,
Mollibus hirsutas uerbis blanditur ad aures.
Ille autem teneræ correptus amore puellæ
Nunc decumbit humi, uertitq; ad munera frontem
Demissa ceruice, alte & suspiria ducens,

Mugit, & ipse suas solatur murmure curas.
Nunc hæret, pendetq; oculis ludentis, & ipso
Lasciuit gressu exiliens gestitq; per herbas.
Insequitur simul, & niueis per gramina plantis
Insultat uirgo, & gressum mox sistit. At ille
Insilit, & pedibus ceruicem innectere tentat.
Nympha procum aspernata fugitq;, & lenta moratur.
Et nudata genu, risuq; inuitat amantem.
Ille autem blando componens murmura questu,
Affingit teneros motus, & fronte coruscat.
Hos inter lusus uirgo innodauit amantem
Cornibus, & duplici aduoluit funabula nexu.
Nympha trahit, sequiturq; uolens, & lætus amator,
Ac nigrum sponte admirans defertur in antrum.
Hunc postquam sociumq; operum, assuetumq; labori
Et domita ceruice iugum, ac tolerare magistrum
Agnouitq; Dea, tum fessos miserata parentes,
Ac mortale genus tauro donauit, & artem
Iungendiq; bouis docet, ac telluris arandæ,
Et quis cuiq; loco cultus, quæq; hora serendi.
Vomeris hæc, curuiq; usum monstrauit aratri,
Et uersare solum, & currus agitare sonanteis.
Munere quo genus acre hominum squalore leuatum
Exercet rura, & terræ dat iura subactæ
Auxilio bouis, atq; usum mox uertit in artem.
Forte hominum insuetas arteis, studiumq; nouandæ
Telluris, iunctosq; boues, flauentiaq; arua
Iuppiter è summi admirans spectabat olympi
Culmine, & humanos hæc ipsa ad munera sensus
Astabat Venus, astabat Latonia uirgo,

Vtraq; in astrigerum conuersæ lumina taurum,
Tum Venus. Et meritis stellato & tergore dignum
Haud pater ipse nouo cœli dignaris honore?
His Dictynna preces, precibus simul oscula iungit,
Quæ natam deceant, & sint optata parenti.
Arrisit pater, & cœlo plaudente locauit.
Vt cœlo stetit attonitus nouitate locorum,
Huc, illuc oculos uertit, sociumq; requirens
Assuetorum operum, & tanquam subiturus aratrum
Vertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
Ac terræ memor, & syluas, & pascua nota
Suspirat. Tum blanda Venus, tum Delia uirgo
Certatim obiiciunt cytisos, casiamq; recentem.
Quæq; & luciferi pascuntur gramina Solis
Quadrupedes. Ille ambrosiæ per pabula succum
Sensit, & ætherium stillantia gramina rorem.
Mox qua lunatæ stant horrida cornua fronti,
Et qua demisso pendent palearia mento,
Atq; ubi durato proscissa est ungula cornu,
Quaq; genu, quaq; & ceruix, & pectus, & armi,
Spinaq;, & ingenti curuant sese ilia tractu,
Accendit Cytherea ignes, atq; innuba Phœbe,
Effulsitq; nouis Taurus spectabilis astris.
Regaleis addit stellas, ac regia iura
Iuppiter, & raro Taurum insigniuit honore
Parcarum memor. hoc etenim iactante per undas
Ediderant fore, uti tyrio de littore uectam
Europam, idæas uictor deferret ad urbeis.
Mugiuit deus in Tauro, freta nauit adulter,
Quis credat? Stetit in stabulis ad pabula uinctus,

Tantum amor, & teneræ potuit noua forma puellæ.
Nunc age naturam tauro, quam delia uirgo
Indiderit, quam cæruleo de gurgite creta
Expediam tibi nate, atq; hæc quoq; percipe dicta
Nate patris, nate & caræ spes blanda senectæ.
Principio cytherea domum, dulceis'q; recessus,
At phœbe solium, soliiq; insigne superbum
In tauro posuere. illic nam regia iura
Exercent, sociaq; tenent ditione tribunal.
Hinc amor, hinc studium formæ, citharæq; sonantis,
Hinc choreæ, cantus'q; placent, pexus'q; capillus,
Excultiq; sinus, & multum lauta supellex,
Aduectus'q; aliunde odor, assyriiq; liquores,
Munditiæq;, iociq;, & quidquid blanda uoluptas
Suadet, & ornatis rorantia pocula mensis.
Hinc etiam hortorum cultus, & cura serendæ
Arboris, hinc deflexa comis in mille figuras
Myrteta, inq; nouam crescentia citria formam,
Cultaq; per uarias genialis amaracus artes.
Nec uero exoriens taurus, non ipse labores
Nascenti accumulat, primoq; in tempore partas
Perdit opes. sed mox & mollia tempora, & ipsos
Successus rerum amplificat, semperq; iacentem
Sternit humi, si quis contra insurrexerit hostem.
Idem diuitias, atq; ornamenta secundæ
Fortunæ dabit, è medio si culmine cœli
Nascentem aspiciat. non illi munera regum
Deficient. non è sacris compendia templis,
Publica'ue assuetæ commissa negocia curæ.
Non tamen intacti thalami, non florida coniux

Continget, sed anus, sed cui seruilia uincla,
Aut occultus amans, & non sine labe iuuentæ,
Tristior, ut fessas eat ipse hymenæus ad aras. ♉ in 7ª casa
Taurus ab occasu, pronoq; à cardine mundi
Et partas labefactat opes, & rursus easdem
Instaurat, patrioq; hæredem sistit in ære,
Peruincitq; inimicum odium, ac male conterit hostem.
Quin etiam rapidos flammarum exuscitat æstus
Ex oculis, parat atq; oculis immite uenenum
In dulcem ueneris rorem, atq; in pocula amantum. ♉ in 4ª casa
Ast imo positus cœlo, atq; in parte profunda
Aetheris, unde nouum sese conuertit ad ortum
Plurima felici promittit sydere nato.
Ille inter proceres, atq; intra limina regum
Versatus, longaq; fide spectatus in aula,
Magnarum curas rerum, ac molimina magna
Suscipiet, credentur opes, credetur & amplæ
Summa domus, claris & famam extendet in actis.
Tantus inest tauro uigor, & uis cornibus aureis.

DE GEMINIS.

Hunc post tyndaridæ concordia pectora fratres
Virtute illati cœlo, atq; insignibus actis,
Quos pater æterno meritis donauit honore.
At tu, cui secreta poli, cuiq; abdita rerum
Vraniе sunt nota, ad quas numerosa uetustas
Vix penetrat, pande antiqui memorabile facti
Et decus, & pretium. nam te quoq; syderis huius
Tangit honos. tangunt chari monimenta mariti,
Coniugis & meritis, æternæ & consule famæ.

Viderat é summa cœli Cyllenius arce
Paulatim coiisse homines, & condere tecta,
Partiri medios signato limite campos,
Et quantum primis solers industria cœptis
Addiderat. Placuit mutato corpore terras
Visere, & agresteis hominum cognoscere mores,
Ocyor ac zephyris cœlo delabitur alto,
Et stetit in duplices aptata ueste gemellos,
Discat ut hic, doceat facundo pectore ut alter.
Ipse ferens, ille accipiens præcepta magistri
Traxit in exemplum mortalia pectora, donec
Legitimi accessit studium, rectiq; boniq;,
Viuendiq; uiam ratio, ac doctrina parauit.
Hinc artes creuere bonæ, Succreuit & usus
Laudatorum operum. Fando commercia primum
Inuenta. hinc pretium duplicandi & cura peculi.
Creueruntq; & opes, & opum comes apta supellex.
Atq; his excoluit studiis Cyllenius orbem.
Ipse etiam numeros, & rerum pondera, & usum
Mensuræ docuit, fandi quoq; tradidit artem,
Atq; animi concepta nouis depromere signis
Instituit, scriptis & commendare tabellis.
Moribus his exculta hominum præcordia, duros
Mutarunt sensus, & ab agri munere, ad arteis
Ingenium uertere nouas. Tum magnus haberi
Mercurius. tum cœlicolæ mortalia corda
Assensu laudare uno, stirpemq; deorum
Esse hominem, genus & cœlo deducere ab ipso,
Tantum animo, tantum ingenio, ac ratione ualerent,
In primis pater omnipotens mortalibus orsis

Obstupuit. Videt ingenteis assurgere turres,
Aequari quoq; tecta polo. uidet aurea templa,
Ornatusq; deûm uarios. uidet oppida, & arces
Collibus impositas. Tum sic effatus, ut omnes
Coelicolae annuerent. coelo testanda sereno
Cylleni monimenta. illum tot adire labores,
Tot mandata deûm, tamen & uoluisse relicto
Aethere per terras suscepta parte magistri
Exuere agresteis hominum de pectore mores,
Humanumq; genus cultas efferre per arteis,
Vnde & honos superis, & uictima creuerit aris.
Tum pater in geminas distincto sydere formas
Signauit coelo, facinus memorabile, & astris
Indidit aeternis, celsaq; in parte locauit.
His capita effulgent stellis, humeriq;, manusq;.
Quaq; lacertoso curuantur brachia nodo,
Genuaq;, summotiq; pedes, sed parte sinistra
Irradiat quo uix coelo splendentius, astrum,
Vnde per obliquum Sol iam declinat olympum.
Hic sedem, patriamq; domum, dulceisq; penates
Ipse sibi statuit uolucer Cyllenius. hic se
Exercet, proprias & signo accommodat artes,
Nam rerum occultas causas, arcanaq; sacra
Rimantur, uerbisq; modo, & carmina neruis
Adiungunt pretio aut capti fora multa frequentant,
Aut ueterum monimenta docent, & scripta uirorum,
Aut operam impendunt linguis interprete cura
Et decus, & quicquid monstrat sapientia, norunt
Coelestes gemini, concordi foedere iuncti.
Vnde sub exortum, primaq; in parte locati,

II in hor.
Non nullos natis ineunte ætate labores
Portendunt, tamen haud illis pia cura parentum
Defuerit, seu blandus amor. cœlestibus inde
Artibus imbutos decorant, iunguntq; fideli
Principibus studio, & dominis placuisse laborant.
II in X^a domo
At media de parte poli, atq; è culmine summo
Promictunt faciles olim nascentibns annos.
Hos fandi decus insignes, hos delphica laurus
Illustres reddit populis, his infula sacris
Assurgit uenerandа comis, capitiq; tiaras.
Hinc sibi diuitias, hinc ornamenta benignæ
Fortunæ accumulant, auro hinc laquearia fulgent.
Hos merces peregrina, aut testamenta beatos,
Præclaræ'ue artes, aut uirtus rara, deum'ue
Relligio efficiunt. nam uirginis astra per ortum
Sufficiunt geminis uires, & robora præstant.
At cum præcipitem occasum, caudaq; antra subibunt
II in 7 occasu
Oceani, dias ueniunt, qui lucis in auras,
Hi perferre malum, & duros tolerare labores,
Damnaq;, & aduersos constanti pectore casus
Assuescent, celare odium, ac simulare parati.
Non his aut studium recti. aut sapientia deerit,
Ingenii'ue fauor, docti seu pectoris artes.
Successus sed opum seri, primaq; senecta
Suscipient tardos chara cum prole nepotes.
II in 4^a
Dant imo positi morbos'q;, ægrumq; laborem,
Aut uitium occultum, aut secreta in parte dolores,
Eripiunt & opes partas, censumq; paternum.
Post tamen uberiore manu cum fœnore magno
Ingeminant & opes, & lucra ignota reponunt,

Suppeditent unde & multis alimenta ministris.
Hos felix fatóq; tamen cogente senectus
Ah procul à patria externis tumulabit in oris.

DE CANCRO.

Hac etiam de parte, imóq; è cardine surgens,
Si testudineus moueat sub brachia Cancer,
Humidáq; impressis figat uestigia plantis,
Plurima diuino promittit munere natis.
Illis diuitiæ ingentes, & copia rerum
Vndabit uariarum, & latis prædia campis
Sufficient lætam cererem bacchumq; fluentem.
Illis nobilitas, & claris infula uittis
Conferet insignis titulos, magnóq; fauore
Decernit statuas faustisq; insignibus ornat.
Annuerit placido facilis si Iuppiter ore,
Sed iuuat intonsus crinis, promissáq; barba,
Atq; inter titulos sordenti stamine uestis.
Quinetiam insidias cognati, & sanguinis iram
Nuntiat, aduersósq; inimica mente propinquos,
Quos & ab occasu grauiori concitat ira.
Tum uero felix multa cum laude senectus
Continget, tunc clarus honor præstantibus actis,
Cum medio posuit cœlo uestigia & æquor
Despiciens bibulis tantundem distat arenis,
In mare, qua Ganges, & qua tagus aureus, intrat.
Ac ueluti lento sensim per littora passu
It Cancer, tardusq; graui sub mole laborat,
Paulatim sic diuitias, sic lentus honores

Accumulat, donec grauidos compleuit aceruos.
Vix tamen ut gemino fœcundet uiscera partu.
Exoriens placidos mores, animiq; quietum,
Ingenium, & solers mentis promittit acumen
Nascenti, tamen ut facile indignatio, & iræ
Exagitent, facile iratos componat ut æstus
Mollibus officiis, ac miti pectore natus.
Ipse acer uitiorum ultor, cum fronte seuera
Iurgator scelerum, atq; ad publica munera uersus
Præsidia inde domus, & uictus quæret honestos.
Et tamen indigna decumbet morte peremptus,
Aut grauibus capitur morbis, aut lumine mœsto
Spectabit raptos non uno funere fratres.
Hoc astro post tyndaridas subeunte, per æquor
Mortales fecere uiam, primiq; reperta
Vix ausi tentare caua uada fluminis alno.
Mox usus, post & præceps audacia textis
In mare nauigiis remo descendit adacto,
Paulatim & pelago se credidit. Inde per altum
Ignotos portus, peregrinaq; regna petiuit.
Hinc merces, & longinquis commercia terris,
Hinc uesper nouit quicquid cælarat eous.
Eridano Nilus subuenit, & Adua Nilo,
Vt quæ deficerent, summiserit omnia Nereus
Velifer, & fuluum ratibus deuexerit aurum
Tritonum chorus, ac uersis per marmora tonsis
Diuitiæ narint hominum, terræq;, marisq;
Canceris imperio, atq; undæ dominantibus astris.
Vos ô Nereides decus æquoris, & mea sæpe
Serta, meos flores ad littora nota petistis,

69 in ho rosc.

Et nituere comis argentea lilia ueſtris
Aenario quæ rure legens, quæ colle beato
Parthenópes, miſtaq; roſa, blandisq; hyacinthis
Ipſe dedi, caſtis multo cum thure ſacellis,
Et ſparſi largo ſupplex crateras iaccho,
Nec mea uicinæ ſiluerunt carmina rupes.
Vos precor ò pelagi placidiſſima numina, cauſas
Tentati maris, & primos expromite motus
Irarum Iouis, & raptum inter ſydera cancrum.
Aſſuerant Dryádes uulgo, aſſueuere Napææ
Syluarum, nemorumq; umbra, riuisq; relictis
Impune optatos per littora ducere ſomnos,
Hic chóreas agitare, hic grato miſta ſuſurro
Inter ſeſe aperire animi ſecreta latentis,
Hic luſus, hic delitias, Geniumq; colebant,
Et nulla reſides ducebant ocia cura.
Aduertit paſtor liquidi maris, & modo ſummis
E ſcopulis, modo ſe ſtrata oſtentabat ab alga,
Nunc ſummo labens innabat littore, & udis
Cærula per liquidum findebat marmora palmis,
Interdumq; alto exiliens clamore uocabat
Armentum, & toto cogebat ab æquore monſtra,
Oſtentans pecus indomitum, & ſtabula abdita Nerei.
Ipſe ingens baculo inniſus cum crine madenti
Stillabat madidos per membra rigentia fluctus,
Verſabatq; dolos animo, & ſuſpiria ducens,
Vritur, ac tacitis ſuccendit pectora flammis,
Aſſiduusq; oculos, mœrensq; ad littora, torquet,
O quoties uiridi crinem circundatus alga
Tentauit facileis aditus per carmina. At illæ

Longa per occultos petierunt auia calles,
Et sibi consuluere fuga. Magis incitus heros,
Conuertit solitas fœcundum pectus ad artes.
Et cum se in uarias mutasset sæpe figuras,
Ac nulla posset Dryadum ratione potiri,
Adnauit terræ Cancri sub imagine tectus
Littoribus celer obrepens. Vagus inde per herbam
Miscetur Nymphis, uiolas ut forte legebant
Certatim, & passis nectebant serta capillis
Candida purpureo uariantes colla hyacintho.
Vt dryades uidere ferum mansuescere in herba,
Non ausæ tractare tamen gratantur eunti,
Et plaudunt socio curuanti brachia motu,
Molliáq; adductis tondenti gramina malis.
Ille ut se gratum agnouit, placidasq; napæas
Ridere intonsi carpentem pascua campi
Octipedem maris, in salsos se rettulit æstus
Molliter, obliquoq; gradu caua brachia flectit,
Ac nequa rediens non ora, oculosq; iocantum
Spectet, & ut placido risu, ac sermone fruatur,
Versa retro tenuit curuo uestigia gressu,
Intrat & in pontum mutato corpore Proteus.
Artibus his terræ obuersans, nec cognitus ulli,
Vt quàm secreto capientem littore somnos,
Aut uda solam spatiantem uidit arena,
In propriam uersus repetito corpore formam,
Comprimit, optato & fruitur malesanus amore.
Sic matrem nitidi Almonis, septemq; sorores
Vfentis, sic Vmbronis tria pignora, centumq;=
Eridani, totidem & Nili, neptesq; Timaui

Tergeminas, neptem & Xanthi, neptemq; fefellit
Vulturni, qua non oculis, non ulla papillis
Gratior, aut posito tantum placitura capillo.
Quin etiam demens Phoeben tentauit, ut illa
Eurotæ nitidos curabat in amne capillos,
Et uim passa foret monstri, ni strenua uultus
In Lunam conuersa foret, ni cornua toruæ
Aptasset fronti, & nube oblituisset opaca.
Atq; illum iam complexus, iam furta parantem
Suspendit geminis pauitantem cornibus, & mox
Sublatum coelo longe intulit, ipse nigranteis
Iactatus supra nubes, implorat amicum
Neréa, sed surdis obsistunt uocibus auræ.
Hinc præceps iterum, atq; iterum per inane rotatur.
Mox pelago absorptus, tantum ferit ima profundi,
Quantum nubiferas fuerat sublatus ad auras.
Dissiliunt undæ, & spumosum incanduit æquor,
Qua cecidit, timuitq; intorto gurgite uortex
Coeruleus, nigramq; alte uomit æstus arenam.
At Virgo celeri ad superos regressa uolatu
Sicut erat laniata comas, discissaq; pallam
Impleuit coelum gemitu. quo celsa tonantis
Intonuit domus, & foribus se pandit apertis.
Vt medio sedere foro, & res cognita diuis.
Indignum clamant facinus, monstra æquoris ausa
Dianam tentare? mouet reuerentia diuæ
Astantis, mouet ipse locus, uiolentaq; Protei
In Venerem rabies, & quòd Neptunnia regna
Non ultra toleranda. Illum nec sorte secunda
Contentum, terris inhiare, & poscere Olympum.

T um pater omnipotens solio ter surgit ab alto
T er tacet, iratusq; nouem de parte sinistra
C œrula fulminibus percussit regna trisulcis.
I ntremuit Nereus. At territa numina ponti
O ceano oblituere imo, ac timuere profundo,
N e caua sulfureis arderent æquora flammis.
A t decimo Cancrum octipedem per littora curua
E rrantem, sed adhuc meditantem furta per herbas,
A c natam flaui captantem ad saxa Lycormæ
E xaminat, dura crepuerunt fragmina testa
H uc illuc disiecta, & fumo indensuit aer,
Q uæ collecta pater cœlo intulit, ac monimentum
E sse dedit scelerum maris, infelicis & ausi
A c summo posuit cœlo testantia crimen.
O re ignes, pedibusq; ignes, & pectore, & ipso
F ragmine succendit, sed hebenti lumine quosdam,
N on aliter, q̃ quos pudeat commissa fateri.
Q uinetiam ignauos testæ cælauit asellos,
E t statuit præsepe, & nubæ infecit opaca,
I nfamemq; notam dorso signauit inusto.
V tq; recens facinus memori per sæcula pœna
N otescat, maneantq; audacis premia culpæ,
P erpetuis signata notis, uerrenda carinis
P ermisit maria, & remis freta salsa cienda,
I mperiumq; uiris ponti dedit, edomitoq;
A equore, per fluctus sinuoso currere uelo
N eptunnum, & tonsis, laniare, & scindere rostris,
E dictumq; ingens tabula signauit eburna,
Q uòd notum populis demissus ab æthere fecit
P rognatus Maia, & terræ tenuere uerentes,

Tum probra obiecit monstro, mutumq;, salaxq;,
Et natum turbis, uariosq; agitare tumultus,
Incola non constans, pelagi non aduena terræ
Incertus, sed aquæ rerum, terræq; uorator
Assiduus, gaudens longarum errore uiarum.
Auratum posthinc solium testudine summa
Affixit, geminis subnixum utrinq; columnis.
Atq; hic bissenis æuo manantibus annis
Dat iura, & spoliis gaudens exultat opimis,
Solenneisq; agitat ludos, & uina coronat.
At phœbus patris edicto permotus, & ira
Germanæ & lacrimis, & quod maris æquora mon-
Nutrirant, sensu latices infecit amaro, (strum
Decreuitq; super cancri caua terga quotannis
Quadriiuges agitare suos, & inurere flammis
Infelix testum, & siccata caloribus ora.
Ipsa autem pelago pœnas has dixit, ut omni
Tempore per numeros alterno fluctuet æstu.
Nec mora, nec requies sit certa fluentibus undis.
Quin dorso super, & fallacis corpore signi
Admouit biiuges, atq; ad præsepia iunxit,
Et stabulum fessis statuit de more, sibiq;
Atria perpetuum posuit testantia factum.

DE LEONE.

Quæ frater iuxta assistens, dum tecta sororis
Continuare parat, tectis discrimine nullo
Sedulus inualido posuit sua signa Leone,
Et struxit nitidis ornata palatia gemmis

Consilio patris. hic thalamos, hic atria centum,
Hic tercentenis inclusit limina portis.
Argento radiant postes, adamante columnæ
Stant circum, & fuluum splendet laquearibus aurũ.
Qui tantas habeant sedes, quæ numina portis
Assideant, Vnde & libycus Leo uenit ad astra,
Dicite Pierides. nam uos & carmina Phœbi
Excipitis, uos & chóreas agitatis in aula,
Et secreta dei solæ nouistis, & artes.
Fata domum, ac decreta, loci penetralia seruant,
Et rerum series, æuiq; senilis imago,
Temporaq;, & longis ætas incana capillis,
Imperiumq;, & opes, & regno accommoda uirtus,
Et pia relligio cinctis ad tempora uittis
Ante fores, ipsisq; in postibus, aurea seruat
Aurora, illustrisq; dies, & mobilis annus,
Horaq; non certis nectens modo facta futuris.
Tum species rerum, ac generum numerosa propago,
Et color, & claro radians lux aurea curru,
Nec non ante nigris fugiens nox atra quadrigis,
Ipse autem leo sydereas perlatus ad arceis,
Non ut fama refert, magno quòd ab Hercule uictus
Fœdarit calido sitientia rura cruore,
Graiaq; nec fuluos tellus parit ipsa leones,
Sed libiæ crudele solum, quæ uicta calore
Insignem Phœbo pauit generosa leonem,
Admouitq; aris, tinxitq; in sanguine cultrum.
Et solata sitim misero requieuit ab æstu.
Translatum cœlo Pæan, miratur & ora,
Ingenteisq; humeros & lumina torua, iubasq;.

Obstupuitq; armis, fixitq; in pectora uultum,
Ac memor armorum uates, cladisq; futuræ
Terrigenûm, latos iam tum meditatur, & ungueis
Induere, & uillosa albis cum dentibus ora,
Porphyrió quibus, & ferratum absumpsit Ophelten.
Tum Ionis ante pedes diuorum astante corona
Constituit. placuit superûm inter signa referre
Consensu magno, & nomen retinere leonis.
Nec mora sydereis accensa est bellua flammis,
Effulget stellis caput, & micat aurea ceruix
Ignibus, effulget claro spina ardua dorso,
Iliáq;, Incuruiq; pedes, & cauda, genuq;,
Præradiatq; nouo pectus regale sub astro,
Atq; insigne decus toto se uellere fundit.
Regius hinc illi uenit uigor, imperiiq;
Cura ingens, summiq; loci ambitiosa cupido.
Ergo cui primæ radiabit lucis in ortu
Notus erit, feret hic celebris præconia famæ,
Fascibus atq; operam dabit, atq; inhiabit honori,
Quæret opes, proprio semper tamen ipse labore.
Spelunca fremit in magna, dominatur in altis
Montibus, æthiopumq; fremunt deserta leonem,
Quærendo tamen insudat per deuia pastu.
At cui de summo nascenti fulget Olympo,
Perferet ille graueis forti cum corde dolores,
Post tamen aut domini pergrata potentia ditem
Efficit, aut siqua est domino congnata potestas,
Vnde etiam charis alimenta ministret amicis.
Ducit ab occasu litem, iratosq; propinquos
Efficit, & multos aduersum concitat hostes,

I urgiaq; indignumq; torum, moresq; sinistros
Coniugis, & nullo thalamos dignatur honore.
4 Ast ima de parte dabit, censumq;. bonasq;
Diuitias, dabit & tabulas, scribetur & hæres,
Partaq; felici seruat patrimonia cura.
Sole igitur dominante, simul dominante Leone,
Relligio caput exeruit, per templa, per aras.
Multi inter diuos, cœliq; in sede locati,
Casta sacerdotes cecinerunt scripta per orbem,
Ac pietas non ficta uiam affectauit Olympo.
Tunc etiam imperii creuit generosa cupido
In populis, creuit quoq; iusta licentia regni,
Sanctaq; maiestas dicta est, Sanctusq; senatus,
Ac summo patiens uirtus concessit honori.
Nobilitasq; etiam duris quæsita sub armis.
Pugnatum est. Victo uictor præscripsit, & acti
In prædam populi, cecidere sub ensibus urbes,
Iustitia, & positis uenit captiua sub hastis.

DE VIRGINE.

Ocia mox, & delitias, unguenta, rosasq;
Monstrauit Virgo. sunt hæc nam Virginis artes,
Intonuitq; foro eloquium, lætumq; theatris
Aurea pensilibus diffudit tibia carmen,
Et musæ insolitos sonuere ad pulpita cantus.
Ornatus etiam accessit tam discolor usus,
Percurritq; auri uillosum bractea textum,
Et pictura nouo fulsit uariata decore.
Tum magicæ cœpere artes, studiumq; futuri

Crebruit, & sacris admota silentibus ora,
Sydera & ipsa nouo paulatim cognita sensu,
Innumerosq; redacta suos, omnisq; locorum
Fortuna, & certi signata potentia fati.
Quæ Dea per populos multum uersata docebat
Fama refer, tibi gesta hominum, tibi facta deorum
Nosse datum. tu nam fatorum euenta per urbes
Diuulgans reuocas in lucem obscura, & honorem
Dans claris, facta extollis fingisq; futura.
Ergo agédum, quibus officiis, quo munere terras
Ornauit uirgo, cur coelum illata petiuit
Præsidio alarum, & nitidis mox fulserit astris.
An ne deûm proles, hominum ne? an mista propago?
Certa parens Isæa fuit, qua nulla per orbem
Doctior iratos animi componere motus
Incertus pater, à populo sed cognitus Etheus.
Illam Mercurius docuit, quo tempore genteis
Imbuerit sacris, quibus & deducere Olympo
Coelicolas, poteratq; Erebo subducere maneis.
Doctrinæ pretium amplexus, repetitaq; lecto
Gaudia, post decimo enitens Isæti da mense
Cælat adulterium, commisto utroq; parentum
Nomine, cumq; humeris alas insignia patris
Redderet, has tacita uellebat sedula dextra
Docta parens, nudamq; oculis non obtulit ullis.
Ergo Mercurius natæ memor, artibus illam
Instruit, & docili componit pectora cura,
Constituitq; animum, & coelesti robore firmat.
Tum donat serto insignem, cui sydera circum
Clara nouem, totidemq; micant per sydera gemmæ.

Ut Virgo capiti imposuit uenerabile donum,
Hausit diuinas arteis, didicitq; ferendo,
Quæ pater impressis signauerat omnia gemmis.
Nec mora, perq; urbis, & compita nota uiarum
Affatur populos socialis munera uitæ
Præcipiens, animumq; docens formare colendo
Iustitiam, & mites usu componere mores.
Illa etiam in templis diuorum arcana monebat
Munera prima hominum, & sacris iam rite peractis
Placari humanis cœlestia numina donis,
Quæ patriæ sint iura, etiam quæ iura parentum,
Coniugiiq; fides, lecti & concordia uincla.
Uidisset domito terram proscindere tauro
Agricolam, quæ sint sua tempora monstrat arandi,
Errabant pecudes, pecudum docet illa magistros,
Cunctaq; diuino præscribit munere Virgo.
Donec eam syluas moderantem, & saxa trahentem
Uenator captus forma, & iuuenilibus annis,
Inuadit ferro demens haurire paratus,
Ni secum socio iungat sua membra cubili.
Extimuit Virgo, & leuibus se substulit alis,
Intentamq; fugæ, sinuoso pallia limbo
Implicitant, sequitur furiata mente satelles,
Et iam iam geminis apprensat syrmata palmis.
Accurrit pater, ut cœlo properabat ab alto,
Et natam amplexu fouet, ac super æthéra secum
Deuehit, & læto statuit noua sydera mundo.
Illum autem minitantem oculis, ac torua tuentem
Ter baculo deus ipse cauum per tempus adacto
Percussit, riguere artus, frigusq; per imum

Pectus iit, calor in uentos, & uita recessit.
Mox ungues, digitiq; solo radicibus actis
Hæserunt, subiitq; locum cutis horrida cortex.
In ramos abiere manus, curruiq; lacerti,
In frondem coma. fit reliquo de corpore lignum,
In sentesq; rigent sparsæ per corpora setæ.
Nec mora iam spinis horret rubus asper acutis.
Salue uirginibus cœli decus addita, cuius
Vocibus æterni patuerunt abdita mundi.
Tu genus humanum instituis, tu munera uitæ
Distinguit. Salue innumeras ueneranda per aras.
Sparge rosam, Da thura puer, linguisq; fauete,
Annua dum patrio persoluit carmine uates.
Sacra senex, castusq; ascendit, templa sacerdos.
Tu uero mihi chare, oculis age suspice cœlum
Nate, uides qua parte ingens sese exerit astrum
Virginis, hæc dextra est cerealia munera libans.
Et qua tam claro candescit lumine sydus
Ala deæ, qua se uiolento ex hoste recepit.
Quaq; sub obscuris pallescunt ignibus astra.
Illa quidem extremæ sinuosa uolumina pallæ.
Non humeros pater ipse (igneis hcc aspice nate)
Non caput, ingressusq; pedum, non brachia liquit
Intestata. micant cœlo spectanda sereno
Sydera, & ardenti scintillant lumina flamma,
Quæ tibi nascenti cunabula prima dedere,
Hæc quãquam duros ineunte ætate labores
Portendunt, tamen in melius conuersa, beatæ
Cana senectutis promittunt tempora natis,
Quos aut sacra deûm & pendentibus infula uittis,

I ngenio aut partum decus, ac præstantia linguæ.
A rtibus aut uariis excultum pectus honestat,
M aiorum aut tabulæ, aut merces peregrina beabũt.
H is amor, his studium recti, & uetus illa priorum
S implicitas, his chara fides, pectusq; deorum
P ræsidio innitens, ac nota penatibus ora.
H inc illis responsa deûm, atq; insomnia ueris
S emper imaginibus, uenerandaq; sortibus antra
I n dubiis reddunt uigilata oracula rebus.
T u uero mihi chare puer (per sydera testor
Q uæ tibi uel magnos non inficiantur honores.)
I llecebris ne dede animum, neu deside somno
O cia corrumpant mentem, procul effuge, & artes,
Q uas Virgo teneris molles meditatur ab annis.
P ost etenim in duros conuertet pectora mores,
E t præcepta dabit uitæ, & bene consulet annis.
H æc fasces, hæc diuitias è culmine fulgens,
H æc populus dat iura, & magnis præficit actis,
E t tamen ingratos queritur persæpe ministros,
D iuitias quibus, aut primos concessit honores
H oc & ab oceano queritur. sed candida coniux
S olatur facileis curas, & brachia colloq;
I mplicitans, prolem optatam, charosq; nepotes,
O sculaq; incuruæ promittit blanda senectæ.
A tq; utinam non hæc leuior, non ille nepotum
V ulnus, & extincti suspiret funera nati,
D epositumq; senex mutam deploret ad urnam,
E t frustra uariis exornet busta coronis
D ona ferens aduecta arabo, ac bene olentibus indis,
I mprudens, qui non & amatæ coniugis atrum

Funusq; & thalamos uideat sine honore relictos.
Hunc labor, hunc & cura premet iuuenilibus annis,
Huic & felicem præstabunt fata senectam.
Quem læta ex imo Virgo spectarit Olympo,
Ornatumq; animi donis, & mercibus amplis.
Hæc dea dat curas animis, dat & utile pectus
Consiliis, dat secretas exquirere causas.
Moliturq; nouas arteis, mentemq; deorum
Explorat, dubiis quærens oracula rebus,
Nil intentatum ingenio, nil linquit inausum,
Quod natura tegat, tegat & uis insita fato.
Sic illam pater instituit, quo tempore cœlo
Transtulit, & tectumq; unà, soliumq; locauit.

DE LIBRA.

Hanc iuxta Cytherea tenens nitidissima tecta
Stat foribus radians, auro gradibusq; sub ipsis.
Sparsa nitent uariis argentea limina pomis.
Veris opes pendent tectis, circumq; supraq;
Explicat ipse suas merces autumnus, & alte
Succincta incedit nudis uindemia plantis.
Ac noua calcatis despumant prœla racemis.
Nec uero Dea cœlicolis, prælata puellis
Ipsa suas non culta domos, non aurea sedes
Inuisit, non lauta dapes, & uina quotannis,
Rusticaq; hic positis statuit conuiuia mensis
Autumni memor, insolitasq; ad plectra choreas
Instaurat, mox & mensæ placitura secundæ
Seligit è plenis bene olentia poma canistris,

Quis onerat formosa toros, & odoribus afflat.
Causa latet, memini. Sed me per curua uagantem
Littora Caietæ, qua Formius aurifer amnis
In mare se uoluit, uiridisq; in margine ripæ
Aurea fragranti spirant redolentia flore
Citria, & albenti miscet se laurus oliuæ,
Et myrtus complexa maris nitet æmula rorem,
Illic siue ea Nereidum fuit una sororum,
Seu Siren, quæ finitimis uersatur in antris,
Audisse intonsa modulantem carmen in umbra,
Cantanti uitrea socias plausisse sub unda,
Littoraq; arguti referentia murmuris auras.
Damnabat Venerem Iuno, damnabat & ipse
Palladis armisonæ chorus, inuiolataq; Deli
Virgo, quòd aurato postq̃ lux addita Tauro,
Fulsissetq; astris, tantum illi florea rura,
Et tantum curæ pratensia dona fuissent.
Illam inter frondes, inter uernantia prata
Desidias agitare, atq; ocia ducere inertem,
Non fructus, non poma daret de pinguibus hortis,
Sed solum studio delectaretur inani,
Munditiis operosa, & inerti segnis in umbra.
Subrisit dea ceruleis generata sub undis,
Ac niueis delapsa polo per inania cycnis
Culta sinum, grauidos autumni uenit ad hortos.
Affuit intranti Deus. At nitidissima cultu
Illecebrisq; armata, senemq; amplexa fatigat,
Nec precibus contenta, etiam blanda oscula iungit,
Vt sibi de nitidis liceat pendentia ramis
Carpere poma manu, & croceas de uitibus uuas,
Ille ut

Ille ut se dignum amplexu, sensitq; per ora
Ora deæ, ac tener ille calor per membra cucurrit,
Nil ò nil dea non nostros lectura per hortos
Carpe, tuum quodcunq; uides, quodcunq; repostis
Pendet in arboribus. facilis dea tum dedit illi
Tractandam, quæ de geminis erat una papillis
Rorata Ambrosiæ succo, ac redolentibus auris,
Attactuq; hausit Deus immortale uenenum,
Confestimq; imis defluxit ad ossa medullis.
Tum sponte arboribus ceciderunt poma recussis
In gremium delapsa deæ, quæcunq; uel ortus,
Quæq; uel occasus, uel quæ creat humidus auster.
Quin famulam (famulæ fuerat Pometia nomen)
His onerat, iunctosq; iterum conscendit olores.
Vt cœlo stetit, exposuitq; hortensia dona,
Inuidere deæ. risit Vulcania coniux,
Quóq; mage inuidiam moueat, librantibus illa
Lancibus imponit, famulæ & uenalia tradit.
Cœlicolæ risere astum, magnóq; fauore
Conueniunt fuluis & mutant poma talentis.
At memor antiqui furti rhodopeius heros
Dum simulat legere è multis fragrantia mala
Candentis dextræ articulos, summamq; sinistram
Furtiuus tetigit. rubuit Venus aurea. At illi
Decidit è manibus pretium, & suspiria mouit
Exanimis. ciet extinctas noua flamma fauillas.
Quóq; dolus lateat, ad auum conuersa racemos
Obtulit, impleuitq; sinum senis. ille renidens
Excepit neptem amplexu, & blanda oscula iunxit.
At Veneris teneras pupugit barba aspera malas.

Quæ postquam diuorum oculos impleuit, & amnes
Emisit late fluidos Leneidos undæ,
Decreuit testatum astris insigne trophæum,
Et longa egregium facinus producere fama,
Affigens cœlo, famulam, cunque ignibus aureis
Incendens trutinam, trutinæque uolubilis hastam.
Talia cantabat memorans ad littora Siren.
Hoc igitur signo genitos primum æqua, probumque.
Delectant, liquor, atque olei, & baccheia merces,
Præcipites sed liuor agit. tum pondera tractant,
Annonamque, unguentaque, & æquis orbibus instant,
Sed uariat fortuna suis mutabilis alis.
Et molles animum mores, & auara Cupido
Inficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
In lucem quicunque uenit, non ille deorum
Contemptor, non recta animi sententia mentem
Deseret, aut raris exurgens gloria factis.
At uitæ tenor inconstans, moribusque, labosque,
Turbabunt & multa nouis discrimina rebus.
Hunc lites, atque immeritis certamina causis,
Hunc aduersa fori uexabunt arma, sed ipse
Inuictus feret, ac multo se robore firmat.
Quem tamen amissis prosternent funera natis.
At cum se summo librarint æthere chelæ,
Felices dant euentus, dant prospera rerum
Subsidia & quoties aliquid fortuna malignum
Vexerit, instaurant alieno funere damnum,
Aut ex alterius iactura, aut forte latenti
Thesauro, sed nec pietas cultusque deorum
Defuerit nato, quibus annua uota per aras

Persoluat rite incolumis, nec carmina deerunt.
Culta, nec aurato resonans caua tibia buxo.
Hunc dulcis lepor & grato facundia gestu
Adiuuat, & blanda comitatur gratia lingua.
Quod si nimboso occasu, atq; Atlantis ab hortis
In mare præcipitent, dant publica munera natis,
Et regum insinuant domibus. mutabilis aura
Hos manet, & nigris post albos urna lapillis,
Vt neq; constanti perstet fortuna tenore,
Ex imo censum patrium, proauisq; paratas
Perdunt diuitias, nulloq; in munere primos
Constituunt, uerum post damna, graueisq; labores,
Lucra parant, atq; è tabulis secreta ministrant,
Et longa tandem consumant fata senecta.
Nec cineri extremum muto inficiantur honorem
Nocti pares chelæ. Quibus aurea cypria quondam
Constituitq; & auo. solium, & sibi tecta parauit,
Adiecitq; hortos, quorum Pometia curam
Fida gerit, dominæq; suæ pomaria seruat.

DE SCORPIO.

Quis deus, aut quæ nam fati sententia cœlo
Transtulit infelix monstrum, quæ causa tonantem
Mouit ut acceptumq; polo, stellisq; micantem
Sit passus terrere fera sub imagine mundum
Scorpion, & toto uirus dispergere olympo.
Nec uos compellare ausim Permesides, undas
Quæ colitis, nec quæ uati sacra numina adestis.
Virginei non oris opus. Martisq; furorem

Quis diuûm non pertimeat? cui pectora ferro
Tecta rigent, semperq; ferus lateri hæreat ensis
Ferrato, cui sangui[illegible]ea manus horreat hasta,
Oraq; flammiuoma rutilent afflata chimæra,
Vos precor, ô uos quæ terris insomnia noctu
Luce polo secreta hominum, secreta deorum
Vulgatis (uestrũ hoc opus atq; hæc munera uestra)
Pandite per tenebras causam, cur pessima cœlo
Bellua constiterit, cur tetro armata ueneno
Afflarit superos. neq; enim mauortia tela
Horretis tenues umbræ, & sine corpore sensus.
Nec testes uobis ulli referentibus assunt.
Sparsa papauereis rorabunt atria succis,
Et nulla excludet somnos patefacta fenestra.
Sic ego. sopitam sic somnia fantur ad aurem.
Arderet misero Veneris cum captus amore
Ac tantum dominæ imperium Mars ipse timeret,
Cessisset studium armorum, fera bella quiessent,
Pro lituis citharæ, pro telis plectra iuuarent,
Ac solæ Veneris torquerent pectora curæ,
Pomiferam dominæ ante domum, myrtetaq; culta
Suspendit clypeum, ac tentoria fixit inermis.
Ipse deos, ipse heroas, suspectaq; ponti
Numina, riualisq; timet cocytidas umbras.
In primis facie insignes, nitidaq; iuuenta
Pastorem Penee tuum, Atlantisq; nepotem,
Neu dulcis citharæ studium, neu carmina longe
Præferrent. dolor ingeminat, quod uterq; pharetram
Exercet, quod tantum alter uirtute palæstræ
Polleat, hæc miseris urebant pectora curis.

Quid non cogit amor? furtim deus æthere ab alto
Labitur, obscuras ciconum & peruenit ad oras,
Ignotusq; premit uirosæ littora ponti.
Hic legit quidquid ualles, & prata ueneni,
Quidquid habent colles, aconitaq; plurima carpsit
Quæ contusa simul, geminoq; intersita saxo
Defodit clypeumq; super, super indidit arma.
Nec multum post effluxit, cum prodiit ingens
E saxis fera, prouerrens & littora cauda,
Et cœlum fœdans squalore, & numina flatu.
Vt iam cœlicolæ mortalia fata timerent.
Sensit & ipsa malum formæ sibi conscia, cultrix
Idalii, summoq; super de culmine tecti,
(Ne tanti noua causa mali ferretur) ibi omnem
Ambrosiæ uim diffudit, sparsitq; per auras
Diuini roris succum, extinxitq; uenenum.
Tum superi fremere in Martem, accusare tonantem,
Præcipitem quòd non cœlo iecisset ab alto,
Aptabatq; pater telum, uetuere sorores
Fatorum memores, quòd prœlia sæua Gigantum
Huius ope extinguenda forent, quòd brachia monstri,
Et caudæ telum lætale, quòd ora ueneno
Armata indueret Mauors, quibus inclytus armis
Sterneret anguipedes diuerso uulnere fratres.
Iuppiter attonitum ad sese uocat, & lethæi
Gurgitis admonuit. Tum mars iráq;, metúq;
Instinctus cauda apprensum, deciesq; rotatum
Aera per uacuum patriis allisit in aruis
Nigrantem. trahit icta graui de uerbere hiatum
Terra tremens, patuere imi claustra abdita auerni.

Obriguit nepa, datq; atrum de gutture uirus,
Mox repit terræ insinuans, cauáq; antra secutæ,
Succeditq; Erebo, stygióq; in littore sistens,
Infecitq; & aquas tabo, & fœdauit arenas,
At manes trepido fugêre in tartara cursu.
Hinc deus admonitu parcarum, & sorte futura
Bellorum monstri effigiem, atq; horrentia membra
Armauit flammis, acuitq; in uulnera caudam,
Oráq;, pectoráq;, & minitantem incendia uentrem.
Hæc ait, & madidis somnus se substulit alis,
Permansit signo uirus, quod pectora longe
Natorum referunt. hinc his periuria cordi,
Et fraus, insidiæq;, & amor sceleratus habendi,
Armatumq; dolo facinus, tinctiq; ueneno
Crateres, carmenq; nocens, uisq; insita ferri,
Et scelerum longe infamis per corda libido.
At quibus in primo nascentibus affuit ortu,
Non his dexteritas rerum, non mentis acumen
Defuerit, uerum ira ingens, & pectoris æstus,
Et uarii exagitant motus, multumq; fatigant
Aduersa, & tamen hos felicia fata, potensq;
Euentus manet, ac sobolis iucunda propago.
Atq; utinam non & patria tellure relicta
Externas quærant urbes, non prima sepulchro
Pignora dent, non ob ueteres certamen amicos,
Damnáq;, & immensos subeant quandoq; labores.
Nam cum de summo nascentibus affuit orbe
Difficiles animi mores, sed fortia præstat.
Pectora, sed magno claros extollit honore
Ex humili persæpe loco, dominiq; potentis

Sulleuat officio. Tamen & consortis acerbum
Funus, & indignos affert de prole dolores,
Nec patitur certa erranteis consistere terra.
Efferet uxorem optatam, primosq; hymenæos
Lugebit, cui maurisio de littore caudam
Vibrarit nepa fatiferum iaculata uenenum.
Non tamen ingenio deses, non pectore segnis
Ipse geret magna commissa negocia cura.
Decumbet terra ignota, cœloq; alieno,
Et cadet infelix uiolenta cæde peremptus,
Siue repente ruens fato rapietur acerbo,
Quanq̃ prima gerens, & magna negocia primus
Eximo cui sorte loco se Scorpius offert
Armatum, ipse ima minitans fera uulnera cauda,
Fraude potens, nitensq; astu, dominoq; superbus,
Quando etiam socio iunxit sua tecta sub antro.

DE SAGITTARIO.

Dic ò dic age sancte senex, dic maxime Chiron.
Nam te fama tenet stellis radiare sub istis,
Dic age quæ te causa polo, quis'ue indidit astris,
An'ne alius tanti lætetur munere signi.
Sic ego, sic placido cœpit pater optimus ore,
Educens antro caput, & nitido igne coruscans.
Saturnus pater, at genitrix mihi Phillyris, una
Nympharum, quæ nimbosis in montibus herbas,
Carpebat, sucosq; premens miscebat, & ægris
Arte sua præstabat opem, quo munere patrem
Traxit in amplexus, quamuis formosa, nec ulli

Cederet aut facie, aut longis spectanda capillis.
Cunq; hominum thalamos fugeret, ni cōprimit illam
Clausus equo deus. hinc partem prognatus equinā,
Qua genuit refero. matris pars rettulit ora.
Hæc puerum instituit cithara, docuitq; per artem
Cogere sub numerum uerba, atq; innectere chordis.
Post etiam succos herbarum, usumq; medendi,
Et curare manu uulnus, cantuq; leuare.
Sæpe etiam aonides fusæ cum matre per herbas,
Diuinos lusere modos. hæ carmina nobis
Monstrarunt, hæ cœlicolas placare colendo,
Et sedere animos, & uincere dura ferendo.
Nec uero pater accessit, cum fortior ætas
Abiecit nati curam, nam uiuere parce
Monstrauit, rectiq; uiam, sortisq; futuræ
Admonuit memorem, præsentem expendere casum,
Iustitiamq; sequi, & grata pietate parentes.
Hæc seruans alios monui, in primisq; deorum
Ipse memor, Sacro mortalia pectora cultu
Formaui, & castas respersi frugibus aras.
Inde deos mihi concilians, Diuertit ad antrum.
Sæpe meum clarius uates, auiumq; uolatus,
Et uoces didici, quid'ue exta trementia ueri
Portendant feriat neruo quo missa sagitta
Certa modo, didiciq; uias, cœliq; meatus
Hospite Mercurio. quin & monimenta reliquit
Digna deo, plectrum auratum, citharamq; sonantem,
Cui septem geminæ radiant per tympana chordæ.
Ipsa ebore intertexta, auroq; interlita, cælat
Custodis monstri languentia lumina, uirga

Attactu. redit in propriam Iò uersa figuram.
Talia narrabat senior, subitoq; retexens
Auratam clamydem. sunt hæc sua premia laudi.
Hoc inquit meritum uirtutis, & exerit arcum
Insignem stellis, claramq; sub ære sagittam,
Insignemq; manum, cubitumq; insignibus astris,
Et caput, & fuluo radiatum sydere pectus,
Genuáq;, tergoráq;, & fulgenti uellere caudam.
Moxq; subit. postrema dies, atq; ultima uitæ
Hora mihi, finisq; aderat iam certa senectæ.
Sicut eram, pater omnipotens circundedit actum
Candenti nube, & sullatum ad sydera uexit.
Astra micant. candet nubes circundata membris.
Aetasq; in uiridem mutata est cana iuuentam.
Quin & concilio fratrem, numeróq; deorum
Iuppiter optasset, ni pars obstaret equina,
Quod simplex natura deûm. tamen aurea iunxit
Tecta meis. iuncta est & fratris Regia fratri.
Hoc olim signum, ac minitantem uulnera cornu
Semihominem, cœli præsertim hac parte locauit
Iuppiter, ut uidit tetra mauortia cauda
Monstra polo furere, & stellas fœdare ueneno.
Armauitq; manum neruo, celeremq; sagittam
Addidit, immanemq; feram, caudamq; rotantem
Sectari iussit telo, atq; infigere costas.
Siqua unquam positis cessisset bellua claustris.
Hinc primum cœlo admotus, flammisq; coruscat
Centaurus. posthac etiam me parte recepit
Fraternæ pietas curæ, meritumq; laborum.
Quin etiam precibus matris, studióq; sororum

Aonidum, cantata etiam ob certamina diuum,
Resq; hominum bello illustres, & fortia facta,
Virtutesq; laboresq;, & decora ampla uirorum
Aurato in coelum curru, atq; in nube serena
Sustulit, & mecum hoc templo sacrauit Homerum,
Præstantemq; tuba, & uincentem carmine cycnos,
Ac matrem insigni referentem uoce camoenam.
Accepi uatem hospitio, lætusq;, libensq;
Cantorem ueteris belli, ac pugnacis Achillei,
Quem puerum cithara institui, docuiq; uel arcum
Lundre, ac pugnare pede, aut certare quadrigis,
Extinctum hic cecinit, cantuq; ad sydera uexit.
Post Veneris natæ precibus, meritoq; fauore
Aeneæ indigetis, magnoq; instante quirino
Insignitum astris, fulgentem in nube Maronem
Iuppiter his tectis, nostraq; in sede locauit.
Hic ubi bissenis circum redeuntibus annis,
Instituitq; dapes pater, & carchesia libat
Titanum pugnæ memor, Hi certamina uoce
Ingeminant, plausu resonant caua tecta sonoro.
Mirantur superi uates, & carmina totis
Auribus arripiunt. Tacito tum corde Meletes
Lætatur, tacito lætatur pectore felix
Mincius, & liquidis irrorant atria lymphis,
Poculaq; effusis tergunt argentea riuis.
Ne uero nostri patria ignoretur Homeri,
Verglii aut iaceant proprio sine honore parentes,
Illi Aon patria est. genitum mons suscipit antro,
Educens nemore in lauri, dulciq; liquore
Castaliæ, alternoq; sinu fouere sorores

Pieriides, cantúq; leuem induxere soporem.
Mincius hunc genuit conceptum ex Andide nympha,
Quam Phœbe sociam, atq; anguis de uulnere tardam
Commendat Mantoi, furtim sed cœrulus amnis
Languentem, & sola, tacitus sub rupe iacentem
Impleuit. postq̄ ex utero iam prodiit infans,
Quo partus lateat, denso pater ipse salicto
Occultans (ut forte locis habitabat in illis)
Pignora sollicitæ commendat chara Melissæ.
Hæc natum gremio excipiens, flauentia mella
Instillat puero, & dulci rore illinit ora.
Ille faui ducens tenerum de nectare succum
Paulatim somno capitur, circumq; frequentes
Ora uagantur apes, lectumq; è flore liquorem
Intingunt labris, & rore madentia fingunt.
Atq; hunc cœrulei nantem ad uada nota parentis
Nereides, (nam forte pado procul æquore nabant)
Inspectum rapuere. aderat tum candida Siren,
Quæ uocis merito, & blandæ modulamine linguæ,
Formosum dono puerum tulit. Inde per altum,
Sullatumq; humeris, ponto plaudente ferebat,
Littora finitimo repetens coniuncta Vesœuo.
Hæc puerum instituit cantu, ac mox capta pudore,
Arsit, & assuetis fouit male sana sub antris,
Parthenias iuueni nomen de uirgine mansit,
Nec temere huic signo tantum tribuisset honoris
Iuppiter, iratus ni contra tela gigantum
Centaurum indueret. nanq; arcu corpora læto
Anguipedum bissena dedit, bissenáq; equinis
Calcibus, & toto uictor discurrit olympo.

Hinc etiam natura Iouis sub sydere mansit,
Nam recti studium, atq; animi præstantia magni,
Et fratrum commendat amor, uisq; insita cordi
Dulcis amicitiæ. stimulat generosa cupido
Nominis, ac pretium famæ, & certamen honoris,
Arcitenens quos ipse suo tutabitur ortu.
Iudiciis iidem insignes, opibusq;, operáq;,
Qui prodesse uelint aliis, qui uincere norint
Certantes, quiq; & lucris amissa reponsent
Rursus, & aduerso fato dispersa reponant.
Nate uides quid certa fides, quid docta senectus
Promittant. meruit cœlum, noua sydera Chiron
Effulsit, certantq; deo cœnante poetæ
In laudes, diq; ingeniis præstantibus assunt.
Fata hominū, cœliq; situm, & sua numina monstrant.
Nanq; heros sæpe audæus simoentida diuam
Inuisens, thalamo geniali exceptus, & aula,
Colloquio fruitur dominæ, Charitumq; choreis,
Immistus canit Aeneam, tum sedula mater
Incingitq; comam, frondenti & tempora myrto,
Inuitatq; hortis, ubi mollis amaracus illum
Floribus, & dulci spirans complectitur umbra.
Inde sinum pomis onerat Pometia & ipse
Autumnus spoliis ramorum, & fructibus implet,
Ambrosiæq; fluunt per prata uirentia riui.
Iam primo quoties cœlo fulgentia Chiron
Ora effert, quicunq; nouas in luminis auras
Prodierit quantum ille maris? quot flumina obibit?
Quæ terræ errantem excipient? quos uiderit hostes?
Et tamen insperata etiam patrimonia adibit?

P ublicáq; inspecta geret ipse negocia cura,
I ngenio bonus, atq; arteis instructus honestas.
E rrores etiam uarios, hostemq; potentem
I ndicat, insidiasq;, & multa pericula, cœlo
S i medio aspiciat patrimonia perdit, & idem
R estituens aliena dabit, studioq; fideli
I ungit amicitias, conceptáq; fœdera seruat.
E xercens habile ingenium, & mentem aptat agendo.
S æua tamen pueri tela, immanemq; pharétram
I rati ciet, atq; incensos uentilat ignes,
P erq; oculos placidum demittit ad ossa uenenum.
I ncolet externas urbeis, peregrináq; tecta
I actatus fato tandem patriamq;, suosq;
I nuiset diuûm ipse memor. Sed pectora curæ
E xagitant, & sæpe dolor per corda recursat.
S entiet iratos hostes, cladisq; suorum
E xitii aut fratrum, magni seu causa pericli,
I lle quidem occiduo Chiron cui mergitur astro,
H unc cœli fauor arridens, hominumq; fauorem
C oncilians statuit templis, & præficit aris,
I ngeniiq; bonis, atq; artibus ornat honestis,
C ui fauet ex imo senior centaurus olympo.
Q uin dulcis natorum amor, & iucunda propago
F elicem efficiunt. nam quâuis pignora prima
E fferat, optata rursum noua gaudia prole
S uscipiet. cumulabit opes pietate suorum,
D ebeat ut charis censum, & bona parta propinquis.
Multa etiam in superos pietate utetur, & aris
P lurima pro meritis persoluet uota, benignos
T hure deos ueneratus. & igne calentibus extis.

Hoc signo sese cœlum regione sub ima
P ræcipitat. mergitq; cauo nox atra profundo,
H ybernumq; latet cæcæ caliginis antrum.
V ltimaq; obliqui squalet procul orbita mundi.
Q uo postq̃ Sol præcipiti uertigine mersus
D eclines impegit equos, languensq;, madensq;
D efessus curru, & longarum errore uiarum
S istit iter, pronaq; caput ceruice reclinans
D emersos spectare locos timet, inde supinos
A ttollens oculos, elato lumine cliuum
I ngentem late cliuum timet, & suspirans
S uscepti queritur tantum superesse laboris.
R ursus ut æstiuum cliuo rediturus ad axem,
H inc lassos instaurat equos, & firmat eunteis.
N os quoq; defessos operum, uariq; laboris
H ortatur Sol ipse operis dux, sistere currum,
E t iuga fumanti taurorum demere collo.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM.

LIBER III.

V ce noua bonus annus edt. Iã
suspice nate
Roranteis Phaethõtis equos en
aureã cano
Purpureos aurora sinus de gur
gite tollit. (Sic tibi cõiux
Carminis hæc nostri fuerit dux
P erstet in amplexu placido, uiridemq; iuuentam
I nduat, & sit nulla tuis iniuria tedis.
S ic nati sacros manes, sic Memnonis umbram
A les ab antiquo celebret uenerata sepulchro.
P ande uiam qua Solis equi, quaq; orbita currus
L uciferi assurgit. tibi enim, tibi credita primæ
C ura foris. tu mane nouos ad frœna iugaleis
E xagitas, lucemq; cauis è postibus effers,
V nde dies toto passim diffunditur orbe.
Bruma tibi ueteris finem, nascentis & anni
P rincipium dux certa dabit, quo tempore Phœbus
V ltima centauri peragrat momenta biformis.
M ox celeres impellit equos in cornua, quis se
A rmatum ingentis cliui de limine primo
A egoceros offert. hæc incunabula Solis,
S urgentisq; anni prima est infantia, dum se
I nduit in uires paulatim firmus adultas,
P hryxeiq; premit radiantia uellera monstri,

Et lucem, noctemq; pari discriminat hora.
Atq; hinc digrediens animis iuuenilibus usus
Insultat coelo, spatiisq; ingentibus actis
Vix aliquid tenebris linquit, fessosq; iugaleis
Sistit, ab aestifero spargens incendia cancro.
Hinc sensim lux surripitur, tenebrisq; malignis
Cedit fessa dies, tamen ut consistere contra
Audeat, impressis figens uestigia chelis.
Sed mox prona fugit, uiolenti excussa ruina,
Exuperantq; hyemes, passimq; horrentibus umbris
Squalescit coeli facies, cum luce repulsa
Ingeminat nigras nox importuna tenebras,
Et cadit infelix aeuo uariabilis annus
Ipse tamen redit in gyrum, uiresq; resumit
Impiger, aeterno semper remeabilis ortu.
Hinc mortale genus passim cadit usq; resurgens
Per species tamen, atq; aeuo reparabile durat.

DE CAPRICORNO.

Principium capricorne tibi debetur & anni,
Per te nanq; hominum generi lux optima surgit.
Per te Sol terris Iteratos suscitat ortus,
Annuaq; Ingenti parat incunabula mundo.
Laetaturq; nouo surgens infantia coelo.
Te uero horrendum cornu, caudaq; minacem,
Praefecit coeli foribus prudentia diuûm,
Ianitor & fato positus magna hostia seruas
Parcarum monitu. Nanq; olim astante deorum
Concilio, legesq; orbi dicente senatu
Talia constanti cecinerunt uoce sorores

Fata colo,

Fata colo, rerum ac seriem quæ pollice ducuntur.
Cœlicolæ seruate fores. uigilesq; locate
Liminibus. furit iratis noua bellua terris
Fœdare afflatu cœlum, atq; irrumpere olympo,
Ac thalamis reptare deûm, & sparsisse ueneno.
Iam postes, atroxq; irrumpit Limina Phython,
Sparsaq; torpenti liuescunt hostia tabo,
Iam manus anguipedum cœloq; irata iuuentus
Insultat portis, Iamq; ex adamante securim
Porphyrios quatit, & postes diffringit apertos,
Immictitq; acies Bridreus, & agmina densat.
Has uoces fusæq; comæ, lachrymæq; sequuntur.
Attoniti fatis superi in discrimine tanto
Diuersas agitant uariato pectore curas.
Ac tandem è multis una hæc sententia sedit,
Curarent, seniorq; pater Saturnus ab æuo
Iam sapiens, Marsq; armipotens cui pectora bello
Assuerant, nequid portis fraudum'ue, mali ue
Accideret, nequa cœlo uis extera obesset.
Custodes lecti foribus tentoria figunt,
Castra locant, uigilemq; suum in statione recensent.
Multa quoq; inter se uaria ratione uolutant.
Dum senior custodem erebi, triplicemq; latratum
Commemorat, placuit cœli quoq; limina monstro
Horrifico armare, & terrorem adiungere claustris,
Ac subito in Libyes fixerunt lumina terris.
Ecce uident Nomadum in cãpis tritonida ad undam
Errantem, ac gemino cornu capita hirta ferentem
Squamosaq; feram cauda, atq; horrentibus armis,
Sulcantemq; arua, & pedibus iuga celsa prementem.

Illicet accitam cœlo, flammisq; micantem
Præficiunt foribus, radiisq; ardentibus armant,
Liminaq; ignito uallant sibi credita monstro.
Cui nares efflant candenti è sydere flammas,
Et caput & ceruix geminatis ignibus ardent,
Cornuaq; hirsuta spargunt incendia fronte,
Cui pectus radiat flammis, uenterq;, pedesq;
Et clara innumeris, scintillant terga fauillis.
Accenditq; globos flammarum in uulnera cauda,
Qua quondam Cœum implicitum, deciesq; rotatum
Ambustum flammis, & tinctum membra ueneno
In mare prouoluit, Cæoq; ruente fauillas
Contraxere auræ, incensusq; incanduit aer.
Vnde hodie ueteris remanent uestigia flammæ
Nubibus in mediis, quoties aut fulgurat aer,
Igneáue ætherios percurrit linea tractus.
Nec uero non & pelagus qua corruit ardens
Anguipes obstrepuit flammis, strinxitq; fauillas,
Intortumq; hausit fumanti gurgite monstrum.
Horruit Oceanus uisum, obriguitq; capillis.
Spumeus eq; humeris tremulo delapsus amictus
Mox ira accensus fumantem, æstusq; uomentem
Percussit sæuo lacerum sub corda tridenti
Vulnere, quo (nanq; hæc inerat uis insita telo,)
In squamas abiit cutis, atq; è corpore tanto
Prodiit immanis scopuloso tergore Pistris.
Ast umbra infelix, erebumq; & opaca subiuit
Tartara, ferratasq; domos. Ibi uincta catenis.
Ambesoq; trahens adamantina uincula collo,
Fert montem fumantem humeris, ruptatq; caminos.

Hinc igitur Sol ipse uias orditur, & æquis
Passibus incedens, medio se temperat orbe.
Non leuum, dextrum' ue petens latus. Annuus inde
Huc redit, assuetumq; iter, assuetosq; labores
Instaurat, portisq; nouus bipatentibus exit,
Victricesq; rotas cliuo summittit anhelo.
Hoc igitur signo genitos, curæq;, laboresq;=
Exercent, cultusq; Soli, terræq; domandæ.
Hos dulces uerborum auræ, teneriq; lepores
Delectant. Sed multa tamen mendacia uanos
Efficiunt, neq; enim dictis constantia perstat.
Quin etiam fœdi mores, urensq; libido
Sollicitat cupidas mentes, studiumq; nocendi.
Nam quibus in primo surgens apparuit ortu,
His superat res ampla domi, sed sponte per orbem
Visendi studio allecti, peregréq; uagantur,
His amor in teneras succendens corda puellas,
Subiicit imperiis dominæ. Verum arida postq̃
Desæuit sitis, & longe exatiata libido est,
Sectanturq; odiis, & iniqua uoce lacessunt.
Degener his animus. Sed mens famulata deorum
Obsequiis, precibusq; aras, ac templa fatigat,
Verum instructa dolis, fraudemq; in corde uolutans.
Ingratisq; operas ipsi, & benefacta locabunt.
At famæ pretium nobis, & gloria creuit.
Quòd medio fulsit radians Capricornus olympo.
Hinc etiam secreta poli, atq; occulta deorum
Panduntur, uariisq; manent accommoda rebus
Pectora, & ingenio quæsitum nomen ab ipso est.
Hinc multis alimenta damus, nostróq; fouemus

Præsidio, & magnis primi quoq; præsumus actis,
Et primi ueterum colimus monimenta uirorum.
Pronus ob oceano mentis portendit acumen,
Ingeniumq; capax, & uestigantia longe
Corda, sed occultos languenti in parte dolores
Corporis. aut animi uarios denunciat æstus,
Criminaq;, insidiasq;, grauiq; pericula damno.
E quibus emergit tandem, placideq; quiescit.
Sede iacens ima patrimonia uertit, opesq;
Alternat patrias, propriis quas uiribus inde
Colligit, & diti peragit sua fata senecta,
Ac sibi uel natos alienæ stirpis adoptat,
Aut prolem ignoto genitam de semine tollit.
Atq; hæc hyberno præstat Capricornus ab antro.

DE AQVARIO.

Hinc tener humenteis resupinat Aquarius urnas,
Ac mirum dicturiuos è sydere fundit,
Ipse puer (sic fama refert) gratusq; tonanti
Marmorea miscet rorantia pocula dextra,
Atq; deos rara trahit ad spectacula forma,
Insignisq; auro, stellisq; micantibus ardens.
Nanq; comam geminis circum caput implicat astris,
Et latos humeros duplicato sydere, & ambas
Insignitq; manus, niueamq; ad pectora mammam,
Atq; utrunq; genu, cubitumq; utrunq;, pedesq;.
Nec non & lumbo, nec non & crure refulget
Sydereus puer, & roseus per membra coruscat
Fulgor, & auratis scintillant ignibus artus.
Quin dextra, leuaq; hinc illinc stellifer amnis

Labitur, & fuluo radiat fluor aureus imbri,
Incensasq; uehit sinuosum flumen arenas,
Cuius ad exortum, primoq; à fonte renidet
Stella micans, unde irriguus deuoluitur amnis,
Muscosumq; patet pictæ testudinis antrum.
Naiadum thalami, dulcesq; ad furta latebræ.
In primis habitat mollis lasciuia tectis
Nuda genu, petisq; oculis inuitat amantes.
Et præfert niueas rosea ceruice papillas.
Sic uobis Nymphæ æternum sit ludere in antro,
Naiades Nymphæ, sic ipsa ad gaudia certus
Assit amans, stetq; intacto sub fœdere lectus,
Et primi semper maneant in amore calores,
Dicite (nam memorare iuuat) quæ syderis huius
Causa, quid æterni manent de sydere fontes,
Quo mecum uestri maneant cum carmine honores.
Hoc signo statuit portas natura secundas
Aetheris, & cœli posuit simul altera claustra
Aduersus rapidum pythona, irasq; gigantum.
Præficit his famulum egregium Saturnus, & ambas
Seruantem portas tuta statione locauit.
Ille ut erat cura uigilanti, & uiribus amplis
Præmunit fossa uallos, & flumina fossæ
Addit, & immittit uiolenti gurgitis amnes.
Tentanteis igitur muros, & mœnia longo
Ariete quassanteis, & ui rapida arma mouenteis
Anguipedes, cœloq; faces inferre paranteis
Diluuio immersit iuuenis. Nanq; aggere rupto
Fossarum immisit rapido torrente fluentum
Vndiuagum, quo late ingens sub uertice torto

Absumpta est legio, & rutila natat agmen in unda.
Atq; ibi tum in geminos diducens se ipsa rotatus,
Altera spumosum Alphestem, fluctusq; uomentem
Aera per uacuum nimbo comitante per auras
Praecipitat. Ruit ille, ruens atq; imbribus auras
Imbuit infectas, pluuiosum atq; aera nimbis,
Vnde aeterna manent imo uestigia coelo,
Imbrisq;, & pluuiae, & torquentis fulmina nimbi
Afflictus tandem scopulosis montibus ingens
Ingentem late sonitum dedit. inde liquescens,
Soluitur in latices, generosisq; amnibus auctus
Eridanus, flauis in pontum rumpit arenis.
Alphestisq; alpes traxere à nomine nomen.
Altera praecipitem Minanta per aera obustum
Fulminibus iacit. Hic obliquo tramite raptus
Concipit humenteis austros, quibus actus & ipse
Aethiopum per summa, iugis inflixit acutis.
Qua iacuit, uomit is largos de pectore fluctus.
Tabescunt & mox artus, ac margine longo
Nilus it, ignotas noto uix fonte per urbeis,
Intrat & Ioniam septeno gurgite pontum.
His actis, postq̃ coelo pax parta tonantem
Admonuit decoris tanti, gratusq; senatus
Decreuit meritis factum illustrare trophaeis,
Effulsit stellis iuuenis, diffulsit & amnis
Conspicuus, facinusq; manet regalibus astris
Perpetuum, & magni celebratum est nomen aquari.
Vnde deûm sibi praesidium discrimine in arcto
Quanq̃ nulla hominum superat spes, alite dextro
Sentiet, ac magnum diuina sorte periclum,

P eruadet, quicunq; oriens orientis Aquari
Felicis radios, & amicos uiderit ignes.
I lle bonas arteis solers tractabit, opesq;
I nde parans, dabit & multis alimenta ministris,
E t multos parto pascet, magnóq; fauore
I unget amicitias, primorum ex urbe uirorum.
Munera quin etiam scriptis commissa tabellis
S iue deûm in templis, & sacra negocia curans
S entiet inuidiæ uulnus, liuentiáq; arma.
P erdet opes. parta amittet, quæ uiribus usus,
I ngeniiq; bonis facili ratione repensæt.
Qui si de medio nascentem aspexerit orbe,
Fuderit & liquidos amnes de culmine summo,
D iuitiæ undabunt illi, rerumq; paratus,
A ffluet & multa quæsita pecunia cura,
P ublica dum tractat, peragitq; negocia solers
P ropter aquam, studet aut rebus non segnis aquosis,
R egibus aut placet, aut dominantum limina seruat.
S ed nec certa fides undis, & flumina sæpe
F initimos populantur agros, egressáq; ripis
D ant stragem, & miseri frustrantur uota coloni,
D um sata præcipitemq; trahunt spē gentis, & anni.
F ert & opes, adimitq; datas atlantide ab unda
L ucráq;, damnáq; mutato de sydere præbet.
A tq; utinam quæcunq; illi sua contigit uxor
S eu uidua, & primi thalamos defuncta mariti,
S eu uirgo furtim illecebras quæ nouit amantum,
S iue anus, & penso quæ dudum assueuit herili,
C oncordeis agitet tedas, seruetq; pudorem.
N il illi gratum à sociis, gratum ue ab amicis

Speretur, sterilem ipse fidem, frustraq; dolebit,
4 Si quem deuexo nascentem uidit ab orbe
Idæus puer, & liuenti infecerit amne.
Hinc fluuios, & stagna timens, non æquora tentet,
Tyrrhenó ue ausit sese committere fluctu.
Inuidia iuuenem infecit Saturnus, ut olim
Deformem se æuo, atq; effœtum uiribus, & iam
Inualidumq; artus, & squalida membra rigentem,
Ast illum facie insignem, & florente iuuenta,
Ac uidit placidis ætatem ducere curis,
Captantemq; umbras, & agẽtem ad plectra choreas.
Hinc signo mansit liuor, quem pectora longe
Natorum referunt, manserunt ocia, inersq;
Mollicies, animusq; ignaua degener umbra,
Quod signo Cytherea dedit. nam sedula crinem
Dum lauat, Eridaniq; caput depectit ad undam,
Hanc grauior dictisq; senex incensus amaris
Accusat, quòd nulla coli, quòd sola decoris
Cura sit, atq; uni tantum placuisse laboret
Pascenti niueas prope Nili flumina uaccas.
Tristius hoc Veneri nil unquam contigit, & se
Surripiens, irata comam dispersit, & amne
In medio iecit strophium, & cum pectine gemmas,
Aurea queis nitidum religabat fronte capillum.
Atq; ait hæc. Quantũ ille senex durusq;, rigensq;,
Quantum tristitiæ simulato in pectore cælat,
Mollescant magis hoc illis sensusq;, animiq;,
Inq; uiri speciem referant sine honore puellam,
Quicunq; hoc geniti signo se hoc amne lauabunt.
Dixit, & in geminos flexit uestigia pisces.

Excepere deam famuli, ac lenire dolentem
Contendunt. Simo coepit sic alter ab ore.
Tempore quo genita es, conchâq; imposta nitenti
Nos paphon, & charæ prouectam ad littora cypri
Detulimus, salsos & iuncti enauimus amnes
Coerula uerrentes sinuatis æquora caudis.
Interea nos ipsa manu mulcere, iugaleisq;=
Appellare tuos. nobis & amaracon ipsa
Porrigere, & blandum ambrosiæ instillare liquorẽ.
Quin etiam mutis uoces, & uerba dedisti
Reddere, & ingentem fando lenire laborem.
Ipsa loquebaris. Tumidi subsidere montes,
A tergo spirare auræ, atq; impellere fluctus.
Crispabat tibi tum molles leuis aura capillos.
Illi perq; humeros uolitant, perq; ora recurrunt.
Colligis ipsa leui digito, ad frontemq; reponis.
Tum passim læti ex oculis spirantur honores,
Scintillantq; genis ignes, tremulumq; per æquor
Irradiat, niueo fusus de pectore candor,
Coeruláq; undifluæ ludunt sub stagna papillæ,
Visendi studio incinctæ funduntur ab antris
Nereides. Stupet hæc teretes mirata lacertos,
Illa manum insignem digitis. pars oscula. At omnes
Torpescunt. placidos flectis cum lenis ocellos.
Occurrunt hinc tritonum chorus omnis, & omnis
Aequoreus grex, excultum dum sedula carmen
Concinis, argutæq; fauent concentibus auræ.
Cantantem taciti excipiunt stupefacta iuuentus.

Immotosq́; tenent modulata ad carmina uultus,
Mox incensa oculis, roseisq; incensa labellis
Concipiunt flammas uenis, certantq; canenti
Oscula quis rapiat primus, quis pectora tractet.
Risisti, teneráq; manu iaculata sagittam
Certantes fixisti, atq; ipso uulnere transfers
Conceptum in Nymphas iuuenili ardore furorem.
Ilicet inuadunt socias, fusiq; per æquor
Ille suam rapit, illa suum. complexa, per undas
Ludit, & argutis resonant uada salsa cachinnis.
Ipsa inter medios ueheris placidissima lusus.
Thracius hæc. udo Notius sic subdidit ore.
Ipsa memor dea cum tenerum nilotide in herba
Pastorem ad lusus & munera grata petebas.
Nos te per proni deuectam fluminis undas
Tollimus, & nota lætantem sistimus umbra.
Ipsa memor tibi cum ripa ulteriore lauanti
Insperatum adeo iuuenem, totiesq́; uocatum
Attulimus iaculo insignem, atq; è cæde madentem,
Auulsumq́; apri caput à ceruice ferentem.
Is te improuisam amplexu donauit, & apro,
Osculáq; in roseis fixit malesana labellis.
Exanimis cadis exanimem fouet arctius, oriq;=
Ambrosiæ inspirans auram, & de pectore florem
Idalium reuocat, reuocatáq; pectore blando
Excipis, & mollem amplexu dum nectis amantem,
Huc illuc cupida ex oculis incendia iactas.
Queis passim toto caluerunt flumine pisces.
Arsit & ipse imo septemplex gurgite Nilus,
Ac Nymphæ insolitos antris sensere calores.

Mox & acidalio lauisti rore madentem.
A c uiola super instratum, roseóq; cubili,
T ecum sublata duxisti ad gaudia ueste,
C andidáq; assueta nituerunt membra sub umbra.
Murmuráq; insonuere. Sopor mox iunxit amantes.
N ec non ipsa animo repetens conuiuia magni
O ceani, mensásq; paratas littore hibero
S cis dea coeruleas nobiscum nasse per undas
T yrrheno in magno, & tartessiaco secessu,
D um tecum diuûm accessit, genitorq;, tuusq;,
I psa etenim complexa patrem piseide terra
(Nanq; aderas cum lecta domi pelopeia iuuentus
C ertabat, plausúq; Helis, ripæq; sonabant
A lphei, bimarísq; Isthmos uicináq; ponti
L ittora) Tum complexa patrem, supplexq; rogabas,
L inqueret aërios tractus, axemq; tonantem,
E t tecum biiugo sulcaret coerula pisce.
A nnuit is, placidusq; suæ dedit oscula natæ.
E rgo ubi ad hesperios superato marmore portus
V enimus, auriferiq; Tagi nos regia cœpit,
N ereidum chorus hic omnis, uiridisq; iuuentus
O ceani, madidiq; amnes, tacitusq; senatus
A stitit, ipse parens undarum, & rector aquarum
T er dominum ueneratus, ibi clamore salutant
C ertatim populi, atq; imo plebs acta profundo,
B uccináq; insonuit, rauco & tuba concaua cantu,
Q uo sonitu superi acciti dum forte morantur,
A pproperant, mensæ appositæ. Sedet autor olympi
I n medio. accumbunt alii certo ordine reges.
L uxuriantq; dapes, & uina liquentia rorant.

Naides his centum incinctæ, totidemq; ministrant
Nereides, V dauis sunt muta silentia in antris.
At postq̄ summotæ epulæ, mensáq; secunda
L uditur, ipsa patri pomum, & carchesia libas.
L ibantis conuiuæ oculos, atq; oscula, & ipsos
C andentis dextræ articulos. limbumq; fluentem
Mirātur. Calices Marti cecidere remissi,
D um stupet, inq; genis hærentia lumina figit,
I nducis mox & choreas, mediisq; choreis
A ura leuem tunicam suræ subduxit. Ibi ille
E nituit plantæ decor, atq; argentea nudi
F orma pedis, fulsitq; genu pars prima nitentis,
Q ualis nocturna fulget tuus hesper in umbra,
D um tenuem plantæ acclinans inducis amictum,
A c femori pudibunda times, saliere papillæ
P ectore de niueo, ac rarum decus aera lustrans
P ræstrinxit spectantum oculos, texitq; ruborem,
Q ui tibi per niueos furtim surrepserat artus.
H ic finis choreis. Citharam mox aurea sumis,
I nsigne & plectrum gemmis, chordasq; sonanteis.
I psa leui digito sensim, tangisq;, premisq;,
A c uocem neruis, digitis quoq; carmina nectis
E modulant. Siluere auræ, siluistis & undæ.
V enistisq; aliâs immotæ ad carmina cautes.
I am sopor inductus cantu compresserat ipsos
C onuiuas. T um docta lyram, tum fila recurris,
A tq; abigis uolucres uarianti pollice somnos.
T um natam pater amplectens his uocibus infit.
C onsensu superûm summo, æquoreiq; senatus
D ebetur formæ pretium, & decus omne, tibiq;

Concedant & Nereides, concedat & aequa
Pallas, & ipsa meo ponit quae membra cubili,
Vna interq; deas, & formosissima nymphas.
Ecce tibi, citharáq; potens, duxq́; ipse choreis
Concedit Phoebus, citharam quoq; tradit habendam,
Intextamq́; auro, & Daphneide fronde uirētem,
Ecce tibi faciles cedunt in carmine musae,
Et tua frondenti circundant tempora myrto
Vna & forma, una & choreis, & carmine princeps.
Et mihi felices inter charissima natas.
Laudantem plausu excepit mars inde secuti
Heroes. resono assensu uacua antra resultant,
Ac nomen Veneris referunt ad sydera uoces.
His tum mulcebat dominam Zephyritida piscis.
Hoc igitur pater omnipotēs postq̄ aequora rursum
Sulcauit, stetit & pisceo in littore uictor,
Commotus precibus natae, meritisq́; natantum
Immisit coelo, Stellisq́; ardentibus aptos
Iussit in aetherio geminos splendere recessu,
Ludenteisq́; polum obuersis innare figuris.
Inde manet studium natis peregrina uidendi,
Littoráq;. urbesq́;, & longinquas noscere terras.
Hinc uariat mens, atq; anceps in corde uoluntas,
Et non una quidem dubiis sententia rebus,
Assuetosq́; malo dulci post aura recessu
Excipit, & placidi componunt pectora mores.
His generis foecundus amor, stimulansq́; libido,
Ac resides animi, mollesq́; ad pocula lusus
Ingeminant. Et laeta canens ad uina puella
Excitat unanimes concordi foedere somnos.

Illi autem dorso, & pinnis, & tergore toto,
Oréq; caudáq; inspersis simul ignibus ardent
Sed sinuosa breui diducit linea tractu,
Alter ut in boream surgat, cadat alter in austrum.
Ipsa quidem triplici flexu, tripliceis'q; per ignes
Fulget, & hinc claro nexum ligat æthera nodo.
Ille igitur, quem cœruleo de gurgite pisces
Nascentem aspiciunt, cœlóq; tuentur eoo,
Multum urbeis petet ignotas, longumq; uagatus
Notescet peregre externis nouus aduena terris.
Quin etiam, ingenióq; ualens, & pectore plenus
Munera tractabit solers, quibus inde peractis
Ad maiora gradu properabit munia certo
Certus amicitiis, cognato & sanguine certus,
Vlciscens'q; hostem facile, atq; ex ordine felix.
At cui de medio squamosis culmine nantes
Alludent caudis, illum sua flumina noscent,
Vicinæ'q; urbes pelago, censum'q; alienis
Qui paret ex opibus, multa & patrimonia gaza
Diues agri, diues pecoris, neq; finibus unis
Qui serat, ut duplici forsan dominetur in aula
Imperitans, geminas'q; potens, moderetur & urbes.
Ast hunc pomicolæ hesperides si gurgite auito
Accipiant, udóq; lauent simul æquore pisces,
Externæ noscent urbes, peregrináq; tecta
Præstantem ingenio, & facilem bene rebus agendis.
Quin etiam Veneres, & gratia magna sequetur,
Obsequio ut multi passim famulentur amico
Nec uero non ille suis accommodus actis,
Ciuibus aut notus, aut fido pectore clarus,

Aut cuius certæ credantur munera curæ,
Quem celeres imo pisces tueantur olympo,
Necnon & thalamum auersans, læsosq; hymenæos
Accuset, meritoq; illi damnabitur uxor,
Ni felix placido faueat saturnius astro,
Spondeat & gratos blanda cum coniuge mores.]
Hoc igitur te nate iterumq;, iterumq; monebo,
Obserues semper signi qua parte tyrannus
Felix'ue, infelix'ue suo circumuolet axe,
Stet'ne, ruat'ne cadens, summo aut dominetur in orbe
Et quo quisq; modo iuuet, aduersetur & heros,
Hospite quo, laribus'ne sit ipse acceptus amicis.
His etenim uariant uires, & fata locorum,
Certior aut certis perstat sententia dictis.
Atq; hæc te toto iubeo perquirere cœlo,
Quidquid agas, quæcunq; tibi sint fata canenda.

DE NODO.

Hoc signo, solisq; uiarum, atq; ambitus anni
Clauditur, idq; suo testantur sydera Nodo,
Fulgentis clypei in morem, quo colchica frontem
Exercet, cornuq; ferox insultat adunco
Bellua, et aurati surgunt in prœlia uilli.
Hoc quondam clypeo diuûm se astante corona
Quadrupedi Mars obiecit, quo percitus ille,
Collegit sese in uires, mox terq;, quaterq;
Insiliit. Sonuere auræ. Tum fulgidus umbo
Euomit late flammam, & lux ignea fulsit.
Octauo Mars excussus deuerbere pallens.
Incumbitq; genu, & uix pectore sistit anhelo.

At quadrupes cedens. seséq; in uulnera firmans
Consistit, totóq; oculos umbone pererrat.
Sublatus mox & saltu super aera ducto
Iniecit sese totum in clypeumq;, deumq;,
Excutiturq; genu deus, atq; in terga reuersus
Labitur, & superas plantis diuerberat auras.
Prostratusq; solo dolet, ac noua prœlia damnat.
Riserunt superi, & plausum caua tecta dedere.
Mox clypeum illustrant astris, monimentáq; læto
Affigunt cœlo, æternam testantia pugnam.
Talibus, atq; aliis nitet intertexta figuris
Zona Iouis, Zona aurato circumlita textu,
Fatáq;, fortunamq; suis quæ temperat astris.
Nunc agite ô faciles mecum quæ rura Napææ
Incolitis, quæ frondosis in collibus hortos
Asseritis, colitisq; uagos per deuia fontes,
Nunc agite ô raram insigni de flore coronam
Texamus, myrtóq; nouos iungamus honores,
Quo tumulū, & magni ueneremur templa Maronis.
Sparge rosam, largáq; manu fundamus odores,
Placemusq; uiri manes, umbramq; silentem.
Saluete ô cineres sacri, longumq; sub urna
Ver spiret, tepidæq; hyemes, & mollior æstas.
Increscant tumulo lauri, ac bene consita myrtus.
Sponte sua maris, & rores noua mella ministrent.
Et nymphæ arguta carmen modulentur auena.
Vos manes mihi felices & adeste uocanti,
Et mihi quod reliquum cœli, quó ue orbe uagandum
Pandite, fatorumq; uias, & operta monete,
Ac toto rerum seriem deducite cœlo.

Semper

Semper flore nouo, semper uenerabimur aris.
Audiuit pater, & tota se sustulit urna.
Et mihi certa suo fulserunt sydera mundo,
Quaq; arctos riget, & qua se tegit humidus auster.

DE NAVI.

Ergo age chare puer, roseo primum aspice ab ortu.
Nox fauet, oceanoq; suo uaga sydera surgunt,
Exertatq; Aries caput, & fera cornua quassans
Incipit in gelidos sese obiectare triones.
Illinc aurata nitet olim texta figura
Nauis, & ipsa suo spumescunt coerula fluctu.
Aurea materies, & clauo nexilis aureo.
Ipsa quidem memor auectæ de colchide pellis
Quadrupedem obseruat, uersaq; in uellera puppi
Prora latet, maloq; suis spectabilis astris
Prospectat ditem felici uellere lanam,
Quam coelo pater impositam regnare per undas
Iussit, & esse polo uoluit, quo nostra moueret
Pectora, sulcandoq; mari, remisq; agitandis,
Mercibus & peregre per littora curua petendis.
Ergo cui primo nauis sese obtulit ortu
In lucem uenienti, hunc æquora salsa magistrum
Agnoscent. reget ipse manu, clauumq; tenebit,
Typhin & insana referet speculator in unda.
Ipse gobernator sic se Palinurus agebat
Explorans uentos, atq; auribus aera captans.
Talis & à capreis uilloso intectus amictu
Vela dat, obliquatq; sinus, & colligit euros.
Ast ubi se oceano immersat, si frigida cani
Stella senis radios impegit forte nocenteis,

Nauis in ortu facit nautas

nauis in occasu si [illegible] aspiciat in[illegible] mergit [illegible] in aquis [illegible] si [illegible] aspiciat cum [illegible] [illegible]

Illos euboicæ cautes, dirusq; Caphareus
Expectant, illos nigrantibus acta procellis
Haurit hyems, latus aut scopulo diffringit acuto.
Hoc te nate docens iterumq;, iterumq; monebo.
Vita tibi, motusq; animi quærendus ab ortu,
Vnde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
Surgit ab occasu mors importuna maligno,
Qua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.
Ergo animum quod constituit, quod continet artus
Sydus ab exortu, mutato fœdere rursum
Perdit, ab occiduo si telum emiserit orbe.

DE ORIONE.

Insequitur post Orion, quem rettulit astris
Venandi studium, atq; actarum in tela ferarum.
Ipse ensem auratum incinctus uenabula gestat,
Sollicitusq; animi mentem, dubiusq; fatigat.
Et parat in saltus iam iam se inferre repostos,
Genuaq;, brachiaq; exertans, & pectore anhelus.
Vnde & quem primo nascentem aspexit eoo,
Ille pedum cursu, insignisq; & corporis ipsa
Mobilitate uigens, habiles se exercet in artus,
Ille animi dubius, & mentis percitus œstro
Turbatis agitur stimulis. Vexatq; flagello
Cura recens, mutatq; locos, inceptaq;, & æger
Principis ipse aulas, & limina nota frequentat,
Discursatq; foro, & populos rumoribus implet.
Pronus ab oceano, uitreisq; Atlantis ab undis
Exercet mentem curis, uersatq; agitando
Huc illuc, trepidos reuocans in corda tumultus.
Munera quinetiam populi dum tractat, & absens

O rator peragit magni mandata Senatus
I nfelix procul à patria, charisq; propinquis
D ecumbet moriens. T amen hæc solatia secum
H aud ingrata feret, paruaq; relatus in urna
C ondetur populi lacrimis, positusq; sepulchro
O rnatur titulis, nomenq; refertur in actis.
A nte rogum flet mœsta parens confecta senecta,
I niicit & canos tonso de uertice crines.
A t coniux contusa genas, discissa capillum
I nfelix coniux cœlum & crudelia damnat
S ydera, seq; rogos super iniectura iugaleis
L abitur exanimis, uix fessi à morte parentes,
A ut reuocant gemini qui flent circum ubera nati.

DE AVRIGA.

Hinc feruens Auriga udo sese exerit axe,
N ec sine re nomen traxit. Si fabula cœlum
O rnauit, tamen ipsa usum commenta sequuntur. Auriga in ar[illegible]
H uic currus, huic arma placent, iunctiq; iugales,
Q ueis alphea secus labatur flumina uictor.
Q ualis Erichthonius currus, & quattuor ausus
I ungere equos, rapidisq; rotis insistere uictor.
Q ualis & Automedon currus moderatur Achilli,
Q uiq; etiam mediis domitor trux audet in aruis
S istere equū, & grauibus ceruicē onerare capistris,
C ogere mox domitum, & strictis agitare lupatis.
N unc curuo obliquans gyro, nunc uerbere torto
I mpellens. secat ille auras. atq; aera campo
P eruolitans. dorso interea desultor equino
A dstratus, torquet celerem post terga sagittam,

Mox hastam terræ accliuis leuat, & iacit. Inde
Desilit alterius dorso leuis, alteriusq;
Pressat equi costas, & latos perforat armos.
Nunc humilis, nunc elato se pectore tollens,
Nunc ceruice super, duplici modo tergore fusus
Huc illuc agitat cursum, & ciet agmina dextra.
At cum præcipiti occasu, rapidisq; sub undis
Mergitur, incanamq; uidet per marmora Tethyn,
Infelix tunc exitium meditatur, & axe
Excusso, rapit auulsos de corpore truncos.
Ac circum iliacos lacerum trahit Hectora muros,
Aut parat immani fatum crudele ruina
Fulminis aerii, Capaneus ut turribus altis
Igne Iouis ruit, atq; ustus descendit ad umbras.
Infami nunc supplicio suspendit, & arctis
Faucibus elisos agitanti uentilat aura.
Coniuges ut laqueo infelix sub nocte pependit
Andreas, quanquam italicis rex magnus in oris.
Hæc & deteriora ferox Auriga minatur,
Cum male felici occumbens radiatur ab astro.

DE HEDIS.

Hac etiam de parte astris fulgentibus Hedi
Attollunt caput, & coelo spatiantur aperto.
Tum mollis agitant lusus. fusiq; per herbas
Insultant foliis, ac torua fronte minaces
Prætentant pugnas. Tamen illis mollia cordi
Imbelleisq; agitat tantum lasciuia sensus.
Promittunt igitur duros à fronte Catones
Nascentes Hedi. Turpi sed inertia mentem
Occupat, & molles languent in pectore curæ.

Triste supercilium, molli sed degener umbra
Est animus luxu languens, & deside somno.
Frons ficta, obscœni mores. petulansq; libido,
Armorum & deses fuga, nobiliumq; laborum.
Hinc mortem sibi consciscunt. Infamis & umbra
Errat lethæos non transmittenda per amnes.
Sic errant miseri manes, atq; umbra Neronis.
Sic Otho, quiq; in se ferrum strinxere nefandum,
Et mille errabunt annos sua corpora circum.
Nec uero non argutis in uallibus Hedos
Fistula delectat uacui pastoris in umbra.
Agrestem hinc tenui musam meditatur auena
Formosam resonare docens Amaryllida siluas
Tityrus, & siquem olenio de sydere fratres
N'ascentem blando calami dignantur honore,
Ut quondam tereti Damon inuisus oliuæ,
Coniugis indigno queritur deceptus amore,
Quosq; refert siculus felici carmine pastor
Mulcenteis cantu pecudes, & arundine syluas,
Dum stupet, & subitis caput exerit ætna fauillis.
His, cantu commota, imoq; Aréthusa profundo
Emergens, udáq; comam circúndata ab alga,
Intexitq; apio sertum, ac uiridante cypero.
Ast aliis malesanus amor noua crimina suasit,
Iussit & è proprio dextram fœdare cruore.
Substrinxit laqueo collum, atq; ad limen amatæ
Iphis anaxaretes immania fata peregit,
Ac misera ante diem zona crudeliter usa
Phyllis ab intonso pendet rhodopeia trunco,
Tantum mollicies Hedorum, & sydera possunt

Ille^9 in occasu

In scelus. At positi oceano, atq; cadentibus astris
Saturnus si forte minax aspexerit, ipso
Infelix infans partu morietur, ut ægram
Vix ope nisa sua seruet lucina parentem.
Cædetur miser ante aras, & uictima cultrum
Imbuet, & fuso placabit sanguine diuos,
Si Mars forte suum præsens uibrauerit ensem,
Nec Iouis, aut Veneris felix eat obuius ignis.

DE HYADIBVS.

Mox Hyadum chorus Eois emerget ab undis
Fratris hyæ, quas perpetuus dolor indidit astris,
Vnde illis nisi triste nihil. non corda quietem,
Non animi faciles somnos, non membra soporem
Accipiunt, & cura nouos parat usq; labores,
Queis chorus hic ipso nascentibus astitit ortu.
Hos tumidos populi fauor, & plaudentia rostra
Sollicitant. Serere arma inter plebemq;, patresq;
Est amor, & positos rursum instaurare tumultus,
Ciuileisq; manus armare, & stringere ferrum,
Tantum seditio placet. Atq; hæc pascit auentes.
Quid gracchos tibi cõmemorem, aut ciuilia bella?
Non deerit populo luctus, forá ue ipsa quiescent
Turbinibus quoties urbis moderentur habenas,
Quos Hyádes passo mœstæ uidere capillo
Nascenteis. Ipsæ oceano capita alta ferentes
Dantq; locum Tauro, uicináq; tempora miscent.
Inde gregis felix studium, atq; armenta sequuntur
Errantes. Lætus canit ad multralia pastor.
Illos exitium infelix, uiolentáq; fata

Expectant, raptos artus, laniatáq; membra,
Auulsumq; caput ceruici, humerosq;, manusq;,
Brachiáq;, excisosq; pedes in frusta femurq;,
Cordáq;, uiscerâq;, atq; ipsis cum pectora costis,
Differet armato plebes excita tumultu,
Vt nulla miseri manes claudantur in urna,
Nec certum uolitet circum leuis umbra sepulchrum,
Cum tristes amne hesperio lauere sorores,
Diffusasq; comas, sitienti & gutture collum
Immersere undis, queis aut mauortius heros
Innatet, aut nigri inficiat cum tabe ueneni
Saturnus liuenti oculo, liuentibus urnis.

DE CAPRA.

Posthinc & pecus oleniū, & Iouis inclyta nutrix
Ipsa suos effert radios, nec longius hedos
Insultare solo patitur sine matre uaganteis.
Sollicitæ natorum amor, ac noua cura recursat,
Tum metus, & quæ sunt timidæ præsagia matri.
Hinc ingens formido, & consternantia longe
Consilia, incursansq; tremor per membra, per artus
Occupat, & leuibus mens ipsa exterrita causis
Diffingitq;, auditq; graueis instare tumultus,
Scitaturq; nouas res, & sectatur easdem,
Quem tenera oleniæ lactarint ubera Capræ.
Ast obiens, & cum hesperio se gurgite tingit,
Rustica nascenti dat prædia, (rura capellæ
Nanq; colunt) dat opes, atq; ipso in littore partas
Naufragiis, procul aut ripis fluuialibus actas.
Illa colit ripas. gaudent & flumina ripis,

Capra in occa
[illegible]

Relligio sed alias spreta deûm, uiolataq; templa
Infamant, aris pollutáq; dextera sacris.

SITVM STELLARVM MVTARI pro temporibus.

Hos Aries secum socios ad munera quondam
Naturæ ducebat, & unà ad signa uocabat,
Vnà etiam egressi castris in bella ruebant.
Post uero cœli ratio, flexusq; uiarum
Mutati. Variant ortus, spatiumq; locorum
A dextra, leuáq; nec uno sydera tractu
Vertuntur, semperq; aliquid mutatur in annis.
Incerti fines, certus sed uoluitur ordo,
Sic uariant & fata. manet uis lubrica fati.
Hinc nunc Tyndaridis comes additus, æquore tollit
Sydereas Auriga rotas. Quatit aureus ensem
Orion, præfertq; Ioui stellantia nutrix
Vbera, & olenios charissima pignora fratres.
Quin & carpathio monstro leuis adnatat argô,
Suspiratq; petitam curis, atq; æquore prædam
Phasiaci senis, horrescitq; incendia late,
Quæ Leo deq; iubis ferus, & de pectore fundit.

DE PLEIADIBVS.

Iamq; oculis noua lux offert se nata uidendam.
Fallor, an illa parens magni Cyllenia partus?
Nunc sydus, circumq; aliæ ex Alante sorores
Pleioneq; micant? Quas & præstantia formæ,
Et diuorum amor, & clari decora alta parentis
Nobilitant cœlo, referuntq; in crinibus aurum

Miratæ uiridi quondam splendescere ramo.
Oblectant & adhuc artes, studiumq́; colendi
Oris, & antiqui reuocantur pectore sensus,
Et curæ molles, & gratæ pocula mensæ,
Luxusq́; illecebræq́;, & olentia tempora sertis.
Hos nati mores referunt, quibus aurea crinem
Fibula subnectit, roseo quibus enitet ore
Purpura, quæsitusq́; decor, similisq́; puellæ
Cultus, & assyriam redolent lita pectora myrrham.
Nyréa sic perhibent, & amatum à uate Batillum
Pictum oculis, fusumq́; coma, roseumq́; labellis.
Vina placent, hilaresq́; ioci, & petulantia linguæ,
Mordacesq́; sales intinctáq; uerba ueneno
Semper amant, & cura nouos exuscitat ignes,
Ac domito regnat uictrix in corde libido.
Nec minus ambitio tenet, & certamen honorum,
Pœniteat generis tamen, & se cæné a malint,
Aut in fœmineam penitus transire figuram.
Hæc loca, custodesq́; atlantidas arboris auri
Luna colit, memor & fuluis pendentia ramis
Fulgerent quæ poma, quibusq́; è frondibus ardens
Bractea perstreperet, roseasq́; incenderet auras,
Exoritur quoties niueas complexa sorores
Illustreis reddit natos, magnoq́; fauore
Nobilitat, cui si felicibus incola montis
Tarpeii, ac iuga summa tenens creteidos Idæ
Ignibus astiterit, mauortia signa secuti
Implebunt ualidas numeroso milite turmas,
Multáq; felici committent prœlia dextra
Ductores auro insignes, ostróq; decori.

Multa mari quoq; bella gerent, ac cæde rubentem
Nerèa, spumanteisq; uidebunt sanguine fluctus,
Armáq;, remigiumq́;, agitatáq; transtra per undas,
Littoréq; impositis statuent monimenta trophæis.
Felices, si non irato principe tandem
Accipiant iugulo gladium, aut ceruice securim,
Vmbráq; lethæos fleat indignata per amnes
Deseruisse solo lacerum, & sine nomine truncum.
Hæc eadem exoriens, densisq; inserta choreis
Pleiadum si Saturni mala uulnera sensit.
Ipsa quidem luce exhausta, ac uix cornibus extans
Heu sortem miserandam, & non superabile fatum,
Capti oculis lucem in tenebris sine lumine ducent,
Vt Thamyræ inuideant. Et enim solatia uicto
Pierides, quodq́; & uinci fuit usq; decorum
Pastorem à musis. tamen illi fistula collo
Semp adest. thamyrāq; greges, thamyrāq; sequuntur
Pastores thamyram syluæ, collesq́; resultant,
Et sine qua nullum carmen sonat, anthida reddunt.
Anthida, qua non Idæo sub uertice ad umbram
Texuit, aut calathos, aut serta decentius ulla,
Siue aris, siue hæc cupido uariaret amanti.
Siquis in occasu tristes, cœlóq; cadenti
Pleiades uideat, uiolatáq; poma querentis
Alcidæ claua, & spoliatos frugibus hortos,
Infestetq; malum sydus, radiiq; nocentes
Percutiant, ille ionium, ne nauita pontum,
Aegæum'ue secet, tyrrheno aut lintea pandat.
Non ille eridano uelum, tyberiq; per æstum
Explicet, aut fluuios remo petat impiger altos,

pleiades in ortu ac in [illegible]

pleiades in occasu

Ne latus affligat scopulo, uictusq; procellis
Naufraget, & sparsa moriens tumuletur ab alga.
S in felix simul, infelixq;, aspexerit astrum.
Ille inter cyathos positus, pateramq; coronans
Decumbet leni somno, uinoq; sepultus,
Purpureó ue toro recubans, & uirginis arcto
Fusus in amplexu, dum mollia gaudia carpit,
Et Venus ex imis stillat resoluta medullis,
Illius in roseis linquet sua fata labellis.
Et mors ipsa quidem placidæ cognata quieti.

DE VNGVLA TAVRI.

Nec uero non & cœlo sata semina cernes
Picturæ uariantis, optesq; quod extulit olim
Praxitéles, tabulisq; suis insignis Apelles,
Restituitq; noua nuper quod Ioctius arte,
Ioctius illustrans arnum, Florentiaq; arua,
Nam cui nascenti sese exerit ungula tauri
Purpureo ex oriente, & candida fulserit illi
Cynthia, tarpeiusq; pater, facilisq; Dione
Addiderint socium coniuncta mente fauorem,
Hic Venerem nudam, ac madidantem rore capillos
Exprimet, & ueros facibus succenderit ignes.
Hic thetidem fluctus scindentem, aurasq; cientem
Crinibus, & nunc subductis ex æquore mammis
Extantem, & sparsis rorantem pectora guttis,
Nunc mento tenus intectam referentibus undis
Candorem, & uitreo fluitantia membra sub amne,
Pinxerit, ut uiui spirent in imagine sensus,
Atq; oculos uanæ trahat ad spectacula formæ,

ũgula tauri
in orbe

Tantum arte, tantum ingenio, digitisq; ualebit
At quando hostilis radios de parte nocenti
Vtraq; stella nocens iaculabitur, omnis & inde
Concessit fauor, hic media gladiator arena
Ad pugnam sese instituet, felicibus armis,
Victricesq; manus gladio pugnator & hasta
Cladibus in mediis alte exeret, applausuq;
Spectantis populi, uictor caua lumina condet,
Et populo plaudente nigras descendet ad umbras
Fulmineus. trepidi fugient denso agmine manes
Armatum, & stricta minitantem uulnera dextra.
Hæc tibi Pleiades præstant, cauáq; ungula tauri.

DE LEPORE.

Hinc lepus attollens leuibus uestigia planteis
Tyndaridas sequitur, celeratq; per ethera cursum,
Quo surgente nouas ueniens in luminis oras,
Ille pedum cursu insignis certauerit auris
Præuertens uentos, qualis Priuernia uirgo,
Quippe uel intactæ segetis per summa uolarit
Culmina, nec teneras plantis curuarit aristas.
Hic stadio sese exercens, ubi martius ardor
Affulsit, uocet ipse pedum in certamina currus
Oenomai, uolucremq; uocet cæneidos axem,
Et pretium uictor referet plaudente theatro,
Nobilis & disco, & totos quoq; flexilis artus,
Atq; breui facilis gyro concludere corpus.
At cum se socium addiderit Cyllenios heros
Præstringet ludens oculos, ut certa uidenti
Iam fiant incerta. modo quod dextra gerebat,

lepus in orbe

O stentet iam leua. fuit pauloante quod aurum,
T ranseat in liquidum sub eodem corpore plumbum,
S tuppa uomat tardum fumum, quæ poma rubebant,
E ffluat & subitus nullo de uulnere sanguis,
I n nihilumq; abeat digitis quam strinxerat offam,
E t mirum ipse suo de gutture uentilet ignes,
Q ua quondam deus ipse deum fur arte fefellit.
I lle pilam ualidis impellet uiribus. ille
F olliculum excusso iaciat per inane lacerto,
B rachiáq; assiduo quatiat sudantia ludo.
A t quoties Cytherea illum complexa fouebit,
N on deerit tibi qui saltet per pulpita, quiq;
Mimum agat, & molli teneat spectacula cantu,
P ersonam quamcunq; uolet stimulare paratus.
S in arcás, quæq; ambrosiam de uertice fundit
A spiciant, faueatq; suo Saturnius astro,
I lle nouas arteis solers tractabit, & ipso
P erficiet studio, ut mentem suus approbet usus.
A t si liuenteis radios impegit iniqui
S tella senis, fundatq; atrum de sydere uirus,
I nfelix qui sponte sua, patriamq; lareisq;
D eserat, agnatumq; solum, cineresq; parentum
P osthabeat, tantumq; illi fuga grata, nec ulli
I nsideant animo sensus, aut cura suorum.
P ronus ubi Hesperiam petit, & uagus æquora lābit,
Q uanq̃ illi faueat felicibus ignibus æther,
N on nisi cum magno uenient alimenta labore.
Q uòd si forte minax longe aduersabitur astrum,
D iuulsus rabidi mandetur dentibus ursi,
A ut attæonio uenietmala præda Melampo.

lepus in occasu aspicientib9 fortunis dat cū labore alimēta sed aspiciētibus infortunis natus dilacerabit' a quadrupedib.

Aut catulos impasta trahens lea deuoret artus,
Hæc leporem nam fata manent. hinc nomen & astro.

DE IVGVLIS. idest de orione

Nec uero leporem tantum, capreas'ue fugaceis,
Aut timidos agitent præclusa indagine damas,
Queis iugulæ inspirent auras, & amicus Orion,
Orion dextra iaculum, ac uenabula gestans,
Insignis balteo, & longe radiantibus astris.
Quin ipsis in speluncis, in rupe cauata
Excipiant ursum impauidi, & uenabula contra
Obiectent, densisq; actum de saltibus aprum
Innisi expectent hastis. it calle silenti
Efferus, ac fuso spumant uirgulta ueneno.
Nec uasto timeant aut comminus ire leoni.
Venatus iuuat audaces. agiturq; iuuenta
In syluis. interq; canes, & retia, nec iam
Aut coniux placet, aut thalamis nox acta sub ipsis.
Hos animos magis, atq; magis mauortius heros
Accendet, rutilo si forte aspexit ab astro,
Annuat & placido facilis quoq; Iuppiter ore.
Haud etiam siqua hoc ipso sub sydere uirgo
Lucem hausit, dubitet sæuarum lustra ferarum
Aut ferro petere, aut saltus intrare repostos,
Ipsa horrens iaculo, tyriisq; ad terga sagittis,
Qualis in ætolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamq; manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro,
Mox læta & spoliis, famosa & cæde superba.
Qualis & æthiopum quondam sitientibus aruis

In fuluum regina gregem sese armat, & audet
Sola pedes sese irato obiectare Leoni,
Insigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.
Quin etiam monstra undisoni fluitantia ponti
Sollicitent, uiolare imi & penetralia nerei
Haud timeant, dum ferratis per marmora contis
Discursant pelagoq; trahunt humantia lina,
Aut alta scopuli è specula fixum ære tridentem
Expediunt, ferroq; gregem & pecuaria Protei
Per costas, per terga forant. fluit æquore fœda
Illuuies. Imo trepidatur ab usq; profundo.
Tantum adeo iugularum ortus, per tela, cruoremq;=
In syluis, in speluncis, & in æquore sæuit.
Præsertim si falce senex radiarit ahena
Iratus pelago, iratus uariantibus undis,
Atq; aliquis post multa tamen discrimina, somno
Dum fruitur, capit & placidam per membra quietem
Accipiet iugulo gladium, & delatus ad umbras,
Lethæas, umbras, rigidum ac Minoa, negabit
Autorem nosse, & certam deposcere pœnam
Incertæ necis. Hoc martis ferus efficit ignis
Siquando biiuges tenet ad præsepe ligatos,
Et Cancri fera terga premens Atlanta fatigat
Oceano approperans. deerit iugulator, & omne
Telorum genus. ad maneis tamen ille sopore
Deuictus ueniet. Sopor illum ad funera ducet,
Condet in æternam languentia lumina noctem,
Hæc loca si pater Idæus, si Cypria uirgo
Insideant, cum cœruleos it cancer in amnes,
Nanq; soporiferam pariunt hæc signa quietem,

Aeternóq; premunt mortalia pectora somno.

DE PROCYONE.

At cui natali Procyon sese extulit ortu,
Vltima cum obuersi curuant se brachia cancri,
Non ipse umbrosos saltus indagine cinget,
Non canibus timidos aget arcta in retia damas,
Spicula sed, latóq; parat uenabula ferro,
Nodosasq; plagas, pedibus quoq; uincula nectit
Insidians acrem'ue dolet sæuire Melampum,
Vmbronemq; sequi, rapidumq; ad septa Lycurban,
Quin Isan, catulosq; Isæ formabit ad arteis
Humanas, tacitum ad nutum Asteriona uocabit
Blanditor, dignum & Musis præstabit alumnum.
Hunc olim Vraniæ in gremio, Cliûsq; per ulnas
Ludentem, persæpe aliæ inuidere sorores,
Exceptumq; suis furtim admouere labellis.
Sæpe etiam Iouis ante pedes statuêre, sinuq;
Accepit pater, & blando simul ore renidens,
Demulsitq; manu, exciuitq; procacius iras,
Dum ludit, lætæ plausere iocantibus auræ.
Elysiis nunc in campis per opaca uireta
Ludit agens, nemorumq; acer lasciuit in umbra.
Conueniunt animæ ad lusum. ille impiger arctat
Huc illuc cursum. hinc notas festinat ad umbras
Dente ferus, similisq; irato, & saltibus horrens.
Mox blanda lambit lingua, atq; immurmurat ore.
Subsiliens, caudamq; ciet gratator amicam.
Interea uiridem ad pontum, ac Sebethida ad undam
Delicias misera amissas, & luget ademptum

Melpomene

Melpomene asteriona refert nemus æquora reddunt
Clamatum Asteriona. Imoq; è gurgite Nymphæ
Accurrunt. hic mœsta iterat luctumq;, modosq;
Aonis infelix iterat chelys æmula cantum
Funereum, atq; genis plorant Nereides udis,
Ast ubi ad Oceanum præceps ruit Atlanteum,
Senserit & rabiem Martis, dum lustra ferarum,
Dum latebras petit, & uenabula cornea iactat
Incautus, per inerme latus, perq; ilia dentem
Accipiet spumantis apri, tractusq; per arua
Præda auibus, præda ipse feris lanianda iacebit.
Vix coniux, quæq; una illi, primisq; sub annis
Miscuit & curas, & certos iunxit amores,
Vix mater dispersa locis inuenerit ossa,
Quæ mandet terræ lacrimans, condatq; sepulchro.
Forsitan è morsu rabidi canis, actaq; uenis
Dira lues aget in furias. illum ora liquenti
Adnotantem amni, sitientem, undasq; petentem
Excutiens torrem ambustum, atq; è gurgite Erinnys
Iam medio caput attollens fugat horrida, crinemq;=
Anguineum intendit. reuocat sitientia ab undis
Ora miser, faciem auertens, similisq; latranti
Dat sese retro, & spumas ciet ater ad auras.
Hinc rursum stimulante siti conuertit ad amnem
Approperans, dubiusq; gradu, atq; enectus ab æstu
Infestans, rursum admota face turbat Erinnys
Attonitum, ac nigras uocat ex Acheronte sorores,
Donec eum rabie absumptum uis tetra ueneni
Vicerit, & miseros soluat cum corpore sensus,
Quos Procyon Martisq; furens incenderit æstus.

DE CANICVLA.

Si cœlum nate aſpiciens memor ipſe Leonem
Agnoſcis, quæ ſtella nouis micat ignea flammis,
Illa quidem canis eſt, qua corniger uritur ammon,
Aſſyriumq; latus, cuius de ſydere feruet
Aegyptus totoq; calent incendia mundo,
Cuius & afflatu tellus grauis, & grauis aer
Corripiunt morbos, paſſimq; cadentibus ægris,
Strata iacent armenta. furit uis effera in omnem
Continuo gentem. Viduat quoq; ciuibus urbes,
Vtq; hominum generi canis has denunciat iras,
Sic naſcentem aliquem primos inſpecta per ortus
Incendit flammis, & pectora concitat æſtu.
Ira ingens, dolor atq; ingens ingentibus auſis,
Ingentesq; tument animi imperioſa cupido
Nil æquum patitur. feruet ſitis arida habendi,
In facinusq; uocat uiolentaq; tela miniſtrat.
Non pietas mouet, aut amor, aut reuerentia diuûm.
Præſertim ſi Threicius ſeſe addidit heros
Ad facinus, ſubditq; faces incendia uitet,
Et ſyluas, dum tela feris immanibus audet
Ingerere, & fuluo iam comminus ire Leoni
Quòd ſi pernicioſa ſenis ſubſtrinxerit enſem
Dextra, nec ipſa ſuos illi ſubduxerit ignes
Delia, naſcetur mediis qui in ſaltibus Vrſum
Attentet, qui frondoſis in uallibus apro
Congrediatur, & incluſa decertet arena,
Spectanteisq; trahat pugnacis robore dextræ
Aſt ubi ab occaſu rabido adlatrauerit ore

canicula in ortu

canicula in occasu

Infelix nato exitium parat, unde ferarum
Dente lacer cadet in syluis ursi'ue, lupi'ue
Præda, uel audaci pereat laniatus ab umbro,
Si Mauors ualidam aspiciens concusserit hastam.

DE CRATERE.

Insequitur crater Bacchi decus. huius in ortu,
Atq; ubi cœruleis Virgo caput extulit undis,
Autumnus sese accingit, uindemia cellas
Instruit, & grauibus ceruicem implexa racemis
Ipsa lacus & labra nouat, & dolia tergit.
Inde meri genialis amor, studiumq; bibendi,
Hinc patera salit assurgens spumante falernum,
Crateresq; auri insignes undante Lyæo.
Hinc Baccho læti colles, flexæq; sub ulmis
Pendula textilibus nectunt umbracula uites,
Insitioq; alios, aliáq; ex arbore ramos
Admiscens, studiosa nouum per germen adoptat,
Insitio fœcunda, nouasq; ingressa per arteis.
Hinc & nexilibus uideas è frondibus hortos,
Implexos late muros, & mœnia circum
Porrigere, & latas è ramis surgere turres,
Deflexam & myrtum in puppeis, atq; ærea rostra,
In buxisq; undare fretum, atq; é rore rudentes.
Parte alia frondere suis tentoria castris,
Scutaq; spiculaq; & iaculantia citria uallos.
Nec minus irriguos fonteis per opaca uireta
Instrepere, & ductos non una in brachia riuos,
Et properare cauis operosa canalibus undam
Saxa per, & liquidos stillantia marmora fluctus,

Piscosas quoq; sub tectis fluitare lacunas.
Quin etiam aruorum cultus, & cura serendi
Hos iuuat, atq; agri studium non segne nouandi,
Horreaq; annosæ cereris. Iuuat humida mercis
Mutandæ species, stagno seu uecta liquenti,
Quam'ue paludosis tellus alit humida campis.
Hæc Crater, quibus affuerit, nascentibus affert.
Qui tibi Nate tuo aspirans, non defuit ortu.
At serus cœlo occiduo, ac refluentibus undis
Oceani, facilem læta inter pocula mortem
Afferet, ac subito turbabit funere mensas.
Defunctum lugent conuiuæ. Ast ille nigrantem,
Ingressus Cymbam, ac sitientia labra relambens,
Suspirat Bacchum, atq; undæ lenæides amnem.
Cui si stella nocens inuiderit, humida fata
Portendit, seu lenæo sub gurgite siue
Flumine sub uitreo, calido'ue in fonte lauantem,
Siue cauo putei gradientem absorbet hiatu,
Cærula seu uersis findentem marmora tonsis.

Crater in occasu

DE CORONA.

Euge pater Lenæe euan. Tibi Carmina nostra
Assurgunt. monumenta tuæ nam coniugis assunt,
Insignitum auro textum, ac radiantibus astris,
Et primo splendet cœlo memorabile donum,
Quod Dea tum rore idalio, ambrosiæq; liquore
Sparserat, & cypria madefactum intinxerat unda,
Tum flore ornarat uario, intactumq; hyacinthum.
Miscuerat, uiolamq; rosæ, casiamq; amarantho.
Hinc natis studium tenerorum mansit odorum.

Corona in ortu

Conficiunt unguenta, & florea serta coronant.
Mundicies indigna uiro, comptusq; puellæ
Persimilis, quæq;, & ueneris molle imperat astrum,
Inde etiam occultus sub pectore pascitur ignis
Inuetitumq; ruunt, & amor noua uincula nectit.
Quo circa Nate ardenteis compesce furores,
Et leges meditare, & honesti concipe formam.
Hic finis uitæ felix, hæc meta petatur.
Mergentem sese oceano quicunq; Coronam Corona in occid.
Viderit ipse oriens, primo sub flore iuuentæ
Occidet, expositusq; feris damnante Senatu.
Pro tumulo fauces'ue canum, aut rabida ora leonum
Accipient, tumulo Saturnus condet, ubi ipse
Insedit loca, seu grauibus mala sydera signis
Aduersos iaciant radios, & fata minentur.

DE SPICA.

Diuersos mores, & pectora dura per ortum Spica in ortu
Spica dabit, frumenta seret, graue figet aratrum,
Mella fauis expressa liquet, nihil usq; remittens
Ad uitæ uarios usus. Maria alta secabit
Piscator, nunc casse cibum, nunc comparat hamo.
Dat uarios animis æstus, & pectora turbat
Occasum dum Spica petit, dat & usq; labores. Spica in occasu
Cui falcem si forte senex subiecit ahenam
Iratus, miseramq; famem, illuuiemq; minatur.
At Mauors furti damnat, populoq; reposcens
Annonam, dictis, & pœna crimen acerbat.
Illi nil Arcas, nil proderit aurea Virgo,
Quamuis Spica manum grauibus fœcundet aristis,
Porrigat & plenas felix Pometia lances,

Quin pendat sacrum laniato corpore furtum,
Et populo spectante lacer det sanguine pœnas.

DE SAGITTA.

Non teucrum, paridem'ue arcus, nō hectora telum
Stringentem, non Idæum sub nube columbam
Figentem, aut lyciæ iaculum mirabere dextræ,
Si cœlum aspiciens oculo intueare Sagittam.
Has etenim natis uires, hæc dona ministrat.
E exercens usus probat, & mox uertit in artem.
Ille igitur iaculo insignis, celeriq; sagitta
Continget positum quocunq; in limite signum.
Ille etiam speculantem alta de turre columbam
Deiicit aeriæ contorto uerbere fundæ,
Squamosumq; petit certo sub uulnere piscem,
Cui fauet eòa surgens de parte sagitta,
Extremo ægoceros cum se celer æquora tollit.
Ille autem, stragemq; inter, cædemq; uirorum
Deficiens cadet anteactis ex'hoste trophæis,
Vulneribusq; suis, illata & cæde superbus,
Quem procul occidua uidit de parte Sagitta,
Ipsa quidem radiis percussa nocentibus æque,
Aeque præsidio nitens & fortis amico.
Vendetur miser, & fœdabit sanguine arenam
Indigno pretio, si Mars, si pinniger arcás
Hæc loca coniuncta soli ditione tenebunt.
Ast hunc damnatum caueæ ad spectacula, uulgo
Obiiciet, gladiiq; dabit Saturnus ad usum,
Si male felici aduersans minitabitur astro.

DE HEDO.

Hoc etiam è coelo, chelisq; micantibus hedus
Exilit, & molles nascentibus imprimit artes.
His, interq; epulas, & serta madentia uino,
Scortaq;, & incaestos thalamos, unguenta, rosamq;
Viuitur, & uacuis mulcent proscenia ludis.
Deliciae inficiunt animos, praecepsq; cupido.
Consilium incertum, ac uarians sententia, & ipsa
Mens nunq̃ secura nouas parit anxia curas.
Concubitus fuge nocturnos, summasq; fenestras,
Tectorum ingenteis lapsus, fossaeq; profundum,
Praecipitesq; locos, impostaq; rupibus antra,
Neu te sollicitent funabula ludicra, neu te
Intortis capiant agitata rudentibus arma,
Si tartesiaco minitabitur hedus ab orbe.

DE ARA.

Dicamus bona uerba. deos ueneremur, an illa est
Quae surgit, quae conspicuis uenerabilis astris
Ara deûm? date thura, facesq; adolete sabaeas.
His genitrix Ariadna locis, hoc sydere lapsa est,
Impleuitq; uterum tenerae leue pondus Elisae.
Hinc illi cultusq; deûm, & reuerentia casti,
Et tantus sacrorum honor, atq; hinc ipsa per aras
Rite precata litat, simul & stata sacra frequentat.
Tu matrem puer, & castas arcesse sorores.
Thura adsunt, coelum spectate, atq; ore fauete.
Ara deûm, unde est relligio mortalibus orta,
Vnde pium quodcunq;, & quod uenerabile terris,
Salue Ara, salue innumeris ornata trophaeis,

Siue hominum gesta inspicias, seu facta deorum.
Ipsi te reges templis, & marmore donant
Mygdonio. Tibi purpurea sub ueste sacerdos
Sacra facit. sedet & tyrio spectabilis ostro
Antistes lituo insignis, cultusq; tiara
Exoluens uota, & carmen præfatus, ibi omnem
Affatur turbam, & diuorum arcana retexens,
Iustitiamq; sequi monet, & non temnere diuos.
Te propter casti uates diuina per orbem
Sparserunt præcepta, sacrumq; hausere furorem,
Per te casta placent, per te plebs templa salutat,
Antistesq; chori princeps uenerabile nomen
In populis, dat iura deûm, & noua carmina pandit.
Exoriens hæc ipsa tuum facis Ara per astrum,
Si faueat pater altitonans, si nata tonantis.
Ast obiens si Saturnus, si bellicus heros
Maluerit, Tu sacrilegos, tu magna profanos
Affligis pœna merita, & mala crimina purgas,
Adiicis aut templis, aut uoti uincula nectens,
Obstringis sacris, sacros aut sedula ritus
Ostendis, prohibet quoties has Iuppiter iras.
Me me igitur Dea, me cœli decreta ferentem,
Pandentemq; deûm leges, & carmine uatem
Astra recensentem, seu tu dux certa uiarum
Præcede, aut specula residens sublimis in alta
Ostendas reliquum cœli, atq; hæc nomine signa.
Vos coniux, uos defessi tria pignora patris
Hæc orate eadem, Diuamq; in uota uocate,
Det mentem studiosam æqui, legumq; uerentem,
Detq; animum, & patrios retinentia pectora mores,

Sacraq; sollenneisq; deum seruantia cultus.

DE CENTAVRO.

Ecce autem qua parte ingens se Scorpius offert,
Atq; æqua plus parte poli sua brachia iactat,
Centaurus gressu incedens se tollit equino,
Mistus equo uir, quam natorum pectora formam
Artib. & referuntur, & queis sua munera iungunt.
Hinc currus, & frœna iuuāt, queis flectere in arctū,
Queis & equos moderari, & aperto immittere cāpo,
Et udleant celeri ad metam exagitare citatu
Instantes, uocis clamore, & uerbere dextræ,
Ad pugnam siue instructis radiare sub armis.
Quin etiam si Mars stricto minitabitur ense
Bella ciens, bellum exercent, armisq; decori
Pugnatoris equi costas, & terga fatigant,
Hostileisq; acies, aut hasta, aut ense lacessunt.
Sin Arcas celer aspiciat, quæsita per artem
Auxilia ægroto pecori, succumq; medentes
Admiscent. ipsi hoc morbos, & uulnera curant.
Infelix alto ruet, ac de culmine labens
Vix diuûm auxiliū imploret, præceps ue quadrigæ
Excutitur, lacer ipse, feræ aut immanis hiatu,
Siue ferocis equi uiolento uulnere tardus
Lethæos mœrens portus petet, attonitusq;
Quadrupedes timeat iam iam properare citatos,
Horreat & sæuos minitantia culmina lapsus,
Hesperio quæ Centaurus portendit ab orbe
Iratus, quoties sæuo aduersabitur astro
Bellipotens, aut Saturni falx horrida sæuit.

DE ARCTVRO, ET CYCNO.

At postq̃ oceano Chiron sese extulit, & iam
Antra memor uidet, & cultos, quos seuerat, hortos,
Arcturi clarum aspicies super æquora signum,
Plaustra, bouesq; suas agere, & se tollere in altum.
Huic signo studium fidei, & reuerentia honesti
Certa subest, hinc illa fides nascentibus hæret,
Et ueri non fictus amor, generosaq; cura.
Hinc illis & opes regum credentur, & æra,
Et tyriæ uestes, auri & pretiosa supellex.
Hinc census patrii à populo custodia, & omnis
Publica thesauri cura credetur, & æris.
Adstabit foribus custos, & ad hostia regum
Ianitor, aut trepidos uocet ad mandata Quirites,
Percutiant infelicis cum numinis astra.
Oceano se præcipitans Arcturus, ubi ignis
Afflarit tegeæus, Saturni & noxius ardor
Supplicio infami afficiet. uinctumq; catenis,
Confectumq; prius squalore, & carcere tetro.
Proscindit tauro segetem, sua condit aratro
Seminaq;, & toto uictum parat anxius anno
Arcturus mundo exoriens. Idem æquora linquens,
Exoriensq; homini, & primis natalibus astans
Ipse fidem, rectumq;, & honestas edocet arteis.
Cur ò cur superi tantum sors leua locorum?
Cur tantum occasus cladis uehit? æquus ab ortu
Arcturus, parat infelici carcere mortem
Sæuus ab occasu. Surgens uagus æquore Cycnus
Insidias auium generi, & caua retia tendit,

Aucupiumq; docet, molleisq; inflectere cantus
In caueis, nostras uarianti & gutture uoces
Reddere, & humanam referentia murmura linguã.
Hinc deploratus longe, atq; ad sydera passer
Lusitat in gremio dominæ, facilemq; Corinnam
Psittacus, & blandos Vatis testatur amores.
Hinc mea non sæuit rostro, non ungue columbã.
Ast obiens aliena quidem spoliare parantem,
Et prædas agitantem hostili carcere damnat,
Siue reum furti, fraudis'ue, doli'ue ministrum
Plectit, & austeras prætoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

Si marsos, domitosq; angueis, & carmina quæris
Colchidos, & uictum somno, uerbisq; draconem.
Hæc tibi surgenti dat Serpentarius astro,
Aegoceros cum cœruleo caput æquore tollit.
Si quæras forte Eurydicen per gramina læta
Errantem, atq; anguis de uulnere multa gementem,
Paulatimq; udo claudentem lumina somno,
Labentemq; artus, & tempora nube tegentem,
Ac circúm anguicomas pauitantem astare sorores,
Intortum dum crinem auri de uertice tondent,
Serpentarius hanc obitu signabit iniquo
Occumbens, cum triste senis sese obiicit astrum.

DE DELPHINO.

Bdiano si forte procul de littore cernes
Delphinum ludentem, & terga accurua plicantem,
Nunc undis se attollentem, nunc gurgite toto

Mergentem sese, & cauda maria alta rotantem,
Tum dices, referent natorum pectora mores
Delphini exorientis, ubi malus usserit ignis,
Falciferi senis hunc uitreo sub gurgite nantem,
Reptantemq; cauis scopulis mirere, & ab imo
Vellentem rubros spinosæ cautis echinos,
Nunc rapidos scindentem æstus, & pectore nudo
Iactantem in summos rorantia brachia fluctus,
Tauromenitanam nando & superare Charybdim.
Sin Arcas cum threicio duce fauerit, illi
Exercent agili sudantia membra petauro,
Et cursu certant uentis, perq; æquora currunt
Nauibus, & curua sulcant uada salsa, carina.
At cui atlanteo Delphin condetur ab orbe,
Saturniq; malum sydus minitabitur, ille
Ille mari, uluoso'ue lacu, seu flumine in alto
Mersus in æternam condet sua lumina noctem,
Umbraq; nocturno errabit per littora gressu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

Illa (uides) quæ Nate breui ægocerontis in ortu
Attollit sese pelago, & procul æquora linquit,
Illa Lyra est. sentis tremulis ut fluctibus udæ
Ad numerum saliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formosa pedem oceaneia coniux
Ad plectrum? Ciet ecce nouem cum pectine chordas,
Emodulans, mulcetq; nouo uaga sydera cantu,
Quo captæ nascentum animæ, concordia ducunt
Pectora, concordeisq; animos. sunt ciuica curæ
Iura, placent leges. pacto stant. æqua probantur.

Torquentur sontes, & duro crimina nexu
Plectuntur, iustumq; foro dominatur in ipso.
Atsi uergentem oceano, atq; Atlanta prementem
Falce Lyram, siue ense minax percusserit astrum,
Occidet infami leto, ac prætoria iussa
Expectans, tortusq; diu, tractusq; catenis
Cum gemitu uitam effundet, fordá ue ipsa cruore
Fœdabit lacer, aut animam crepitantibus auris
Nigrantem fumo, atq; ambustam torribus atris
Efflabit. flammantem illam, fumosq; uomentem
Portitor horrescet picea traducere cymba.
Paulatim ast illa in scopulo tabescit inani,
Atq; abit in tenuem cinerem, extinctaq; fauilla,
Nil reliquum, nō forma quidem, non corporis umbra,
Tantum decliui præceps lyra sæuit ab orbe.
Qua quondam custodem erebi, ac nigrantia Ditis
Atria, crudelem & potuit placare tyrannum
Threicius uates, superasq; reuertere ad auras
Coniuge cum chara, & Lethen remeare canendo.
Illum & nigrantes manes, turbaq; silentum,
Illum etiam heroesq; erebi, & regna profundi
Attoniti uenerantur. Eum stymphalica monstra.
Et Lernæ manus, & centumgeminus Ophialtes,
Inuersansq; rotam Ixion, Tityusq;, Gigesq;
Sectantur, positoq; assunt ad plectra tumultu.
Felix sorte sua. sed amor, sed coniugis ardor
Frustrantur cantus, & uota nouissima Vatis.
At postq̄ stetit ad patrii uada fluminis amens,
Ac tandem dolor indignata silentia rupit,
Prima illi uox Euridice, meaq; optima coniux

Eurydice infelix. Quid enim fata aspera adiui
Nescius? immanemq; canem per carmina uici
Imprudens? qui non animi quoq; iussa furentis
Peruici? me, me ferro, me absumite matres
Threiciæ. Quantum heu fuerat dum lumina mundi
Ingressus, fruerer thalamo complexus amato?
Cur non & retro redii? nigra flumina rursum
Tentaui? rursum & manes, regemq; superbum,
Quem mitem inueni, rursum placare paraui
Immemor? ò me me ferro, me absumite matres
Threiciæ. Poteram infelix habitare sub umbris,
Et dici felix, saltem ò, saltem umbra fuisset
Solamen, Mihi per tenebras lux ipsa uaganti
Fulsisset. læta in uulgus mihi plectra mouenti
Plausisset, noctem heu demens, luctumq; paraui
Aeternam noctem, & nullo cum fine dolorem.
Me matres, me me ferro, me absumite matres
Threiciæ, canerem ad thyasos. Tum culta canenti
Adstaret, semperq; nouos hauriret amores,
Fauissentq; mihi manes, interq; canendum,
Applausumq; inter uulgi mihi brachia collo
Iunxisset, teneroq; sinu fouisset, & ore
Excepissem auras animæ indulgentis. ibi ingens
Applausus. rursum ipse nouos per carmen amores
Ordirer, totoq; erebo mea uerba sonarent,
Mulcerem & ueteres heroum carmine pœnas.
Me me igitur, me me ferro, me absumite matres
Threiciæ, caput atq; humeris auellite nostris.
Et linguã Eurydicen clamantem, ac uoce petentem,
Eurydicen, uehat ægæas uagus Hebrus ad undas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM.

LIBER IIII.

Nte aram statue Heroi, floremq; recentem
Sparge super, nec parce arabo redolentia costo
Fundere dona manu, Cypriosq; inferre liquores.
His heros gaudet donis, lauriq; uagantem
Per nemus, hac solitam in sedem mercede uocabis.
En strepitant myrteta. Syros age Nate liquores
Instaura, crepitentq; nouis altaria flammis.
Ter circum Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
Ter circum plena manes uenerator acerra,
Mox, supplex tumulo assistens sic uoce precare.
Magne parens, cui Calliope admodulata canenti
Ipsa chori decus, & princeps noua carmina dictat,
Ipsa suo ferit ungue lyram, moderataq; plectrum,
Et raros meditata modos, cui serta napaeae
Intexunt, Dryadesq; agitant per prata choreas,
Cui Phoebus lauro densum nemus, aemula myrto
Disposuit Cytherea, suos cui semper odores
Dant uiolae, & toto spirat rosa fertilis anno,
Siue Pieridum Vates decus, ò mihi siquis
Colle sub hoc uariam per rara foramina buxum

D et Corydon, uideat spreto Sebethidos amne
N aiádas, uideat deserto Gauridis antro
R upis Hamadryades chóreas celebrare uirenti
P ausilipi in saltu, antinianæisq; rosetis,
E t casto flores legere, ac uaridare Maroni,
I pse merum, niueoq; tenens spumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbramq; silentem
E t tumulo condam, & tumulo sua munera fundam,
E t mea Pegasides uenient ad sacra uocatæ,
P egasides comptæ sertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I amq; lyræ tenuem strepitum, iam pectinis auram
A ccipio, ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident syluæ & dulci flat odore recessus.
O mine quo felix opus, & noua carmina surgant,
E t cœlo spatiemur, & orsa immensa sequamur.

DE CEPHEO.

Iam sol hesperidum syluas, erythræaq; arua
C ondidit, occiduoq; dies se mersat Olympo.
N ox cœlum tenet, & fuscis iuga uersat habenis.
N ate uides primo surgentem Cephéa cœlo,
Q uaq; Aries caput, & Piscis caudam æquore tollit.
R egales illum uestes, rutilantiaq; duro
S ceptra docent regem, ac genti imperitasse subactæ.
I nde uenit nato frontis sua ruga seueræ,
E t dura imperia, & uultu mens aspera duro.
N ec ficti mores. qualem se Porcius olim
R omanoq; foro, & rostris popularibus egit.

Aut siquem

A ut si quem nec uana iuuant, iuuat horrida Virtus,
C ontemptorq; animus, munitaq; pectora recto,
E t Mallii iussa, & Bruti irreuocabile pectus.
N ec uero non & reges scelera improba lege
D etestata notant. Igitur facta impia uoce,
E t tragico exclamant per pulpita nota cothurno,
A uersos solis currus, & prandia fratrum,
T ereaq; absumpti reuomentem uiscera Nati,
I nnoctumq; senem flammis, & Phasida nubes
S cindentem coeli, & rutilos per inane dracones,
T extaq;, herculeamq; pyram, & priameia regna.
A tq; enses Phoenissa tuos, flammamq; Creusæ,
S i quibus eoo nascentibus astitit ortu
C epheus, arridetq; Venus, Cylleniaq; astra
A diiciunt radios, & candida lumina præstant.
H inc acer Venusinus amaro sublita felle
V erba iacit, risu intingens. hinc rugat Aquinas
T riste supercilium, uomit & de pectore bilem,
C um uidet archetypos pluteum seruare Cleantis.
N ec non & iuuenis mordax sale tinctus etrusco,
I nsequiturq; hominum curas, & gaudia uulgi,
A c curuasq; in terram animas coelestium inanes.
F orsitan, & populi mores describet, & arteis,
L iberiore ioco ludens, risumq; mouebit
P er scenam, atq; humili figet uestigia socco
P ersonam simulans, teget & sub melle uenenum,
S piculaq; in salibus tinget derisor amaris.
S ic olim lusit senior, quem numine dextro
P ierides fouere, sacro cui lenis ab antro
C litunnus, certaq; Aon fudisse liquores

Q uem romana suum ueneratur lingua parentem
R identemq; hominum mores, & crimina, & artes.
H æc Cepheus dabit exoriens. sed atlantide ab unda
O ccumbens fatum in scopulis crudele minatur.
A ut primo sæuus nascentem extinguit in ortu,
A ut unco incæstum trahit, atq; euiscerat artus
D ilanians. miseranda quidem mors ipsa uidenti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, & phrygiæ timor unicus idæ
P ræpetibus pennis cœlo se credit aperto
V enatrix, prædam & rostro meditatur adunco
A lituum regina, & acutos exerit ungueis.
I nde feras cursu exagitant, syluisq; fatigant
R aptores gaudent frœnis domitare coactas,
E t iuuat hostili ferrum aspersisse cruore.
B ella placent, & præda subacto ex hoste petita,
E t spoliis uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hosteis
N udi armis, mortemq; uelint pro laude pacisci.
T antum animi feret idæus nascentibus ales.
C ui si felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, & ab hoste tuantur
V ictores. & opima Ioui in capitolia figent,
A uratumq; bouem statuent, actoq; triumpho
O rnabuntq; domum exuuiis, & templa trophæis.
S in Mauors, aut Saturni attestabitur astrum,
A rma quidem, pharetræq; placent, & fortibus ausis.
L aus aderit. Tamen ætatas ad signa tribuni

Sub duce disponent turmas, aliena sequentes
Auspicia, aut regum imperiis, data iussa capessent.
Nanq; Ioui sacer accipiter sua tela ministrat.
At cum se oceano immersat, mersabit & undis
Nascentem, fonteisq; suos sua flumina uerset
Tros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
Usque adeo occumbens saeuit Iouis impiger ales,
Assuetusq; aurae, pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux coelo se fundit aperto,
Cum se Aries, cum se Taurus super aequora tollit.
Collucent auro flammae. micat aureus aether,
Bracteaq; ipsa suo se uentilat aurea gyro
Instrepitans. Lectas eoo in littore conchas
Florere arboribus uideo, atq; inolescere gemmas
Per ramos, purumq; ex coctis montibus aurum
In riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
Mollitumq; manu, & fuso leuiore rotatum,
Regia textilibus percurrere tegmina filis,
Quae dea nunc radio per serica uellera miscet
Intexens, nunc pingit acu, uariatq; colores
Alternans. Nitet aurato noua purpura textu.
Ipsa sedens solio insigni, stellisq; corusco,
Seligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
Aut baccas forat in sertis, pingit'ue monile
Multa docens. Nymphae instantis praecepta magistrae
Dextra obeunt, tacito & studio data fila ministrant.
Salue Casiope. nam te quoq; sydera coelo
Illustrant, coeliq; uenis decus ipsa puellis.

O rnatus tu diua nouos, & serica templis
D ona paras, solioq; deos ueneraris eburno.
T u regum intexis trabeas. tua munera pictæ
P almatæ, sceptrumq; auro, gemmisq; decorum,
B accatumq; monile, sacerq; in fronte tiaras.
N ec tibi non Hebe, tibi non chorus omnis amantum
A ssurgit, comptusq; tuos tua dona requirit,
D istinctas auro uesteis, & cingula bullis
A sprasuis, cultæq; comæ crinale decorum,
C hrysolithon digito insignẽ, atq; in fronte Smaragdũ
I n primis matura uiroflorente iuuenta
N upta tuos læta expectans deposcit honores,
I llusam baccis Chlamydem, illustremq; coronam
C æruleo fulgore, & purpureis hyacinthis,
A rdet & in mediis quæ pendula gemma papillis.
I psa manu ligat ad frontem studiosa capillos,
E t suspendit acu tenui uelamine uittam.
I lla uolat, uolitansq; leues exuscitat auras.
O ra nitent. ebur extersis in dentibus albet.
P urpuraq; in roseis effulget grata labellis.
P erq; genas lasciuit amor, qui spicula torquens,
I ncensum ferus ex oculis iaculatus, & ignem
V ulnerat incautum insidians, uritq; maritum.
G audia tum tacito uoluit sub pectore uirgo.
Q ualis ad Eridani ripas fluuialibus herbis
S tella nouas agitat choreas. Ruit excita pubes
E x agris mirata deam. Ruit accola Mincii,
H adriaciq; sinus heros, omnisq; iuuentus
A emiliæ, spumant Nymphis properantibus amnes,
N on satyris sunt arua satis, non prata Napæis.

Spectantum studiis desunt loca. Mater amorum
Praecedit, molles uirgo fert sedula gressus
Dextra amor, à leua Charites comitantur. At illa
Ridet laeta, dolosq́; oculis meditatur, & ignem
Huc illuc iacit. uruntur iuuenesq́;, senesq́;,
Deficiunt Satyri exanimes. Ipso aestuat amne
Eridanus, tremulae ludunt per coerula flammae.
At uates Nymphae charus sua pectore uersat
Gaudia sub tacito, atq; immoto lumine perstat,
Deliciasq́; animo repetens memor ipse futuras.
Inuideat nec semideis, & temnat amanteis.
Exoriens haec Casiópe dat munera natis
Ex duro, gemmisq́; intertextisq́; figuris.
Atq; utinam nunquam oceani se tingu at in amne
Occumbens, nunquam telo, nunquam ense minetur,
Aut è praecipiti fatum crudele ruina,
Esset nec coelo spectatior altera uirgo,
Nec quae plura suo peperisset commoda cultu.

De ANDROMEDE.

At contra trux Andromède noua funera, & atrā
Molitur mortem, ac saeuis cruciatibus instans
Supplicia exquirit, neq; enim aut lamenta parentū,
Cōiugis aut moueant lacrimae, aut data munera fle=
Mors illi pretiū, & tormēta immania curae, (ctant.
Vinclaq́;, carcerq́;, & nodoso ex aere catenae.
Vindictam dea pro scopulis, quibus ipsa pependit
Deposcens, studia haec nascentibus improba monstrat
Carnificesq́; manus, & acutam in colla securim,
Diuellitq́; artus truncos, & uiscera mandit

Sæua inpasta fame. Vel cum minus improba sæuit
Præficit effossis grauida è tellure metallis,
Hos mores dabit exoriens, nepheleius ut se
Exerit è pelago quadrupes, properatq; citatum
Taurus & ipse gradũ attollẽs. Sed atlãtide ab unda
Sæuior, obiicitq; feris, & corpora truncis
Affigens, animam extremis cruciatibus aufert.
Perpetuis etiam uinclis & carcere tetro
Damnabit, si forte minax hinc, inde benignum
Stet sydus, dubio certans utrinq; fauore.
Hanc olim scopulo affixam, & crudelia ponti
Horrentem monstra, ac sine spe, auxilioq; parentum
Vndoso erumpens pelago, atq; è fluctibus imis
Se tollens, laniare immani gutture pergit
Bellua adacta fame, iussisq; impulsa deorum.
Ter monstrum caput erecta ceruice tetendit
Huc illuc uoluens oculos. Ter pandit hiatum
Immanem. Terq; & rictus, ter gutturis antrum
Vndiuomum, spumantq; rotati à pectore fluctus.
Hinc sinuosum undis pelagus secat. æstuat æquor
Fulmineo caudæ tractu, spumantiaq; acto
Proscindens utero impellit rapida agmina aquarũ,
Littora planguntur fluctu, & uagus intonat aer,
Ac nigro circum horrescunt maria undiq; nimbo.
Illa ut primum oculis hausit uenientia monstra,
Tantum non extincta metu. Tamen ultima corde
Hæc agitans, uix ad uacuas ea protulit auras.
Vnde mihi, si me duri exposuere parentes,
Auxilium deserta petam? Mihi terra negatur,
Præsidiumq; hominum. Sæuit uis effera ponti,

Armatur'q; in me pelagi deus, ultimáq; assunt
Supplicia, & iam uiua nouo decreta sepulchro,
Atq; utinam defleta prius. Vos ô precor auræ,
Nanq; hominum solitæ ad superos deferre querelas,
Accipite hæc, pœnam miseratæ, & uirginis annos,
Ac deferte Ioui. ô si quæ Iouis inclyta proles
Hæc adeat loca, atq; utinam ferus ille Medusæ
Huc assit domitor, quem fama est Gorgone cæsa
Raptantem spolia, & caput ostentare sororum
Palladis auxilio fretum, ac tectum ægidos armis.
Vix hæc, quanq̃ plura parat. Ruit æquore mõstrum
Impulsúq; graui littus tremit. assonat æther
Vicinæq; fremunt ualles. Illi inter obortæ
Sunt oculis tenebræ, atq; ipsi sine sensibus artus.
Forte oram pelagi obseruans danaeius heros,
Qua quondam fama inachiam tranasse iuuencam,
Aduertit sese ut ponto raptabat ab alto
Bellua, prospiciénsq; actos ad littora fluctus
Tanta mole ruit præceps, & littore curuo
Saxa petit, qua se cursu trahit illa citato,
Vidit ut exesa pendentem in rupe puellam
Exanimem iam, & singultu fera fata trahentem,
Obstupuit uisu, & sua mox conuersus ad arma.
Non iam ensem, neq;. x. ense opus. illa ut cãdida uidit
Pectora, subriguit faucem, ac fera guttura pandit
Spumescens. Ast Acrisio satus intulit actam
Faucibus in mediis pinum, quæ forte iacebat
Littore trunca, maris quondam iactata procellis,
Quantam uix paria hirta boum centena tulissent.
Eiectam rictu antennam curuamine caudæ

Sustulit, intorsitq; inimicum in persea Pistris.
Declinat uenientem heros, rursusq; receptam
Iniicit in monstri latus. At fera bellua tergum
Obuertens, telum effugit, caudáq; rotatum
Infregit scopulo, dura quod caute repulsum
Herois septem armigeros, septenáq; equorum
Corpora prostrauit trunco, galeæq; superbum
Verrit humi conum, & lateri sæuum abripit ensem.
Tum furiis acta in scopulum se gurgite tollit
Dira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens.
Quadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruentat.
Astitit attonito iuueni Dea, uimq; ministrans
Consilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
Caute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
Ora feræ. Tamen illa diu multumq; reluctans
Reiicit ore super, uacuasq; eructat in auras.
Inde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
Intonet & littus, uicináq; saxa resultent,
Extimeátq; imo Nereus stupefactus in antro.
Nil ultra cuntandum heros ratus, aptat habendam
Aegida, subnectitq; humero, atq; ita fertur in hostẽ.
Colligit in guttur sese fera, mox & in ipsum
Acrisioniaden hiscens ruit. Aduocat ille
Palladis auxilium, clypeoq; intectus aheno
Stat nitens, & tela ferox horrentia quassat,
Si qua forte uiam lateri inuenit, illa repente
Obuertit sese in Nymphen. Sed feruidus heros
Ante uenit, stetit & medius Nymphæq;, feræq;,
Aegidáq; obiiciens, caput, anguineosq; Medusæ
Prætendit crines, sparsit coma tetra uenenum

Per fauces tumuere feræ tum guttura, at ille
Præstringitq; oculos umbone, atq; agmine denso
Serpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
Impauidus clypeo, ac mox lumine lumina condit.
Obriguit monstrum obtutu, ducitq; repente
Horrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
Stat rupes olim æquoreis pulsanda procellis.
Sacra Ioui, natæq; Iouis parat Orgia Perseus,
Virginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
Exanimem prius effatus. Me candida uirgo
(Pone metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit.
Iuppiter est genitor. fert & sua nomina Perseus.
Illa diu cunctata silet. Sed nomine Persei
Audito, paulatim oculos ad uerba loquentis
Sustulit, & tacitus uigor ad præcordia serpit.
Quale sub æstiuum solem sitientibus herbis
Languescit moriens florum decus, acta repente
It cœlo pluuia, & largi de nubibus imbres
Irrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
Mollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
Et lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
Ergo ut primum oculis lucem hausit, per freta torquēs
Lumina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
Pro monstro cautem ostendit, Tum candida uirgo
Porrexit iuueni dextram. calidusq; per ima
Pectora respirat sanguis, totosq; per artus
It tepor, & niueos tingit noua purpura uultus.
Subrisit coniux, fixoq; in lumina sensu,
Scitatur quæ causa mali, quo'ue orta parente
Nympha subit, non ulla heros mea culpa. Dearum

Ira mihi, formæq; parens sibi conscia damno est,
Ausa maris se uirginibus præferre, suumq;
Ostentans decus æquoreas armare sorores,
Hinc Nereus furit. hinc sæuarum rector aquarum
Oceanus, monstra ex imo ciet horrida fundo,
Quæ natam pœnæ exposcant, nec te impie Cepheu
Mouit amor. Silet hic lacrimis miseranda coortis.
Concipit his flammam iuuenis. mox talibus infit.
Abstineas lacrimis. ò, iam mea, nec tibi mater
Flenda, ferus'ue parens, aut ira inimica dearum,
Digna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perseo,
Iniecitq; manum collo, ac sua gaudia pandit.
Illi perq; oculos furtim, perq; ora cucurrit
Aura recens, quæ sensum animi, quæ gaudia menti,
Explicet, & toto depellat tristia corde.
Qualis ubi deprensa dies sub nube maligna
Dum squalet cœlum, & nigra Sol conditur umbra
Exurgens lato oceano, aut è montibus altis
Aura mouens fugat & tenebras, & nubila late
Diffundit, redit ecce polo lux ipsa sereno,
Concinuit thalamos felix hymenæus. & aræ
Corycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipso
Niloq;, indoq; ad tedas festina iuuentus,
Perseaq;, Andromédenq; sonãt, & littora, & amnes,
Et Cassi iuga, & ipsa arabum non hospita saxa,
Pulsatumq; nemus serum, rupesq; Promethei,
Ergo coniugium optatum, dulcisq; hymenæos,
Concordemq; torum, atq; unos coluere penateis,
Imperiumq; unà sceptro tenuere superbo.
Atq; hinc tralati ad superos fulgentibus astris

Irradiant. memor hæc pœnæ fera uincula semper,
Semper torturas agitat. Crudelia Perseus
Funera. Sunt enses illi, sunt uulnera curæ,
Gorgonei capitis semperq; insignia præfert.

DE PERSEO.

Quo surgente aliquis ueniens in luminis auras
Si Phœbus quoq; gorgoneo sese extulit ortu,
Si Mauors telo infelix rutilante lacessat,
Quo Sol, aut quo Luna loco, dominumq; locorum,
Nec felix stella occurset, cœlo'ue cadenti
Sese agat occasum uersus regione secunda,
Huic caput auulsum collo uiolenta bipennis
Auferet, ut media truncus spectetur arena,
Aut etiam excisis manibus, pedibus'ue queretur
Crudeleis geminos, crudelia sydera Pisces.
Vulnere seu crudo illacrimans, & corpore toto
Saucius, incuset Phœbum, dictynniaq; arma,
Si media cœli è specula lunauerit arcum,
Vsq; adeo inachides in nostra pericula sæuit.

DE PEGASO.

Nec uero monimenta hominum intestata reliquit
Iuppiter. At cœlo illustrans uestigia famæ,
Virtutisq; aperire uiam ad noua nomina iussit
Pegasus hinc cœlo micat hic exordia fonti
Clara dedit, de quo sacros fudere liquores
Pierides, quibus ora pii sitientia uates
Admorunt, potusq; sacer liquor Hippocrénes
Impleuit mentes Musis, & Apolline dignas.
Tum famæ quæsitus honos. Sua reddita famæ

Premia, pieridum decus, & Daphneia laurus.
Post autem emeritos cœlo exposcente labores
Pegasus effulget stellis. Tamen ipse laborum
Ac famæ memor, assuetas in pectore curas
Nascentum ingeminat, quibus arma, leuesq; sequātur
Quadriiuges, uersentq; agiles in puluere currus.
Nunc hostem insectentur equis, nunc hostica castra
Explorent, dubiisq; locum speculentur in agris.
Nec uero pedibus tantum, sed & acribus alis
Pegasus insiliit campo, & sese intulit auris.
Hinc his ingenium uelox, & rebus agendis
Dexteritas, ac cura uigil. Tum notior usus
Herbarum, medicæq; artis, queis ægra ferrarum
Corpora, queis hominum morbos, & uulnera curent,
Quandoquidem assuetus pratis, assuetus & herbis
Illarum studia ingenerat, nec inutile succi
Præsidium meditans, & opem mortalibus ægris,
Quorum opera illatus, cœlo inter sydera fulget,
Exoriens cum Piscis aquis ruit, aureaq; udo
Vellere per summos effert se bellua fluctus.
At contra oceani præceps delapsus in undam,
Oceani senis undam, atq; antra liquentia Nerei,
Excutit aut curru lacerum, aut è calce cruentum,
Aut dorso eiectum stygias deturbat ad undas
Pallentem, & uanos fundentem è pectore questus.

DE ENGONASI.

Hunc post exoritur iuuenis, quem fessa trahentem
Genua uides'ne, ne Alciden hunc rere. fugacis
Ista uiri species, fraudumq; instructa, doliq;,

Præcepsq; in facinus, non ut tela aspera contra
Luce palàm, nisi hamento iaculetur adacto,
Nocte quidem, tenebrisq; atra grassatur in umbra
Insidians, sæuisq; inhiat simulata rapinis.
Hos animos curua effigies nascentibus indit.
Corporaq; extento iactent pendentia fune,
In gyrum cogant artus, & cerea membra,
Perq; enses moueant nudis uestigia plantis,
Si Mars, & Dictynna suis speculentur ab astris.
Sæuus ab occasu ferrum, insidiasq; minatur.
Si in Mauors quoq; fulmineam contorserit hastam,
Illos flamma furens, uentoq; agitata fauilla
Vstulet, & picei tosto de uiscere fumi
Agglomerent, Serpat succensis ossibus ignis
Feruidus, atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

Ast ubi cœruleo tingit sese æquore Pristis
Occumbens, si tunc hastam quoq; Sithonius dux
Torserit, externi fugiant uaga flumina Nili,
Tyrrheniq; maris fluctus, & littora Calpes,
Ne turpis pascant focas, armentaq; Protei
Viscere pasta suo saturent, & hiantia condant
Guttura, sed rursum Ioniis in fluctibus ipsi,
Aegæoq; sinu, magnoq; in gurgite ponti
Venentur uastos fœtus maris, undiq; clausos
Aggeribus, quoties eoo è littore surgens
Cœtus, & ipse suo faueat nascentibus ortu.
Cernere erit latæ pelago uolitantia lina,
Et circum triplici cinctos indagine saltus

Aequoreos, monstra inductis trepidantia septis,
Nec posse aut reperire uiam, aut prorũpere claustris
Ipsi de rate turrigera, aut è puppibus altis
Ferratis instant hastis, iaciuntq; tridentes
Pinnigeros. Imo referunt sese icta profundo,
Infixosq; trahunt squamosa ad tergora contos,
Viribus hinc defecta suis, & uicta dolore
Vulneris, albentes rursum tolluntur in undas,
Semineceśq; trahunt artus. At nautica pubes
Retibus inuigilans, funes agit, aut fera contis
Agmina perturbat, uideasq; indagine in una
Vrgeri armentum uasti æquoris. Ille trucidat
Ense ferox, hic sublata secat ossa securi.
Hic unco trahit ad littus, prædaq; superbus
Ingenteis media tauros resupinat arena.
Pars laniat cultro insultans, & uiscera nudat,
In prædamq; uocat socium. pars agmine longo
Per remos, per transtra leui uolat incita saltu,
Retiaq;, inclusasq; feras ad littora raptat
Ipsa suis diffusa humeris. sed lecta iuuentus
Auxilio uenit, ac uicino è margine tortis
Restibus innitens, & uectibus æmula ductis,
Oceanum secum, oceani & uiuaria tractat,
Et uersa pelagi exuuiæ exponuntur in alga.
Nec mora cum rapidis in equis uectantur ad urbes
Finitimas, rostro & caudis minitantia monstra,
Hic latis strata in tabulis, suffixa' ue ad uncos
Ferratos, duplici horrescunt pendentia dorso,
Et squamosa rigent duris ad tergora pinnis.
Vrbs ipsa armẽtum ad Nerei, & spolia effera currit,

Ac montana ruit longe ad spectacula pubes.
Sæpe etiam solem ad rapidum, fumos'ue uolucres
Suspendunt, sale sicca prius, perq; oppida late
Exportant. It salsa maris fora peruaga merces
In frustis concisa, & lancibus acta repandis.
Forsitan & salis arentes durare lacunas
Cura sit, & latium sensus conuertere amaros
In salsum, medio purgantur littore campi,
Strataq; arenosis includitur area septis.
Huc sapor ille grauis, tristisq; inducitur humor
Inclusus lata cauea & circum aggere septus,
Paulatim sub sole liquens exudat, humiq;
Lentescit, donec sitiens, rapidoq; coactus
Igne, salem, uariosq; hominum concreuit in usus.

DE COLA PISCE.

Hæc pistris. sed quo cœli sub sydere natum,
Qua'ue poli sub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; sicilis ætna,
Et puer humanos hausit de matre liquores,
Instructusq; hominum curis, & ab arte magistra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipse feris uenabula torquet.
Littoribus tantum assistit, neptunniaq; antra
Sola placent, solis gaudet piscator arenis.
Sæpe pater sinuãtem hamos, plumboq; onerantem
Retia, nexilibus mater persæpe sagenis
Intentum increpuit, dictisq; exarsit amaris.
Ille autem irato sese committere ponto
Audet, Nereidum & thalamos intrare repostos,

Tritonum penetrare domos, Glaucique recessus,
Et tentare imi pulsans clausa hostia Nerei.
Saepe illum Galatea cauo dum prodit ab antro,
Mirata est, stupuitque uiri per caerula gressum,
Saepe suas Aréthusa comas dum siccat euntem
Obstupuit simul & uitreo caput abdidit amne.
Nec uero maris occultos inuadere saltus
Addubitat, ferro aut latebras uiolare ferarum
Ense canes, ense & tauros, ense horrida cete,
Et totas sese ante acies agit unus & antris
Includit. natat elato per Neréa telo,
Rheginoque mari, sicula & regnator in unda.
Nanque etiam quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
Cui latrant centum ora canum, centum ora luporum
Exululant, ferro irrupit, siluere remisso
Ore canes, siluit rabidorum turba luporum
Victa metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
Perforat hic gladio assurgens caua guttura, ibi illa
In latebras fugit, & ponti procul abdita quaerit.
Ingressusque antrum iuuenis catinensis, adesa
Ossa hominum attritosque artus, & pabula cernit
Dira canum, truncasque manus, & pectora, & armos,
Tum puppes uidet effractas, diuulsaque transtra
Saxa super, rostra aeratis squalentia truncis.
Etiam tertia lux roseo surgebat ab ortu,
Cum iuuenis laetus spoliis, tantoque labore
Summa petit, summae nanti famulantur & undae,
Et pelagus posito praestat se ad iussa tumultu,
Occurrit laeta ad littus Messenia turba,
Gratantur matres reduci, innuptaeque puellae
Mirantur

Mirantur, stupet effusum per littora uulgus.
Ille suos peragit cursus, æstuq; secundo
Et portum petit, & cursu portum intrat amico.
Victorem pelagi è muris urbs læta salutat.
Prædaq; per scopulos, strataq; exponitur algæ,
Algæ Colan, littusq; Colan, Colan antra sonabant.
Hinc omnem pelago uitam, atq; influctibus egit
Nereidum choreis mistus, quem cœrula Protei
Iam norant armenta, uagiq; per æquora circum
Adnabant delphines, & Ionio in toto
Mulcebat uario Tritonum buccina cantu.
Sæpe etiam mediis sub fluctibus alta secantem
Obstupuere uirum Nautæ, quibus ipse reposto
Mox scopulo, madidum exiccans, sub sole capillum
Horrentem cæco signat sub marmore cautem.
Declinent qua arte, & cumulos uariantis arenæ.
Quinetiam maris occultos instare tumultus,
Incumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Quaq; die cogant atro se turbine nubes,
Immineantq; hyemes pelago, & nox horreat umbra,
Neptunniq; minas inceptaq; tristia monstrat.
Hinc illi uela in portum, expediuntq; rudenteis,
Ac iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
Ille autem gratam ut cœpit per membra quietem
Stratus humi, pelagoq; atrox desæuit & auster,
Non mora, spumantem in laticem se deiicit alto
E saxo, relegens pontum, uadaq; inuia tentat,
Sola illi intacta, & fatum exitiale Charybdis,
Hanc timet, huic ausus nunquam contendere mōstro.
Forte diem solennem urbi Federicus agebat,

Et promissa aderant celeris spectacula cymbæ
Victori meritum chlamys, ac super aurea torquis.
Hinc certant quibus est & uis, & gloria nandi.
Premia cælatus crater, atq; insuber ensis,
Ingentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
Victorem maris ista Colan manet, & iacit illam
In pontum, qua sæpe ferox latrare Charybdis
Assueuit, cum cœruleo sese extulit antro.
Insonuere undæ iactu, ac lux candida fulsit.
Sole repercussa, & flammis radiantis aheni
Cunctatur iuuenis, fatoq; exterritus hæret.
At Rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
Vinciri iubet attutum, expediuntq; catenas.
Vincant fata inquit. fato & Rex durior, haud me
Degenerem aspiciet tellus mea, seq; sub undas
Demisit, quantumq; acer per inane columbam
Delapsus cœlo accipiter, sequiturq;, feritq;
Idmq; alis, idmq; ungue petens, tantum ille rotatam
Per fluctus, per saxa secans, imum usq; profundum
Sectatur pateram, atq; illam tenet impiger, ecce
De latebris fera proripiens, latrantia contra
Obiecit rabida ora canum, quibus ille nitentem
Pro Clypeo obiecit pateram, seq; ense tuetur.
Dumq; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
Perq; Lupos, perq; ora Canum uersatus, & agmen
Datq; locum, rursusq; locum tenet, ilia monstri
Incumbens telo strinxit, dedit icta fragorem
Alta cutis, squama horrisonas natat acta per undas
Stridorem hic illa, ingentem de faucibus imis
Sustulit infremuit quo æquor, caua rupibus ætna

Assultat, tremit æratis sub postibus antrum
Vulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
Horrescitq; nouos procul Ausonis ora tumultus.
Tum caudam explicitans totoq; illata Charybdis
Corpore, ter pauidum assultu, ter uerbere torto
Excussitq; solo, caudæq; uolumine cinctum
Illisit tandem scopulo, traxitq; sub antrum
Impastosq; canes, & hiantia guttura pauit.
Ille igitur cœlo impulsus tellure relicta
In ponto degit uitam, & fatum æquore clausit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc nunc illa puer mihi suspice plaustra,
Quæ nunquam oceano tingunt, sed cardine summo
Voluuntur, paruoq; ferunt sese incita gyro,
Vt nunquam occasu, nunquam rapiantur ab ortu,
Atq; illam metire oculis, quæ uerticæ in ipso
Tanquam fixa micat noctu, tamen usq; uagatur,
Obseruatq; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
Stella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
Vrsa etenim quondam in syluis errauit, & antris
Delituit. Sed uicta fame memor ipsa parentum
Sæpe domos, ac rura petit, commistaq; uaccis
Decubuit stabulo, & stetit ad fœnilia uincta.
Illam pastores dum pabula nota frequentant,
Sæpe greges inter duxere ad pascua, & inter
Errauit pastos fera Nonacrina iuuencos
Sensisset uacua modulantem carmen in umbra
Damonem, uacuam saltu properabat ad umbram,

Et tantum immota suspendit arundinis aure,
Blanditurq; oculis, ac singula uerba canentis
Obseruans, lambitq; manus, sequiturq; uocantem,
Gaudet & ipsa sui laudari uoce magistri.
Hinc quibus affulsit nascentibus arcadis ursæ
Sydus, & è summo prospexit cardine uirgo,
His captos domitare ursos, immania corda,
His sæuum genus indomitos frœnare Leones
Cura sit, & socios canibus coniungere pardos
Per nemus, infrœnemq; manu tractare elephantum,
Tum uerbis formare, acrem ut tolerare magistrum
Assuescat, socium armato dignoscere ab hoste.
Hic illis amor, hoc studium, sic imperat astrum
Exoriens. At si occasum declinet ad ipsum
Impastus leo, seu uiolentis unguibus ursus
Dilaniet, seu uicta fame fera dente cruentet,
Si graue Threicii minitetur stella tyranni.

DE ANGVE.

Quid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
Et trahit ingenti sinuosa uolumina cauda?
Hic Marsos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Qui sanent morsus, nigro qui sorte ueneno,
Vnguine pæonio, & succis medicentur, & herbis,
Qui ferro, atq; igni referantq; Machaona dextra.
Ast ubi ad occasum flexu leuiore rotatus
In spiram, petit hesperii uada lubrica ponti
Letaleis passim morbos, & uulnera dente
Tabifico meditatur, & atro felle sagittas

I ntingens, misceté; malum per pocula uirus,
R egaleisq́; epulas tabo inficit, aut boleto
P romittit certam dubio sub funere mortem,
H æc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI firma animi.

T alibus, atq; aliis seu declinantia in austrum.
S iue ad hyperboreum surgunt quæ sydera tractum,
E xercent hominem fatis, mentesq́; orientum
S ensibus afficiunt uariis, uariosq́; agitatus
D ant animis, unde & uarios formantur ad usus,
E stq; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
S æpe tamen uis firma animi, resq́; extera, lex'ue
A lternant fata, aut genio aduersatur egestas.
S tat fatum tamen, & fato uis insita perstat.
N ec natura suas unquam inficiabitur arteis
I n rectum, prauum'ue uocet, uestigia seruat,
V sque sua, & facilis per munera nota recursat,
S iqua forte locum dedit aduersata potestas.

STELLARVM FIXARVM VIres maximas esse.

Multum opis obliquo septem quæ lumina cursu
L abuntur, dant syderibus coniuncta repostis.
D iuitias tamen ingenteis, inopinaq; regna
D ant ipsa, Imperiumq́; ima de plebe togatis,
E t seruos solio statuunt, sceptrisq́; decorant.

Sed nec fida manent, certo nec foedere perstant.
Nam quantum coelo tolluntur & ipsa reposto,
Quoq; loco maiore aliquem statuêre, magisq;
Euexere, atq; ex imo ad conuexa tulere,
Hoc magis affliguntq; solo, calcantq; iacentem
Et miseris statuunt hominum spectacula rebus.

DE STELLIS REGIIS LEONIS, AQVARII, SCORPII, TAVRI.

Nunc iterum Iouis ad Zonam, bissenáq; monstra
Nate redi, patrisq; memor præcepta capesse.
Regia nanq; etiam regalibus ignibus astra
Quatuor è coelisignis, regalia iura
Exercent, ardet libyci ad præcordia Monstri
Stella ingens, Stella auratis circúm ignea flammis,
Stella Iouis decus egregium, & mauortia cura,
Cuius in exortu, seu cum tenet ardua mundi
Sydera, curuato sese illi iunxerit arcu
Syluipotens dea, syluicolis dea cognita Nymphis,
Diuitias illi immensas, fascesq; superbos
Fata parant, ille è castris peditemq;, equitemq;
Educens, bello domitas quassabit & urbes,
Et populos late uictor ditione tenebit.
Illum etiam ingentemq; animis, ingentibus orsis
Ornabunt Regem sceptra, & Trabea aurea quondã
Insignem dabit, & solio illustrabit eburno,
Si cui ab hoc ipso nascenti arriserit astro
Delia, & auricomæ turgescant cornua fronti,

Bella tamen, belliq; æstum, durosq; labores,
Irarumq; graueis causas portendet iniqui
Stella senis, rutiloq; furens mars sæuiet igni
Cum nastum Nemées olim properantibus annis
Diuertent antrum, & spelæa horrenda reuisent
Tunc etenim fraudemq; senis, uiolentaq; tela
Threicii iuuenis, suspectaq; comminus arma
Indignans fera, sese in ceruicemq;, iubasq;
Colligit. obscuroq; fremens se proripit antro,
Mugituq; duras, & coelum territat ore
Horrificans, pauet ipse senex, at ferrea Mauors
Obiectat scuta, & tortam ferus excutit hastam,
Seq; caua condit galea, & sæuum exerit ensem
Fulmineus quatit horrisonis Leo dentibus ora,
Et parat assultu iam iam se inferre citato
Quadrupedans. ruit excitum ad specta cula coelum,
Assensuq; deûm uario fremit assonus æther.
Hæc eadem aduersa è parte, atq; fluentibus undis,
Sydereis undis, & fonte liquentis Aquarii,
Qua regale nitet uillis radiantibus ostrum,
Nascenti euenient, ubi Delia culmine summo
Aut coelo exoriente suo adstipulabitur ore.
Si quæras siculi mores, geniumq; tyranni,
Et regnum crudele, aulamq; cruore madentem,
Sparsaq; per duras hominum præcordia senteis,
Martius horrenti feret hæc tibi Scorpius astro
Exoriens, seu cum medio dominatur olympo,
Et uicina micat crescenti lumine Phoebe,
Non toto quisquam coelo crudelior ignis
Vel sæuit face, uel flamma uiolentius astrum.

Hinc & opes summæ, summo & cum iure potestas
Insidiis armata, & cædibus usa nefandis,
Grassatorq; animus, & sparsa cruore libido.
Hinc Acragas tremit, & clausus boue mugit aheno
Infelix faber, & populis gemit ætna subactis.
At contra oppositis tauri de sedibus, ardent
Felices stellæ, non una in parte locatæ.
De quarum radiis cum se, & sua cornua Phœbe
Illustrans medio incedit pulcherrima cœlo,
Aut thalamos Aurora tuos somno excita linquit,
Hinc auri uenas fluitare, Hermumq;, Tagumq;
Vndantem, cumulos & opum, perq; atria uerri,
Perq; aulas fulgere suis aulæa Britannis,
Luxuriare dapes mensis, fuluoq; metallo
Tecta super radiare, ipsis penetralibus hortos,
Frondenteisq; umbras æstiuum excludere Solem,
Et uideas tabulata nouis fulgentia signis.
Hinc populi fauor, hinc indulgentissima cura
In populum, & data per plebem sua dona uiritim.
Hinc etiam templa Idæis inuisa columnis
Conduntur, splendentq; ebore, ac testudine postes
Aurati, radiantq; adytis donaria sacris
Ex auro, argentoq;, & phidiaco cælatu,
Ac fama externas circumuaga labitur oras,
Si cui felicis ortus Latonia dextro
De cornu bouis, atq; è sydere fecerit aureo,
Aut regale decus medio ostentarit olympo
Iuppiter, & læto placidus respexerit ore,
Illum urbes moderantē, illū maria alta trahentemq;
Armatas in bella rates, illum arma, uiriq;

Horrebunt, & equis uolitantem, & signa ferentem
Italáq; imperium tremet hoc sub uindice tellus.

DE STELLIS CLARIS AC LIMPIDIS. ARIETIS. SCORPII. SAgittarii. Capricorni. Piscium.

Nec uero reliquis obliqui in partibus orbis
Sydera non multa fulgent radiantia luce,
Et claro illustrant tenebrosam lumine noctem,
Illustreisq; uiros, & facta illustria reddunt.
Nam cui nascenti generoso effulserit astro
Hellæus quadrupes, primo dum cardine surgit,
Ille potens opibus regum notescet in aula,
Et multo terram diues proscindet aratro.
Ille reget populos, & magna potentibus armis
Dux geret, & factis famam sibi quæret ab ipsis,
Decumbens fato placido, insignisq; feretro
Effertur, lacrimas interq;, atq; ultima dona,
Si facilis placido annuerit quoq; Iuppiter ore.
Nec non horrentis Scorpii de tergore fulgens
Stella micat, late ardenti spectabilis igne,
E cuius radiis, & opes, & larga supellex
Funditur, & multo comitata potentia fastu.
Quòd si felicis radios Iouis aureus ardor
Adiiciat, longe summi cumulentur honores,
Et longe primis ornentur fascibus ædes.
Primi etiam longe procerum extollentur in aula,
Et primi regum soliis loca iuncta tenebunt.
Sed mors sæua manet, offensi principis ira.

Semiferi quoq; tecta senis fulgentibus astris
Clara micant, nitet & facibus radiantibus aula
Hinc illustre uirûm genus, hinc generosa propago
Exurgit, magisq; potens sese asserit actis.
Imperio subiget populos, noua mœnia condet,
Diruet hostileis urbes, & classe profundum
Instructa leget, & fœdabit sanguine pontum,
Strage uirûm insultans, & multa cæde superbus,
Victricesq; manus, terraq;, mariq; potenti
Imperio reget, & domito tandem hoste cruentus
Occumbet læto insigni, atq; ante agmina uictor,
Tarpeius cui sorte pater Chironio ab antro
Fulserit, ac nitidis sese coniunxerit astris
Exoriens, placido & moueat sua tempora nutu.
Aegocœros quoq; nigranti sub nocte per umbram
Illustreis effert radios, Queis pectora nati
Ignescunt, mentisq; suum tenuatur acumen.
Et fortuna domus multa clarescet opum ui,
Cuius in exortu si se Latonia, si se
Addiderit socium belli deus ensifer Heros,
Nascentur qui cæde hominum, qui sanguine fuso
Lætentur, queis bella animo, & crudelia curæ
Prœlia, sub quorum imperio peditumq;, equitumq;
Incedit legio, & campis gradietur apertis,
Et quos fata manent ipsi quoq; debita bello.
Irradiat post sub Phrygii momenta ministri
Stella nitens, quæ iustum animis, rectumq;, probumq;
Suadeat, & magnos olim promittat honores,
Quæ populos late subdat, quæ regna merenti,
Decernat, soliiq; decus sublime superbi.

Si Saturnius hanc radiis pater aspiciat æquis,
Si nato adiungat uires saturnus amicas
Et patri proprios, & duo latois honores
Coniungens læto ostentat sese aurea uultu
Culta comam, uariisq; caput circundata gemmis,
Quæq; soror Phœbi, & possit Ioue nata uideri.
Nec uero non & Veneri sua cura, ducumq;,
Bellorumq; nec arma timet generosa uirago,
Quæ Martem clypeo, galeaq;, adamantideq; harpe
Instruxit, dum prima Gyges in claustra tonanti
Intorsit saxa, & ferratum in limina uectem.
Quæ face ter iaculo immanem gladióq; Ophialten
Ambussit, dum mento illi riget horrida barba
Illuuie fœda, & squalenti emarcida cœno,
Quanta nec hirsutis tercentum pendeat hircis
Nidorem incensa, & sæuam dedit usta Mephitim,
Qua somno superi exciti, rapido arma tumultu
Expediunt, ciet ardenti Venus agmina torre.
Forte etenim Cytherea toro surrexerat, & se
Martis ab amplexu Nocturnis usa tenebris
Surpuerat, roséoq; diem properabat ab ortu,
Quo furta, & longe cælaret gaudia noctis.
Prima igitur uenientem hostem Dea sensit, opemq;
Prima tulit, sed longe illi laus maxima, quòd iam
Terribilem galeam tractare, atq; ære rigentem
Coniferam, ingentē, atq; igneis, flammasq; uomentem
Ausa, quòd iratum comitata ad mœnia Martem
Ante illum iaculata facem, atq; è turribus ignes,
Nobilis & facie, & generosis nobilis ausis.
Ergo ubi candenti sese Dea iunxerit astro

Exoriens, fulget notus quo sydere piscis,
Et Phoebe nitido felix decurrat olympo,
Nascentur, quos relligio, quos æqua, piumq;
Oblectent, cultusq; deûm, & reuerentia casti.
Nascentur, qui classe maris uada cœrula uerrant,
Qui terrarum obeant uarios, uario ordine tractus.
Illi etiam ingenteis animos ingentibus actis
Adiungunt, & bella animis ingentibus audent
Et pelago, & terris gerere, ac fera prœlia miscent
Victores. sed amor media inter tela recursat,
Victoremq; hominum subigit dea uirginis armis.
Atq; utinam non regum odiis, non sæua per iram
Contingat mors, & fato rapiantur iniquo.

DE AENEA.

Talem olim rapidas Phrygi Simoentis ad undas
Aeneam Dea progenuit, quem fortibus armis,
Insignemq; animi iuuenem tot adire labores
Impulerint, & fata nouas exquirere sedes.
Hinc humeris patrem, inde Deos, & sacra ferentem
Iactatumq; mari magno, Libycosq; per æstus
Accepit uirgo hospitio, iunxitq; hymenæos.
Mox fineis quærētem Atauûm, Thybridisq; recessus
Intrantem, regna excipiunt, dotaliaq; arua.
Hinc atrox bellum exoritur. pro coniuge certat
Hinc rutulûm manus, hinc fulgētibus arcádes armis.
Ac tandem uictor potitur, regnoq;, toroq;,
Sed fato cadit infelix, caua ad antra Numici.
Hunc Libyæ quondam errantem per deuia mater

Tutata est, hunc turbatis aquilonibus actum
Eripuit mediis è fluctibus, hunc & in arcto
Bellorum casu, Simois cum & Xanthus, & Ilii
Sanguine manarent campi, & mare cædibus horrēs
Scuta uirûm, galeasq;, & fortia corpora uersat,
Ipsa enses, ac tela inter, flexusq; rotarum
Astitit, & graue pro nato fert saucia uulnus,
Non potuit tamen immitis placare fluenti
Crudeleis latices, præfixáq; saxa sub undis,
Vsq; adeo nec fata deûm mutare potest uis.

DE MOTV COELI.

Digrediens hæc ante puer non dicta docebo,
Tu memori mea uerba animo, ac sub pectore conde,
Omnia clauduntur coelo, coelum omnia secum
Mole sua rapit, & celeri uertigine torquet.
Immotumq; nihil patitur, tamen intima tellus
Stat semper, medium quoniam concessit in orbem.
Stant axes, quibus ipse super uersatur olympus.
Ipsa quidem oceani circumq;, intráq; sonanti
Alluitur tellus fluctu, ac uelut insula toto
Insurgit ponto, & mediis stans prominet undis,
Quas cursu uaga, & alterna sub luce resulgens
Luna ciet, luna æstiferos motura tumultus.
Iam terras, pontumq; unà complectitur aer
Huc illuc uentis agitatus, & æquore aperto
Raptans imbriferos piceo cum turbine nimbos.
Quidquid enim tellure ima, ac rorantibus undis
Exhalat, passim huc sublato corpore fertur

E uectum Solisq; rotis, lunæq; quadrigæ.
D ensatum mox in nubes, pluuiamq; liquescit.
I psa autem Luna in primis fluitantibus auris
I mperat, & cœlo citimos cum torqueat axes
A c spatio breuiore rotas agat, usq; Decrum
C onsilia explorans, & opes, & castra, serenos
N unc præfert uultus, rutilo nunc uelat amictu,
A ut Ferruginea procedit nubila palla.
M ultum etiam quibus insignis digressa feratur,
A diuuat, & peragret signi qua parte Tyrannus.

DE SIGNORVM QVA LITATIBVS.

Ignea uis pecori phryxeo, & cornibus aureis,
I gneus & Libyco uigor est, rabiesq; Leoni,
C andentiq; senex iaculatur ab igne sagittas
P hillyrides. nam terrestris uis insita tauro,
I nsita Virgineæ Spicæ, Aegocerontis & astris.
N am geminis placet aer, aeriiq; recessus,
H os puer Idæus probat, hos Pometia uirgo.
A t cancro fluuiorum amor, æquoreæq; lacunæ
P ermansit, iuuat unda, iuuant stagnantia claustra,
P iscibus idem amor est, eadem quoq; cura Nepai.
H inc uariant Lunæ uires, pugnantq; uicissim
S igna simul, nec certa fides uariantibus auris,
H inc tempestates, atq; inconstantia cœli
S uccedit;q; auster boreæ, pluuiumq; sereno.
A c mediis persæpe caloribus horruit aer,
C um grando in solidis percrebruit horrida tectis.

DE INAEQVALITATE dierum, ac noctium.

Quin etiam uariant solis uiresq;, uicesq;,
Quod coeli situs & signorum praestitit ordo
Obliquans, unde alternant, noctesq;, diesq;,
Ac tempus circum spatiis se uersat iniquis.
Quattuor in parteis quanquam diducitur annus,
Aequa sed à mediis ducuntur tempora signis,
Queis medium luci, atq; umbris sol diuidit orbem,
Praecipiti loca celsa gradu, quaeq; ima dehiscunt,
Dum certant inter sese, fugiuntq;, fugantq;,
Nunc nocti cedunt luces, nunc solibus umbrae,
Aduersisq; uagantur equis & frigus, & aestas.

DE SIGNIS MOBILIBVS FIxis, & communibus.

Omnia principio properant, medioq; morantur,
At finis neutrum retinens moderatur utrunq;,
Temporis hinc uerni quadrupes Nepheleius autor
It properans, semperq; suas festinat ad herbas,
Nec mora, nec requies, manet ad praesepia taurus,
Ver manet, insistit bos indefessus aratro
Incumbens operi, incumbit quoq; purpureum uer
Per syluas, per prata, & coepto perstat in ipso.
At geminis modus est, dum uer declinat, & ardens
Procedit coelo indomitis feruoribus aestas.
Hinc pecori aurato uis mobilis, at sua tauro

DE STELLIS.

Vis constans, solidum robur, stabilisq; potestas.
Vis Media est geminis utraq; à sydere ducta,
Communisq; uigor, quæ cætera signa sequuntur
Ordine nexa suo seruant hunc certa tenorem.

DE SIGNIS TARDIS, ET VELOCIBVS,

Nec uero quæ signa austro digressa feruntur
In boream, non ipsa obliquis curribus ortum
Accelerant, raptantq; habiles ad frœna iugaleis.
Hinc ortus breuius spatium obliquantibus astris
Hinc properans Aurora rubentibus aduolat alis,
Ingeminat lux, ingeminant opera, atq; labores.
At contra quæ de Boreæ regione recursant
In Libyen, ea decliui, properantia cursu
Oceano immersant sese, obliquantq; sub æquor
Aethiopum, inde ubi gangeos referuntur ad ortus,
Insudant cliuo, ac sursum recto axe supinis
Vix referuntur equis. subit hinc mora longior æquo,
Augenturq; ortus spatia, & nox crescit in umbra.
Decrescit labor, accrescit requiesq; soporq;.

QVAE SIGNA, QVOS VENTOS EXCITENT.

Ventorum quoq; uis uariat uariantibus astris.
Ignea præcipitem Boream, & minitantia claustris
Arctois signa emictunt glaciemq;, niuemq;.
Sæpe tamen uicino Aries de tramite, Cauros
Immistum

Immistum Zephyro, ac Boreæ genus euocat antris.
Quis credat, gelidos flatus Iouis excitet astrum?
Excitet humenteis Mars, atq; Atlantis ab undis?
Signa etenim maris humectos referentia fluctus,
Oceani occiduos æstus, auramq; Fauonii
Sollicitant, tamen & libycis procul excita arenis
Flabra cient, Zephyro cognata frequenter, & austro,
Hunc prono è cœli tractu, atq; hyemalibus oris
Educit Dea, cœrulo quondam edita ponto,
Educunt astra auripedi consortia tauro.
Quin eurumq; notumq; unà Capricornus utrinq;
Commistum genus, excibit bicoloribus alis.
Ast eurumq; euriq; domos, nabatæaq; claustra
Saturnus tenet, & gangetide regnat in aula.
Nonnunquam Solis radiis calefactus, & igni,
Suscitat horrisonas stridenti Aquilone procellas.
Tu uero terræq; situs, & flumina, & ipsos
Aspice arenosi tractus maris, aspice monteis
Montibus impositos, & declinantia in imas
Conualleis loca, & aeriis super indita saxis
Oppida. non idem obtutus, posituraq; mundi
Omnibus est eadem. nec Sol uagus omnibus idem,
Non similis natura soli, non aeris aura.
Hinc uariat cœli uis, & natura locorum,
Diuersæq; uices rerum, atq; euenta per orbem.
Astrorum quoq; dissimiles uiresq; uicesq;,
Temporaq; inconstansq; dies uariantibus umbris.

QVI PLANETAE DIVRNI SINT, ET QVI NOCTVRNI.

Sydereis nocturna umbris Latonia gaudet,
Gaudet Nocturnis tenebris Erycina, suumq;
Illecebris trahit hæc nocturna ad gaudia amãtem.
Ille dolo lætus. furtisq; accommoda captans
Ocia, per tenebras graditur speculator opacas.
Lucem odit, memor & uulcania uincula, & artes
Phœbeas cauet, & cæca insidiatur in umbra.
At lucem currusq; auroræ, & lampada solis
Miratus pater Altitonans, miratus & ipse
Falcitenens Deus, occultas odêre tenebras,
Exultantq; die, gaudentq; patentibus auris,

CVR ALII ALBI, ALII nigri sint homines.

Miretur nigrum Aethiopem crispante capillo
Albis, & algenti Germania subdita cœlo.
Miretur longamq; comam, candentiaq; ora
Germani Nomas, & lati niger accola Nili.
Illum sicca siti, sæuoq; exusta calore,
Torridaq; assiduo uicinia solis ab æstu
Vrit, & incocto tingit nigra corpora fumo,
Contrahit & teretem per adusta foramina crinem.
Huic concreta gelu, niuibusq; oppressa malignis
Quæ regio riget arctois subiecta pruinis,
Vicinum è glacie candorem aspergine cana
Illinit, & niueum diffundit in ora colorem,
Ac multa irrorat madefactum sanguinẽ corpus,
Inde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
Hinc uariat gens ipsa inter flammamq; niuesq;

Atq; alios referunt alia in regione colores,
Quos coeli miscent ignes, errantiáq; astra.
Hinc Phoeben niueae laetari uellere lanae,
Saturnumq; atro rursum squalescere amictu
Dixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

Nec tantum color, Ora etiam, effigiesq; uirorum
Dissimiles inter sese prolisq; patrumq;.
Nec matri sua nata, nec uno è germine creti
Assimiles, nec neptis auo, aut soror ipsa sorori,
Usqueadeo coeliq; Situs, & sydera, & ipsi
Dii uariant, ac signa quibus sua plaustra reuoluunt.

DE VARIETATE MORUM.

Quin uariant etiam mores, & pectora sensus
Diuersos agitant, studia & non una sequuntur.
Hinc animi secreta alto sub pectore condit
Consilio grauis, & casus timet usq; futuros.
Et parcit parto, & prouisa negocia differt
Cunctator, quoniam Saturni hoc imperat astrum.
Ille fidem, testeisq; deos, conceptaq; uerba
Posthabet, & rabidos irarum concitat aestus
Immitis, promptusq; manu, uiolentus, & exlex,
Hos mores quoniam Martis ferus indidit ardor.
Ast alium, insignemq; animi, & praestātibus ausis
Nobilitat Sol, & generoso corde superbum
Inuitat studio Imperii, atq; extollit in altum,

P lacantemq; aras diuûm, & pia uota ferentem.
 Sunt quos & splēdor iuuet, atq; exculta supellex
O rnatusq; domi fulgens, laquearíaq; aurea,
E t tyriæ uestes, uilloso & purpura limbo
H os populis longe acceptos Latonia Luna
C ommendat, fauor hinc, & amicæ gratia plebis,
I ngeniumq; habile, & rebus uis apta gerundis.
E st illis mite ingenium, & sibi pectora recti
C onscia. sunt animi præclara ad munera nati.
I ustitiamq; colunt, & inest reuerentia ueri,
E t syncerus amor, pensi quoq; sedula cura,
N il præceps, etenim Iouis hos sic temperat astrum.
 Temperat ast alium ueneris nitor. hinc nitet illi
C ultus, & aurato fulgens noua purpura textu.
L uxuriat domus, ac lucos flant tecta sabæos,
E t passim nitida Charites dominantur in aula.
 Scitatur rerum causas, & suscitat arteis
I gnotas solers, facundaq; pectora uersat
M ercurius, ueterum repetens monumenta uirorum,
D um linguæ pretium, dum famæ affectat honorem,
I gnotum & patitur nihil, & contemnit inerteis.
H os mores nascentum animis errantia septem
S ydera dant, sed longe alios immista uicissim.
I ngentes hinc uirtutes, ingentia rursum
D ucuntur uitia, & nusquam mortalibus unum est,
I pse idem sibi dissimilis, iuuenisq;, senexq;.

QVAE SIGNA, QVALES SEN SVS EXCITENT.

Signa quoq; aduerso sibi dissidentia nisu
Dant uarias animorum arteis. nam prædita motu
Signa cito, celeres sensus, agitataq; longe
Ingenerant studia, & penetrabile mentis acumen,
Atq; habileis ad laudem animos, ciuiliaq; acta
Accendunt, Hos cura deûm, & solertia cœli
Rimanteis rerum causas iuuat. His furor ille
Faticinus mentes agitat, panditq; futura.
At curas animi tacitas, frontemq; seueram,
Et pectus graue consiliis, rigidumq;, tenaxq;
Iudiciumq; immotum, & uerba sonantia uerum
Fixa dabunt, eadem argentiq;, eadem æmula honorũ
Fomenta adiiciunt animis. hinc densa clientum
Agmina delectant. hinc & certamine in omni
Peruicisse uolunt, commentaq; pectoris acri
Contendunt studio, atq; opera peragenda tenaci,
Signa bicorporeis rursum uariata figuris
Instabileis reddunt animos, sensusq; uaganteis
Alternant. nil certum unquam uariantia corda
Insequitur non firma quidem sententia. uerum
Mens habilis, resq; ad uarias uersatile pectus.
Hos amor, imbellesq; Lyræ, Somnusq;, Venusq;
Ociaq; ignauos reddunt, & Salmacis, & fons,
Quæq; tegunt nitidum frondosa umbracula fontem.

QVI PLANETAE QVIBVS SIGNORUM DOMINENTUR TRIANGULIS.

Quin etiam Leo getulus, nepheleiaq; astra
Hæmonio cum heroe, sagictiferisq; pharetris

Exercentiq; maris animos, & mascula iura
Tutantur, gaudentq; die, ducibusq; diurnis.
Hinc lucis pater, horarum pater, ætherius Sol,
Tarpeiæq; arcis custos, qui nubila uersat,
Ductores aciem hanc uiolenta in prœlia raptant.
Illi ductorumq; animos, & prœlia, & artes
Imperio assueti referunt gentemq;, uirosq;
His animis, his & studiis, his pectora curis
Instituunt. At fœmineæ Cytherea cohorti,
Quæq; soporiferis uehitur Dea Cynthia bigis
Dant signum. sed mox tacitas iuuat imperioq;
Vtuntur leuiore duces, segnisq; capessit
Iussa phalanx, ferturq; animis mulieribus hærens.
Inde suos populis mores, animosq;, ducumq;
Præscribit leges, decretaq; munera sancit,
Hinc legio geminorum, arguaq; robora fratres
Ingenteis tollunt animos, ingentiaq; audent
Luce palàm. tenebras odere, atq; abdita facta.
Hos animis, hos consiliis, hos pectore, & armis
Hortantur Latii Deus, atq; Atlantide cretus,
Communemq; aciem, concordi fœdere curant,
Et scribunt sua iura, urbi, plebiq;, patriq;,
Agmen agit quartum belli Deus. Arma, tubæq;
Circunstant. Cytherea illi comes hæret & alto
Quæ Cyntho dea fert rigidos uenabula in ursos.
Hæ Martem comitatæ his agminis altera cura,
Nocturnisq; dolis in castra inimica feruntur,
Quæ nam, quæ rogo causa deos, mortalia ubi arma
Obuersans inter rapidas agis ense cateruas
Impellens, cuneosq; uirûm, feraq; agmina equorum,

Immanem nunc te tigrim dente, ungue cruentum
Cernere erit, rutilos fœdantem sanguine campos?
Nunc latos referentem armos, cauáq; ora leonum,
Ipsam aciem? densósq; globos, ipsa agmina ferro
Sternentem, simul ense equites, pedités q; metentem?
At cœlo diuûm ante oculos, muliebria sectans
Consilia, illarum obsequiis tua munera, & arteis
Bellorum, bellorum arteis, crepitantiáq; arma
Ascribis. quantum illecebræ, quantum aurea possunt
Cypridis ora tuæ? quantum nox? illáq; noctis
Gaudia? quinetiam, in ténebris, in nube maligna
Aspirans Phœbes thalamis, furtiua per umbras
Oscula, & attactus tentasti ad pectora molleis.
Hinc frater, quem nulla hominum res, nulla deorum
Prudentem latet, hæc stolido maledicta tyranno
Obiectare ausus, dictisq; adiungere pondus.
Furtis te natum, illecebrisq;, dolisq; dearum
Castra iuuent nocturna, & fœminei comitatus.
Cæde die. iactantem te, & tua facta sonantem
Cristato capite, in ténebris, tibi nocte, tibi umbris
Plaudentem, spolia è thalamis sine cæde parantem
Miretur Charitum chorus, & Vulcania coniux.
Cæde Polo, fucósq; genarum, unguentáq; amantis
I sequere, atq; alium syluis meditator Adonim,

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM.

LIBER .V.

Vnc mihi quæ uirideis colles, rorantiaq; arua,
Quæ iuga gratorum nemorū, ac uiridantia ripis
Flumina, quæq; uagos colitis per deuia fonteis (te uocāti.
Aeriæ aspirate auræ, atq; faue
Tethyos æternæ clarum genus, inclyta solis
Progenies, quas Oceani bipatentibus antris
Enisa est, decepta dolis, & Apollinis arte,
Dum Tethys miserum toties excludit amantem,
Nanq; quiescebat clauso Dea nuda sub antro,
Cum deus ad posteis tacitus rimatur, & omnem
Exploratq; aditum, fraudemq; in pectore uersat
Igne calens. spectat, simul & timet ipse uideri.
Mox abit in tenueis radios, rimamq; per arctam
Ingressus, fruitur thalamo, & noua gaudia carpit.
Intumuit Dea compressu, atq; absente marito,
Celat onus, decimo Oceanus dum sydere Calpen
Diffringit, pontum & terris immittit apertis
Victor, & extremam pergit tentare Mæotim,
Commotus fama, & generosæ Virginis annis.
Prodistisq; utero tacitæ, & latuistis in umbra
Oceano redeunte. etenim pater ipse uideri
Vos uetuit, tenueis animas uix sensibus auctas.

Nocte quidem latitare antris, at luce uagari
Et pelago, & terris, atq; aera currere apertum,
Solariq; æstus hominum, & mulcere laborem,
Longarum & uoluit curas lenire uiarum.
Ergo agite ô mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
Et Tethy proles, & Apolline digna parente,
Este mihi comites, terris, pelagoq; uaganti,
Mecum iter incœptum terite, & spirate canenti.
Vos ego Benaci ad ripam, atq; ad flumina Mantus
Sistam audax. Hic Andiadum selecta sororum
Carmina, & Aonios lætæ excipietis honores,
Quos olim memores diuûm referetis ad aures.
Ipse meleteum ad fluuium, smyrnetidaq; undam
Populeo statuam thalamo, atq; umbrante salicto.
Hic Dryadum teneris iuuet indulgere susurris,
Cernere & erranteis per mollia prata napæas.
Hic plectro resonantem aureo, testudine & aurea
Calliopen, caput ad uitrei, & caua cornua fontis,
Atq; animis ueteres referentem carmine curas,
Et uacet audisse, & uacua repetisse sub umbra.
Nanq; suo & gelidus arsit quondam igne Meletes,
Pierius dum sæpe Chorus sese abluit amni,
Et mersat liquidis argentea corpora Lymphis.
Concipit hic Deus ardenteis sub pectore flammas.
Mœret, amat, soloq; amens tabescit in antro.
Virginibus facies eadem, atq; eadem omnibus ætas,
Idem habitus, par & uox, & uariantia cantus,
Par amor in cunctis. unam, sequiturq;, cupitq;.
Vna tamen quæ sit, dubium, & sententia differt.
Quæ Clio fuit, est Erato, quæq; ante Thalia,

Melpoméne est. errant flammæ. furit ardor in una.
Illa quidem incerta est. urit uagus ignis amantem.
E latebris parat insidias, ut nulla dearum
Non fuerit tentata. huic oscula rapta per amnem
Abstulit. hanc syluis fugientem aggressus in altis,
Implicitatq; manu ceruicem, oneratq; lacertis
Iam iam. sed duræ remorantur brachia sentes.
Illam spelunca in media, aut uiridante sub umbra,
Vitantemq; æstus, & curas uoce leuantem
Ni pastor ruat auxilio clamoribus actus,
Comprimat, & primæ potiatur flore iuuentæ.
Tandem siue ea Calliope, (sic fama putauit)
Siue Erató, aut longo decepta Polymnia somno
Vim passa est. tumuere uteri. ast ubi prodiit infans,
Quo factum commune chorus cælaret, in altum
It ꝓperans Helicona. Chion mox. hinc Colophonē,
Inde Rhodon, repetitq; tuos post Smyrna recessus,
Hinc ad centiforem Nili subit hostia Theben.
Indicat ægyptus partum. At memor ipse sororum,
Et famæ memor, & quoduis in crimine tantum est,
Musarum nequis prolem putet, autor Apollo
Eripuit puero lucem, & caua lumina condit,
Vnde oculis capto nomen permansit Homero.
Et patria incerta est, dubióq; autore parentes.
Hunc uos ò, mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
Implentemq; tubas, cuneosq; in bella uocantem
Miratæ, Xanthū ad rapidū aut Simoentida ad undā
Et sistetis iter, gelido & refouebitis amne.
Ipse sedens uiridi in ripa, ac uariante sub alno
Nunc diuos, nunc héroas uocet acer in arma,

Nunc deses uina, & choreas, & pocula cantet,
Aut Venerem, & blandos recinat lasciuus amores,
Vulcaniq; dolos, & coelo cognita furta,
Quæq; olim longo memores repetatis in æuo
Dum placido sermone uiam, ingratosq; labores
Et iuuat hausisse, & gressus mollisse canendo,
Fando etenim leuat, & labor, & uia fallit euntes.
Hoc nos, hoc Nate auspicium, dataq; orsa sequamur.
Cantantes iter ingredimur, comitantur & auræ.
Te uero mihi certa uiæ dux inclyta cantu
Vraniæ dum longum iter, & spatia ardua circum
Dum tantum Maris, & uastæ telluris obimus,
Perq; locos cultu uacuos, squalentiaq; arua
Erramus (superanda etenim iuga frigida Tauri,
Tranandæq; alpes, promotaq; culmina coelo
Caucasia, & superis iam iam calcandus Imaus,
Qua Gangem large undantem, gangeticaq; antra
Emittens hinc, inde per horrida saxa rotatum
Deuoluitq; Indum, collectisq; amnibus auctum,
In mare Patalium septena per hostia fundit)
Interea canere insuetum iuuet, & iuuet ipsis
Digredientem orsis, & carmina culta sequentem
Terrasq;, æquoraq; mulcere, atq; aera cantu,
Et fandi decus extremis adiungere rebus,
Sic tibi Sebethi, crescit quæ ad flumina Laurus,
Non austrum urentem, non sæuos sentiat imbreis,
Sed gelidi foueant rores, sed mitior aura,
Et passim riguis inolescant lilia pratis.
Ipse quoq; ignotos referam per carmina lusus
Digrediens sæpe, & coeptis dilabar ab ipsis

Quo labor, insudatum iter, & uia iniqua leuetur.

DE TERRIS ARIETI AC MARTI SVBIECTIS.

Nam tibi terrarumq; situm, & cui subdita monstro
Quæ regio, & sibi quemq; locũ, quod uendicet astrũ,
Expediam. Iacet extremis in partibus orbis
Oceano cincta, & pelagi resonantibus undis
Gens Orco sata, gens Ditem commenta parentem
Cœruleis quondam tellus habitata Britannis.
Hanc contra iacet algenti Germania campo,
Diues aquis, diues nemorum uiridantibus umbris,
Sæuarumq; parens fœcunda, altrixq; ferarum.
Martius hãc quadrupes gentẽ, atq; hæc littora seruat
Bellator quadrupes, fuluis qui cornibus horrens
Ad pugnam uocat, & torua ciet agmina fronte
Insignis uillo, sed longe insignior ausis
Pugnarum. ipse è cœlo, ipse & de limine Olympi
Iam quassans caput, & tereti ceruice coruscans,
Iam frontem ferus excutiens, iam cornua iactans,
Sydereosq; deûm campos, rutilantiáq; arua
Pro subigens pede, & aurato sub uellere crispans.
Hinc Gallos sæuum genus, atq; immania corda,
Quos Rhodanus secat, atq; Liger refluẽtibus undis.
Hinc gentem indomitam, & gaudentia pectora cæde
Bastarnas ciet ad pugnam, & fera suscitat arma,
Armáq;, piláq;, hamentatáq; tela Cateias.
Tum deus armipotens secũ noua gaudia uersans,
Inspectatq; ferum, & pugnacia cornua laudat.
Mox hastam dextra excutiens, & uertice conum

Flammantem, ac longe iaculantem incendia cristam.
Erigit in pedibus seseq;, & concutit arma
Horrisonans. Ecce hic geminæ de uertice flammæ
Scintillant. hæ agitatæ euris per inane feruntur
Incensæ, facibusq; auras, atq; aera signant,
Teutonicosq; petunt saltus, uadaq; inuia Rheni.
At circum populi longe, lateq; colentes
Ignescunt calido afflatu, & fax martia sæuit.
Scintillis etenim alterius temerarius ardor
Incensus furit, & truculentia fortibus ausis
Effera, At alterius effert calefacta fauillis
Indomitum caput, ac uiolenta superbia uoce
Intonat, & nigro rabies armata ueneno,
Fœda ungues, impexa comas, & dente cruento.
Qua gressum mouet & saltu se tollit Erinnys,
Crine minax, hac erranti discordia passu,
Iraq;, uesanusq; furor comes additur, & lis
Ipsa quidem ardenti spargens incendia dextra
Euocat è latebris bellum, ac sese instruit armis
Sic ubi spinosis in sepibus horridus ignem
Iniicit agricola, & flammas agit Eurus eunteis
Omnia candescunt circúm loca. candet & aer
Ignibus, insolita feruent sola subdita flamma.
Hic antro excitus coluber, minitantiaq; ora
Attollens, oculis ignem uomit, & ruit alto
Pectore cœruleus, squamosaq; tegmina uerrens
Puluereum sulcat spiris iter. æstuat ira,
Ingeminat calor, & rabies nigrescit eundo.
Atq; illi collo, atq; elato pectore liuet
Virus, & erranti maculantur terga ueneno.

Nunc caudam explicitans, sinuosaq; tergora uertens
Labitur, & toto capite exilit, ac uolat acer
Per frondes, per saxa ruens, nunc pectore toto
Eminet, ac tergo sese exerit, & micat ore
Torua tuens, linguisq; ferus iacit atra trisulcis
Vulnera. liuescunt sparso nigra pabula felle.
Ergo incomposito confestim in bella tumultu
Currit ab arctois scopulis furialis Iberne,
Exerit è ripis Tamesis caput, exerit ingens
Albis, & incertas uoluens Garienus arenas,
Vistulaq;, & summo decurrens monte Sueuus.
Ecce uident senonum populos, lateq; uaganteis
Vangiones trahere armatas in praelia turmas,
Lugosq;, Creonasq;, & certo Elueonas arcu.
Et Cymbros gladio insignes, & Saxones hasta.
Ac falcata truces qui raptant essedа Congi.
Tum Cattas, Tagratosq;, habileq; ad tela Sicambrũ,
Quiq; fremunt Cauchi praeter uada nota Visurgi,
Iamq; alpes metire oculis, iugaq; edita coelo,
Subiectosq; iugis campos, glacialiaq; arua,
Ac primum nemora illa ingentibus obsita syluis.
His Belgas ense inuictos, Morinosq; Batauosq;=
Aruernosq;, ferum genus. his Venetosq; Remosq;
Sustulit in campis Caesar belli deus, atro
Sanguine cum rubuit Liger, intepuitq; cruore
Mosa uirũm, & capiunt uix ipsa cadauera ripae
Oceano indignante, comam & mersante sub amnem.
Ast illis (manet aeternum decus) interiit gens,
Et syluis prognata, & rheno educta parente,
Gens ferro, atq; hosti primis assueta sub annis

Heluetii, Vsipetesq́;, atq; effera corda Sueui.
Quis unum prædæ studium ac durare sub ipsis
Corpora fluminibus, telóq; assuescere dextram
Non urbis, non cura domus, agri'ue colendi.
Venatu ducunt uitam, atq; è lacte liquenti,
Et quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint.
Bella placent, fususq; hostili è corpore sanguis.
Hos motus. animosq́;, atq; hæc certamina summo
Gradiuus cœlo inspectans, crepitantiáq; arma
Conflictu pugnantum, & equis decora alta parantū
Hastáq; & gladio, & sparso super arua cruore,
Miratur simul ipse equites, peditesq́;, ducesq́;
Tantarum & molem rerum, ac conamina tanta.
Mox flammantem hastam, & calui tela horrida Iuli,
Cedo inquit simul arma, simul mea signa nepoti,
Delapsusq́; Polo pugnanti, atq; ense furenti
Astat. adesse deum sentit deus. Illicet hostes
Vertuntur. uolat acer equóq; insignis, & ostro,
Per mediasq́; acies exultat uictor Iulus
Cæde madens. natat in medio Mars ante cruore.
Hos lusus tibi Nate uiæ, cœptiq; laboris
Esse uides comites, quibus & uada summa Lemannī
Nimbiferasq́; alpes, quibus & fera regna Brigantū.
Rhætorum & celsas hilares penetrauimus arces.
En Drusi monumenta, tuíq; Auguste labores
En fontes auro grauidi, fluit aggere ab alto
Labens, uindelicos qui diuidit Aenus agros.
Hoc effert antro Rhenus caput. euomit illo
Vndarum rapidos insano murmure fluctus
Danubius. spumosa Padum specus altera uersat,

Mons partu felix tanto, totq; amnibus auctus.
His sociis dum auræ spirant, dum ridet & aer,
Nec fessis placidos negat donis unda liquores,
Cœptum iter, ignotasq; citi pergamus ad oras.
Nanq; etiam Solymorum arces, lateq; fluentem
Iordanem (loca nota deo) Syriæq; recessus
Finitimos, palmæq; feracem germine Idumen,
Carmeliq; apices, quin & Libanitida Cedrum,
Quæq; fluentisono cursu ferit æquora Corseus,
Et quam Chrysoroas lento subit amne paludem,
Cornu petens Aries rutilanti uellere seruat,
Et Mars ipse suo gaudens prospectat ab astro.

DE TERRIS LEONI ET SOLI SVBIECTIS.

At Nemeæ fera tutatur Samnitida terram,
Et Latium, tetricæq; domos, atq; Itala regna,
Et diteis Vmbrorum agros, opulentaq; tecta
Aemiliæ, quæq; arua secat, quasq; irrigat urbes
Mincius. huic Nymphæ Andiades, lectæq; sorores
Benaci, miscent uiolas, mœstumq; hyacinthum
Intexunt. ille incedit per prata superbus
Inuitans faciles latebrosa ad furta napæas.
Quem uel mœnii cantus, ascrædq; plectra,
Vel Sibaritis auena, peloriadesq; cicutæ
Inflarint, notum & choreis, & amore Melissæ.
Tutatur quoq; quos labens de montibus altis
Diuidit Eridanus populos, & territat urbes
Abruptis ferus aggeribus, digressus & alueo,
Secum agros, secum agricolas, secum obuia raptat
Armenta.

Armenta. ipsarum fastigia celsa domorum,
Euertitq; imo fundo, excussatq; sub undis
Vasta fremens. uidet infelix sua pignora mater
Immersantem amnem. uidet & deserta parentem
Nata senem inuolui rapidarum gurgite aquarum,
Pignoribus dum sera parens, dum nata parenti
Auxilium parat, hic ambas circumacta uorago
Absorbet, cumuloq; ingenti uallat arenæ.
Parte alia spumans albenti aspergine pastor
Dum pecudem pelago auertit, dumq; arcet ab amne
Inclamans, fidusq; illi comes astat aluta.
Obliquo rapitur torrente, & hiantibus undis,
Sublatus mox aeria suffigitur alno.
Grex iuxta natat. hic fessus socia agmina aluta
Circuit. Ast illum abrumpens magno agmine uortex
Cœruleus, truncumq; trahens uorat, & uorat unà
Lanigerum armentum, truncoq; inuoluit alutam,
Latrantemq; etiam, ac domino, pecoriq; timentem.
Tum miseræ è summis luctum phaethontides alnis
Ingeminant, miseræ phaethontia turba sorores
Abrumpunt lamenta. uident electra suarum
Relliquias lacrimarum, acris monumenta doloris
Amne rapi, rapi & auulsis sua munera ripis,
Ac noua dum ueteres reuocant dispendia luctus,
Ipsæ iterũ phaethonta, iterũ phaethonta requirunt.
Finitimæ trepidant urbes, foraq; omnia circùm
Diffugiunt, errantq; greges custode relicti.
At lacrimans, at fusa comas, ac pectora plangens
Desperans hominumq; & opem Ferraria, & ipsos
Vrgenti uix posse deos obstare tumultu,

Prædidaq; ,oppidaq; ,urbesq; euertentibus undis,
Indomitis undis, summum haud satis esse tonantem,
Excidium pauet attonita, atq; immania fata
Diluuiem expectat, ceu cum miserabilis ales
Vincta pedem laqueo pennasq; interlita uisco,
Accipitrisq; famem, truculentiq; aucupis iram
Horrescit trepidans, tum candida turribus altis,
Purpureosq; sinus, niueasq; intecta papillas
Albenti strophio formæ sibi conscia, Amorumq; =
Eridani, sese ostentat, sua lumina in amnem
Defigit Stella arridens, ac flumina molli
Obtutu irradiat. sentit sua gaudia, & antro
Proripiens, cinctumq; alno caput exerit undis
Eridanus, Tunc Nympha oculis iacit aurea in illum
Treis Veneres, treis illecebras, quibus excitet ignem,
Excitumq; sua succēdens uentilet aura.
Hic uideas flammantem amnem, longeq; agitantem
Scintillas, uomere & rapidos incendia fluctus,
Illa iterum illecebras, iterum Veneresq; , liquoremq; =
Afflat acidalium, queis sæuos temperat igneis,
Mox risum spirantem auram, ambrosiæq; fluorem
Læta mouet. leni flammæ incenduntur ab aura,
Post liquido ambrosiæ sparsæ de rore madescunt.
Hinc iuueni in mediis liquuntur pectora flammis.
Vt magnes ferrum in sese uersatq; , trahitq; ,
Sic uirgo trahit Eridanum, uersatq; tuendo.
Deq; sinu iaculata faces succendit amantem.
Corripit ipse nouam flammam, atq; ignescit in amne.
Ecce ingens post terga fragor sonat, intonat aer.
Dissultant ripæ, & fluctus se tollit ab imo

Agnoscit Deus instantem à ceruice ruinam,
Attonitæq; timens dominæ, atq; incensus amore
Cessantem fluitare amnem iubet ocyus. ipse
Attollit dextera elatum triplici ære tridentem,
Concutiensq; caput properanti elabitur unda,
Insignis curru, & terno caua tempora cornu,
Prospiciensq; undantem alte descendere nimbum,
Vellentem arbusta, & secum uacua arua trahentem
Armatam attollit dextram, & ferus imperat ore,
Nil ultra tentandum undæ, atq; absistite ripis,
Parcite agris, uimq; aggeribus cohibete sub ipsis.
Hæc ait. illæ spumanteis tumido æquore fluctus
Includunt alto alueo, & placido agmine cursum
Maturant. pontum & tacitæ ingrediuntur apertum.
Ipse locum celer, optatosq; reuisit amores,
Et celsa dominam lætus de rupe salutat.
Libera sydereæ plaudit Ferraria Nymphæ
Dona ferens, mox & placido gratatur amanti,
Hæc uos haud ingrata uiæ solatia Nymphæ
Aeriæ, dum Flaminiæ tranamus & amnes,
Et colles Piceni, & non uada tuta Truenti,
Dum Prætutinas cauteis, cauáq; hostia Aterni,
Pelignumq; solum. celebratáq; flumina Musis,
Dum Marrucinos colleis, sitientiáq; arua
Gargani peragramus, & arenti Aufidon ora,
Et mecum cecinisse, & iter lenisse canendo,
Ac durum iuuet accentu mollisse laborem.
Sic uobis Nymphæ æternum sit ludere. sic uos
Et gelidæ accipiant ualles, & flumina fessas.
Ipsa etiam ardenti gaudet defensa leone

V stæsiti, & latis fundens se Daunia campis,
Quæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Et tellus late ingenti circundata Sile
Diues agri, diues pecoris, longe optima nutrix
Lenææ uitis, ditiq; argentea gleba,
Clarorum inuentrix studiorum, atq; æmula diuis,
Magna uiris, magna ingeniis, atq; urbibus ingens,
Ac paruo distincta freto, oblatrante Charybdi
Insula terrificis ætnæ celebrata caminis
Cyclopum domus, & cupido loca peruia Diti,
Dum ferrugineo rapitur Proserpina curru,
Admanesq; iter ingrediens noua subruit antra,
Atq; ea, quæsitam post natam ereboq; repertam,
Monstratam & segetem mortalibus, horrea genti
Constituit Dea, quæ siculis dominatur in aruis,
Déq; fame quoties hominum genus omne laborat,
Antráq;, horreáq;, & cerealia claustra relaxat,
Ac saturat lætas renouatis frugibus urbes.
Has genteis Leo syderea dum spectat ab arce,
Florenteisq; manus uidet, exultatq; uidendo,
Ingentes illis animos, ingentia ad acta
Suscitat, imperiiq; animos accendit ad arma
Horrificus. Sentit tacito noua gaudia corde
Delius, admiransq; armos, & pectora sæui
Quadrupedis, læto fulgentia lumina uultu
Figit in Italiam, & genti gratatur, & urbi,
Quæ quondam euro, præscripsit, Zephyroq;, notoq;,
Et boreæ imposuit leges, suáq; intulit arma
Oceano nunc templa deûm, & solennia curat
Sacra colens, magno & ritus iam præficit orbi.

Mox terram altricemq; uirûm, imperiiq; parentem,
Et leges condentem, & diis pia sacra ferentem
Commendatq; Ioui, atq; italûm fouet autor honores.
Annuit his precibus diuûm pater. inde fluit sors
Imperii, magnarum & opum & reuerentia legum.

DE TERRIS SAGITTARIO, & Ioui subiectis.

Phœnissas etiam gentes, chaldeáq; regna
Antiquum genus irradiant fulgentia monstri
Vellera Phœbei. Nam quos de rupibus altis
Pyrene spectat populos, quæq; aurea findit
Vnda Tagi, quæq; arua secat Sicorisq;, uagiq;
Fontis Anas, multóq; trahens se gurgite Hiberus,
Qua uasto circum pugnax Hispania ponto
Alluitur, quáq; ora maris se celtica, tuscæ
Porrigit in portum Lunæ, ac tyrrhenia cultos
Ostentat colleis, atq; in mare soluitur Arnus
Clarus opum, felixq; operum, atq; insignis honorum,
Aurea quem gemino iungit Florentia ponte.
Parte alia solem ad rapidum, clymeneiáq; astra
Laudatos Arabum campos, pinguemq; Sabæum,
Eudæmon qua felicinitet inclyta gleba,
(Betius hanc Zamete fluens lauit herbiger amnis,
Et qui tura Laris fœcundis miscet arenis
Stillantem euoluens in persica littora myrrham,
Hanc ripa frondente uagus sinuantibus undis
Hormanus fœcundat, & in uada cæca Priones
Sese agitans dum cœruleo prouectus ab alueo
Intrat erythræum per pascua læta profundum)

Hæmonius sibi iura senex hæc uendicat. inde
Iuppiter hos populos placido fouet anxius astro,
Ac terram Myrrhæ matrem, stirpisq; parentem
Thuriferæ, miratur opimo germine lætam,
Bis ferat ut segetes anno, bis poma ministret.

DE TERRIS TAVRO, ET Veneri subiectis.

At parthos genus acre, ꝓpinquáq; persidos arua,
Et latos Medorum agros taurina tuentur
Cornua, quáq; Asiæ littus se porrigit, & qua
Cyclades insanum tundunt mare, notáq; Cypros
Ostentat paphias candenti marmore turres
Ac sedeis Erycina tuas, quibus aurea quondam
Fulgebas. hinc ipsa urbes, hinc oppida, gentemq;=
Inuisens, & blanda foues, & amica tueris
Et fontis memor, & nemorum, queis sedula natum
Formabas, docilem hamatæ se aptare pharétræ,
Tendere mox arcum, & celeres tentare sagittas
In uolucres prima expertum. illæ ut amabile telũ
Senserunt, placida Idalium impleuere querela,
Murmuráq; ingemuere leues. Strepit icitus ales
In Venerem. certos iterat puer impiger ictus,
Inde feras, pecudesq; petens grauiore sagitta.
Ipsa faces iaculata, nouum post uulnera uulnus
Infligis, caluere feræ, grexq; omnis in ignem
Incensus furit. hic audax puer aptat in ipsos
Pastores ramum, quem stirpe athamantide uulsum
Mater acidalio continxerat amne. ibi uulgus
Pastorum, pecudesq;, interq; armenta, ferasq;

Ingemuit. syluæ insolita sonuere querela.
Tum Charites fudere nouos è fonte liquores,
Vulnera queis, gemitusq́;, & acuti in corde dolores
Sedantur. Tunc ipsa sinum nudata, papillas
Exeris. effulsit iubar, ac de pectore eburno
Afflarunt gelidæ Zephyris felicibus auræ,
Queis æstus recreas iuuenum, lenisq́; dolorem.
Hic uideas amnes ad rapidum uiridante sub alno
Pastores miscere nouas per prata choreas.
Hic primum cecinit teneros noua fistula amores,
Insuetumq́; suæ carmen modulatur amicæ
Vpilio. assueuere choris dryadesq́;, napææq́;=
Et Panes socii, & nemorum montana propago.
Tum primum Nymphæ Heroem, Heros Heroinen
Arsit, amant héroes, amat pastoria turba.
Ipsa inter medios iuuenes, mediasq́; puellas
Compta canis, syluasq́; moues, & flumina sistis,
Et circum pictæ uariant sua rostra uolucres.
Has arteis Cypros, atq; hæc incunabula nato
Prima dedit, primosq́; tibi monstrauit amores.
Nanq; in accidalii frondoso margine fontis
Ducebas nitidum properanti pollice plectrum.
Conueniunt Nymphæ ad cantū, properatq́; iuuentus
Pastorum, simul Heroes, simul Heroinæ,
Et Panes montanicolæ, quosq́; acer in ignem
Egit amor, cœptæ choreæ. Vox omnis amantum
Vna fuit, mihi parce puer, mihi parce Puella,
O niueo candore Puer, roseo ore Puella.
Ecce autem phario ueniens de littore pastor
Commotus fama chorearum, & honore canendi,

Astitit, obstupuitq; unà. obstupuere puellæ
Miratæ pastorem. & enim coma mollis, & illi
Qui cœlo possent superos deducere ocelli,
Queis ignem Dea, queis sensus instinguis amandi
Fixa tuens. arsit Dryas. hinc arsere Napææ
Indignantem animis, & tristi corde rigentem.
Hic amor ipse duas guttæ ex amathusíde tinctas
Selegitq; arcu innitens, strinxitq; sagittas,
Quo uictor duplici geminaret uulnera telo,
Hæ ualidis agitatæ Euris, & uiribus actæ,
Confligunt simul, & celeres strinxere fauillas
Incensæ illisu rapido, & fax ignea fulsit
Aucta noto. At tacitos intus calor urit amantes.
Altera niligenam puerum ad præcordia fixit.
Obriguere gelu uenæ. Sed flamma medullas
Vrit agens. correptum adolent incendia pectus.
Ignorat tamen unde faces, unde acta sagitta.
Nunc pallor, nunc purpureus color ore recursat,
Ac multa è uario uolitant suspiria corde,
Altera detorsitq; iter, ac uestigia ab ictu
Leua petit, leua sensisti è parte sagittam
Errantis mater pueri. longe ingemis. ille
Ridet, & implicitus collo, blanditur amanti,
Admotusq; sinu nudato, atq; oscula figens
Ignotum matri diffudit in ossa uenenum.
Cuius ubi tibi uis est cognita, tingis & illo
Docta faces, queis corda afflas, menteisq; deorum,
Cogis, & humanis superos pallescere curis,
Inq; bouem mugire patrem, & freta longa secare.
Te nati telum patria tellure relicta,

Pastoremq; sequi iubet, & pastoria iussa,
Te Memphis dolet errantem prope flumina Nili,
Te Nilus miseratur ad herbida prata gementem,
Cum tenerum exanimata fouẽs lacrimaris Adonim,
Et Marti praefers pastorem, & flumina coelo.
Hos numeros celebrate aurae, oceanitides Aurae
Et Cypron cantate, & fontem amathusidis undae,
Vnde meos & foui aestus, & uulnera laui,
Cum Valles Ariadna, nemusq; Ariadna referrent,
Et miserata graueis iterarent littora questus.

DE TERRIS VIRGINI ET Mercurio subiectis.

Non Babylon, non quae ora inter tigrimq; uagumq;
Euphraten, non quae assyrio riget ora calore,
Non Crete quondam Iouis incunabula magni,
Nec ueteres graiorum urbes, nec achaica regna
Virginis ingenteis alas, & brachia uultu
Non laeta aspiciunt, non uirginis inclyta dextra
Protegit has, non Mercurii uariabile sydus,
Ingeniiq; bonis, & linguae laudibus ornat.
Scilicet hic patriam antiquam, dulceisq; recessus
Cyllenen meminit, lususq; in montibus actos,
Dum pueris puer immistus per gramen ad umbrã,
Et choreas agit, & dulcem modulatur auenam,
Et primus nudae meditatur dona palaestrae.
Saepe illum genitrix sylua dum quaerit in alta,
Hirsuta committentem agnum in praelia fronte
Inuenit, & cauta reuocantem in uerbera dextra.
Saepe suas leui curas in cortice Phagi

Testantem, & scripto signantem carmina trunco.
Quid fugis, ò formosa Dryas, qui te puer optat,
Lilia cana nouem dono dat, datq; hyacinthos
Florenti intextos amarantho, & cypride fronde.
Hæc puer. ast olim cupidas quoq; pectoris auras,
Osculáq; intactis seruat tibi roscida labris.

DE TERRIS CAPRICORNO. & Saturno subiectis.

Finitimos uero Thraces, Rhodopeiáq; arua,
Hæmũq;, hebrũq; & macedũ quondã inclyta regna,
Illyricos etiam tractus, uagáq; ora Timaui,
Et Gangem late undantem, & gangetida terram,
Gangaridumq; domos dites, Adamantidáq; oram
Quáq; Arius stagnante uado fluit, & ruit inde
Gemmiferos uoluens latices, atq; aurea saxa
Aegoceros imo ascendens prospectat ab orbe,
Falciferóq; seni & populos commendat, & urbes.

DE TERRIS GEMINIS. MERcurio. Libræ, ac Veneri subiectis.

Non Maria, non longiflui lata hostia Nili,
Aut campos Aegypte tuos, aut pinguia culta
Cyrenes, non marmaridum loca torrida ab æstu,
Hyrcani'ue sinum maris, aut quos aspera saltus
Armeniæ tigris colit, & uagus ambit Araxes,
Aut arcas puer, aut geminorum cura Laconum
Negligit, aut lætos felici uellere Seras
Deserit alma Venus, iustæ aut trutina aurea Libræ.
Hæc quos Gardamonis popules, quos & Zariaspes

Alluit, & ripis Ochus insignitus opacis,
Et quæ turrigeris insurgunt mœnia Bactris,
Hæc quos è scythicis delabens montibus Indus,
Sandabalisq; rigant campos, casperiáq; arua,
Indus aquis, Indus populis, auro effluus Indus,
Regnatorq; hominum, eoi & rex maximus orbis,
Atq; alio sub sole nigrantis Oasidis oras,
Qua libyco subiecta iugo squalescit, & atris
Stagnat muris aquis, uasta & mons surgit arena,
Atq; abit in celebrem Mareotis lympha paludem,
Quáq; uetus Thebe centum stetit inclyta portis,
Imperitans moderatur, & usta caloribus antra,
Queis passim nudi iuuenes, nudæq; puellæ
Optatos agitant lusus, & pectore nudo
Complexi, socio ducunt sua gaudia nexu.
Queis & pauperies comes est, comes alma uoluptas,
Et solem odere, & tenebris lætantur opacis.

DE TERRIS AQVARIO, ET Saturno subiectis.

Nec Phrygio iuueni studium, aut sua cura recessit
Terrarum. Nanq; hinc gelidos regit axe propinquo
Sauromatas arcu insignes, & Acinace curuo,
Et quos Oxa palus, quos & uada longa secutus
Percurrit, uarias miscens secum Oxus arenas,
Illinc Aethiopum campos, sitientiáq; arua,
Et uastos Arabum fines, immania tesqua,
Immiteisq; Elephantum oras Azaniaregna,
Qua se barbaricum in pelagus spumante fragore
Raptus agit, secat & rapidi fera littora ponti,

Ac tractus secat, humano queis sanguine pastæ
Gens errat nemorosa, ferunt cui pabula cædes,
Et potum cruor, expressæq; ex osse medullæ.
Parte alia rursum in pelagus se proripit ingens
Zingis, & immanes pascuntur iuxta elephanti.
Post Coloa stagnante uagus fluit æquore aperto
Astapus, & socio iungit sua flumina Nilo,
Iungit & Astaboræ & Blemiũ hinc populatur arenas,
Illinc mẽnonios cursu secat improbus agros.
Hos fouet Idæus puer, ut nec frigus iniquæ
Sarmatidos, nec sæua senex incendia uitet
Aethiopum extremo aspiciens Saturnus ab orbe.

DE TERRIS SCORPIO ET Marti subiectis.

Ast Tingim, Bochiq; domos, habitataq; mauris
Tecta, deosq; humeris, cœlumq; Atlanta ferentem,
Insigneisq; auro, & pomis radiantibus hortos
Hesperidum, ac deserta siti getula, leonumq;=
Arua famæ, Mars armipotens, & Scorpius ardens
Inspectant læti cœlo & sua iura tuentur,
Hic Chelis, ille ense potens, queis culta syrorum,
Cappadocumq; agros, queis commagenia rura
Defensant, moresq; uiris, & munera monstrant.

DE TERRIS IOVI SVBIE-ctis ac Piscibus.

Finitimam cilicum gentem iugaq; edita tauri
Et flexus uage Cydne tuos, saltusq; malignos
Pamphyliæ, & fuluas rapidi Eurymedontis arenas,

Felicesq; Hermi ripas, rutilantiaq; auro
Littora Pactoli, & florenteis Mæonas armis,
Cura Iouis fouet, insignitaq; Piscibus astra
Irradiant. colit hos Garamas, desertaq; tellus
Aethiopum, colit exustis Nasamonius aruis,
Tuspiq;, Arcagoriq;, incensaq; solibus ora,
Quiq; tenent uacua arua, & sole incocta Anagõbri.
Quiq; æstu sitientem agrum, uicinaq; Syrti
Littora Fazani, desertaq; inhospita uersant.

DE TERRIS CANCRO, ET Lunæ subiectis.

At Cancer, noctisq; decus Latonia uirgo
Lotophagum sedes tenet, & quos Bragada saltus,
Infidusq; secat Cynips, & punica late
Littora, quaq; uagus se tollit in æquora Triton,
Et formidatas olim Carthaginis arces,
Ac latebras Masinissa tuas, cauaq; antra leonum
Aetæos etiam fines, squalentiaq; arua
Colchidos, & sæuæ non hospita littora Ponti,
Quasq; oras Phasis rigat, & quas spectat ab alto
Vertice piniferis Ide circundata syluis,
Ide altrix syluarum, Ide fœcunda ferarum,
Irriguos Ide fundens de rupibus amnes,
Quos iuxta Phrygiæ per opaca umbracula nymphæ
Aestatem prohibent, nudataq; corpora lymphis
Præcipitant, nitet in mediis argenteus undis
Candor, & ex imo fulget uaga purpura fonte,
Et roseus color. Hic tremulæ per cœrula flammæ
Scintillant, quas illæ oculis iaculantur. ibi acer

O bseruans amor acer, ibi sua tela sagittas
V stulat igne nouo, flammisq; recentibus armat,
A c noua per phrygios meditatur prœlia campos
I nsultans. calet omnis ager, calet Asia, & ipse
E xtremo uoluens incendia fonte Caicus.

DE FVRIIS ET DOLORE Herculis rapto hyla.

Bithynos etiam colles, iugaq; alta Cytori,
E t freta cyaneas inter currentia cauteis
L una tenet, summóq; nitens in cardine Cancer,
Q uæq; olim pagasæa ratis loca legit, ubi ingens
A lcides actus furiis, uictusq; dolore,
I mmemor ipse sui, clauæq; oblitus, & amens
E rrauit. cum ripæ illum, ac resonantia saxa,
I llum amnes, illum antra procul, uallesq; referrent
C lamantem mihi reddite Hylan, totiesq; gementem,
T undentemq; Hyla nemus, æquor Hyla replentem,
H as illi pœnas Cytherea irata parauit,
Q uòdq; apio insignire comam, quòd tempora myrto
A bnuerat, cum læta illum ad carchesia uictor
O enides, omnemq; unà Calidona uocasset,
G audentemq; apri spoliis, & uirginis actis.
S it mihi fas nymphæ Aonides, dum littora curro,
Q uæ quõdam cithara modulans pcurrerat Orpheus.
S it fas Alcidæ luctum, pueriq; rapinam
E t canere, & longum cantu mulcere laborem,
D um uocem ualles referunt, dumq; ipsa canentum
M urmura responsant, & ripæ, & littora, & ipse
C onscius erroris fons, & loca conscia questus.

Vestrum opus, ut fessæ reparentur carmine uires,
Assit & extremis decor, & sua gratia dictis.

DE HERCVLE ET HYLA.

Appulerat mysorum agris magnetidas Argô,
Cum, tenero comitatus Hyla, petit impiger alti
Alcides iuga per densum frondentia montis.
Hic septem capit erranteis per deuia ceruos,
Septem arcu, pedibus binos, & robore plantæ
Insignes maculis, primoque; ad tempora cornu.
Hos puer attrectare manu, palmisque; fouere
Incipit, & tereti subnectit uincula collo
Exultans præda, & maculosis pelle gemellis.
Hic heros fessus cursu, per gramen ad undam
Ingenteis artus sternit, clauamque; trinodem
Suspendit trunco, & pharetræ caput aptat onustæ.
Inuitat somnos labor, & uicinia fontis,
Vmbraque; textilibus circum uariata corymbis.
Ipse autem fons perspicuis argenteus undis.
Albescunt imo sparsi, rutilantque; lapilli,
Quos huc, illuc subsiliens uomit unda. quiescunt
Mox illi, pictaque; solum uariatur arena.
Lætantur uitreis errantia lumina in undis.
In summo natat umbra. natant ramique, comæque;
Frondentes. Sol per tenueis uaga lumina rimas
Irradiat. Variant umbræ uariantibus auris.
Pendula per nitidum currunt umbracula fontem,
Murmuraque; in solis strepitant resonantia syluis,
Quæ lenis mouet aura, mouent recinentia ramis
Ora auium, & uario resonant caua guttura cantu.

At circùm atq; ipso crepitantis margine riui
Ver halat, roseusq; decor se fundit ad auras,
Liliáq; in uiridi spirant canentia thyrso,
Et memor ingratam mœret Narcissus ad undam.
Tum uiolæ è patulis redolentia munera ramis
Prætendunt lætos flores, implexáq; serta
Spirantis rarum ueris decus. enitet inter
Illustreis passim flores, monimentáq; diuûm
Flos rarus, flos ipse hominum uix cognitus ulli.
Heroes norunt, & semideiq;, deíq;.
Iuppiter hoc thalamos iubet, hoc iubet aurea coniux
Rorari genialem aulam, cum lætus uterq;
Læta agitat, sociosq; parant coniungere somnos.
Hos inter gratam Alcidæ per membra quietem
Stillarat sopor, & fessos recreauerat artus.
Ipse autem somno grauior, uictusq; sopore
Horrentemq; animam late de pectore anhelus
Efflabat, Nymphæ in solito de fonte fragore
Excitæ liquidis caput exeruere sub undis.
Vtq; uirum uidere per herbida prata iacentem,
Tendentemq; artus, mento, setisq; rigentem,
Claudentemq; superciliis. caua lumina, risum
Ingeminant, lætis interstrepit unda cachinnis.
Ridebant aliæ stertentem heroa, sed hærens
In puero, non ipsa oculos, non lumina torquet
Blanda Eris, sentitq; deæ Zephyritidis arcum
Tabificum, ultricesq; manus. ea calle propinquo
Insidians, telum idalium immedicabile telum
Perstrinxit, sublatum alte, intinctumq; ueneno
Fontis acidalii. hoc etenim dea cypria telo
Vtitur

Vtitur in nymphas, quoties mortalia nymphis
Obiicit ora, hominumq; deas pertentat amore.
Interea catulis puer ad præsepe ligatis
Ludebat, pexosq; manu mulcebat, & herbas
Selectas dabat, & misto inter cornua flore
Intexens, uiridi caput insignibat acantho.
Mox ipso infelix puer, ipso in margine lætos
Infelix lauat, & uitream depectit ad undam
Roranteis udo latice, atq; aspergine cana.
Senserunt catuli fontem notum. Ah puer, ah sors
Dira deûm. Saliere feri, puerumq; sub undas
Traxerunt. Terq; ipse manu, pedibusq;, humerisq;
Obnitens clamauit herum. Ter candida Nais
Ora manu pressans liquidum ui traxit in amnem,
Atq; amplexa suis pauitantem condit in antris,
Fulgentem tamen ora, oculisq;, comaq; decentem.
Illa quidem puero fruitur. Sed flaua Nychia,
Et nigris Eunice oculis, petulansq;, procaxq;
Atq; umbræ Melis consueta, Adranea recessu
Picta genas, tortisq; comis, & nuda papillas,
Ac nunc multa suo fundens suspiria corde,
Tabescunt miseræ inuidia, latitantq; sub antris.
Septem Earis malesana dies, septem anxia nocteis
Cum puero insomneis agit, ut neq; parcat amanti,
Nec parcat rursum ipsa sibi, sed perdita, & amens
Deperit illum oculis, amanti & deperit ore
Perdita, mox clauso exanimis collabitur antro.
Ast heros somno excitus pauitansq;, dolensq;
Quærit Hylan, repetitq; & Hylan, nemora auia lõge
Responsant, iterantq; & Hylan. Puer abditus antro

Ipse quidem responsa refert, sed nympha, sed antri
Occlusæq; fores, molesq; immanis aquarum
Aduersans, prohibent superas attingere ad auras.
Luctatur sed uox, intusq; offensa resultat,
Atq; obscura procul, reuolutaq; bombit imago.
Errabat miser Alcides gemitu obuia complens.
Præcipitem nunc ardor agit, nunc uicta dolore
Genua labant, nunc mugitus per saxa resultans
Inuentum promittit Hylan, modo lusus, & expes
Arcumq;, clauamq;, ueneniferumq; pharetram
Turbat humi, mors amisso præfertur amante.
Iamq; oculi, iam uox defecerat. Ecce per amnem
Visus Hylas, Vocem ingentem dedit excitus heros,
In mediosq; salit fluctus, & brachia tendit.
Exilitum uoce puer, mihi gloria in amne est
Chare parens, absiste queri. sat terra, sat æquor,
Satq; tui socium me iam nouere labores,
Sat sit Hylan sudasse tuæ sub pondere clauæ.
Iam requies mihi parta, & hymen, & numē ī unda.
Viue memor, nostrosq; animo seruabis amores.
Hic lacrimas dedit, atq; extendit ad oscula uultus
Purpureos, uani rapuere sed oscula uenti.
Sectatur properantem heros. sed cœrula coniux
Sectantisq; oculis nubem obiicit, & uetat antro
Indugredi. Tales reddit de pectore uoces
Alcides. Mihi chare Puer tua gloria laudi,
Atq; undis iam parta quies, & numen in amne.
Inuidiæ coniux, & amante, & coniuge felix.
In claua mihi nomen Hylæ libycáq; pharetra,
Pulcher Hylas, regnabit Hylas in pectore nostro.

Sis facilis, nostrosq; iuues in parte labores.
Dixit, & ingentem uiridi de cespite collem
Erigit, attollitq; manu. componitur ara
In medio. lecti flores, & olentia serta
Sparguntur, gestati arcus, grauidæq; pharetræ
Stant super, & rutilas uoluunt incendia flammas.
Ipse aram nouies lustrans bona uerba precatur
Cum gemitu, nouies & Hylan de more salutat,
Visus Hylas media flores quoq; sumere ab ara,
Hinc iter ad Phasim ingeminat, minuitq; dolorem
Ipsa dies, desiderio uis addita crescit,
Mensq; resurgenteis renouat sub pectore curas,
Quæ fessum excipiunt uariæ, & comitantur euntem,
Littora dum properās legit, & caua flumina tranat,
Solantur tamen in tenebris insomnia, & umbra
Obuersum oculis, & Hylæ amplexantis imago.

EXCVSATIO.

Forsitan & quos quisq; deus per pectora sensus
Excitet, & quales nascenti sydera mores
Portendant, canerem, diuersáq; fata, uirorum
Quæ facies, uigor aut membris, quæ robora cuiq;,
Quod studium, quodq; ingenium, uisq; insita cordi,
Vt rerum series, & cœpti carminis ordo
Postulat, & toto passim ferremur olympo,
Scitantes quæ uis superũ, ac fortuna locorum,
Astra deũm quid iuncta simul, quid ab orbe remoto
Dum certant, quid cum radio intueantur amico,
Promittant, qua parte fauor, quá ue ira deorum

E ueniat mors unde repens, aut tempora uitæ,
Quæq; hominum generi cœlo ducuntur ab ipso,
Verum ingens dolor, & fatum insolabile magnĩ
Herculis, ac totum lamenta audita per orbem
Crescentem natæ luctum, immediatáq; duro
Vulnera retractant ferro, ac noua robora sumit
Cura recens semperq; nouos dolor incutit ictus.
Non potuit famulantem Heros, socia arma ferentem
Victor apri, excisorq; hydræ, domitorq; ferarum,
Non ualuit pueri casum, nymphæq; rapinas
Ferre Deus. Mihi nata seni, mihi filia patri
Eripitur. crescat dolor, & noua cura resurgat.
Parcite Pierides, nostroq; absistite luctu,
Vos lætos agitare choros iuuet. Ite puellæ,
Ite deæ, tuq; ò toto dux præuia cœlo
Vranie, proprios repetens age diua recessus.
Ipsa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
Funera nos, lacrimæq; decent. Procul este Napææ,
Este procul Dryades, cultæq; in carmine nymphæ,
Liquentisq; amneis colite, & colite ocia syluis.
Forsitan & te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
Et nostras audire, tuasq; iterare querelas,
Sed dolor, & lamenta nigro comitentur amictu,
Quæq; erumna meos non deserit anxia questus.
Sed comites estote Auræ, atq; fauete querenti,
Et uoces geminate, & luctum intendite nostrum,
Fidæ Auræ, comites sæui, testesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego felicis tedas, dulcis'q; hymenæos
N ata tibi, charos'q; parabam è stirpe nepotes.
F ingebam'q; & aui lusus, numeros'aq; uerba
A d cunas, cantus'q; Senex meditabar aniles.
E n miseræ patris tedæ? hos'ne senex hymenæos
A spicio? sunt hæc solatia grata nepotum?
N ata iaces, nec blanda senem, nec filia patrem
A lloqueris sed muta siles, sed lumina condis.
H oc meruit pater infelix. Age nata reclusos
E t sustolle oculos, & me solare querentem.
O uanum desiderium, & spes patris inanes.
E n tabes. Decor ille tuus quo nata recessit?
D eliciæ matris miseræ. Tibi dona parabat
E t lusus dignos hymenæo, & coniuge uestes.
P ro donis, lusu'q;, & pro lætis hymenæis,
L iquisti luctum, & lacrimas, atq; aera nigrum.
O rnabam tibi serta domi, syrium'q; liquorem
A d thalamos, geminæ, geminæ tua cura sorores
F undebant. Quid pro sertis, syrio'q; liquore
L iquisti? sine Sole dies, sine sydere noctes,
I nsomneis noctes. fesso tibi uagit ab ore
F rater. & in cunis questus exercet amaros,
H as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.
A t patri uetus ulcus, & insanabile uulnus
L iquisti, æternos luctus, miseram'q; parenti
C aniciem. O qui me patrem, qui sorte parentem
S yrtibus in mediis statuat, saxis'ue Promethei,
Q ui rapidas instiget aues, & uulturis ungues.
N on mihi te bellis rabies, non aspera ponti
T empestas, non missa polo flagrante ruina

Eripuit. Tellus'ue graui concussa tremore,
Aut quæ sunt miseris discrimina plurima terris.
Ipse mihi flos ætatis, speciesq́;, pudorq́;,
Et grauitas generosa, oculisq́; afflata uenustas,
(Heu quod iuncta simul dum sunt bona plurima, certant)
Eripuit tete. Ipsa sibi probitasq́;, decorumq́;
Iniecere manum, & fato sua iura dedere.
Quæ superi, quæ seuities? molitur ab ortu
Sol cursum, pergitq́; iter, & spatia ardua lustrans
Conficit, occiduum dum progrediatur ad orbem,
At uitæ spatium incertum, & persæpe senectus
Ingruit in medio cursu, uellitq́; iuuentæ
Languentem florem, & spoliat spe diuite ramos.
An'ne mihi ante oculos grata obuersatur imago,
Qua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi tete
Lætam oculis, blanda aspectu, pulcherrima cultu
Consueras offerre? En aspicio ora, decusq́;
Egregium formæ, & tot honestæ frontis honores?
Lætantem amplexu excipio, & patria oscula iungo.
Affaris iam blanda senem, officiosa parentem.
Excutiunt mihi iam lacrimas noua gaudia. Demens
Ah demens pater, infelixq́;, parensq́;, senexq́;
Funde nouas lacrimas, nec te iam ludat imago,
Et sensus memor, & mentis spes credula uanæ.
Nil heu, nil reliquum iam Lucia. Cessit in auras
Vel somno similis, uel inani corporis umbræ,
Aut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
Num cœlo forsanq́; recens nitet aurea sydus?
Illam cœlicolæ inspectant? illam Heroinæ
Mirantur? clarum nota inter sydera lumen?

I psa micat noua lux coelo decus addita, & astris?
N ata queror. reptantem auris, coeloq; uagantem
A stra recensentem, numerosq; & signa notantem,
H eu fallax natarum, amor. heu male grata, nec ore
A ppellans, nec uoce petens patrem ipsa uocasti,
S altem ò saltem oculos ad lumina nostra reflexes.
A h diras patrum spes, & solatia dira.
N e coelo, ne diis pietas, an forte nec ipso
S plendescis coelo? tenebrisq; adoperta profundis
C aligas nigricans? pereat lux omnia noctem
I ngeminent, tenebræq; cauo dominentur olympo.
S ed iam ò sed desiste dolor, mihi roscida flauo
E xurgens Aurora nouum iubar æquore tollit.
P ræradiat caput auricomum, roseusq; per auras
I t decor, eq; genis stillat ros fusus eburnis.
N unc axem Dea, nunc currus age pelle uolanteis.
F unde diem. sparge eoam dux præuia lucem.
P ande sinus. natam aspicio, Tecum aurea curru
L ucifero, & sociis tecum secat æthera bigis.
B landiturq; oculis. lacrimas quoq; læta parentis
A spectu ciet, & blando mea Lucia ab ore.
A pellatq; patrem, summo & sua brachia curru
E xerit, inuitatq; senem. iam filia fulges
I nsuetum iubar. ardescunt iam tempora. iam iam
I n radios abeunt crines. En fulgidus ora
A ccendit splendor. micat en lux ignea circum
P erq; genas, totoq; nitor se fundit olympo.
E xoritur iam Sol radiis en Lucia Solis
E xcipitur, roseoq; sinu complexa, nitentem
I llustratq; diem & super æthera fulget apertum,

Atq; nouum cœlo decus, & noua lumina terris
Diffundit, lucem inde auræ sensere recentem,
Clarior & solito diffulsit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi postremum in cinerem, squallentiaq; ossa
Soluerit, & longo tempus me absumpserit æuo,
Quæq; leuis tumulos circum obuersabitur umbra,
Abscondet nox, & nube obdensarit opaca,
Forsitan è cœlo aspiciens, nec passa parentem
Obduci tenebris, nigrantia nubila late
Differet & patrium longe indignata sepulchrum
Nocte premi, & densa manes caligne condi,
Effundet rutilantem alto de culmine lucem,
Et totum in radios clara inflammabit olympum,
Illustrans monimenta patris, decora inclyta fama.
Fama ipsa assistens tumulo cum uestibus aureis,
Ore ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
Per populos late ingenti mea nomina plausu
Vulgabit, titulosq; feret per sæcula nostros,
Plaudentesq; meis resonabunt laudibus auræ,
Viuet & extento celeber Iouianus in æuo.
Nec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
Oblectent manes cantu, atq; hæc pectore uersent,
Huic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
Castalii quem fontis aquis lauere, & opaca
Tempora cinxerunt lauru, fouere & in antris
Assuetum choreis musarum. hinc pectore anhelo
Lustrantem idalium nemus, & loca consita amorum

Et charites docuere uiam uoluere & amantem
Atq; faces tractare deæ, atq; cupidinis arcus,
Mox Paphiam canere ad citharã, ꝑcul antra canenti
Assultant. Resonat uirides formosa per umbras
Fannia, perq; suas strepitant suspiria myrtos,
Et percussa graueis iterant iuga frondea curas.
Post iuueni patuere adytis manifesta reclusis
Templa, quibus secreta deûm sapientia pandit,
Naturæq; arteis docet, & præcepta recludit
Viuendi, hic illa è media testudine templi
Hortaturq;, monetq; uiros, foribusq; adapertis
Admittit meritos. excludit inutile uulgus
Detestans. Inde ipse animum formauit, & omnes
Explicuit uitæ mores, monstrauit & arteis
Ingenuas, totumq; audax Helicona pererrans
Nil intentatum ingenio dimisit inertem
Is digito increpuitq; lyram, lusitq; canendo
Ad cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
Pellexit cantu, cecinitq; admota cubili
Antiniana sales notos, nec defuit illi
Rustica quæ tenerum modulata est fistula carmen.
Ingemuit simul ad tumulos, lacrimosaq; amantum
Funera, dum è solis uiolæ afflauere sepulchris.
Instruxitq; alas equitum, ac sertoria signa
Extulit Hesperiæ in campis, tinxitq; cruore
Arua super, tumuitq; amnis, dum gurgite mersat
Arma, uiros, phalerasq;, & corpora quadrupedãtum
Idem ausus maris undisonos inuadere campos,
Rettulit, austeræ salsus sapor unde lacunæ,
Rettulit, unde cadant imbres unde intonet æther.

Prodeat unde comata, cauo quó ue iris ab antro,
Ausus inemotos aurarum irrumpere tractus.
Macte animo, macte ingenio, cui limina cœli
Stellatæ & patuere fores, quem cardine laxo
Fatáq;, fortunasq; uirûm, ac decreta deorum
Nosse fuit, superûmq; aditus intrare repostos
Rimantem, & cæcas reserantem in fata latebras.
Ergo agédum nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
Et myrto tumulum ornate, atq; incingite lauris,
Purpureamq; adhibete rosam, atq; effundite nardum
Canentem Dea, frondentem Dea iunge & oliuam,
Quæ pacem Dea concilias. hic ocia, pacemq;
Italiæ peperit fessæ, uiolentáq; bella
Sustulit, immersitq; chao, atq; in ualle maligna
Abdidit, & duplici religauit uincta catena,
Proscripsitq; erebo, portisq; inclusit ahenis,
Ociáq; hesperias iussit regnare per urbes.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

Inc ego, quæ nubes causis, quis spiritus auras
Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, & salsæ doceam sapor unde lacunæ.
Quid dēsas cogat nebulas, den(sumq; relaxet
Aera, cum læto descendit plurimus imbri,
Aut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
Dissilit, aut uasto cœlum quatit omne fragore,
Vnde & præcipites liquidum per inane ferantur
Siue faces, rutili' ue angues, aut ignea lampas,
Quiq; micant' ue, cadunt' ue corusci è nubibus ignes,
Aut cœlo quæ impulsa ruunt uulcania tela.
Seu qui per dirum miseris mortalibus omen
Spargit sanguineos flammato uertice crines.
Ille quidem morbosq; ferens, inopináq; bella.
Vnde etiam tanto spirant cum murmure uenti
Aera per uacuum, & pelago dominentur operto,
Nunc altis in speluncis tellure sub ima
Inclusi, superas quatiant cum mœnibus Vrbes.
Atq; hinc digrediens fonteis, quæq; amne citato
Flumina diuersis erumpunt partibus orbis,
Vndarumq; uagos latebroso è pumice ductus,
Et quæ sint liquidis memorabo excrdia lymphis.

Tu modo, quæ digressa polo Sebethida ad undam
Diuertens, tacitas inter facunda sorores
Vranie, repetisq; iter, & tua sydera narras,
Pande etiam immensas cœli uariabilis oras,
Aeris & motus aperi dea. Sic tibi ripæ
Clitunni teneras gignant per littora myrtus,
Et tua perpetuæ crescant ad flumina Lauri.
Incipe. purpureos florum iam spargit honores
En tibi Sebethos, Veniunt ad carmina cultæ
Naiádes, Dum fontis opes, dum flumina cantas.
(Gratum opus) inscripto texunt tibi serta hyacintho.
En properant udis fusæ per colla capillis,
Quæq; tibi niueis pingunt redimicula baccis
Nereides. Tibi magna Iouis sua regna reclusit
Et soror, & coniux, secretaq; certa profundi,
Tu uero regna Deûm, cui mille ministræ
Aera per uacuum famulantur cui pater æther
Iungitur, & focis implet conceptibus orbem,
Ne desis, cœptisq; ueni pede diua secundo.
Nate uides, age nate oculis, age suspice numen,
Et uenerare, uides uultu quæ tristis honesto,
Et lento incedit gressu, nec lumina torquet
Fixa tuens, nec multa loqui, nec garrula curat,
Hæc ratio est proles magni Iouis huic pater uni
Nosse dedit causas rerum, atq; aperire latenteis,
Hac duce nubiferas mundi penetrabimus arces.
Te colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
Sparge rosam, da thura puer, linguisq; fauete.
Vos quoq; felices tumuli, manesq; parentis,
Quo duce Romanæ, statuunt sua signa camœnæ

Tarpeia pro rupe, canit tuba & aenea martem,
Vos manes mihi felices & adeste uocanti.
Sic uobis uer perpetuum, uiolaeq; rosaeq;,
Sic spirent & amoma, fluant Sebethides undae.

OMNIA CONSTARE E QVATVOR elementis, ipsaq; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominu͂, genus omne ferarũ
Prognatae & syluis uolucres, quaeq; aequora ponti
Monstra colunt, quaeq; herba solo florente uirescit,
Et quae sublimis crescens subit arbor ad auras,
Quatuor è primis ducunt exordia causis.
Hinc etenim proprias sumunt animantia uitas.
Huc redeunt, quoties fragiles mors soluerit artus.
Ipsa eterna manent elementa, uicesq; ministrant,
Dum sua iura simul cedunt, aut cessa reposcunt,
Alternosq; agitant constanti foedere motus,
Vertunturq;, eademq; aut mox diuersa resurgunt.
Hinc rerum status aeternus, aeternaq; origo,
Aeternam quoniam sortem, & data fata repensant.
His parent nascentum animae, legesq; sequuntur,
Quas dederint elementa, suos retinentia nexus.
Ipsa autem coeli motus, ac signa tuentur,
Imperiisq; assunt stellarum, & iussa capessunt.

SOLEM ET LVNAM MAXIme imperare elementis.

Nanq; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Quinq; agitant uarios errantia sydera cursus,

Aduersisq; rotis subeunt duodena per astra.
Præsidet his pater ipse hominum, princepsq; deorum
Sol rerum sator, & numerosi temporis autor,
Qui cœlũ, & terras radiisq;, cauáq; æquora lustrat,
Hunc iuxta comes incedit latonia Luna
Noctis honos, lucisq; alienæ haud certa ministra.
Cuius & imperium late maris æquor, & ipse
Oceanus rex undarum, ac Maurysia coniux
Attoniti uenerantur, & undoso æquore Nereus,
Alternatq; sequens fluctus, & temperat æstus,
Dum triuiæ instabiles seruat per tempora currus.
Hinc etiam largo turgent sata semina succo,
Hinc manat liquidus per uenas humor in artus,
Hinc fluit, ac refluit per membra tenerrima sanguis,
Humidáq; infuso lentescunt corpora rore,
Corporibus quoniam præsit latonia nostris.
Ille & uitales spirat nascentibus auras,
Atq; agit in membris animas, & stillat in artus
Fomitis ætherii calefacta per ossa uigorem.
Deniq; Sol patrium ius, officiumq; paternum
Exercet, peragit matris Latonia partes.
Quæ bigis inuecta, uagóq; per æthéra lapsu
Discursans, prensat nunc hos, nunc deserit illos
Auxilium implorans, & opem acceptura deorum,
Corporibus quam materna pietate refundat.
His ducibus parent elementa, hæc signa sequuntur.
In primis aer multa caligine densus,
Mane nouis radiis, & luce rubescit eod,
Cum nec dum orta dies, & mox sua sydera condit,
Cum surgit iubare exorto Titonia coniux,

Mox clarum sparsura diem Lux suscitat almum
Lux Solis comes, & coniux, & filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido sub sole liquens rarescit, & ignem
Concipit. incensumq; ab humo rapit usq; calorem
Ipse etenim tenuis penetratu, & corpore raro
Labentem cœlo radium sola ad ultima terræ
Traiicit. hic duro frangens umbone resultat,
Exiliensq; cauo succendit in aere flammam.
Quóq; locus cauus ipse magis, quo densior aer,
Quò propiore deus prospectat ab æthere terras,
Hoc magis ignescit flammis, & concipit æstum,
Incanditq; æstate, tepet sub atlantidis ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit irundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undisoni fluitantia monstra,
Et Solem rapidum, & latices sentitis amaros,
Quandóquidē obiectas urens Sol dū coquit undas,
Et radiis infestat agens neptunnia regna,
Assidue dulceis epulas, tenuemq; liquorem,
Haurit aquis, succosq; rapit populator amicos
Grata sequens, sensum longe indignatus amarum,
Hinc salsus sapor, atq; asper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut nostro fluitat de corpore sudor,
Ille quidem dulci è baccho, mellisq; liquore
Exclusus uenis, & enim sitis ipsa calorq;
Lenibus indulgent succis, & amara recusant.
Quin etiam fama est captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluisse dolores.
P ost ubi concepit flammam, penitusq; medullis
A rsit, & ipsa imis hæsere incendia uenis,
O quoties primo fixit sua munera posti,
P inxit & è uario non mollia limina flore,
A c cecinit miseram lacrimosa uoce querelam,
L ongaq; per uacuas rupit suspiria rimas,
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore est,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc supplex ueniam petit, & connubia poscit,
E t thalamum optatum, & socii sua gaudia lecti.
A t postquam nil dona mouent, promissá ue magni
D os pelagi, atq; preces frustra cessere mariti.
N on ullæ supra spes, tum furiatus, & amens
P erculit aduersam nodoso uerbere Calpen,
I ngemuit, traxitq; grauem à radice ruinam
M ons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina densentur campis. tum rupe soluta
I rrumpit pelago, & terris insultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua monteis, totoq; in uertice sistit.
E xanimē excipiunt Nymphæ, refouentq; pauentem,
V t uires rediere, deosq; exciuit agresteis,
E t quæ sit dubiis nota est sententia rebus,
C ontinuo è mediis terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, & precibus noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipsa repostas
E xoluit uenas, totoq; è uiscere terræ
E ruptat sale saxa super sudantia amaro.

Quidquid

Quidquid ubiq; asprum egeritur, fluitatq; malignus
Aequora per, sapor inficiens undasq;, deosq;.
Ipse etiam Oceanus retro dare signa coactus.
Inde manet sensu sapor aspernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS. IN TERRA.

Praecipue tamen in gremio telluris amatae
Exercet sua iura deus, Latonia proles.
Semina nam rerum campis obstrusa, sub auras
Euocat, inq; nouas conuertit germina frondes,
Educit ramis tenuato codice flores.
Mox agit in crudos beneolenti cortice fructus,
Hinc sua iucundo maturat poma sapore,
Felices laetis segetes inspicat aristis,
Vestit pampineis baccheia dona racemis,
Educit sata, nata fouet. quae fota animantum
Pabula sint, succisq; suis alimenta ministrent.
Quin etiam ipsius è uenis, terraeq; cauernis
Sursum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
Aut atrae incumbunt nebulae conuallibus imis,
Aut passim coelo fusae sparguntur in agris
Coeruleae pluuiae, aut multo cum uerbere grando
Personat, aut canis albescunt rura pruinis,
Aut niuibus summi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN aerem exhalationes, humidam uidelicet & siccam.

Terra etenim duplicem exhalat saturata uaporem
Humidus hic, crassoq; madens se corpore uix fert.
Aridus & calido suffimine prosilit alter.
Accipit hos late in gremium circunfluus aer.
Hunc ipsum triplex regio secat, altera candet
Ignibus, horrentiq; gelu riget altera. Vtrunq;
Prima quidem, æstatemq; suam, sua frigora sentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum sublatus in auras
Conuertit sese insinuans, passimq; coactus
Densatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
Frigida per loca, sub cœli regione maligna
Id quod erat calidum, sensim effluit, & uolat alta
Sub loca, qua positis feruent incendia castris.
Ipse autem cogente gelu tabescit, & inde
Liquitur, irriguæq; cadunt ex aere guttæ,
Quin & frigida uis propius cohibente calore,
Colligit in sese, maioraq; robora sumit.
Cogitur hinc sparsus passim uapor. Inde coactus
Soluitur, & pluuii rumpunt de nubibus imbres.
Interdum rapidos amneis est cernere passim
Diffluere, & totum in pluuias descendere cœlum.
Tantus in aerio sese globus orbe coegit.

DE NIVE.

Ast ubi defluxit calor omnis, & omnia circum
Horrescunt hyeme, & solem loca iniqua negabunt,
Concrescunt gelido nubes è frigore, & una
Coguntur, motæq; loco, atq; è pondere pressæ,

Descendunt passim tractæ, cæsimq; rotatæ
Ac niuibus iuga summa tegunt, & ad ima feruntur,
Albentes, quoniam albescit concretus aquarum
Humor, & admoto quamprimum ardore liquescunt,
Stiriaq;, glaciesq;, solutaq; Sole pruina.
In riuos abeunt fusi de grandine rores.
Inq; niues transire imbrem, atq; inolescere tignis
Edocet, & quod zona illas quæ torrida nescit,
Frigida quòd canis horret Germania campis,

DE PRVINA, ET RORE, ET Manna.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus
Nec dum summotos habilis contingere montes,
Ipse die excitus, gelida mox noctis in umbra
Cogitur, in canas hyeme obstringente pruinas.
Idem abit in rorem liquidum sitientibus herbis
Auxilium cœlo tepido, atq; in nocte serena.
Quin etiam calabris in saltibus, ac per opacum
Labitur ingenti Crathis, qua cœrulus alueo,
Quaq; etiam syriis syluæ conuallibus horrent
Felices syluæ, quarum de fronde liquescunt
Diuini roris latices, quos sedula passim
Turba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
Illic æstate in media, sub sole furenti
Dum regnat calor, & terræ finduntur hiantes,
Tum tener ille uapor sensim sublatus ab æstu,
Versatusq; die, multoq; incoctus ab igni
Concaua per loca, & arescentibus undiq; syluis,
Ingratum ut sensit frigus sub nocte madenti,
Cum nullæ spirant auræ, & silet humidus aer,

Contrahitur paulatim, & lento humore coactus
In guttas abit, & foliis sitientibus hærens,
Lentescit, rursumq; diurno à sole recoctus
Induit & speciem ceræ, mellisq; saporem.
Quodq; & apes præstant arte, ingenitoq; fauore,
Hoc medicos natura hominum producit in usus.
Tu uero Iuuenis tenerorum assertor amorum,
Mane tuæ qui serta paras intexere Nymphæ,
Aut Veneri ante aram lectos inspergere flores
Pratorum decus, hoc precibusq;, hoc suscipe uotis,
Threicio ut boreas tacitus requiescat in antro.
Hic misere rorem infestat crudelis, & asper.
At prædo, & facilis, & rapta coniuge mitis.
Nanq; per aerias ponti dum præterit oras
Vota ferens, uidit procul in conualle remota
Planitiem uiridi late florescere campo.
Admonuit locus optatæ cum coniuge noctis.
Desilit, ac molli lacrimantem amplexus in herba,
Explicuitq; sinus, munusq; impleuit amantis.
Illa grauis oculos ab humo uix anxia tollens
Flebat, eam insolito coniux solatur honore.
His ego pro lacrimis florum, gratusq;, memorq;
Nocturnos spargam rores, ea premia sunto.
Debeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
Subrisit, tenerumq; genis suffudit honorem
Læta uiri dictis, & tanto munere coniux.
Ille nouam sensit labi per pectora flammam,
Optatos repetens somnos, molliq; quiete
Leniit accensum complexu coniugis ignem.
Scilicet & Boreas calido contrarius Austro

O ccurrit. calor hinc, rigor inde exurgit, & alter
D um tepet, ipse humili demittit ab aere rorem,
A st alter stringit magis, ac de frigore siccat.
E xudet ne languenteis noua gutta per herbas.
E rgo frigida uis ponto dum insultat, & acreis
C onatus contra calor obiicit, agmináq; extra
N oxq; simul, boreasq; instigant. explicat ecce
I pse suas calor intus opes, & uiribus auctus
I n stillas tenuem uertit sub mane rigorem,

DE GRANDINE,

Grandinis hinc quæ sit paucis natura docebo.
S æpe per æstatem coelo incandente, sed ipso
A utumno magis, aut illo sub tempore, quo iam
L æta parat nidos prænuntia ueris irundo,
N unc flauam è culmis late deturbat aristam,
N unc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
N unc stragem molita etiam pastoribus, una
P rosternit ualidos sub eodem uulnere tauros.
A c primum ut gelido crescunt humore liquentes
C rystalli, quas post frigentia rupibus antra
I n densum cogunt, guttisq; rigentibus anni,
E t longo durant labentia sæcula cursu,
S ic rigido compacta gelu per inania grando
C ogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ,
P ondere mox tractæ frangunt se, & ad ima feruntur
I psa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
P rona cadit, sæpe ingenti demissa fragore.
Q uandóquidem sublime ruens, frangitq;, feritq;
C um gemitu sese, multumq; umbone rotata,

Obtunditq; aciem, glomerataq; uerbere, tectis
Dira sonat, sæpe ipsa leuē haud procul acta, sonorem
Dat ueniens, etenim tacito regione propinqua
Agmine descendit. Tanto sed corpore maior,
Et facie horridior, quanto breuiore rotatu,
Et spatio propiore cadens, minus atterit alas.
Vere igitur, seu Libra pares cum diuidit horas,
Tum tractu leuiore feruntur, ad alta uapores
Incensi, ac loca summa petunt, ubi frigida sese
Vis cohibet, quo non radiorum offensa resultat
Sæua acies. ubi pigra gelu, torpetq;, rigetq;
Tempestas, ubi frigoribus domus alta reposta est.
Huc postquam uapor ascendit, calidusq;, madensq;
Continuo riget attactu regionis iniquæ.
Quoq; uapor magis incaluit, postq̄ ipse refrixit,
Extinctusq; gelu calor, aut euasit in auras,
Hoc magis admissum trahit in præcordia uirus,
Imber enim multo large decoctus ab igni,
Contrahit, & citius glaciem, & mage frigora sentit.
Desilit inde uago preceps per inania lapsu
In ualleis, quanq̄ iuga sæpe petit, nec apricæ
Infestet licet ipse magis loca, frigida nescit.
An mage cū paribus calor hinc, hinc se instruit armis
Frigus, & æquali concursat uterq; uigore,
Ille suis late in campis exultat, & hostem
Insequitur, cogit uires, & robora frigus,
Inq; globum sparsos trahit hinc, atq; inde maniplos,
Confirmatq; aciem, durataq; tergora contra
Obiectat, quantumq; calor se tollit in altum,
Hoc magis aeria præceps delabitur arce,

Duraq; frigidaq; crepitanti & uerbere grando.
Cogit opes natura suas, & robora uictrix
Ingeminat, quoties obuersis uiribus unà
Concurrunt, impulsa suo contraria nisu.

OBSERVANDAS ESSE REGIO nes terræ, & situm Planetarum.

Ergo age, ne'ue anni partes, neu quæ loca terræ
Despiciens, uarios Lunæ sic inspice cursus,
Vt neq; Saturni gelidum neglexeris astrum,
Nec quæ stella cadet cœlo, quæ'ue exerat ortum.
Contemplator item terras sub tempora brumæ
Feruere, & urentem interius cohibere calorem.
Quod putei, fontesq; docent. nam frigora cogunt,
Ast aperit calor, & uenas diducit hianteis.
Aethiopum manant campis sitientibus imbres,
Non amnes capiunt ripæ, ruit arduus æther
In nimbos, & Sole tamen Leo feruidus ardet.
Annon Allobrogum gentes, rhodaneia pubes
Excidium attonita extimuit, cœliq; ruinam,
Tempore quo Sol ipse humeros, ac terga Laconum
Torrebat sitiens, summo & radiabat Olympo?
Hic è præruptis mouet alpibus atra procella
Inuoluens hyemesq; simul, tenebrasq;, polumq;.
Horrescunt nimbis auræ, nubesq; dehiscunt
Cum tonitru, micat igniferis fulgoribus æther.
Intremit insolito sub uerbere concita tellus.
Ac cœlum ruere, & terras subsidere certum est.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uasto
Voluitur, horrendamq; cadens trahit icta ruinam

I ngentis moles saxi, glaciéq;, gelúq;
C oncreta, ac bisquinq; pedes porrecta, & in altum
Q uatuor, at septem protento margine lata,
T erribilis uisu, ac dirum mortalibus omen,
T antum adeo uariat rerum natura, situsq;.

GVTTAS MAIORES AESTATE FIERI.

Q uid grandes æstate cadunt super aere guttæ?
A n rarus uapor, & stillæ paulo ante minutæ
M iscentur? crassus cadit hinc è nubibus imber?
A n sparsim, subitóq; graui feruore sub altum
E uectus, primum ut sensit mala frigora cœli,
A fflatusq; gelu, nec densa nube, nec ipse
D ensus, humo propior descendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESSE exhalationum omnium.

N ate uides spatiū immēsum, tractusq; profundos
A eris, atq; unà terras, pontumq; obeunteis.
R ara quidem natura illi, ac penetrabilis alte,
D ensatur tamen, & crassum fouet usq; uaporem,
Q uēq;, & aquæ, quēq; & terræ excreuere frequentè.
A spirant quæcunq; etenim, quæcunq; uaporant,
S ufficit hæc pontus, ponto & circundata tellus.
C uncta sinu grauido recipit diffusior aer,
V ertit & humentem in rorem, pluuiasq;, niuemq;,
Q ui fuerit gelidas humor sublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR ex aspiratione ignea.

Halitus ille autem, largo qui percitus igni,
E uolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
E t longe ad sedes uictor perlabitur æstus
F umidus, inuectusq́; atq; arescente fluore.
N onnunq̃ tamen hunc nubes circumuenit atra
D eprensum, & strictis frigus circumsonat armis.
H ic ille inclusus uallo, & circum aggere septus,
P erquiritq́; aditum intentans, & singula lustrat,
E t nunc hac aciem ostentat, nunc ingruit illac
P arte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
A st illum densis mucronibus horrida nubes
V erberat, impellitq́; premens, frustráq; parantem
S ummotas intrare domos, & ad ardua ferri
D eiicit ipsa super impacto umbone. ibi ictus
I ngentem effracto sonitum dedit aggere, multusq́;=
I ntonat, & cœlum tonitru quatit. inde coruscus
S ese agit in flammas, & cœlo lubricus errat.
I nterdum tantus fragor, ut concurrere monteis
I am timeas, ut terra tremat, cœlumq́; dehiscat.
T um quod erat fractum discussa nube, repente
I mpulsum ruit, atq; obliquo tramite preceps
E t flamma rutilante, ingenti & uerbere summos
A ut petit incassum monteis, aut aurea diuûm
T empla ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
I nterdum leuis ipse, leuem flammamq́;, sonumq́;,
A ut sonitum sine luce dedit sine uerbere flammam.
I nterdum erumpit crepitu sine. sed tamen actus
A duersam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
V nde tremunt nigri postes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SOnus audiatur, uideri.

Nec uero prior excusso de uerbere flamma
Emicat, aut ipso sonitus fit tardior ictu,
Serior ad nostras quamuis eat impetus aures.
Ipse uides pastorem alto de colle securi
Sternentem quercum, cuneisq; in frusta secantem.
Ipse quidem iactatam alte post terga securim
Ante uides, mox ingenti conuulsa fragore
Vox sonat, & ruptæ luctantur in auribus auræ.
Non aliter cum excussa polo flagrante ruina
Horrendum tonat, ipsa suo prius acta tumultu.
Concurrit nimbosa acies, frangitq; feritq;
Impellens, hinc fulmineus succenditur ignis
Collisu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
In pluuiam, & largos conuersus Iuppiter imbreis.
Vulcanum fama est cœlo cum pulsus ab alto,
Sub terris sine honore diu, sine munere, claudum
Vixisse, & sicula exilium traxisse sub Aetna
Solantem casus noto genitricis Amore.
Quem tandem meritam uertit dolor acer in iram.
Quondã etenim Cybele in magna Berecynthia mater
Solenneis de more dapes, ac uina pararat,
Constiterantq; Deæ ad mensas, ac pocula Nymphæ
Vltima miscuerant, Cum sic Venus aurea cœpit.
Felicem mea me soboles facit, hæc mihi diuos
Subiicit, hæc mortale genus. quam plura parantem
Occupat his Latona, Decus noctisq;, dieq;
Cum peperi, & lucem terris, & lumina cœlo

Tum peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
Luceat ut per me tellus, resplendeat æthra,
Exorientq; uagum lustrant quæ sydera, mundum.
Dicentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
Immemor es nostri Latona, & adultera iactas
Infamem sobolem, & media inter uina superbis.
Illa refert. Tua te proles inuisa parenti
Nobilitet regina, & cœlo excussus ab alto
Ille ille è Iunone satus, quem fumida Lemnos
Exercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
Demisit Iuno uultum. mox inde cor ira,
Monstrosos partus, fumantemq; obiicis ætnam,
Cui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
Haud proles mea Vulcanus. Plutonia proles
Ille ille est, enisa cauo quem fornice tellus
Expulit è latebris, quem uix in luce receptum,
Non erebo pater admisit, non æthere diui.
Riserunt incensam aliæ in conuitia diuam,
Indoluit tamen una Ceres, quæq; astitit illi
Fida comes Lypare, æolidum quæ prima sororum.
Ergo ubi Zancleos portus tenuere, & amicis
Trinacria accepit terris, Aetneidaq; antra
Admisere deas, solitum & Vulcanus ad ignem,
Nacta ibi tum Lypare tempus, Conuitia matris
Rettulit, & partus inimica mente negatos,
Mentitamq; deæ prolem, ac Plutonia furta,
Intumuit dictis iuuenis, succensu & ira
Vltorem minitatur, & acri in corde uolutat
Maternum uulnus, odiisq; incessit amaris.
Inq; dies auget uires dolor, ac memor artes

E xcutit,exploratq; iter,ac uestigia matris.
D um Samon,oceani mensis digressa, per altum
I re parat,mouet abruptis fornacibus Aetnam
E xitium intentans.illa acri uicta dolore
I ngemit,& coelum insolitis conquestibus implet.
L eniit iratam complexu lætus amato
I uppiter,& placidam accepit per mēbra quietem.
T um deus ignipotens inuento fulmine, primum
I pse suum miratur opus.mox limina gratus
A ccedit Iouis,& laudato munere donat.
I uppiter ob meritum Lemnon dedit.inde trisulcum
Molitus dextra fulmen, cognouit in illo
V sus quantus erat,seq; hoc audentior armat.
H oc mea periuros læto dat dextera dixit,
H oc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
H oc etiam coniux timeat sacrumq;,potensq;.
T um mouit caput,& frontem percussit honoram.
F ulminis hinc ingens,& mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

N unc etenim afflatu tenui,pecudemq;, bouemq;
A ut uirides tondentem herbas, aut ilice ab arcta
A rcentem nimios animosi syderis æstus
E xanimat,nulla ut maneant uestigia mortis,
O ptatum ut credas armenta haurire soporem,
V t placidum uideas pastorem ducere somnum,
N unc ustos arctus,atq; ossa rigentia cernas,
N on faciem,non ora hominum,non corpora noris,
N unc ipsis etiam in stabulis, mirabile dictu,
Quadrupedem exoluit,pedibus quoq; ferrea demit

Vincula, & intacto terram quatit ungula cornu.
Illæsus sonipes alta ad præsepia mandit.
Vidi ego, cum incolumi totus pede calceus arsit.
Senserunt alii fuluum effluxisse metallum
E loculis, tanta est uis insita fulminis auris.
Rara etenim densis cedunt, at densa repugnant
Ipsa obiecta sibi, contra & sua prœlia miscent.
Concedit duro tenerum, & penetrabile acuto.
Dissipat afflatu subito leue. trudit ad imum,
Quod graue, diffringũt rigida atq; obtusa recludũt.
Insinuant, tenui quæ disploduntur ab aura.
Quin uariant etiam uires, & uulnera teli
Fulminei, seu marmoreis se in turribus altum
Impegit, seu littorea descedit in alga,
Aut quæ per mediam fumant fœnilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS. & ignitis trabibus.

Sæpe per æstatem cœlo si forte silenti
Aut carpes iter, aut mauortia signa secutus,
Traduces uigilem per iussa silentia noctem,
Collucere faces, cœlóq; cadentia cernes
Sydera, & incensos per sudum albescere tractus.
Halitus hic modicusq; & cæco impulsus ab igni
Incidit in gelidas ut primum frigoris oras,
Nec potis incretum longe exuperare rigorem,
Torquet iter. fugiens nunc huc, nunc mobilis illuc,
Donec conceptam traxit per uiscera flammam.
Nunc proprio incensus raptu, nunc terq; quaterq;
Exagitata ferens impactæ uerbera nubis.

Ast ubi summotosq́; locos, atq; aera summum
Peruasit, qua continuus conuertitur orbis,
Hic rapido impulsus cursu, uertigine & ipsa
Incensus, uaria splendet per inane figura.
Arida concipiunt ignem, feruetq́; agitando
Spiritus. Incendit pugnantia corpora motus.
Siue igitur lato amplexu, multumq́; coacta est
Materia, atq; ingens series, & longior ordo,
Seu contra breuis, & tenuem sortita uigorem,
Quæ facies, quæ forma etiam, qualisq́; figura,
Talis in aerio perlucet uertice flamma,
Nunc iaculi in morem, ualidus quòd torserit hostis,
Nunc quales splendent Lychni laquearibus aureis,
Nunc qualis tenues ignescit stuppa per auras,
Nunc flectit sese in spiras sinuatæ draconum,
Nunc micat, ut celeri fallantur lumina sensu,
Nunc cadere ut timeas ex ipso sydus Olympo.
Sæpe etiam torrem ambustum rutilante fauilla
Cernere erit, cœlumq́; cauo se scindere hiatu
Tum, cũ sub noctem obscuram, atq; in nube profunda
Nigrescit uapor, & permultum cœrula fumant
Fomenta, trahit & subitam uis ignea flammam.
Illicet è mediis tenebris fumoq́; frequenti
Erumpit flamma, & cœlo se fundit aperto,
Vt timeas noctem ruere, atq; fatiscere Olympum.
Præsertim cum præcipiti uertigine torris
Excussus cadit, atq; cadens nigrum aera findit.
Flamma etenim cum cæruleo se miscuit, & cum
Lux atro insinuat, penetratq; immissa profundo,
Tum nubes patet, & lato se soluit hiatu,

Luminaq; ipsa imum subeunt admissa recessum.
Ac patefacta cauo pandunt sese abdita tractu.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in partes distinguitur aer,
Prima æque patiens est frigoris, atq; caloris,
Alternasq; uices, alterna sorte rependit.
Vere tepens, æstate calens, eadem horrida bruma
Proxima ab inflexu radiorum amota, malignum
Frigus, & algentem late complexa rigorem,
In quam cœruleus passim uapor actus inerrat,
Vnde cadunt imbres, unde & nix concitat alas,
Vltima torrenti semper sitit usta calore
Flammarum consueta uagos inuoluere tortus.
Halitus ille igitur longe, ualidusq;, potensq;
Huc penetrat, superatq; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIEVS, ET ALIIS ignitis figuris.

Ergo aut est parteis æque diffusus in ipsas,
Et lato arescens incendia suscipit orbe,
Lampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
Ante deos, aut in latus inclinante figura
Contrahitur, magis hinc, inde altera prominet ala,
Vt crassum aut credas lapidem, aut ignescere truncũ,
Ipse quidem dextra pellem trahis. illa trahentem
Iam sequitur protenta manu, sed parte sinistra
Subtrahitur, quodq; hac accedit, demitur illac.
Hinc titubant duplices sub iniquo pondere lances,
Aut sparsim fusus, rapidoq; abreptus ab igni

Scintillantem animam uomere, atq; efflare uidetur.
Vt quando in stipulis furtim uagus incidit ignis,
Huc illuc dispersa uolant incendia, nec se
Miscet flamma, salitq; leueis perferuida culmos.
Sed neq; tam tenuis terrarum est halitus, ut non
Et densas habeat fumoso in corpore parteis,
Quæ sursum raptæ, totoq; uolumine mistæ
Densantur, leue in aerium se tollit acumen
Consurgens grauiora suo sese ordine ad imum
Detrudunt, donec cunei sub imagine flammam
Concipit, & rutilus micat inter sydera conus.
Tunc aliquis limosa agitans ad flumina Nili
Piscator, dum nocte oculos ad sydera tollit,
Obstupuit, doluitq; simul super astra referri
Pyramidas, ueterumq; rapi monumenta uirorum,
Aegyptumq; suis superos spoliare trophæis.
Interdum longam erectus consurgit in hastam
Parte leuis, parte obducta caligne densus.
Non tamen ut maiora trahat uestigia cauda.
Hoc quondam telo Tityon per uiscera adacto
Strauit humi, stratumq; nouem per iugera uictor
Extendit, thalamos ulctus, tentataq; matris
Fulcra, nec indignos statuens Mars ferre dolores.
Laudarunt facinus superi, atq; hinc ipse superbus
Spicula non ponit manibus, non deserit hastam.
Aeris hæc partim media regione feruntur
Ipsa suis incensa opibus, dum uulnere crudo
Certatim exercent uires, & prœlia miscent.
Aestiferis partim in campis, regione suprema
Qua cœli uertigo agitans rapit, unde coruscat
Tractim

Tractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus est etiam color & suus. hoc age ut omnem
Aera percipias, ut uentos deniq; noscas.
Alba, parum densa est, raroq; immista uapore,
Quam Sol irrumpit radiis, & ad intima tranat.
Nigra grauem traxit densa caligine fumum,
Non illam ut penetrent nemaei lumina Phoebi.
Puniceam multus subiit calor. occupat humor
Caeruleam, grauidamq; imbri, longeq; madentem.
Has collidenteis sequitur fragor, & simul ingens
Porta tonat coeli, rumpitq; ad tartara clamor.
E quibus ut sese emisit uiolentior ignis,
Fulgurat, & densas rutilus discriminat auras,
Nonnunq̃ ut longum nubes diducat hiatum,
Ac nigri pateant prorsus penetralia nimbi,
Nonnunq̃ leuis ipse leuem sine uulnere nubem
Euadit, tamen & splendet qua semita monstrat,
Ac micat, ut celeri fallantur lumina sensu.
Flamma rubescenti multum saturata colore
Admonet admistas fluuiali è corpore uires,
Humidaq; ingentem praebere alimenta uigorem,
Quod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
Albescens tenuem succum, atq; arentia monstrat
Fomenta, & celerem peracuti luminis auram.
At cui sanguineus color insidet, & nigrantem
Prae se fert late obscura sub luce cruorem,
Haec ualidas terrae uires, durataq; iactat
Robora, & immanem uasta cum mole ruinam.

Fulminis hinc uarians, & tanta potentia fertur.

VNDE FLVMINVM VARIETAS, AC VIS.

Nanq; ubi nube caua, tenuisq; & plurimus alte
Truditur, incensis & se fert spiritus alis,
Ille quidem leuitate sua, penetratq;, ruitq;
Lubricus, & tenuis multum loca peruia tranat,
Vt nulla incensæ linquat uestigia flammæ.
Nec mora sit telo tenui, ac penetrantibus auris.
Aera fluent tamen afflatu, ac uia uulneris atro
Liuescet fumo, & piceum dabit usta nigrorem
Aeratis quoties clypeis impegit, & ipse
Mole piger lentis it tardior impetus alis,
Duraq; pugnaces obiectant robora conti.
Cernere erit flagrantem iterũ Hucalegonta, & opimis
Cum spoliis templa excisis auulsa columnis.
Ac furere attonitas incendia sæua per urbeis.
Tanta mole ruit, tantaq; impulsa ruina
Fumida uis, procul acta polo, atq; è nube profunda,
Siquando extrusus, multoq; accensus ab æstu
Spiritus, it tonitru horrificans, atq; igne coruscus
Tractu ingens, tardusq; gradu, & lõge auctus eũdo
Sciditq;, uritq;, & longo secat aera hiatu.
Tum montes quatit impellens, discindit & arces,
Et correpta micant diris naualia flammis.
Præcedit longe uulnus tremor, usqueadeo uis
Impellens furit, atq; intendit spiritus auras,
Et late arentes coeunt ad uulnera fumi,
Vt cum irata manus tormento exclusit aheno

F umantem pilam, uersatq; uolubile saxum.
I nclusi erumpunt ignes nigrantibus auris,
F it tremor, horrendumq; sonat. tum plurimus ante
S ternit iter fragor, & gemitu saxa icta resultant,
D isiectæq; ruunt prostratis mœnibus arces.

DE VENTIS.

V entorum nunc te causas, patriamq; docebo.
Q uæq; illis natura, & quæ sit cuiq; potestas.
A ridus ille autem, atq; ima tellure remissus
H os generat, uiresq; animis, roburq; ministrat.
S ol pater educit, mater dedit ubera tellus.
A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
O ccasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.
H os circum uarii dextra, leuaq; feruntur,
A tq; agitant tenues diuersis flatibus auras.
E t quoniam medium lustrans Sol circuit orbem,
P er duodena uago digressus signa meatu,
I dcirco quidquid gremio telluris in altum
E duxit, partim algentem festinat in arcton,
P artim ad decliuem libyæ diuertitur oram,
D um radios, ac sæua timens incendia uitat.
A n dextra, leuaq; ferens se, impune uagatur
F umida uis, quando hinc libycos, ast inde recessus
A rctoos semel in toto Sol ambiat anno?
V nde sibi uis ipsa & opes, & robora firmet?
C um tamen assiduus media regione recurset
E oum, hesperiumq; petens Sol annuus orbem,
V rat & accensos quos ipse per aera fumos
T raxerat? inde frequens nunc hinc, nũc effurit illinc

Frigidus aut aquilo, aut nimbis uiolentior auster,
Auster solstitio ueniens, regnisq; perustis.
Vnde calet magis, & pennis madidantibus usus
Inuergit largos agris sitientibus imbres.
Quin imo quoq; digrediens, & fessus, & in se
Saepe repercussus grauiores concipit aestus.
At Boreae patriam horrentem, frigusq;, rigorq;
Insedere, hinc terra gelu concreta uaporat
Tenuius, horrescitq; aer, uolat inde serenus
Spiritus, & siccis uestigia commouet alis,
An quia summa tenens coeli loca, multus, & ingens
Inderuit, pellitq; auras, & nubila differt,
Nulla ut Hyperboreo maneant uestigia tractu.
Sed tamen & longo uectus trans aequora cursu,
Irrorat caput, & madidus ceruice fluenti,
Fundit aquas, seruatq; olim quae foedera sanxit.
Nanq; olim prouectum austrū trans littora Rheni
Oceani fama, & toties refluentibus undis.
Excipit incautum Boréas, & uincula nectit.
Ille ut se captum agnouit, sensitq; catenas,
Non ego te siculó ue mari, nec finibus aphri
Littoris arcuerim. liceat nam te quoq; nostram
Visere Cyrenen, libycosq; intrare recessus.
Ac nostro terram arentem satiare liquore.
Hinc quoq; securus per regna aliena recursat,
Et madidus pennis sitientis irrigat aphros.
Hoc quoq; frigidior, quod per decliuia labens
Obiicibus nullis cursus agit ipse secundos.
Vere etiam regnare uolunt, quo tempore primum
Optatae crescunt luces, & lubricus annus

Conuertit terga, atq; hyemem post egit iniquam.
Tum liquefacta mouens terrarum claustra, caminos
Sol aperit laxos, uoluitq; per aera fumum.
Hic somno excitus, commotisq; impiger alis,
Linquit Hyperboreos decliui tramite montes.
Quin ubi Sol propior maiora incendia mouit,
Flagranteisq; impegit equos per uiscera Cancri,
Cum nebulosa cauis fumat Germania campis,
Ac multus uapor ad superas sese extulit auras,
Quemque frigida uis Boreæ comes addita cogit.
Illa etiam de parte graueis incumbere nimbos
Cernere erit, fusisq; augescere nubibus amnes,
In mediisq; natare etiam feruoribus agros.
Hoc etiam è cœlo, ac semper radiantibus Arctis,
Et gelidæ incumbunt auræ, ac uehementior urget
Ventorum uis finitimis regionibus acta.

VENTOS QVOSDAM PROVINCIALES ESSE.

Omnis in aduersos uentus non peruenit axes,
Et quidam certo sedem posuere recessu.
Circion hispanas fama est regnare per urbes,
Et pecori strages meditantem, & prœlia nautis.
Non alpes hunc Aeniæ, non frigida norunt
Pangæa, aut nimbis nunquam non turbidus Hæmus,
Vix fessum Entellæ excipiunt, cauæq; hostia Macræ.
Sentit uicinum solem nabatheius Eurus,
Arenteisq; impellit equos comitante calore.
Diuersum Zephyri spirant aquilone propinquo,
Et Solem fessum excipiunt, altoq; cadentem.

Frigidus hinc, pluuiusq; uigor. Sed turbidus auster
I pse agit undanteis nimborum in prœlia turmas,
D ux ipse pluuiarum, & longe maximus autor.
E ductos nanq; immensum regione perusta,
D ensorum fluctus longinqua ab sede uaporum
I nuoluit, raptatq; agitans, qui deinde soluti
F undunt præcipites abruptis nubibus imbres,
D iluuióq; unà absorbent pecudesq;, uirosq;.
T antum Auster discussa furens per nubila sæuit.

CVR VENTI OBLIQVI FERANTVR.

Cur autem quando huc toties discurset, & illuc
S piritus hic, uarios agitans sine lege tumultus,
C ur non & superas pennis petit improbus arces?
O mnis, in aerias quicunq; elabitur oras
H alitus, immisto paulatim educitur igni.
Q ui postquam gelidam summo capite attigit arcem,
S ensit & aduersi contraria frigoris arma,
I llicet ipse pedem retro fert, pondere & ipso
Q uod multum traxit grauida de matre uolutus
A d matrem trahitur. Ecce hic nouus aduenit ignis
A uxilio. retinet labentem. Ille arma resumit
F ortior ad pugnam simul huc perlatus, & illuc.
D umq; cadit, resilitq;, leuis tum pellitur aer,
E t quo maiores à frigore pertulit ictus,
M aioremq; trahit fœcunda è matre uigorem
H alitus, hoc maiore ruens ferit aera pulsu.
V t cum mœoniæ in campis uada ad alta Mæandri
P astor agens, baculo stagnantem percutit undam.
I lla fugit circum, & grauidum dat pulsa sonorem,

Impellitq; undam illabens noua protinus unda.
Ergo paulatim augescens, fit maior eundo
Impetus, & uires, grauioráq; robora sumit.
Vt cum de tenui primum fonte effluit humor,
Et riuus. post collectis procul imbribus amnem
Ingentem rapitat ripis, longumq; profectus,
Tum plenus rapidis in pontum immittitur undis.
Autumno sed enim uento uis plurima largum
Cum spirant terrae, cum plenior halitus exit,
Terreniq; magis, suffundunt aera fumi.
Hoc iterumq;, iterumq;, etiam, multumq; monebo.
Incendunt nimii leuiter fumantia soles,
Incensa exurunt late, praesertim ubi altos
Phoebus agit currus, fuluóq; è sydere lustrat
Exiguis habitata locis Masilia regna.
Idcirco latera ad mundi, atq; extrema uiarum
Terrestris caligo habitat, quo languida Solis
Vix penetrat uis, & radiis minus urit acutis.
Ipsa etiam partim leuis aspiratio, ut alte
Fumida, partim etiam grauis, tellure remissa.
Atq; illinc facile admittit resoluta calorem,
Hinc percussa gelu riget, ac densata grauescit.
Inde etiam transuersa ruit, nam frigore abacta
Ne sursum penetret, mistóq; calore retenta,
Ne cadat in praeceps, transuersum impellat oportet
Aera, siue quòd extremis in finibus orbis
Regna tenens, castris illinc se fundit apertis
Visura & medias mundi penetrabilis oras.
Nam neq; puluerеam in pluuiam descendere par est.
Nec tamen abnuerim lunamq;, errantiáq; astra.

Quæ medium aſſiduis peragrant diſcurſibus orbẽ.
In medium quoq; ab extremis caliginis auras
Attrahere, in uariaſq; orbis depellere parteis.
Ergo & cum arenteis rapidus Sol uſſerit agros,
Et cum uicta gelu queritur mala frigora tellus,
Tum tibi tranquillæ permittant ocia luces,
Grataq; ſedatæ præſtabunt ſomnia noctes,
Pacatiſq; ingens requieſcet flatibus aer.
Nec non poſt largos imbreis, pluuiamq; madentem
Compoſitæ ceſſant auræ, tacitusq; quieſcit
Spiritus, & nulli ueniunt in prœlia uenti.
Hoc quoq; poſt Boreã algentem, atq; rigentia flabra
Cernere erit, quoties crudo ſub frigore tellus
Concreuit ſimul & durato tergore ſæuit.
Spiramenta ſoli claudit rigor, obſtruit omnem
Vis aditum. nullus ſpirat uapor, aut fluit extra
Halitus, unde nouis ueniant alimenta procellis.
Si tamen expectes nouus ut calor, & noua flamma
Torreat humenteis latices, & forte per altum
Ire paras, uideas turbantibus aera uentis
Magna mole graues urgeri ad littora fluctus.
Alternis dat enim tellus, adimitq; alimenta.

DE TVRBINE.

Turbineus fortaſſe glomus miraberis, unde
Eruat euulſam ſummis radicibus ornum,
Nunc frangens monte aduerſo, nunc nubibus actam
Agglomeratq;, agitatq; frequens. tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens ſola ſenta ſonore
Interea denſa obſcurus caligine fertur

P erq; uias, perq; arua simul sternitq;, feritq;
P uluereus globus inuoluens cœlumq;, diemq;.
N anq; per aduersum dum concursantia uenti
A rma mouent animisq; pares, & uiribus, ecce
C ertamen magnum exoritur. ille impiger instat,
H ic clypeo obnitens longe aduersatur. utrinq;
I mpetus, utrinq; & robur. nunc pellitur ille,
H ic pellit, nunc sors uariat mutata. nec ullus
S tat' ue loco, cedit' ue loco. nunc ille sinistra,
H ic dextra incursat feriens, & in orbe gerit rem.
N unc ictus clypeo exiliens petit aera, nunc se
I ntorquens, terram ingenti diuellit hiatu,
D um uel uterq; cadat moriens, uel cesserit alter,
A ut iungant socias concordi fœdere uires.

DE PROCELLA.

Quin & fumida uis, tellure exclusa, leuemq;
A era per sublata, suóq; euecta calore
C onflictata diu propter terrasq;, solumq;,
A ridáq; & multo firmans sese aucta uigore,
V exatq;, infringitq; agitans pulsum aera, & unà
A equoráq;, & fracto displosa tonitrua cœlo
D isiicit, infremitatq; æquor, cauáq; antra resultant.
T orquentur nemora, & ualles ad sydera clamant,
P ulueresq; diem tegit intra nubila nimbus.

CIRCA VENTORVM OBSERVATIONEM, anni quoq; tempora obseruanda esse.

Tempora quin etiam certa ratione tenenda,

Vt cum se in præceps, aut uer agit, aduenit æstas,
Aut cum declinat rapidus Sol, appetit æger
Ventorum pater autumnus. Seu frigida bruma
Autumnum fugat, aut uere aduentãte fugatur.
Turbat enim, uersatq; omnis mutantia rerum,
Idcirco si tum, nimbosi aut syderis ortum
Videris, aut properare cauo procul æquore mergi
Infelix astrum, atq; acri Lunam hoste teneri,
Mercuriiq; graues sydus portendere uentos,
Ne dubita ingentem cœlo uariante, procellam
Affore, quæ simul inuoluat terrasq; fretumq;,
Vertat & audaces in uota miserrima nautas.

DE AVRIS.

Sæpe etiam rapidum ad solem, mediosq; per æstus
Colle uel aerio, aut udi prope littoris oram,
Aut propter liquidas nebulosi fluminis undas,
Aestatẽ indomitam increpitans, Zephyrosq; silenteis
Aurarum gelidas sensi properare cohorteis.
Solis anhelantes pellunt quas axe quadrigæ.
Ipse iter intenduntq; fuga, truduntq; repulsum
Aera, qui tenues motu fouet incitus auras,
Adiuuat & mare commotum, fluuiiq; recessus.
Hinc mulcent teneræ summotis æstibus auræ.
Nanq; etiam umbrosa in scœna cum incanduit aer,
Oráq; saltantes tergunt sudantia Nymphæ,
Frondentem siquis ramum, ramalia ue arma
Ventilet, aut tenui dimouerit aera penna,
Quamprimum Zephyri frigentem exciuerit auram.
Circum etenim qui nostra frequens se calfacit ora

Spiritus, impulsu facili fugit. aduenit aer
Inde nouus. Mora nulla, alter succedit, & alter,
Vt nequeant circum ora nouæ recalescere partes,
Cum fugiant subitis excitæ impulsibus auræ.
Nec uero ualles'q; cauæ, recubantia'q; antra
Ac cœlo uariante situs terra'q;, mari'q;
Non multum adiciunt uentis densant'ue, acuunt'ue.
Inde salutiferis spirant afflatibus illi,
Hi grauibus tentant morbis languentia membra.
Nam uenti mutant quoties, mutantur & unà
Corpora cuncta, habitu persistat natura nec uno.

DE VENTO, QVI ORITVR prope aternum fluuium.

Flat saltus post pelignos, qua uoluitur ingens
Aternus de ualle caua, atq; humentibus antris.
Ipsa quidem sub mane nouum cita Solis ab ortu
Aura recens, qua culta nitent, qua poma fouentur
Ramis læta suis, largo & sata semine turgent,
Hæc eadem rapidum ad Solem, medios'q; per æstus
Noc longo spatio prouecta, aut uiribus auctis
Vanescit primo moriens, & soluitur æuo.
Vsq; adeo uariant uenti, uis'q; insita uentis.

DE VENTO PECVLARI ILLYRICO.

Illyricis specus est ingens in finibus, antrum
Ventorum immane, unde iræ, immites'q; procellæ
Erumpunt, quoties terris fera sæuit Erinnys,
Immittit'q; hyemes pelago, & se proripit umbris,
Non tutæ stabulis pecudes, non oppida muris

Non ipso in portu classes. fremit Adria, & atros
Horrescit trepida Garganus ab arce tumultus.
Non illo quidquam uento crudelius, ut se
Excussitq; antro, & portis ruit acer apertis.
Pastores cohibete ignem, & procul abdite flammas.

DE TERRAEMOTV.

Quae uentos moueant causae, q̄s & halitus auras,
Hactenus ò mihi chare Puer, nunc unde tumultus,
Et tanti ueniant terrarum in proelia motus,
Vnde uagi excutiant diuulsa cacumina montes,
Flumina conuertant cursum, aut premat alta uorago,
Vnde tremat tellus, quamprimum (aduerte) docebo.
Principio ingenti late circundata ponto
Tellus, fumificis incendia pascit in antris.
Inde tepent, bruma fontes cerealiáq; arua
Spargit saepe nouis, quas euomit Aetna fauillis.
Haec eadem sub speluncis tenuem aera claudit.
Inde sonant saepe occultis mugitibus antra.
Arida quanquam etiam, ac uenis sitientibus, amnes
Emittit tamen, & dulci rigat arua fluore.
Et quamuis largum coelo ruat agmen aquarum,
Excipit in sese, ac rursus madefacta remittit.
Hinc ergo humenteis animas, fluidumq; uaporem
Spirat agens, calido aut rursum secat aera fumo.
Nunc halat siccum, & crasso de pectore flamen,
Aut tenui uolucrem suffitu exuscitat auram.
Hinc ille & motu facilisq; & uiribus acer
Spiritus, atq; imas habilis penetrare cauernas,
Et rursum uiolentus, atroxq; erumpere, claustrisq;=

Inclusus fremit, & multus uacua atria uersat.
Idem etiam in flammas abit, & furit igneus, atros
Intorquens lapides tormento exclusus aheno.
Euocat haec genitor rerum Sol. excipit aer.
Ipsa parens tellus large indefessa ministrat.
Quae tamen è nimiis nunc inde caloribus usta,
Hinc nunc uicta gelu, & multa durata pruina,
Contraxit dubios languenti corpore morbos,
Vt neq; sit superante anima spirare potestas.
Ergo incerta ferens raptim uestigia anhelus
Spiritus incursat nunc huc, nunc percitus illuc,
Exploratq; aditum insistens, & singula tentat,
Si qua forte queat uictis erumpere claustris.
Interea tremit ingentem factura ruinam
Terra suis quatiens latas cum moenibus urbes,
Dissiliunt auulsa iugis immania saxa.
Procumbunt turres, sternuntur funditus arces,
Magnorumq; cadunt templa impolluta deorum,
Excidium ut magni iam iam timeatur olympi.
Hoc etiam ut magna è paruis cognoscere possis,
Cernere erit, nostro quoties in pectore sistit
Spiritus, ac tenuem neq; dat, neq; suscipit auram.
Tum uelut intercepta anima tremor occupat artus.
Pugna intus. micat extremis in partibus horror.
Ergo ubi collectis immensum se uiribus aurae
Crebrescunt, uia fit, ruptisq; meatibus efflant,
Antra sonant, mugitq; solum, uallesq; resultant.
Turbatos putei eructant super hostia fontes.
Vanescit paulatim aeger dolor, antra quiescunt.
Quiq; uigor fuit ante, refert se in uiscera terrae.

Atq; alacres redeunt desueta ad munera uenti,
Sæpe igitur cum iam multis maduere diebus
Arua, natant plenis demersa noualia fossis.
Nec pelagus capit auulsis minitantia ripis
Flumina, tum sua castra mouens sublimis ab arcto
Nubila de toto Boreas discussit olympo
Frigidus, & sociis commisit prœlia cauris.
Hic tellus primum assiduis grauis imbribus, & iam
Obstrusis uenis ualidarum pondere aquarum,
Post borea perflante solo concreta, & iniquis
Obsita frigoribus sese contraxit, & horrens
Horrentem late duxit per membra rigorem.
Vnde nequit clausis efflare canalibus auram.
Vt quondam infelix ualido campania motu
Oppressit miseras ipsis cum ciuibus urbes.
Cum Vatem fessæ uix eripuere camœnæ
Labenti è thalamo, ac tecti minitante ruina.
Interdum uacuis tellus male nisa cauernis,
Finitimisq; agitata fretis propter maris æstum
Concutitur uentis pugnantibus, effurit intus
Vis ingens. extra prohibet uentusq;, fretumq;.
Quod sæpe euboico testantur littore Cumæ,
Et quondam uexata graui Pelopeia motu.
Prætera sæpe occultis fornacibus ignis
Aestuat, inuoluitq; globos, si qua potis extra
Rumpere, & imposito luctans sub pondere sæuit
Improbus, attollitq; elato uertice colles.
At postquam superas uictor peruasit ad oras
Spiritus, immistus fumo, & caligine densa,
Puluercam spargit tremefacta per oppida nubem,

Immundum & cinerem iactat uicina per arua.
Aeoliam fama est, Lyparen de rupe propinqua
Hoc sensisse malum, & lucem doluisse negatam,
Aenariam quoq; (certa manent uestigia) ut olim
Idem agit in cineres glomeratus puluis ad auras.
Puluereum queritur spargi Prochyte ardua nimbum
Illa solo fumante, graui concussa ruina,
Spargit desertos incendia lata per agros.
Pertimuit mare flammigeros deuoluier amnes.
Incensum & late scopulos super aera ferri.
Aestati, atq; hyemi male creditur. & tamen udo
Vere magis, seu cum pedibus fluit uua sub unctis,
Tum saeuit furor, & bello sese arduus armat.
Quin etiam ut natura soli, tractusq; locorum est,
Flumina nunc iter intorquent, nunc alta uorago
Sorbet hians, nunc sicca fuit quae terra, paludem
Hausta facit. quae coeruleo circunflua ponto,
Continet. insiluit pelago, quae iuncta manebat.
Nunc mutare urbes, nunc & fluitare uidemus
Vndarum in morem. dubio nunc uerbere subter
Quassari, aut sursum sublato pondere ferri.
Horrendos nunc clamores ad sydera tolli.
Nunc mugire solum, aut Animas Acheronte remissas
Auribus instrepere, aut equitem resonare sub armis.
Sibilat ecce alibi, aut antro fremit aura recluso.
Vidimus antiquas ueteris Dicearchidos arces
Assiduam longo motu traxisse ruinam.
Bis messor legit spicas, bis uinitor uuas.
Interea ualidi quatiebant moenia uenti,
Funditus atq; imo uersabant tartara auerno.

Arebant sitiente solo sata, nec temere ullæ
Mandabant cœlo pluuiæ, tristisq; per arua
Squalor erat, mœrorq; herbis morientibus ingens.
Non usquam cœli rabies torrentior arsit.
At postq̄ cessit tremor, ac solida arua quierunt,
(Certa fides) terris cessit mare. reddidit agris
Neptunnus longo tandem post tempore, quod iam
Abstulerat prius, & uictor ditione tenebat.
Vsque adeo impellens uariat uis. ergo age cœlum
Inspice si quando terrestribus æmula signis
Arma ferant Mars bellipotens, & Iuppiter Ammon,
Iuppiter aerias qui fulmine concutit arces.
Hi tibi signa dabunt uenienteis ab aere motus.
Quo tellus tremit incluso, & grauida antra fatigat.
Nec uero aut tenebræ, aut nocturna silentia, cum iam
Frigore concrescunt terræ, & uis humida regnat.
Sunt tantum metuenda, aut matutina pruina,
Verum etiam mediis in solibus, atq; ubi sæuit
Aestiuus calor, & cum spiramenta retundit
Sol medius, retro & fumos compellit inertes,
Et tellus tremit, & uolucreis erumpit in auras
Spiritus indignans clauso circum aggere cingi.
Ipse uides quoties agitatis fluctibus æquor
Tollitur, & salsa spumant aspergine cautes,
Littora tum sinuosa magisq;, magisq; uideri
Curuari & solito maius, postquam alta quierint
Aequora, uentorumq; simul grauis ira repressa est,
Tum contra, recto tractu maris ora uidetur
Tendere iter. summæ in longum spectantur arenæ,
Ac nullas agitat sublatus spiritus undas.

Hic

H ic terras, quatit inclusus, maria intima uersat
E xagitans, uerritq; auras. hic impetu uasto
D iscindit nubes, explosaq; fulmina torquet
C um tonitru, & rapidis illuminat aera flammis.
H oc igitur cessante, aer silet undiq;, ut illum
D iuidat æquali interdum nubecula tractu.
T empore quo inclusus specubus longe æstuat intus
H alitus arescens, & humum quatit improbus, unde
T ellus intremit, & uacuis sonat icta cauernis.
S ed tamen & persæpe cauis furit abditus antris
I nfremitans, quando aerio se tramite contra
V entus agit, uetat atq; imis erumpere claustris,
T antum adeo uariant, & uis & causa mouendi.

DE MEPHITE ANSANCTI IN HIRPINIS.

Spirat ad Ansancti uallē specus. hinc ꝓcul & grex
E t pastor diuertit iter. procul euolat ales,
I ncidat in sæuam pennis ne lapsa Mephitim,
E t cadat infelix subita exanimata ruina.
S piramenta Soli quondam tremor ille reclusit.
E xhalat uix unde nocens per uiscera terræ
C onflictata diu, tetroq; infecta ueneno.
H inc necat afflatu misero, sternitq; animantes
S æua lues, procul acta erebo, stygiisq; cauernis,
A n non Harporum in campis Garganide terra,
Q uaq; celer dubiis ripas secat Aufidus undis,
E ffossa tellure uapor cerealibus horreis
I nclusus subito exanimat? nec ut aera diuum
A ccipiat, reddat ue infossi exhaustor acerui.

Vsque adeo inclusas pesteis dira occupat auras.

DE IRIDE.

Nunc age si quando aetherio delapsa ab olympo
Iris ades, uatisq; oculis permitte uidendam.
Dum genus, & certos memorem quibus orta parētes,
Nam te uel natale decus, uel sanguinis autor
Nobilitant. tu forma inter pulcherrima Nymphas
Spectanda & coelo, & Musis celebranda canoris.
Pastorem fama est Phoebum peneida ad undam
Incassum post absumptos in uirgine fletus,
Post deploratos toties in cortice amores,
Inuitum ad superos, ac munera nota redisse,
Solantem casus cithara, ac testudine eburna,
Paulatim irrepsisse nouam sub pectore flammam
Virginis Aeriae, solam quam Iuno ministris
Praetulerat fidam thalamis, gratisq; sodalem
Alloquiis, cui cura omnis quoq; credita herilis,
Tentanti in thalamos, aditum, insidiasq; paranti
Et reperisse uiam casum, & docuisse repertam
Oceano forte in magno sub Tethyos antra
Iuno aberat, ducens laetam per pocula lucem.
Aeria è thalamis ut erat lasciuior annis
Prodierat, procul emotas spatiata per auras.
Prosilit è specula iuuenis, timidamq; repente
Occupat amplexu. tum ne quis cernere posset,
Nube caua inuoluit, mox ad sua gaudia uersus,
Optatis fruitur thalamis, grauidamq; relinquit.
Illa uterum caelans, nono post mense grauatum
Ponit onus. fratri praesto Lucina petenti

Affuit, excepit neptem, gremioq; leuatam
Nubibus Aeriæ prolem commendat alendam.
Vt creuit forma præstans, & corpore nympha,
Visáq; digna Deo proles, tum Iuppiter illam
Factus auus, fouit gremio, miratus & ora,
Et crineis flauos, & lumina digna parente,
Et pharetram, & quòd quem pater illi tradidit, arcũ
Lunabat, capita ut simul accuruata coirent,
Solis ad occasus ut spicula Solis ab ortu
Mittat, ab occasu facile ut iaculetur ad ortum,
Neptis auo digna, simul & patre digna uirago.
Iuppiter ob meritum speculo donauit, ubi omnem
Aera perspiceret, terras, pontumq; uideret.
Quo foret nymphis etiam spectabilis ipsis.
Nate igitur siquando sedens æstate sub altis
Porticibus, forte aut nemorum uiridante sub umbra,
Auratum admoris labris sitientibus amnem,
Ne pigeat, simulac gelidum cratera liquorem
Hauseris, ardentem ad solem, atq; ad lampáda Phœbi
Sistere, post altam tua lumina ferre sub umbram,
Illicet aspicies Solem laquearibus ipsis
Fornicibus siue in mediis, altá ue columna
Fulgere, oppositam radius dum flectit in oram
Lubricus, effusóq; super loca lumine lambit.
Haud aliter leui in nube, cœlóq; quieto
Obliquus cum se radiorum impegerit ardor
Nubila per, conuersa acies in fronte resultat.
Flectuntur retro radii. fit protinus arcus
Ille quidem, uarios ducens è nube colores,
Vt uiridi quoties ligno celer hæserit ignis

F lamma rubet, madida referens à matre uirorem.
F orsitan & cum nube caua se ostentat imago,
C œruleum uideas, qui non est, ipse colorem.
A c memini dum castra sequor, mauortiaq; arma,
Q ua præceps sese tyburna rupe uolutus
F ert Anio, multaq; cadens aspergine sudat,
F umosa fulgere super conspergine claram
I rin, & aurato iacientem spicula cornu.
E t iam Sol medium clarus peragrabat olympum.
M ox ubi sydereis nox fusca superuenit alis,
I mprouisi adsunt austris madiantibus imbres.
L iquitur in latices cœlum, lutulentus & antro
P rosilit, ac ripis Anio caput extulit altis
I ndignans, liquidos rapidis torrentibus amnes
F œdari, & mœstas arceri à fonte Napæas.
N ec flauescentem aspiciens miraberis arcum
P uniceo uiridem si addas, rarescit uterq;
N am simul, & flauum miscent utrinq; colorem.
N ec uero cum Sol medium lustrabit olympum
(V rit enim, feruetq; adeo, ut quæ densa, relaxet.)
T haumantis natã aspicies, quanquã horrida, quando
B ruma riget, mediis liceat uidisse diebus.
E rgo & cum adueniet simul, & cum deciderit Sol,
I ris ab aduerso capiet data signa parente
L uce quidem, quanq̃ in tenebris sub nocte maligna
A urea cum pleno radiat Latonia uultu,
T um quoq; curuato meditatur Spicula cornu.

CVR IRIS SIT ARCVATA.

Et quoniã obliquũ ad Solem, aduersumq; parentem

Apparet longe oppositis in partibus Iris,
Idcirco non in gyrum, non cogit in orbem
Sese audax, neq; enim est ipsi circundata Soli,
Vnde referre queat speciem toto ore rotundam.
Saepe etiam duplicem in tenebris est cernere Lunam
Nube nouam referente alia sub imagine formam.
Ipsa sua speculum dextra tenet, & uidet ora
Altera nympha sua, & qbus haec quoq; lumina cernit
Vna quidem facies, speculo referente secundam.
Ergo & in aeria talem se nube figura
Ingeminata refert, speculi se margine qualem
Nympha super, uitrea & similē se reddit in umbra.
Sed neq; cum solem aut ipsum, solis' ue sororem
Aut rutila circum, aut atra caligine cingi
Prospicies, alium credas duxisse colorem.
Nam uapor in causa est, qui cum fulgentibus astris
Offundit sese, obtundens radiantia tela,
Inficit hic nostros infecto lumine sensus,
Frustraturq; oculos falsa sub imagine captos,
Luna magis, Luna hamatis minus apta sagittis.
Tu tamen offusa quoties caligine cernes
Paulatim elabi, & claro mox lumine ferri,
Tranquillam licet expectes, noctemq;, diemq;.
Si in multis simul effundent se partibus ipsae
Collectae in gyrum nubes (nulla est mora) uenti
Diuersis simul erumpent de partibus, ut iam
Inuoluant coelumq; simul, terrasq; fretumq;
Vix adeo ut stabulis sint tuta armenta sub ipsis,
Semper enim qua diffracto uapor euolat orbe,
Illa parte ruent populantes nubila uenti.

Quin etiam qua se incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aera tractu,
Inde ruet portis quàmprimum uentus apertis.
Ergo & cum exussit rapidus Sol omnia late,
Et cum uicta gelu. glacie, & concreta, malignum
Horrescit tellus frigus, tunc æquora longe
Pacem agitant, nulli uersant super aera uenti,
Ac tranquilla quies pacato regnat in orbe.
Ast ubi se nebulæ tollunt, indenset & auras
Caligo fumosa agitans, hic aggere rupto
Spiritus ad superas sensim sese exerit oras,
Moxq; ruit portis emissus uentus apertis.
Ipsa etenim uentos tellus alit, eq; refuso
Emittit fœcunda sinu. Sol hos pater, actis
Educit radiis, perq; aera trudit apertum.
Illi iter intendunt cursu passimq; uagando
Concipiunt uires, collectaq; robora firmant.
Donec uel cœlo irati dominentur, & undis,
Et quatiant ualidas inimicis flatibus arces.
Haud aliter, quàm cum liquidis caput extulit antris
Eridanus, molem ingentem rapit undiq; aquarum
Progrediens, feruetq; uagus per adorea culta,
Huc, illuc sinuosa agitans secum agmina uoluit,
Rumpit & in pontum superatis fluctibus audax.

DE COMETIS.

Ventorum quoq; certa dabunt tibi signa cometæ.
Illi etiam belli motus, feraq; arma minantur,
Magnorum & clades populorum, & funera regum,
Vt cum seu cœli occasum, seu Solis ad ortum

Extulerint caput infelix, & crine minaci
Horrendum late implerint terroribus urbes.
Si steterint, certoq; loco uestigia figent,
Finitimi bello inuadent, ciuiliaq; arma
Foedabunt socias cognato sanguine dextras.
Si in ortum tendent uersus, peregrina moueri
Bella scias, hostemq; externis affore ab oris.
Tu uero quod decernit Mauortius ignis
Infelix coeli sydus, quod nuntius Arcas
Hoc dirum in primis statues signare Cometen.
Ipsi etiam tibi signa dabunt manifesta colores.
Halitus ille autem aestiuam sublatus in oram,
Mole ingens, tractu longusq; & plurimus ipso,
Multa etiam fomenta ferens, concepit ubi ignes,
Flammatos ignes, & late incendia serpunt,
Fit coma quae rutilum spargat de uertice crinem,
Et longo fumosa trahat uestigia passu,
Sed Solem, Solisq; uiam declinat, ad arcton
Saepe iter intendens, celeri nunc concitus axe,
Nunc lento temone premens tardantia lora.
Nam memini quondam Icario de sydere lapsum
Squalentem praeferre comam, tardoq; meatu
Flectere sub gelidum Boreae penetrabilis orbem,
Hinc rursum praeferre caput, cursuq; secundo
Vertere in occasum, ac laxis insistere habenis,
Donec agenorei sensit fera cornua tauri.
Ergo inter sese aduersis concurrere signis
Hinc turcas, illinc parthorum examina uidit
Euphrates belli medius. caput extulit alueo
Armorum sonitu excitus Mauortius Ister.

Vix unquam maiore aliâs in prœlia uentum est
Mole uirûm. lati manarunt sanguine campi.
Horruit Oceanus, dum tot procul amne cruento
Versat Rhenus agens, simul arma, uirosq;, ducesq;.
Cognatos enseis, atq; impia comminus arma
Sustulit assuetis gaudens Hispania bellis.
Obstupuit, gemuitq; simul Maurisia calpe
Ingenteis uelorum alas, crepitantiáq; arma
Oceano, & freta lata citis spumantia remis.
Mox Tingitanis sæuire incendia tectis,
Atq; amneis tabo squalere, & sanguine campos,
Non aliâs uenti pelago incubuere tumenti
Maiores, non Aeolii rex carceris unquam
Sæuius infremuit, ruptóq; immugiit antro.
Delituit ripis, imo & caput abdidit alueo
Vndarum pater Eridanus. sitientibus amnes
Excessere antris. mœstæ, & sine numine Nymphæ
Fuderunt nullos terra arescente liquores.
Interea nullus cœlo demittitur imber.
Arescunt herbæ passim sitientibus aruis.
Pratorum perit omnis honos. nemora alta laborant
Aestibus, inuitóq; cadunt è stipite frondes.
In dirum transit cinerem de gramine cespes,
Vota Iouem non ulla mouent ingrata, nec ullum
Incensis aris meritum, sensus' ue malorum.
Languentes impune cadunt cum matribus hedi,
Exanimesq; iacent passim cum matribus agni.
Infelix animam conuulso in cespite linquit
Taurus, & ingentem ipse cadens dat mole ruinam.
Nec bellator equus non sicco in margine fontis

Mœret, & assuetis moriens caput abdit arenis,
Strata dolent armenta boumq́;, armentaq́; equorum.
Exitio sitis est etiam pastoribus, ut iam
Emigret calabris procul armentarius agris
Aeger, agens paruos ægra cum coniuge natos.
Vsq; adeo infandam in rabiem fera sæuit Erinnys,
Et dirus quatit in terras iacula aspra Cometes.

DE VIA LACTEA.

Nate etiam siquando oculos ad sydera tollens,
Albentem cœli tractum mirabere forsan,
Addubites quæ causa uiam signauerit, an sit
Halitus idem autor, longo quem tramite ductum
Stellarum densus circum se complicat ordo.
Quippe uagus Solem fugiens, torrentiaq́; astra
In leuum, dextrumq́; latus declinat, & ipsa
Raptatus circum cœli uertigine candet
Syderibus late sparsus, pallentiaq́; ora
Stellarum, atq; amnes lactis sub imagine præfert.
Nanq; acies obtusa, & non penetrabile lumen,
Et series numerosa, minutaq́; corpora paruis
In spatiis uersata, procul candere uidentur,
Dum nequeũt radios iaculari, & stringere flãmam,
Candet, & à multa caligine consitus aer
Hinc, illinc agitata, & lactea constat imago.
Nec tibi non fera sunt sæuorum nota gigantum
Prœlia, non phlegræa phalanx, superũmq́; labores,
Intentansq́; deũm excidium Briareius ensis.
Ergo illi simul ingenteis inuoluere monteis
A Boreaq́;, Austroq́; ingens simul ardor utrinq;,

Vtrinq; & metus ingens, exitiumq́; paratum.
Terra nouum auxilium natis tulit. excitat antris
Nigranteisq́; globos fumorum, & sydera fœdat
Pulueribus, tetra offundens caligine diuûm
Attonitas acies, atq; arma micantia frustra.
Cedebat rerum genitor, cedebat & ipse
Bellipotens Mauors. frustra Latonia tendit
Dictæos arcus, nigrantem ex axe booten
Excussat caligo, haurit globus Oriona
Puluereus, cæcum capulo dum sustulit ensem.
Ecce autem flammis, & luce coruscus eoa
Phœbus adest, Phœbum sensit nox. illicet ipse
Restituitq́; aciem, & dextra, leuáq; coegit
Cedere fumificum discusso puluere nimbum.
Ergo ubi laurigeris uictoria constitit alis,
Et cœlo pax nota redit, monimenta quòd essent
Antiquæ pugnæ, uolucres subsidere fumos
Et statuit pater, & solio sic iussit ab alto.
Atq; hinc puluereus manet inter sydera limes,
Qua uictor pepulit flammato turbine Phœbus.
Nec uero naturæ omnis uis cognita, quando
Multa latent. tamen & causas scitamur, & unde
Proueniant. Candorq́; uiæ, limesq́; per astra
Fusus in incerto est. nebulas in sydere Cancri
An'ne eadem caligo, eadem quoq; causa notarit,
Hoc quoq; in incerto est. nam plura subesse uidentur,
Quæ certent ratione eadem, aut aduersa repugnent,
Lactea cur niueo canescat semita tractu,
Cur nebulosa cauo pallescant sydera uultu.

DE FONTIBVS ET FLVMINIBVS.

Hinc ego digrediens fonteis te nate docebo,
Et cur perpetuis decurrant flumina uenis,
Extremus labor, & uigilatæ ad lumina noctes.
Tu mea dicta puer memori nunc accipe corde.
Spiritus hic (graii fecerunt aera nomen)
Qui terras, pontumq; leui circuntegit umbra,
Et penetrat rimosa means in uiscera terræ
(Certa fides) facile humentem permanat in undam,
In liquidumq; coit contracto frigore rorem,
Mox abit in latices & ripis plenior errat,
Et magno labens intrat cum murmure pontum,
Armatas etiam raptans ad littora classes.
Ipse uides sæpe in foribus sudantia saxa,
Et guttas de marmoreis stillare columnis,
Nanq; aer circumfusus dum frigora sentit,
Paulatim sese cogit, mox defluit humor.
Ille quidem sicco ducens è marmore guttas,
Speluncis quoq; de gelidis manare liquorem.
Continuum, unde fluunt crepitanti murmure riui.

MAGNA FLVMINA E MONTIBVS DEFLVERE.

Si Rhenũ, Rhodanumq; uidẽs, magnũq; Garũnã
Aut Hebrũ, Eridanum ue, aut clari nominis istrum,
Aut qui per latos populos mare peruenit Indus,
Aut septingemini rumpunt qua flumina Nili,
Perscrutere ortum, & fontis sacra antra reclusi,
(Non dubium) inuenies summis è montibus illos

Delabi genus, & gelidis deducere ab antris.
Nanq; aer terræ immistus, molemq; sub ipsam
Inclusus, montana rigens ut frigora sensit,
In stillas abit, & longo fluit agmine multus.
Desuper ima petens, donec iam uiribus auctis
Erumpit uallo, atq; in campos turgidus exit.
Multum etiam stillante solo, niuibusq; liquatis
Auxilium accedit uenis tellure sub ipsa,
Multum etiam nebulosa iugis immanibus aura
Tabescens cœlo gelido cum stringitur humor,
Vnde sibi occulti sumunt alimenta meatus.

TERRAM ESSE CAVERNOSAM.

Nec uero quamuis solido stet robore tellus
Mole sua grauis, & denso se robore firmet,
Non uastis intus specubus patet, atq; hiat alte
Immensum ductis abrupta sede cauernis.
E quibus aut Euri sparsim funduntur anhelis
Faucibus, adriacosq; attollunt flatibus æstus,
Et stragem dant arboribus, tectisq; ruinam,
Aut amnes subter lapsi de montibus altis
Erumpunt cursu rapido, & solida æquora findunt.
Quippe aer antro inclusus lentescit in undam
Frigida sub loca, & æternum fluit abditus humor
Aeterno de fonte liquens, hinc caspia claustris
Antra, tot accipiunt fontes, tot flumina, mox quæ
Rursum diuersis emergunt partibus orbis,
In mare seu tacitis delapsa meatibus intrant.
Quin & qua Herculei rident sata læta Tarenti,
Qui piger humectat flauentia culta Galesus

Saxa subit, tacitusq; cauo se condit in antro,
Condit & in latebris Nilus. post liber apertis
Insultat campis, septeno & gurgite fertur,
Felix fruge noua, fœcundisq; uber aristis.

DE FONTE CORNV.

Est præcutinis in montibus horrida cautes,
Indigenæ uocitant Cornu, de uertice cuius
Manat aquæ gelidus per saxa rigentia torrens.
Hunc non antra caui montis, non humida uallis
Eruptat, non uis superas impellit ad oras.
Verum aer ripæ admotus, circumq; supraq;
Rimosoq; latens sub fomite sudat, ut ipsum
Frigus, & algentem sensit per membra rigorem,
Stillatimq; cadit fluitans, cursumq; secundat.
Ergo & perpetuus tenor est stillantibus undis.
Perpetuiq; fluunt fontes, & flumina, & amnes,
Perpetuum quoniam seruat natura tenorem
Aeris, aeriam sese uertentis in undam.

FABVLOSE DE FONTIBVS.

Nec uero faciles Nymphæ, queis flumina cordi,
Et sacri fontes, atq; antra liquentia riuis,
Non ipse dulceis latices, non larga ministrant
Pocula, non gratas longe sitientibus undas.
Ergo nudatis pedibusq;, & pectore nudo
Cœruleæ per stagna agitant liquentia Nymphæ,
Alternisq; implent undanteis roribus urnas,
Alternis simul effundunt. Tum murmure magno
It præceps per saxa sonans spumantia riuus,
Mox crescens findit tacito plana æquora cursu,

Nunc fessæ lætas ducunt per prata Choreas
Arboribus tectæ, ac circumuariantibus umbris,
Nunc tenueis mulcent gratis concentibus auras,
Aut amne in medio ludunt, uitreisq; sub undis
Lasciuæ alternant agiles per brachia motus,
Lubricaq; intorquent niueis uestigia plantis.
Enatat hæc, leueisq; manus, & brachia monstrat,
Aut tenerum latus, aut molleis cum poplite suras,
Desilit illa petens imum, splendetq; sub undis
Marmoreum femur, & ceruix argentea, & illæ
Deducunt coelo diuos quæ ad furta papillæ.
Mox resilit, flauumq; caput, nigrantiaq; affert
Lumina, tum niueo quæ purpura fulget in ore.
Hic aliquis cannosa latens post flumina pastor,
Agrestis deus, & Satyrorum è stirpe procaci,
Concepit postquam ardentem sub pectore flammam
Huc, illuc oculos agit, & suspiria ducit,
Insertatq; caput cannis, refugitq; uideri,
Dumq; uidet, frigetq; simul, feruetq;, cupitq;
Desperatq;, audetq;, feroxq; libidine, in undas
Desilit, atq; cadens sonitum dedit. At chorus antrum
Attonitus petit, & latebris sese abdit opertis,
Ipse deus uano frustratur gaudia tactu.

AQVAS NATVRALITER ESSE sine colore, & sapore.

Nec sapor, aut color ullus aquis fluuialibus. Ipsæ
Tellure hos de matre trahunt, hinc sæpe uenenum,
Sæpe salus. adeo uariat tellusq;, solumq;.
Terra salutiferas uires, eadem ipsa nocenteis,

Præbet aquis, succoq; suo prodestq;, nocetq;.
Terra eadem argento large fœcunda, sed aer
Vber aquis, Nereiq; nouas hinc sufficit undas,
Præcipue tamen arctoo sub cardine, qua se
Vis ingens cohibet, quaq; & Sol languidus errat
Defessus spatiis, obliquo & tractus ab orbe,
Inde perennis aquæ manat fluor, oceanusq;
Aestuat, arctooq; fluunt è cardine riui.

DE FONTIBVS CALIDIS.

Baiano sed ne fumare in littore thermas
Mirere, aut liquidis fluitare incendia uenis,
Vulcani fora sulfureis incensa caminis
Ipsa mouent, late multum tellure sub ima
Debacchari ignem, camposq; exurere opertos,
Inde fluit calidum referens ex igne uaporem
Vnda fugax, tectis feruent & balnea flammis.

DE AMARIS FONTIBVS.

Hinc etiam salsum fontes traxere saporem,
Et laticem longo ingratus inficit amaror
Tellure incocta exudans, cineriq; maligno,
Quem liquit quondam accensis fornacibus ignis,
Post æuo extinctus longo monimenta relinquit
Exustum cinerem, & cocto solo subdita saxo.
Hinc alibi exhaustos antris putealibus amnes
Vulcano feruente coquunt, dum crassior humor
Stringitur, inq; salem tepidæ cessere lacunæ.
Ast alibi in lapidem transit liquor, usque adeo uis
Telluris uariat. Videas lapidescere Sarni

Cœruleo sub fonte alnum, filicisq; maniplos,
Et paleæ intortos lento cum uimine culmos.

DE RIVO VENAFRANO.

Decurrit tenui labens aspergine riuus
Rupe uenafrana, fessus quem sæpe uiator
Incusat gelidos raptim occuluisse liquores.
Sæpe repentinos fracto de monte tumultus
Erumpentis aquæ timuit sub uomere taurus.
Ipsa suas nunc diues opes natura profundit,
Nunc retrahit defessa manum, seq; ipsa remittit.
Hic lactis fluitare amnem sua ad ubera mater
Lætatur, dolet hic omnem obriguisse liquorem.
Materiam sæpe ingenio, instrumenta uel arti
Deficere, ipse operis prudens dolet autor, & actor.
Nunc ergo ingenteisq; animos, uiresq; ualenteis
Præsefert natura, opibusq; & robore pollens,
Nunc inculta situ, longeq; effœta senecta
Languescit, propriumq; negat retinere uigorem.
Dum reparat uires, renouatq; robora firmat.
Ipsa suos tunc plena sinus, iterumq; relaxat.
Quiq; uigor fuit ante, refert se ad munera nota
Nec uero casusq; inopes, cessantiaq; arma
Naturæ, nec rursus opes, luxumq; fluentem
Non hominum, non alituum genus, & pecus, & grex
Squamigerum sensere, graui & doluere ruina,
Hinc etenim miseranda lues mortalibus, hinc &
Dira fames, sæuitq; malum per uulnus utrunq;.

DE FONTE AMMONIS.

Ammonem fama est mediis sub noctibus altum
Feruere

Feruere, & in mediis rursum frigere diebus.
Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis
Intus alunt ignes, nocte & uapor æstuat intus,
Vnde fluunt calidi noctis per tempora riui.
Luce autem cum Sol terras populatur, & ardens
Exhalat uis, tum uenæ recreantur hiantes,
Vnde redit gelidus sua per uestigia torrens.
Rara igitur natura Soli, quæ frigora Lunæ
Quæ Solem facile admittit resoluta diurnum.
Hinc facile, & recreat sese & feruescit in horas.
Hinc terræ uarium mutat fons ipse tenorem
Longinquo ueniens loca per uariantia ductu.
Nam neq; sese orbe ex alio uis torrida Solis
Immittens, penetretq; uterũ, & grauida ubera terræ
Immensumq; maris spatium, tantumq; profundi.

DE FLVVIO TRIGELLA in Lucania.

Horrescit quoq; Lucanis in saltibus antrum,
Vnde petunt trepidi afflictis oracula rebus,
Præcipitat longo immanis descensus hiatu.
Septem aræ circum, & fumos flant tura sabæos.
Antistes Zeno lituum tenet, & uocat ore
Præsentemq; deum, & pia numina sistit ad aram.
Turba fauet, mox & uoti damnata recedit.
Ipse autem fruiturq; diis, atq; imperat antro,
Vnde fluit gelidus salebroso fonte Trigella,
Arescitq; hyeme in media, atq; æstate liquescit.
Vere nouo, cum se tellus adaperta relaxat,

T um uideas tecto antri stillare fluentum,
H ic riuos fluitare, illic concrescere fontem
I n clatros. hiat ecce alibi fumosa uorago,
V nde aditus imi ad manes, & tartara mundi.
P arte alia sonat abruptis specus atra cauernis
H orrendum. Ruit acta repente canalibus unda
O ccultis, siccoq; diu deuoluitur alueo.
Pastores cohibete gregem sitientem, & ab unda
P ellite. non foetum optatum non ubera uaccæ
D istenta, aut tenerum cum matre aspexerit agnum
E rrantem, qui pota frequens ad flumina pastum
E gerit armentum, & crudo saturauerit amni.
C apripedis potuit tantum dolor, iraq; Fauni.
Luserat aspernata procum Ripenia, & udis
A bdita fluminibus detestabitur. Ibi amens
D eturbatq; pedum, pecudesq; à fonte repellit
I nclamans, nulli foetus, non ulla propago
S it pecudi, quoties sitientia guttura ad undam
A dmorit, potoq; grauis de flumine abibit.
S emamnem fugitate boues, fugitate capellæ
I ratusq; gregi, in nemus, & loca sola recedit.
A t cum declinat rapidus Sol, & fugit annus,
A c lassata situ, tellusq; effoeta senescit,
A ruit & uenis humor, mirabere fontem
V el biduo effluxisse, ac flumina tanta requirens,
I ncusesq; Deos, naturæq; abdita damnes.

VETVSTATE TEMPORVM MVtari fontes, ac maria.

Sed nec perpetuæ sedes sunt fontibus ullæ,
Aeterni aut manant cursus. mutantur in æuum
Singula, & inceptum alternat natura tenorem.
Quodq; dies antiqua tulit, post auferet ipsa.
Hoc mare, quod nunc ingenti duo littora tractu
Europam, libyamq; secat. (non fabula) quondam
Tellus una fuit. medio stetit æquore Taurus
Insudans sulco, atq; attrito uomere fessus,
Nunc mersa tellure natat uento acta carina.
Vulcano sacra & fumoso uertice anhelans
Insula cyclopum horrisonis incudibus antrum,
Nulla olim. nunc nulla Elice nonacria, ut illam
Fluctibus, iratoq; absorbuit æquore Nereus.
Aegyptum Casii soluens de rupe secabat
Nauta uagus. non dum ullum illi nomenq;, decus ue
Sed pelago stagnante palus, udæq; lacunæ.
Nunc regio & populos late fœcundat, & urbes,
Pyramidum ostentans monumenta, & nomina Regũ.

SITVM TERRAE MVTARI, ET terras ipsas renouari.

Quid mirum fontes, siccato & flumina cursu
Desinere? aduenict lustris properantibus ætas,
Cum pelago emerget tellus noua, cum mare terris
Incumbens mole ingenti, simul oppida, & arces
Cultaq; sub rapido secum feret hausta profundo.
Nullus honos regum tumulis. Impune deorum
Templa ruent. Idem fluctus pecudemq;, Iouemq;
Auratum affliget scopulo. exitium omnibus unum,

Et clades unà absumet iuuenesq́;, senesq́;,
Matres, atq; uiros, & corpora chara nepotum.
Nec natum complexa parens miserabilis udis
Proficiet lacrimis, clamantem, & acerba gementem
Cæruleus cano uortex absorbet hiatu,
Et uota, & pictos secum feret unda penateis,
Non ullæ ultra relliquiæ, aut monimenta manebunt.
Non rerum labor, aut operum uis edita coelo.
Maiestas ipsa ingenii, decora illa sororum
Aonidum, confecta situ, atq; in nube iacebunt,
Cunctaq́; sub tenebris, & opaca nocte tegentur.
Parte alia exurgent immani corpore montes,
Et nigra primo coelum caligine tingent
Fumosis iuga uerticibus, non dum aere aperto,
Nec sicca tellure satis. Post tempore certo
Terra recens, coelumq́; nouum, noua littora, & udi
Labentes passim Lymphis crepitantibus amnes
Incipient præbere nouis alimenta colonis,
Paulatimq́; nouus fato instaurabitur orbis.
Te quoq; uel iuuet ad finem uenisse laborum
Vranie, licet & fontis leue murmur, & ipsæ
Spirarint placidæ Zephyris felicibus auræ.
Rura senem, uatemq́; suum, sua ad ocia felix
Parthenópe uocat, & fesso blanditur alumno.
Non Ederæ, mea non Lauri per tempora serpant.
Me sat erit si cæruleo Sebethus ab amne
Intactæ Salicis fluuiali munere donet,
Ac mihi pomiferis uacet Antiniana sub hortis.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE hortis hesperidum, siue de cultu citriorum ad illustriss. Principem Franciscum Gonsagam Marchionẽ Mantuæ.

Liber primus.

Os ò quæ liqdos fonteis, quæ flumina Nymphæ
Naiades colitis quæ florida culta Napææ,
Deliolosq; hortos, & littora cognita Musis,
Quæ colleis Baccho lætos, flauentiaq; arua
Messibus, ac summi curatis rura Veseui,
Quo solem uitetis, iniqui & syderis æstum,
Hac mecum placida fessæ requiescite in umbra
Gratorum nemorum, Dryades dum munera uati
Annua, dum magno texunt noua serta Maroni
E molli uiola, è ferrugineis Hyacinthis,
Quasq; fouent teneras Sebethi flumina myrtos.
Vos gelidi fontes, genitalis & aura fauonii
Inuitant. Vos cœruleo quæ littore pictæ
Nereides, uarias ducunt ad plectra choreas
Et nudæ pedibus, fusæq; ad colla capillis.
En ipso de fonte, & arundine cinctus, & alno
Frondenti caput, ac uitreo Sebethus ab antro
Roranteis latices, muscoq; uirentia tecta
Ostentans, placidas de uertice suscitat auras,
Quis solem fugat, & salices defendit ab æstu.
Ergo agite, & uirides mecum secedite in umbras

Naiades, simul & sociæ properate Napææ,
Quæq; latus Tyrio munitis Oreádes arcu.
Non hic Pierii cantus, non carmina desint,
Aduentante Dea, summis en collibus offert
Vranie se læta. agite assurgamus eunti,
Et dominam comitemur, opaca & rupe sedentem,
Et rore Idalio, & Syrio ueneremur odore
Insignem Cithara, & stellanti ad tempora serto.
O facilis, felixq; ueni Dea. me per apertos
Aeris immensi campos, summoq; uagantem
Aethere, mox toto numerantem sydera cœlo
Duxisti, legesq; deûm, atq; arcana docenti
Illarum & relegis series, & fata recludis,
Atq; ipso rerum causas deducis Olympo,
Ocia nunc, hortiq; iuuent, genialiaq; arua,
Quæq; & Amalpheæ fœcundant littora syluæ
Citrigenum decus, Hesperidũ monumenta sororum,
Delitiæ quoq; & ipsa tuæ, Peneia Phœbum
Delectent Tempe, fraternaq; pectora Lauri.
Te Sebethiacæ capiant nemora inclyta citri,
Et quas nostra suo colit Antiniana recessu.
Nos canimus. Tu diua faue, atq; assiste canenti,
Dum Vatis ueteres sacri renouantur honores.
En manet irriguum te blanda Patulcis ad amnem.
At tu quo Gonsaga domus, quo Mantua gaudet
Principe, dum canimus, post arma, graueisq; labores
Itala dum spargis, Tamarusiaq; arua cruore
Gallorum, & uictor spolia illa pheretria tentas,
Francisce heroum genus, atq; Bianore ductum
Ne desis, né ue hortensem contemne laborem,

Herculeæ decus, & pretium memorabile clauæ.

QVALIS SIT ARBOR CItrius, & unde oriunda.

Orbe etenim Hesperio. Niasiq; ad littora quondam
Oceani, auriferis primum sese extulit hortis
Citrius, arboreæ referens præconia palmæ,
Illi perpetuus frondis decor. inter opacum
Albescunt nitidi flores nemus. Atq; ita late
Spirat odoratus zephyris felicibus aer.
Ipsa quidem Lauro foliisq;, & cortice, & ipso
Stipite tum similis, tum frondescente iuuenta,
At cono inferior, ramisq; ualentibus impar,
Nam florum longe candore, & odoribus anteit.
Quin grauida è ramis, triplici & distincta colore
Mala nitent, uirides primum referentia frondes,
Hinc rutilant, fuluoq; micant matura metallo,
Flore nouo semper, semper quoq; fœtibus aucta,
Perpetuum Veneris monumentum, at triste dolorum.

DE CONVERSIONE ADOnidis in citrium.

Mœrebat puero extincto, lugebat, amantem
Scissa comam, & lacrimis humebat terra profusis.
Humebant Lauri, quarum frondente sub umbra,
Et positum ante pedes lamentabatur Adonim,
Et se oblita deam, tundebat pectora palmis.
Vt uero sese dolor, & grauis ira repressit,
Ac ueterum admonuit Daphne Peneia amorum,

Et nostros inquit testabitur arbor amores,
Nostrorum & maneant monimenta æterna dolorũ.
Ambrosio mox rore comam diffundit, & unda
Idalia corpus lauit, incompertaq; uerba
Murmurat ore super, supremaq; & oscula iungit.
Ambrosium sensit rorem coma, sensit & undam
Idaliam corpus, diuinaq; uerba loquentis.
Hæserunt terræ crines, riguitq; capillus
Protenta in radice, & recto in stipite corpus,
Lanugo in teneras abiit mollissima frondes,
In florem candor, in ramos brachia, & ille,
Ille decor tota diffusus in arbore risit.
Vulnificos spinæ, referunt in cortice dentes.
Crescit & in patulas Aphrodisia Citrius umbras.
Colligit hinc sparsos crines Dea, mandat & altæ
Telluri infodiens, tum sic affata. Meis heu
Consita de lacrimis, nunq̃ uiduabere fronde,
Semper flore nouo, semperq; ornabere pomis
Hortorum decus, & nemorum, illecebræq; domorum,
Osculaq; illacrimans ligno dedit, eq; capillis
Summa sub tellure agitans, fibramina ducit,
Hauriat ut sitiens undam, atq; alimenta ministret.
Illa uelut dominæ luctum solata, recenteis
Excussit frondes, resupinaq; uertice, canos
Diffudit florum nimbos, queis pectora diuæ
Impleuitq; sinum, & lacrimas sedauit eunteis.
Ex in Hesperiis arbor nitet aurea syluis.

DE APPORTATIONE CITRII IN ITALIAM.

At postq̃ Herculeis humeris stetit axis, & Atlas
Prospexit cœlo, & fessus requieuit in antro,
Et iam fata deûm, Latii & scelera impia monstri
Vltricem expectant clauam, procul orbe subacto,
Geryone extincto, spoliis insignis abactamq;=
Aduexit prædam, & nostris stetit ultor in aruis
Idem humeris, idem ipse arcu, clauáq; superbus
Deuexit simul Hesperio de littore syluas,
Hesperidum syluas, nemora effulgentia & auro.
Queis post Phormiadum saltus, fragrantia myrto
Littora Caietæ, fonteisq; ornauit, & hortos
Virginis Hormialæ. Venientem ea Thybride ab udo
Accipit hospitio, & thalami simul addit honores.
Hinc & ob ætatis florem, placidosq; hymenæos
Auriferæ pretium tulit arboris, inde recenti
Impleuit campos nemore, & Zephyritide sylua,
Qua læstrygonios saltus, saxa horrida Nereus
Lambit, & æquoreæ Lyris secat arua Suessæ,
Quáq; & oliuiferis de collibus edita prisco
Nympha Lamo, irriguos Fundania prospicit agros,
Distinctosq; hortos pomis, & littora myrtis,
Quin & rura sororis Amalphidos, & Sirenum
Ditauit scopulos Niasæi munere mali.

QVAE LOCA SINT APTA serendis citriis.

Nunc age qui cultus citriis, quæ certa serendi
Tempora, quæq; illis regio magis apta ferendis
Expediam, nulliq; loquar memorata priorum.
Principio apricum ad Solem, uentosq; tepenteis

Vergat ager. putres glebæ, quæq; æquora rastris
Molle sonent, fluidum facile admissura liquorem.
Nec mihi displiceat salebrosi glarea ruris,
Quæq; solo tenui graciles imitatur arenas,
Si modo sæpe fimo spargas, si pronior unda
Diluat ipsa super, lætusq; instillet & imber.
Quid non expugnet solers industria? Non me
Aut pudeat dum mane suas Philomela querelas
Instaurat, seu maiores Sol suscitat umbras,
Plena manu liquidis inuergere dolia Lymphis,
Spumantemq; cauis inferre canalibus amnem,
Solari & mollem cantu mulcente laborem,
Aut etiam occasum ad Solem, primasq; tenebras
Dum nox oceano nigris sese exerit alis,
Aut tenebris mediis, & cum intempesta silet nox,
Nec nocturna negat rorantia lumina Phœbe
Et flumen ruere, & fontes mersatilis urnæ,
Tantum auet inspergi sese imbre niasias arbor.

QVAE LOCA SINT EVITANda, & quibus utendum remediis.

In primis fuge Sithonii mala frigora cœli.
Afflatus caue Threicios, Boreamq; niualem,
Quiq; Licaonio spirant de uertice cauri.
Quòd si non alia poteris ratione malignum
Frigus & Othrysii compescere flamina uenti,
Obiicibus cohibe, ac summi molimine muri,
Aut olea, & multa prudens circunrege Lauro,
Aut ualle occulta, uastiq; crepidine saxi.
Aut ubi celsa suis obstent fastigia tectis.

Quin & per ualidas hyemes, per sydera nota,
Cum cœlum riget, atq; gelu coit altior æther,
Tum gelidæ noctes, concretaq; terra pruina
In primis metuenda, & iniquus Iuppiter hortis.
Ergo quamprimum coniecto stramine, & arctis
Cratibus, aut sparsis circúm, supraq; maniplis
Impiger alpini compesce incommoda cœli,
Iratumq; Eurum, aut fumos succende uolanteis,
Aut calcis uiuæ cumulosq; fimumq; calentem
Insterne, & calidis gelidum aera uince fauillis,
Ac supplex uenerare deos, & tura benigno
Vre Ioui, auertat glaciem, componat & iras.

FABVLA DE CITRIORVM REPA ratione, nouaq; apportatione in Italiam, è media regione.

Nanq; ferunt ob primitias quandoq; negatas
Iunonem indignantem animo, grauiterq; dolentem
Immisse & stragem arboribus, citriisq; ruinam,
Hesperii generis malorum stirpe perempta.
Donec eam Venus è Medorum diuite sylua
Relliquias relegens, per Aphrorum pinguia culta
Rursus in Italiam genti trasmisit habendam
Aeneadum, Quo priscus honos, & cura nepotum
In syluis ueteres renouaret Adonidis ignes,
Aeternum & maneant monumenta insignia amorũ.
Tu uero quoties æstusq;. & Solis iniquum
Feruorem metues, rapidi & fera sydera cancri,
Aut glaciem quoties, inimicæ & tempora brumæ,
Verge iterum latices, iterum fluuialia mersa

Stagna super. sic ipse æstus, sic frigora uinces.
Nanq; æstu sitientem alte, externoq; calore
Arentem madidans, sedas æstumq;, sitimq;.
At glacie inclusus calor æstuat, & furit intus
Flāma uorax. Tum funde imbrē, tum flumine largo
Irrora siccas occulto ex igne medullas,
Quo uigor aduersum soles se & frigora duret.

QVOD TEMPVS APTVM sit serendis citriis.

Vere autem, & cum Sol paribus se temperat horis,
Tunc tuto liceat telluri infigere plantas.
Nec toto uereare scrobibus committere in anno,
Aestate umbrosis in uallibus. Ast hyeme & cum
Mollis in aprico mitescit terra recessu.
Si modo perpetuus laticum mihi diffluat humor.
Nec desit coniux, plena quæ diluat urna,
Et nūc frondenti ramo defendat ab æstu,
Nunc solem hybernis admittat mensibus, & nil
Linquat inexhaustum, curaq; utatur, & arte.

QVASDAM REGIONES NON alere citrios propter frigus,

Nec uero Insubrium campis Ticinide terra,
Quaq; Pado alniferis infert sese Adua ripis,
Ausit se riguis committere Citrius hortis,
Nec qua iuncta Pado scindit sua Mincius arua,
Arua uirûm, heroum, in primisq; feracia Vatum.
Arte tamen, studioq; Cloneia ponitur arbos

In rheda, cui pingue solum, cui plurima tellus
Insit, & assidua madeat stirps aurea dextra,
Sub Ioue quæ ferat æstates, hyemiq; malignæ
Infertur tectis, calidoq; fouetur in antro.
Benaci tamen ad ripam, Charidæq; recessus
Lætanitet, ramisq; exultat adonias arbor.
Munus & hoc Cytherea tuum, dum forte canentem
Ad uirides Saloi salices, tua dulcia furta,
Et pueri amplexus teneros, & Adonidis ignes,
Miraris uatem egregium, Cui candida plaudit
Verona, & liquidis Athesis fauet assonus undis.
Ille suas canit ad uolucres, sua reddit ádonin
Sylua. Dioneæ ludunt ad carmina nymphæ.
Ipsa tuos repetis lusus, repetis hymenæos,
Per syluas, per saxa. sonat tibi gratus ádonis.
Antra per, & ualles resonat formosus ádonis.
Huc ò ádoni ades. huc ades ò mihi dulcis ádoni.
Addis & his etiam suspiria. Suspirarunt
Et tecum salices, & tecum flumina. Dumq;
Et flectunt salices ramos, & flumina cursum,
Illicet & salices frondeis, & poma tulerunt
Hesperidum nemoris, nam sic Dea grata tulisti.
Illicet & fluuii gaudent cyrenide sylua
Delituisse, nouoq; comas nituisse decore.
Gaudet & ipsa suo Verona ornata Catullo,
Altisonisq; fauet reflexa è montibus Echo,
Sirmiaq; auratis resplendet rura uolemis.

DE ALTITVDINE SCROBIVM.

Sed tamē & scrobibus modus hic erit, ut neq; in altum

Desideat nimis, ut quantum radice profunda
Hæserat, hoc paulo iaceat plus, eq; lacuna
Hauriat ut solitos imbreis, madidumq; fluentum.
Tum baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
Parce tamen teneris fibris, cautusq; benignam
Affer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
Hæc inter geniumq; loci, Nymphasq; sorores
Implora auxilio, & faueas simul auspice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NATIua cum terra, & palis fulciendas.

Quin etiam uellens fosso de gurgite plantam
Rursus & infodiens, dextra fautrice uideto
Cum tenera radice, simulq; haurire, simulq;
Natiuæ infodere & multum telluris, ut hærens
In patria possit melius consuescere terra.
Ipse uides puerum materno lacte repulsum
Indignantem alio ductare è pectore mammas,
Vberibusq; aliis dulceis haurire liquores.
Altera confestim subeat te cura, ualenti
Sistere eam uallo, sociisq; adiungere truncis,
Ne uenti excutiant teneram, ne uerbere torto
Auferat inducto Boreas immanis hiatu,
Et sublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COERCENDAM esse luxuriem.

Ergo & ubi in ramos frondens sese extulit, actis
Sub terram sparsim radicibus, iniice ferrum,
Cæde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
Nam ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uita,

Néue alte inflictum cera contingere uulnus
Sit pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS procurandis.

Atq; hinc quo cultu citrii, quáue arte, uel usu
Proueniant, paucis (nam nec sunt multa) docebo.
Partem etenim insitio, partem sibi semina, partem
Vendicat in generis sobolem producta propago.
Ergo ubi subductum felici è matre flagellum
Videris, hoc gladio medium feri, & iniice saxum,
Qua uulnus patet, & plagæ sic consule hianti.
Inde terebrato per aperta foramina fundo
Fictile coniicias, pulla & mox obrue terra,
Nec sit parca manus stillanti infundere gutto.
Radicem lento ducet de cortice ramus,
Subiicietq; nouas geminato ex ubere uires.
Ergo ubi in Italiam quater aduentauerit ales,
Daulias, i, rescinde manu, atq; excide securi
Frondentem ramum, & terræ committe subactæ
Optatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
Ornet ut excultos & flore, & frugibus agros.
Quin etiam cum se felici matris in umbra
Eduxit soboles, ferro diffinde, & adactum
Infigas lapidem, ducto mox infode sulco,
Crescet in immensum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIENDO, & colendo.

Si tibi seminium curæ, primum elige terram
Sole sub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
Hanc ualidis rastris, & duro uerbere marræ

Discute, & in tenuem redigas studiosus arenam.
Hinc semen legito. lectum grauiore notatu
Aequatis spatiis serito, dextraq; fideli
Infodito. infossum solito de more rigato,
Et studiosa manus diuellat gramina circùm.
Non mora, iam toto tollent sese agmina campo,
Et paribus spatiis, æquato & Marte ferentur.
Hinc breuibus uallis sub signum figito, & herbas
Ipse manu legito, lectas sub sole cremato.
Sæpius & duris agitato bidentibus, alte
Frondentem syluam, zephyrosq;, aurasq; cientem.
Nec uero non illa tibi sit maxima cura,
Et pubi, teneræ, & postq̃ sese extulit arbos,
Sordenteis soleas, simul & præsegmina tetra
Illuuiem immundam, crassisq; liquoribus haustam
Ingerere, humorem ut lentum radicibus imis
Instillent imbri, atq; ictis fluuialibus undis.
Præcipue fœtus grauidos, nitidamq; iuuentam
Præstabunt infossa canum tibi squalida tabo
Corpora, dum pingues gaudent uligne fibræ,
Luxuriantq; hyeme in media, atq; arentibus aruis.
Nec dubita aggestum cinerem, squalentiaq; ossa
Mersa solo infodere, aut hominũ excremẽta, suum'ue
Inferre, aut lætis sparsim radicibus, urnam
Fundere, & humani maleolentia flumina lotii,
Nocte tamen, ne te petulans uicinia damnet
Nidore offensa, & grauiter spirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM poetica.

Iam tempus legere, & cultis disponere in hortis.
Et tondere

Et tondere manu, & riuos agitare sonanteis,
Colligere & plenis redolentia citria ramis
Aestiuum ad solem, & uento crepitantibus umbris.
Colligis ipse manu. Coniux in parte laborum
Dulcis adest. capit expensis de fune canistris,
Et mirata, sinum pomis grauioribus implet.
Et memini (astabat Coniux). floresq; legentem
Idalium in rorem, & Veneris mollissima dona
Amplexata uirum molli desedit in herba,
Et mecum dulces egit per carmina ludos,
Quae nunc Elysios ò fortunata recessus
Laeta colis sine me, sine me per opaca uagaris
Culta roseta legens, & serta recentia nectis.
Immemor ah, nimiumq; tui studiosa, quietos
Vmbrarum saltus, & grata silentia captas.
Sparge puer uiolas. Manes saluete beati.
Vxor adest, Ariadna meis oneranda lacertis,
O felix obitu, quae non uiolenta Brigantum
Perpessa imperia, quae non miserabile nati
Funus, & orbati senis immedicabile uulnus
Vidisti, & patrios foedata sede penates.
Sed solamen ades, coniux amplectere, neu me
Lude diu, amplexare uirum, ac solare querentem,
Et mecum solitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS
dulces esse, alios acrimoniosos.

Est uero & duplex citrii genus, & quod amores
Iucundos referat, dulceis & Adonidis ignes.

Sic placitum Veneri. Dulce hoc, quodq; acre, dolores
Et tristeis luctus, & lamentabile funus
Sorte refert, suus ut lacrimis ne desit amaror.
Rara sed Ausonio, Lamiæq; in littore fœtus
Dat dulceis, succosq; frequens meditatur acerbos.
Contra solis ad ortum, atq; in Gangetide terra
Sponte sua dulcem uictum, ac redolentia ramis
Mella liquat. fluit eq; indis liquor Atthicus hortis.
Nuper enim Hesperio oceano calletia pubes
Digressa, ignotosq; locos, & inhospita sulcans
Aequora, non solitos tractus, noua littora obiuit,
Et procul arentis Libyæ penetrauit arenas
Audax, nec notas, pontus quas circuit urbes.
Hinc austro approperans, cœloq; intenta cadenti,
Syderaq; aduerso seruans labentia mundo,
Incidit obscurum gelidi Aegocerotis in orbem
Attonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum,
Inde pedem referens Prassi conuertit ad oras,
Barbaricumq; fretum exuperans, Rhaptiq; procellas,
Tandem gemmiferos Indi defertur ad amnes,
Littoraq; è citriis semper fragrantia syluis,
E quibus Hyblæosq; fauos, & Hymetia fœtu
Mella dari, dulcemq; refert è cortice rorem
Sponte quidem, at succos longe indignanter amaros
Usque adeo, cœliq; situs, solaq; abdita terræ,
Et soles uariant ipsi, positusq; locorum.
Ergo alibi natura suo se robore firmans
Indiga nil opis est nostræ, uictrixq; superbit.
Ast alibi curasq; hominum, atq; inuenta requirit,
Obsequiturq; arti, & legum sese arctat habenis.

Nanq; hæc sponte sua, quædam se in luminis oras
Educunt, matrisq; suæ tolluntur in umbra.
Illa hominum expectant operas, manuumq; laborē,
Naturæ tacitum munus. nam prorsus ad artem
Insitio est referenda humanæ & mentis acumen,
De qua post in parte sua, suo & in ordine dicam.

QVO MODO CITRIA Fiant Crassiora.

Sin curæ tibi sit, grandeis educere fœtus,
Et patulas implere manus, age, decute ramis
Crescentem prolem, è multis ut pauca supersint
Poma, sed & maiora, loco & magis auspice nata
Vberiore etenim succo lætabitur hæres
Fraterni lactis, uacua & dominator in aula.

QVO MODO CITRIA TOTO ANno insideant in Arbore sua.

Né ue autem toto fructus tibi desit in anno,
Carpe manu partem, & plenis bacchare canistris.
Quæ reliqua est, grauidis finito gaudere uolemis,
Confestim, qua parte dolet uiduata, recentem se
Induit in florem, atq; implet spe diuite ramos.
Sic etenim alterno ditescet sylua metallo.

DE RATIONE DECORIS Hortensis,

Nunc quæ sit formæ ratio, & quæ cura, docendum.
Vndiq; quo decor ipse sibi, & noua gratia constet,

Nec frustra ueteres Veneris referentur amores.
Non aliâs cultu maiore incessit Adonis
Venatum, non Niliacas spectatior unquam
In syluas, non ante Venus maiore paratu
Ornarat, quàm luce quidem qua fossus ab apro
Concidit, & nigras tabo madefecit arenas.
Cingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
Ad frontem roseus diffulgebat hyacinthus,
Succincta & nitidum uelabat purpura pectus,
Collaq; fulgentes uariabant candida baccæ
Sparsim pupureis, & cœruleis immistis,
Cingulaq; auratis radiabant aspera bullis,
E latis humeris pendebat Aheneus ensis,
Ad capulum uiridis fulgebat in orbe smaragdus,
Interstincta auro uagina, argentea cuspis,
Crura Cleoneæ uestibant leuia pelles,
Distinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Qua quondam Paphias Venus ipsa enauit ad arces,
Horrebant manibus duro uenabula cornu,
Et paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
Talibus ornatum in syluas Dea mittit opacas,
Osculaq; in roseis linquit signata labellis,
Arboreos igitur cultus Dea poscit, & ipsis
Ornatu, atq; auro longe splendescere in hortis.
Quocirca cum primum ætas feret, ipse benigna
Siste manu plantam, rectoq; in stipite firma.
Siquid & incultum ferro preme. ferrea cera
Vulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
In conum crescat facito, ramosq; fluenteis,
Sedulus attondeto, & legem frondibus indito=

Vsq; suus puero ne desit lacteus humor.
Tu tenui calicem suspende in palmite filo,
Imple & aqua, tenuemq; in aquã mox iniice uittam,
Quæ labro emineat pendens, quæ stillet, & usq;
Languentem rorem, leui qui cortice labens
Ducat limosam gutta fluitante lacunam.
At postquam sese summas subduxit in auras,
Et felix trunco, & ramis frondentibus arbos,
Liberior tibi sit, durata & frigore, & æstu.
Non omnis tamen aut labor est, aut cura neganda.
Nec tu parce oculis, dextræ si parcis, nec te
Aut sobolem mirari, aut ramos sorte grauatos,
Aut pigeat mediis laudare in solibus umbras,
Aut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
Sole sub, appositisq; toris, mensaq; beata
Ludere, fumosum puero fundente falernum.
Interea florum nimbus cadit, & fragrantem
Ad prædam coniux, ad prædam nata, generq;
Surgit læta toris, & flore exultat honesto,
Quem lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorúq;
Ipsa uiri memor, & uestes intingit, & ora.
Ergo & frondentem bruma mirabere, & æstu
Florentem, auratis utroq; & tempore malis
Fulgentem, cœle sub niuibus, sub sydere Cancri,
Nocturnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Quoq; modo id facias exempla antiqua monebunt.
Riuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
Muniat elatus paries, Daphneia laurus
Multa tegat super, & grato tueatur amictu
Arceat & fulmen. Quoties & cura uocarit,

Sparge fimum, calcis tumulos age, né ue niualeis
Sistere per ramos patitor, sed discute nimbos,
Ingenteisq; cita fumos, & confere pugnam
Flatibus hybernis, culmoq;. & crate saligna,

POST RIGIDAS TEMPESTATES non esse amputandas.

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq;
Vim cœli aduersam ferrent. periere comantes
Syluæ, obriguere gelu nemora omnia, late
Irrumpit mors. Intereunt decora alta sororum
Hesperidum. sæuit Scythicis aquilonibus aer,
Concreta & solitos sistunt caua flumina cursus.
Quod quando (auertat Venus ipsa) rigentibus euris
Contigerit, neu tu gladio, neu cæde securi
Arenteis hortos, sed calce, sed imbre madenti
Affer opem. hoc sæpe ipse hyeme, hoc & uere tepenti,
Deceptum nec te fallet labor. Ecce repente
Pullulat ab radice, aut summo stipite, lætus
Effundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE CITRIORVM.

Site delectat species quadrata phalangis,
In quadram dispone. Acies si forte latina,
Porrige & in longum. Sin & per florida rura
Sparsa manus, decor ipse auriq;. & gloria frondis
Eadem. nitet in mediis stirps aurea lucis,
Qualis mane nouo cum se fulgentibus astris

Extulit Oceani formosus Lucifer unda,
Quocunq; inspectat, quoquò sua uerterit ora,
Nil illo radiat fulgentius, omnia cædunt
Astra simul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam assuetudo mali, ueterumq; laborum
Naturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,
Idcirco uideas syluestri sæpe recessu
Non ulla rastrorum opera, manuum'ue labore
Et fructus parere, & solidis frondescere campis
Hesperiam Citrium, inculto & dominarier aruo.
Hinc alii postquam è sulco sese extulit actis
Sub terram lati radicibus, & stetit artus
Fixa solo, minus indulgent, operamq; remittunt,
A teneris quo consuescant niuibusq; sitiq;.
Nec uero cultusq; soli, aut uis falcis ahenæ,
Aut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Quantum auster, libycoq; ruens de littore flatus
Autumno noceant. Perit hic labor omnis, & ille
Ah fructus decor, ac frondis squalescit, ut arbor
Arescat uiduata, ut ramo & fronde perusta
Mœreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
Ergo altas sepeis prætende, & brachia iunge
Densorum nemorum, & clypeis ramalibus obsta
Aduersæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO.

Quòd si nec studium frugis, nec cura mouebit.
Hortensis lucri, nemoris sed sola uoluptas
Quæritur, & uariis umbracula nota figuris,

Ante locum capias, quem fons, aut flumina propter
Lapsa fluant, unde & riuus ducatur aquarum,
Aut puteus propius scateat, ne forte per æstum
Languescat moriens, mox & rigor asper adurat,
Et labor, & syluæ pereant incepta superbæ.
Parietibus mox obde, futuras ante procellas
Auertens. post hinc quadras age. dirige fossas,
Et dispone locos, & uallis agmina cinge.
Infode hinc teneram prolem, & sere tramite certo,
Et tunc uinclis obstringe, obeunda ut munera discant
A pueris, sed quisq; suo spatioq;, locoq;.
Inde ubi & assiduo cultuq;, operaq; magistri
Porrigit & ramos, & frondeis explicat arbos,
Ad munus lege quanq; suum, & dispone figuras,
Gratum opus, informemq; gregem ad speciosa uocato.
Hæc altam in turrim, aut in propugnacula surgat,
Hæc arcum intendatq;, & spicula trudat. At illa
Muniat & uallo fossas, & mœnia cingat,
Illa tuba armatos ciat, & uocet agmen ad arma.
Altera tormento lapides iaculetur Aheno,
Discussit castella, & ruptis agmina muris
Immittat, factaq; acies (immane) ruina
Irrumpat, portis & congrediatur apertis,
Diruat & captam irrumpens exercitus urbem.
Ars igitur, tempusq; & uis innata perenni
Cura hominum, nemora in lanas uertere, ut in hortis
E foliis, ramisq;, & diuersis contextis
Iam uideas fulgere nouis aulæa figuris.

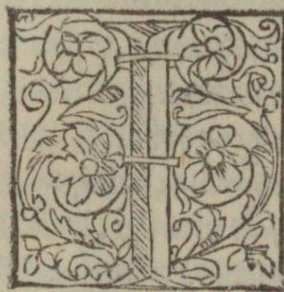
ARBORES CITRIOS DIVTIVS VIVERE.

Nec uero spatium uitæ breue, seu breue tempus
Est Citrio. æternum genus, immortalis origo,
Et species æterna quidem. Stirps Citria longum
Ipsa manet, sæcla exuperans, & iungere sæclis
Sæcla parans, trunco extincto mox surgit & alter,
Inde alter, uictrixq; diu sua robora seruat.
Sic placitum Veneri, & parcæ statuere fauentes,
Quæ rerum seriem, & fatorum arcana ministrant.
Nanq; ferunt rursumq; colos, & stamina retro
Cœpisse, & uersos rursum in contraria fusos
Voluere fatorum dominas, quo lucis in auras
Extinctum reuocent uitæq; ad munera Adonim,
Et Veneris dulces iterum instaurentur amores.
Non passa est dea dū uersum in noua corpora mōstrat,
Dum foliis simul & pomis longum optat honorem.
Illæ igitur properare manu, atq; euoluere pensa,
Tenuia pollicibus formabant ducta supinis,
Atq; eadem impressis purgabant morsa labellis.
Discolor at positis uariatur lana canistris,
Cœruleaq; uiridisq;, alboq; insignis, & aureo.
Cœrula dum digitis intorquent fila, uirensq;
Subtegmen neitur, stipesq; se subiicit, alti
In latum pandunt rami, & noua prouenit arbos,
Ac sensim patulis adolescit frondibus umbra.
Inde canunt. Cresce æternum uictura, perenne
Seruatura decus foliorum, & diuitis umbræ,
Ornatura domos procerum, atq; palatia regum,
Materiamq; datura sacris post uatibus arbor.
Atq; hinc candentis deducunt uellera lanæ,
Diuinumq; labris stillant fragrantibus imbrem.

Stamina quo intincta, & fusi simul omne uolumen
In flores uertuntur, opacaq; sylua nitescit
Candore, & uiridi miscent se ebora indica gemmæ,
Aemulaq; Assyrios spirant pomaria odores.
Ipsæ autem tenerum solantur uoce laborem.
Fundite odoratos flores, nemora inclyta luxu
Perpetuo, & ramis semper florentibus horti,
Semper odore nouo, semperq; uirentibus umbris
Aeternum Veneris monimentum insigne & amorũ.
Mox & se positis educunt fila quasillis
Aurea fila, cauumq; rotant implexa sub orbem.
Ilicet Hesperiis illa intumuere uolemis,
Pomaq; pensilibus micuerunt aurea ramis,
Insolitum radiat folia inter opaca orichalcum.
Tum parcæ auspicio cecinerunt omnia læto.
Et fructu felix, & flore, & fronde recenti
Viue arbor, supera & sæclis labentia sæcla,
Hortorumq; honor, & nemorũ, ac geniale domorum
Delicium, tua uel reges umbracula captent,
Ipsaq; continuis iuuenum celebrere choreis,
Te conuiuia, te thalami, nuptæq; frequentent,
Semper ament, quicunq; tua uersantur in umbra.
Assiduum referant frondes uer, æmulus aurum
Foetus, & argento niteat flos concolor albo.
Sic placitum. Sic fata neunt. Amathuntidi sic stat.
Ergo agite ò teneræ colitis quæ flumina Nymphæ
Fundana, & Lamios riuis trepidantibus hortis
Phormiades Nymphæ, quæ roscida culta Suessæ,
Quæq; & Amalpheos saltus, fulgentiaq; auro
Sirenum rura, & fuluis sata saxa metallis.

Hoc agite, ò roseæ mecum sua serta puellæ
Ferte deæ, uarioq; halent altaria flore,
Spiret & è nitidis genialis Amaracus aris.
Magna Iouis proles, eadem pulcherrima mater
Aeneadum, tibi non meritos largimur honores
Idalii Regina, tuos nos pangimus hortos,
Et tibi Arangææ crescunt ad flumina syluæ
Mœriadum, & littus felix, Berenicidaq; arua.
Tu stirpem dea, tu citrios defende comanteis,
Arce æstum, compesce niues, & frigora pelle.
Siste & ab Arctoo perflant qui cardine uenti,
Perpetuum niasæa decus frondescat ut arbos.
Hæc ego uos autem placidissima numina nymphæ
Oscilla è summis suspendite mollia ramis,
Formosumq; sonent & ripæ, & littora Adonin.
Pars choreas agitate, deumq; ad festa uocate.
Pulcher ades, felixq; ades ad tua munera Adoni,
Et cape, Parthenia nectunt quæ texta puellæ,
Texta auro radiata, & flore nitentia uerno,
Quæ referant ueteres formosæ Amathusidis ignes.
Nos canimus, fauet en facilis cantantibus Echò,
Et diuina procul responsant antra sororum.

IOANNIS IOVIANI PONTANI, De hortis hesperidum ad Illustriss. Principem Franciscum Gonsagam Mantuæ Marchionem. Liber secundus.

Amq; alios uocor ad cultus, aliūq; laborem
Hortorum. neq; enim simplex genus, und' ue stirpis
Hesperiæ soboles, ratio aut tantum una colendi.
Acrumen genus omne nouo sub nomine, plureis
Diditur iu parteis, uno quæ cortice foetus
Dant alios tamen atq; alio se stipite tollunt.
Pars exacta quidem prima est. Nunc ò mihi natæ
Pleiones astate, atq; aspirate canenti.
Vester honos agtur, uestro sub numine crescit
Hoc opus, & uestris mea tempora cingite sertis,
Vos quoq; adeste simul, facilesq; estote puellæ
Hortorum memores. Tuq; ò mihi culta Patulci
Prima adsis, primosq; mihi dea collige flores,
Impleat & socios tecum Antiniana quasillos,
Sic tibi perpetuum spiret rosa, floreat urna,
Scilicet urna, tui qua conditur umbra Maronis,
Ambrosiæ fundat riuos, det nectaris amnes,
Mincius & niueos semper tibi pascat olores,
Et lætatas suos iteret tibi Mantua cantus,
Mantua diues auis, diues Gonsagide prole,

Ac noua lucrinæ stupeant ad carmina cautes.
Sistat & ipsa suos mirata Neapolis amnes.
Tu quoq; partem hanc Phaurusii ne dispice ruris
Francisce, armorum & studiis quandoq; remissis,
Neu tibi displiceant syluæ Stachiritides, aut te
Non capiant fuluis radiantia poma corymbis.
Mars belli decus, ipse deus, bellíq; repertor
Et Venerem, atq; hortos amat, atq; hortensia dona,
Exemplumq; dei sequere armipotentis & artes,
Nanq; tibi Aethiopũ è campis, Garamatide ab ora
Poma fero, poma excubiis uigilata draconum,
Herculeæ meritum clauæ, noua munera gentis
Romulidum, ætheriis famam quæ sustulit astris.
Ecce autem, num ne hæc cœlo delapsa liquenti
Stella nitet? num forte nouum sese exerit astrum?
Et felix astrum, & nostris aura addita cœptis?
En uirides Citro syluæ? en Limonia rura
Prætendunt frondes? en quæ panduntur & umbræ?
Quíq; aurum luci? nemora & generosa metallum
Irradiant? quibus ipsa nitent ramalia gemmis?
An coniux Ariadna uiri memor, & memor horti
Sese offert? ò hortenseis miserata labores
Vxor ades. Cape rastra simul, cape sarcula, & ipsis
Innitens incumbe bidentibus, & frondosas
Falce premas Citros, simul & rorantibus urnis
Funde amnes, spument plenis stagna ipsa lacunis.
Ac tandem iuuet optatos decerpere flores,
Et fructus legere, atq; æstus uitare sub umbra
Ducentem socias nympharum ad plectra choreas,
Vos mecum Vranie Aonium instaurate laborem,

Ac mecum auricomas Citrorum pangite syluas.

DE CITRO, ET EIVS CVLTV.

Hesperidum in syluis, Niasæi & margine fontis
Nec fructu, nec odore Citro, nec munere mali
Præstat adhuc arbor, tantum sibi sumpsit honoris,
Si sit & ipsa arbor. nam stipite debilis imo
Nec cono insurgit, nec in aera tendit apertum,
Viribus at defecta suis, aliena moratur
Præsidia, & uallis adiuta potentibus, alte
Explicat & ramos, & sese extendit in artus.
Insignis fronde, & fragrantis imagine pomi.
Tanta etenim cœli mole, ac uertigine pressus
Atlas, dumq; humeris timet, & prospectat olympo,
Innisus Citro, & femur, & uestigia firmat,
Inconcussa tenens firmatis terga lacertis,
Suffecitq; oneri, & mundum ceruice refulxit.
Hinc manet accuruata, & palmite flexilis arbos,
Testaturq; senis cedentia membra labori,
At diuem meritis & fructu, & fronde superbit,
Indignata umbras nemorũ, caudq; antra ferarum.
Ergo illam quernis in postibus, inq; dolato
Robore constitue, & multo cum uimine uinci,
Immissisq; hastis, traiecta consere canna
Apricum ad solem, auertens boreamq; niuemq;.
Effunde & laticum scatebras. Ne absiste nouare
Tellurem, radice procul, neu neglige campo
Ingluuiem cohibere manu, seu carmine dicto

Pellere limitibus, Magicaq; auertere cantu,
Ter quod anus succincta irato immurmuret ore,
Inuocet & manes, lethææ & numina ripæ.
Prima igitur florum tibi cura supersit, & omne
Impende huc studium. nam si te gloria rerum
Delectet, iuuet Hesperii & præstantia ruris,
Nec mora, dum grauidos oneret uindemia ramos,
Grandiaq; infixis mirere & mala columnis,
Vt timeas pendentem alta de mole ruinam,
Vt mediis persæpe decembribus, inq; furenti
Solis anhelantis rabie sit cernere gentem
In florem ruere, & fructus properare recenteis.
Annua quanq̃ & bima, simulq; & menstrua pubes
Pendeat uberibus, fraternaq; brachia late
Diffundat. domus alta nouis lætatur alumnis.
Vsqueadeo furit in Venerem generosa propago,
Natorumq; & amor trahit, & cura illa nepotum.
Ergo age crescentem prolem à borealibus auris,
Et culmis tueare, iniecto & mergite farris,
Aut grauido centone, aut uimineo contextu,
Frigora ne perimant, pereat labor irritus anni.
Nec pigeat scenam frondentem æstate superne
Iniicere, & ramis prohibere tenacibus æstus,
Ferventeis æstus, rapidi & fera uulnera Cancri.
Quanquam sole suo, gaudetq; calentibus aruis.
Et patriam Aethiopem meminit, Maurysiaq; arua.
Sterne & humi, calidumq; fimum, lapidesq; recoctos,
Dum coelum riget. Ast utroq; in tempore largos
Funde imbreis, inuerge urnas, & flumina sicca.
Vere autem cum priscus honos hortis redit, & cum

Garrula limosas sedes molitur irundo,
Ac tenui solitum frustratur uoce laborem,
Falce premes citri syluas, annosa recidens
Brachia, non tamen ista tibi sit, ut annua cura.
Tum fragmenta lege, & ramos secerne ualenteis,
Obliquosq; infige solo, tamen ut capite extent,
Stipitis aut truncum, gladioq;, & falce dolatum
Infode, & in tenui nudatum contege sulco
Continuo ingentem uicino ex amne paludem
Elice, diluuioq; comas immerge salubri.
Haud multum fluet. Emerget uastissima sylua,
Solaq; præcultis regnabit Citrus in hortis,
Pendebunt grauidis tabulata aurata racemis,
Quæ mox lecta tibi natalibus annua festis
Ornentur mensis, circumq; domestica pubes
Libet & ante focum melle illita, & undiq; turba
Clamet io bonus annus edat. Tu flatibus euri
Ne noceant, memor antèueni, siue obiice firmo
Præruptorum operum, longi ue crepidine saxi,
Aut aduersa procul depulset uerbera laurus.
Aut circum ramosa abigens testudine cinge.
Atq; austro tueare unà, atq; uredine salsa
Defensor nemorum, generosiq; incola ruris,
Si te cura mouet, tantorum & fama laborum.
Sin forte in uarias iuuet & te ducere formas
Nascentem citrum, mutato & corpore mala.
Tu faciem è ligno, argillæ aut de cespite ductam
Subiice, & infantem tenerum nutricis amato
Conde sinu, paulatim artus formabit, & inde
Duxet inumbratos signato in cortice uultus.
Occultas

O ccultas natura hominum miretur ut artes
S pectatum ueniant non nota ut poma Napææ,
V t pomona suo lætata assurgat honori,
E xultansq; nouis plaudat zephyritis alumnis.
E st nemus extremis Calabrum inuiolabile terris
D iis sacrum patriis, multa & pietate uerendum
A rborei diues fœtus, uolucrumq; rapinis
O pportuna domus, tuta & spelæa ferarum.
H oc nemore ex ipso, lucisq; horrentibus olim
A duectam memini stirpem, quæ Citron ab omnī
P arte & odore quidem foliisq; & flore referret,
S ed fructu uariata, & longe aliena figura
V ix orbem retinens, protento at corpore longos
S ese agit in ductus, uaria & trahit agmina cauda.
Q uid moneam, ne te capiat tam indigna cupido
H ortensis monstri cælatam implere tabellam?
A h procul infamemq; notam, atq; auerte pudendum
D edecus. En formosus adest chorus. Ecce puellæ
I am cupiunt legere Idalios & iungere flores,
N e prohibe Idalias carpendo à flore choreas
I nfami portento, aut sæua ab imagine terræ.
N eu pudor inficiat, ne' ue ora tenerrima pallor
D eformet, suppressa tegant ne lumina palmæ.
A eternum tibi sic niteat uer, aurea semper
M ala adsint. spiret Syrios procul hortus odores,
N ullo & Acidalii desint tibi tempore rores.
T u uero prolem ut teneram tueare, benignis
I ndulgens studiis, maioraq; corpora formes,
F ige trabes, tabulata simul dispone, & in altis
I nfantes insterne cubilibus, & frondoso

Si iste toro ducent placidam per amica quietem
Ocia ut ignauos sopor, & cibus impleat artus.
Si curæ tibi sit lecta è frondentibus hortis
Seruare, ut uiridem teneant annosa uigorem,
Hoc age. Carpe manu in tenebris in nocte maligna
Frondentem ramum, frondenti & palmite mala
Palmite cum ualido frondem retinentia, ramumq;=
Et tibi nulla suas ostendat Luna tenebras,
Luna soporiferis sub terras abdita bigis,
Mox illa in latebris unco suspende tenaci,
Et blandire manu, & uentorum auerte procellas,
Aut paleis strata, & stipulis arentibus, inde
Seruabunt nitidam propria cum fronde senectam.

QVO DIFFERAT CITRIVS A CITRO.

Hoc uero differt Citrio Citrus. Illa superbos
Sese agit in ramos, procero & stipite surgit,
Termite at hæc fragili lentoq; acumine terras
Prona petit, fixisq; cadens incumbit in hastis.
Huic maior foliis odor est, & fœtibus, illi
Floribus, æterna sylua uestitur uterq;
Stipes, & æternam ducit sub fronde iuuentam
Flos illi albescens, medioq; interlitus auro,
Hunc inspersa notat postremo purpura limbo.
Ergo ab odoratis maturo tempore ramis
Aurea poma legunt, plenisq; relata canistris
Suffigunt laribus, diuûmq; altaria donant
Primitiis, sertisq; deos halantibus ornant.

Sepositas etiam uestes, lucensia texta
A tineis tutantur, odore medentur & ipso,
Arcent & Tyrios terra à rubigine comptus.
Munere quin etiam mali frondentis, ab alto
Oceano (nam prisca quidem sic credidit ætas)
Pleias Alcyone Neptunnum ad littora traxit
Multa querens, fragilemq; fidem, thalamosq; negatos,
Et sibi præpositos Stachiræ Phaurusidos ignes.
Clamabat, dextraq; & serta, & poma tenebat
Infelix coniux. Ac nunc miseranda, papillas
Nudabat, roseoq; sinu inuitabat amantem,
Nunc exerta genu, primasq; illapsa per undas
Candida reiectis ostentat crura cothurnis.
Nunc effusa comas, scopuloq; insignis ab alto
Crudelem uocat, ac uires superante dolore
Labitur exanimis, siccaq; insternitur alga.
Sensit fragrantem extremo de littore ramum
Neptunnus, captusq; aurati munere mali
Et serto insigni, lacrimis quoq; uictus amantis
Currit in amplexum, cupidisq; extollit in ulnis.
Illa uiri ut gremio intepuit, calidusq; per ossa
Ignis it, amplexu & tenero fouet ora mariti,
Ornauit serto caput, atq; Cloneide fronde,
Impleuitq; sinum pomis felicibus, auraq;=
Extinctos reuocat prærepti coniugis ignes.

DE LIMONIBVS, ET EARVM Cultu.

Tertia iam superat Limonis cura colendæ,
Et rarus labor, & cœpti meta ultima nostri.

Adsitis nymphæ Cyrenides. ò mihi nymphæ
Masitholæ aspirate. ò quæ Paliurides umbra
Gaudetis, iuuat & fluuios habitare recessus,
Et Citri iuuet umbra, iuuent Limonides auræ,
Hesperidum & ueteres cantu renouemus honores.
In manibus nemus auricomum, Chariteiaq; arua,
Vestrum opus ò Charites, uestro nam munere quōdā
Itala Limonem nouerunt littora, nam uos
Et causam meministis, eam & memorare potestis,
Nec uestris meritis, æternæ aut parcite famæ.
Fonte Niaseio sese Venus aurea quondam
Lauerat, & pessos comebat nuda capillos,
Purpureo Charites pingebant ora colore,
Ambrosio & niueas afflabant rore papillas.
Ecce puer passis uolitans super aera pennis
Lætus adest. Matrem amplexus, noua gaudia portat.
Te Sireneis felix hymenæus in oris
Expectat, thalamosq; parat Magnetis Amalphis.
I propera. Italicos illic molire triumphos
Mater. Ament & saxa. Atq; hæc effatus hiulcos
Ore simul genitricis & ora, & labra momordit.
Surrisit dea, & allectis Tritonibus, altum
Ire parat. Dum colla Venus, dum pingit & ora
Ad thalamos uentura, & Amor dum territat arcu
Semideos maris, & ponto minitatur, & undis.
Interea Charites Limonia dona pararunt,
Quæ ferrent nuptæ. triplex genus. Altera fœtu
Exiguo, atq; acrem gustu referentia sensum,
Altera quæ fructu maiore, & rorida succo
Vberiore, sed oblongo tamen utraq; ductu.

Tertia, quæ grandi fulgent onerata uolemo,
Ac Citrii referant sinuosa ab imagine formam,
Sed succo ingrato, quemq; ora offensa recusent,
Hic tamen admotusq; foco, sensimq; recoctus
Instillante anima, ac tenuem conuersus in amnem
Ora puellarum maculis lauit, & candorem
Inducit, nitidis per colla argentea guttis.
Ergo ubi concinuit festis hymenæus, & ipsa
Fessa est assiduis ludens Cytherea choreis,
Munere felici charites Nereida Amalphin
Donarunt. fuit & teneris sua gratia uerbis.
Hinc rarum accessit decus hortis, & noua syluis
Gloria, gemmiferis fontes nituere sub umbris,
Candidaq; auratis fulserunt littora ramis,
Hinc & stirpis honos, hinc & Chariteis Amalphis
Munere Limonum, & nemorum redolentibus auris,
Ornauit thalamos, felixq; hymenæus & aras
Pinxit flore nouo, sparsitq; Atlantide fronde,
Et passim stratis lætata est alga metallis,
Quòd uero aut uiridem trahit à radice colorem
Frondibus, ac fructu, aut acuit sensumq;, palatumq;=
Hinc nomen dubia certum sub origine mansit.
Est idem cunctis cultusq;, & cura, & iniquum
Cœlum indignantur, frigusq;, æstumq; grauantur
Masitholæ Limones. At humida flumina poscunt
Auxilio, & densas laurorum in prœlia turmas.
Sed minor illa quidem cultu maiore tuenda.
Nanq; tegenda hyemi tecto, ac stipanda maniplis,
Et circum tabulata fimo iungenda tenaci.
Ne cœli rigor, aut Boreas immanior urat.

Namneq; sic thalamis clausis assueta puella
Fota sinu genitricis, & ostro induta nitenti,
Aut timet obstrictas gelidis aquilonibus auras,
Frigoris aut rabiem sub iniqui sydus Aquarii.
Idcirco solem spectet. post terga uirenti
Seu lauro, seu rore maris cingenda, nec unquam
Sola hyemi credenda tibi Chariteia Limon,
Et florem semper, pariturâq; semper honorem
Aurati fœtus, ramo & placitura comanti,
Qualem prærupti sub uertice montis, ad eso
Littore, secessu in molli, sub rupe cauata
Et Baccho felix, felix Amathuside myrto,
Frondenti & lauro Neptunnia Mergilline
Læta colit, non æstus eam, non frigora tentant,
Non riui crepitantis opem, non fictilis urnæ
Exoptat sitiens, larga quam Thespias unda,
Actiáq; Aoniis irrorent dolia lymphis.
Ah fatum crudele hominum, & sors inuida uotis,
Ignotos nunc per populos, per Gallica regna
Horrentem ad Rheni ripam, atq; ad norica saxa
Exulat, oceaniq; uada ad squalentia tabo
Naufragũ, extremos queritur Syncœrus ad Anglos.
Interea sitiunt Citri, ac Limonide in umbra
Torpet humus. decor ille horti fragrantis, & aurea
Pleiadum intereunt mala, ac sine honore relictum
Littus, & errantem dominum lacrimantur arenæ.
At nympha è scopulis, summiq; cacumine saxi
Incusatq; deos, cœlumq;, & sydera damnat,
Et saxa, & miseræ responsant antra puellæ.

DE INSITIONE.

Iam reliqua insitio est, hominũq; industria. Nũc tu
Huc aduerte animum, & ueterum cape dicta uirorũ.
Citrigenum species, cum sint & germine, & ipso
Cortice tam similes, cognato & semine iunctæ,
Hospitia hinc sociis iungunt communia tectis
Affines ramos, & dant, capiuntq; uicissim,
Et mutant proprios alterno fœdere fructus,
Non unæ hinc species, sed misto semine plures
Scinditur in partes nemus, & sua nomina miscet.
Accipit & Citrium Limon, Limonáq; Citrus
Hespitio, & sociis ineunt conuiuia mensis.
Accipit & thalamo Citrium Citrus, & sua tractant
Iura simul, iunctisq; toris accumbit uterq;.
Hinc species mistis crescit uariata figuris,
Ergo nunc ramos libro demitte sub udo
Artifici dextra, fixo nunc iniice ligno,
Atq; alte impacto cuneo insere, alteriusq;
Cortice cum iunge, & cera mox illine adacta,
Vlmeáq; obseptis constringe & uincula plagis,
Arceto & pluuiam coniecti cespitis herba.
Nunc & crescentem uicino è margine uirgam
Admoue, & inciso leui sub uulnere libro
Sic fige, ut lento desint ne cingula nodo.
Aut & eam transmitte forato ad uiscera trunco
Mirantem latebrasq; cauas, & operta uiarum,
Qualis & Heleis longe delata sub antris
Miratur maris occultos Aréthusa meatus,
Et cœlum suspirat, amicæ & littora terræ,

Quæq; Syracusiis spirant de fontibus auræ.
Ne'ue excide illam. Si nito de matre propinqua
Hauriat ut succos solitos, solita ubera lactet,
Donec eam grandem natu, longeq; ualentem,
Atq; nouercales stringentem enisius ulnas
Videris, & proprio meditantem uiuere succo,
Tunc abrumpe manu, materna & stirpe reuelle.
Crescet, & immensum ducet late aucta cacumen.
Interea læto surgit dum surculus auctu,
Sæpe riga, sæpe eductas de stipite gemmas
Euelle, & duris inuerte ligonibus arua,
Et matri blandire, sua dum prole repulsa
Cogitur indignans alienos pascere fœtus.
Quin & surgentem sobolem defende sub umbra
Frondentis rami, dum Sol furit, & furit æstas
Victa siti. Idem ipse in glacie tege, tecta superne
Insternens crassa è stipula, canna'ue palustri,
Vrat ne teneros rabies Aquilonia thyrsos.
Cum primis ualida nitatur surculus hasta
A uento tutus, longeq; urgente procella,
Et nunc scalpello tenui, nunc molliter ungui
Detondens, prima luxum compesce iuuenta.
Vtendum parce ferro. Sed nec tamen ipsa
Luxuries toleranda Parens nam crimine in ipso
Haud natos miseratur. At acri percitus ira
Increpat & dictis, & pœna crimen acerbat.
Atq; equidem memini, tantum se industria prompsit,
Qui diuersa quidem parua sed semina in urna
Condat, & educens collo breuiore stolones
Subducatq;, arctetq; manu, ac sub uincula cogat

Crescenteis. hi tandem uno se stipite miscent,
Atq; uno obducunt se cortice. ne'ue flagella
Di labi sinito. neu summa cacumina uentus
Diuellat, cera linito, aut diducat adulta,
Vnguine dum proprio corpus iunguntur in unum,
Atq; operit lentum sub eodem codice gluten.
Postquam alta steterit radice infossa & opimum
Raptarit stirpes succum, mirabere poma
Plenaq́; grataq́; non uno tamen una sapore,
Sunt qui diuersos ramos, sed cortice raso
Coniungant, stringantq́; simul, quo glutine misto
Increscant æque, ac fixo mox stipite iunctos
Infigant pariter. Tum uulnus rite coronent,
Et fallax opus admota tueantur ab arte,
Quo ramo ex uno, atq; uno de palmite fructus
Non uni ueniant, sit honosq́; & gloria ruri,
Gaudeat insolito natura adiuta fauore.
Sed nec defuerint, scisso qui codice, adacto
Dilatent uulnus cuneo, mox uulnere crudo
Includant gemmas alienæ stirpis alumnas.
Mox tenui obstringant uitta. non fit mora, longos
Emittunt ramos, & sylua littus obumbrant,
Exciso & ueteri cono sua brachia fundunt,
Ac dorso alterius (mirum) noua pullulat arbos.
Quin etiam alterius nudato cortice plantam
Vidimus alterius frondente cacumine ramos
Erigere, ingentem è tunica & subolescere syluam,
Et stirpem infamem nemora in generosa nouari.
Ergo castanea è molli, è præstante sagitta
Laudatæ genitricis, adulto & germine uirgam

Exuito, exuuias gemmisq; oculis nitentes
Seligito. his sterili spoliatum cortice truncum
Degenerem induito, uincloq; urgente ligato,
Quo sese & pluuia, & Solis tueatur ab æstu.
Nec te blanda manus finito frustretur inertem,
Aut ludat tunica uitiosum arente flagellum
Iam uideas docili è planta pubescere prolem
Frugiferam. Tunc carpe manu, tunc erue ferro
Quod superat matre è sterili, & blandire nouellis.
Mira fides, nitidis palmes se tollet alumnis.

LAVDES INDVSTRIAE HVMANAE.

Scilicet ut Ioue nata fides, tellure relicta
Detestata hominum mores secessit olympo,
Illicet emersit fraus, admonituq; deorum
Destitit assuetas tellus producere fruges
Sponte sua, nullis hominum ante obnoxia curis.
Cui labor, impatiensq; ocii languentis egestas,
Auxilio occurrêre, & fato industria maior.
Hæc Indo aduexit merces, pelagoq; negatum
Strauit iter, secuitq; cauis liquida æquora uelis,
Hæc armenta boum domitans summisit aratro,
Inuertitq; solum, cultis dominetur ut aruis.
Præscripsitq; ouibus, carpsitq; è uellere lanam,
Nudaq; textilibus uelauit corpora pannis,
Construxitq; domos, frigus queis arcet & æstus,
Quæq; olim sterilis fuit arbor, & horrida cultu,
Hanc ferro domuit, uertitq; ad munera frugum,
Insitio ut plantas fœcundet, & imperet hortis,

Degenerent ne poma, genusq; in sæcla propagent.
Non igitur tantum pratis armenta, nec herbæ
Imbribus, aut apium debent examina rori,
Quantum de rebus merita est industria nostris,
Cuius ope ingenium sese extulit, & caput astris
Admouit, maria, ac terras sibi subdidit, ut nil
Liquerit intentatum, ut summo è uertice olympi
Traxerit attonitas Citrii ad spectacula Musas.

DE CITRIORVM SAPORE duplici, acri, ac dulci.

Quãdo autẽ est Citrio duplex sapor. Acer ab ipsa
Natura ductus. Dulcis'ne ex arte magistra
Venerit, in dubio est. Nam tempora longa, frequensq;
Protulit insitio genus & decus. Ars quoq; multa,
Vsus & experiens reperit simul, hæc quoq; ut ipsa
Mala, colore aurum, sed mella sapore referrent.
Nec uero non, & ueteres uoluere coloni
Punica de fibris quondam crescentia amaris
In dulcem mutata saporem, lotia postquam
Senserunt hominum ardenti concocta calore,
Quæ postquam diffusa manu, multumq;, diuq;
Igne suo acremq; attactu domuere saporem,
Concoctum & uirus calido infregere liquore,
Transit in lenem sensum purgatus amaror.
An'ne hoc ipso etiam mutata & Citria Baccho
Syluestrem posuere animum? & fregere rigorem?
Quo non ars penetrat? Palmes cædatur, & ipse
Crassior, in palmumq; cauetur, & undiq; labris

In gyrum ductis, nec pollice crassius. Illuc
Infer mella liquata, & grandi contege saxo,
Quod solem auertat. Postquam arida suxerit arbor
Inclusum humorem, & sitiens noua pocula gliscit,
Mella cauo immersans flauentibus imbue riuis
Rursus, & euacuam Thymbræo nectare cellam
Distende, ac latices humano è corpore fusos
Mollibus irrora radicibus. Interea ne
Neglige frondosas toto de stipite gemmas
Vellere. Mesopius ni qua liquor implet, & ipsa
Labra trahunt dulcem mulsi de fonte liquorem.
Illas tu gemmas, illasq; & germina serua,
Et blandire manu, & uentorum auerte procellas,
Arce hyemes, funde hyblæos & largiter amnes.
Non deerit tanto felix fortuna labori,
Crescet & immensum sata melle Cleartias arbor,
Ornabitq; hortos, ac tanto munere læta
Diuinas natura hominum mirabitur artes,
Quanquam aduersa uiris, & fortibus inuida cœptis.
Sunt qui lecta manu, solerti & semina cura
Contingunt mulsa, siculo aut madefacta liquore.
Postquam autem traxere ipsum ad præcordia rorē,
Sedaruntq; sitim medicato nectare, terræ
Infodiunt, & culta rigant. Ea deniq; fructu
Iam referunt, tenerū quē quondam hausere saporem,
Quemq; & arundineo duxere è palmite succum,
Quādo & inexpertū nihil ars sinit, hoc quoq; et hor=
Accedat, uel dictu etiam mirabile, de quo (tis
Quanuis longe audax, quanquam sibi conscius usus
Addubitet. Ramum fœcunda è matre reuulsum

Decutiens capito. cæsum mox undiq; librum
Aequatis ferro spatiis, dextráq; uolentem
Exuito. Inde pari confossum uulnere dorsum
Stipitis alterius nudato, & ueste recenti
Induito, ut coeant extremis partibus oræ
Vestis, & è lento mollescant uulnera limbo.
Vlmea dehinc teneris indatur cingula plagis,
Vinculáq; ingentis committant uulneris ora,
Vestiat & frondens truncum toga, pellat ut imbres,
Arceat ut soles, & sæuæ uredinis iram.
Dii facinus mirandum hærenti è cortice cortex
Ipse nouus, uictum medius rapit, atq; supernis
Instillat ramis, quæq; in sua pabula traxit
Exuriens alimenta, suo ut de fonte refusa
Ipse suis infundat alumnis. ipse & amicum
Irroret lac, ut sensim in sua nomina uertat
Ramosq;, frondesq;, & eodem semina foetu,
Ante quater nidum in tignis quàm figat irundo,
Et quater extincti renouet quàm funera nati.
Tantum ars ipsa ualet, tantumq; industria pollet.

DE VTILITATE HORVM POMORVM.

Omnibus his usus suus est. Seu forte uoluptas
Quæratur, seu certa salus, studiumq; medendi
Præcipue pueris. Semen lege. Coniice lectum
In cyatho, & latices ad summum infunde liquenteis,
Sub Ioue quos tacitæ contingant frigora noctis,
Mane autem puero instilla, bibet are uenenum
Lumbricis. Stomacho, mirum, medicabitur ægro.

Quin & arundineis mala ipsa liquoribus, ante
Arte quidem medicata coquunt, ac lenibus inde
Intingunt succis, & uase madentia seruant
Auxilium latura, & opem languentibus ægris,
Regaleisq; epulas uario affectura sapore.
Quid, quòd & in calidis fornacibus igne tepenti
Sæpe liquant lectos flores, & in horrea condunt
Vitrea, odoratos latices, suffimina nota.
Sæpe & fictilibus in lancibus imbre recenti
Dimensis spatiis, macerato cortice, melle
Cortingunt, siculo' ue premunt concocta liquore,
Atq; hos, atq; alios conuertunt Citria in usus.
Cætera te antiqui doceant exculta Salerni
Pectora, queis arteis medicas monstrauit Apollo,
Queis rerum notæ causæ, quorum inclyta in agris
Sylua nitet, fulgentq; auro radiantia culta,
Ac nemora Hesperiis uinci indignantur ab hortis.
Hoc sat erit nymphæ Sebethides. ò mihi siqua
E uobis siqua, Nymphæ Sebethides, udam
Benaci de fonte ferat Permesida laurum,
Qua manes spargam magni senis, eq; sepulchro
Eliciam felicem umbram, ac uenerabile numen,
Quo nemora Italiæ senserunt Pana canentem.
Et mirata suos requierunt flumina cursus.
Quo lætæ in campis segetes, quo munera bacchi,
Ditarunt colles, nec non cœlestia dona
Stiparunt liquidas diuino nectare cellas.
Salue ò & gregibus decus, & decus addite syluis,
Quo ductante italæ fremuere in bella cohortes,
Martiaq; horrifico sonuerunt cornua cantu,

Audiit & Triuiæ longe lacus, audiit & Nar,
Ac trepidæ matres pressere ad pectora natos.
Salue iterum & nato felix & Mantua uate,
Felix & populis, & tanto principe felix,
Quo Gonsaga domus spoliis exultat opimis
Gallorum, cum excussa metu tremit itala tellus,
Summittitq; humiles alpina ad gesa secures,
Te duce discussere iugum Francisce superbum
Insubrium attonitæ gentes, quiq; ora Timaui
Amne lauunt populi, quos & rigat Adua diues
Gurgitibus, longe & cultis Mela inclytus aruis.
Per te à seruitio caput eximit accola Parmæ,
Et quas saxosi uexat ripa aspera Rheni
Sollicitas urbes, quas & de montibus actis
Turbat Senus aquis, campo inferiore udagatus.
Et tibi nimbiferum inclinat caput Appenninus
Communi pro libertate, & fortibus ausis,
Teq; & arundineo incinctus ueneratur amictu
Eridanus, late irriguis plaudentibus undis.
Pro decore Italiæ, & Belgis belli arte repressis.
Macte animo Francisce, & macte ingentibus orsis,
Assurgit cui felici Campania tractu,
Assurgit latis uenerata & Daunia campis,
Quæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Quodq; mare Italiam supra, quodq; alluit infra.
Ecce autem insignis cantu, atq; insignior armis,
Bellorum & laude, & multis spectata triumphis
Parthenópe tibi læta canit, quod te auspice, regno
Reddita sit, quodq; è solio uenerabilis aureo
Imperitet populis, sublato & Marte triumphet.

Non tamen Hesperidumq; hortos, Berenicia rura
Idcirco aut libycos tu dedignabere saltus,
Quos olim excisorq; Hydræ, domitorq; Leonis
Alcides adiit, quibus & splendescere iussit
Phormiadumq; & agros, & littora iuncta Vesevo,
Quos & Sirenes scopulos, quæ saxa frequentant,
Aequaniq; serunt colles, Meteiaq; arva
Quosq; secat Sileris frondoso margine campos,
Aenarie quos nostra colit, colit aspera & Ansur,
Atq; Suessa vago Liris quam temperat alveo.
Nec mihi Naiades, in tanti parte laboris
Abnuerint viridem salicis de fronde coronam,
Nec mihi culta, suos neget Antiniana recessus,
Quis superat vites Hermi, atq; rosaria Pesti,
Quæq; & Idumæas mittunt palmaria baccas.

FINIS.

I. I. PONTANI LEPIDINA, CVIVS POMPAE SEPTEM.

COLLOCVTORES MACRON, ET LEPIDINA.

M. ET grauida es Lepidina, & onus graue lãguida defers
Obbam lactis, & hæc fumãti farta canistro,
Hac agedum uiridi paulum requiesce sub umbra,
Declinat Sol dum rapidus, desæuit & æstus.

L. En lactis tibi sinum, atq; hæc simul oscula trado.
Vmbra mihi hæc ueteres (mẽor es) iã suscitat ignis
O coniux mihi chare Macron, redde altera Macrõ

M. Hic mihi tu teneras nudasti prima papillas,
Hic Lepidina mihi suspiria prima dedisti.
Tunc macron Lepidina tibi, Lepidina Macroni,

L. Has inter frondeis, uirgultaq; nota latebas,
Cum tibi prima rosam, primus mihi fraga tulisti.

M. Hic Macron Lepidina, meus, me prima uocasti,
Et primus, mea, te alternans Lepidina uocaui.

L. Viximus ex illo gemini sine lite columbi.
Nox socios uidit, socios lux, oscula iunge
Mutua, sic gemini seruant in amore columbi.

M. Illa uxor memini nunc oscula (prima fuere)
Nostra tuis, tua labra meis hæsere, diuq;
Spiritus alterno huc, illuc se miscuit ore.
Tunc orcus si nos unà rapuisset, amantum

Vna futura anima, una etiam simul umbra futura.
L. Quod felix, faustumq; omen sit, reiice coniux
Hirsutũ hũc thalamis, thalami sint omnia fausta.
Parthenópe thalamo nanq; est dignissima fausto.
M. Hirsuti, horripiliq; absint. age candida an ipso
Visa uiro uirgo est? Heroe & coniuge digna?
L. O Macron. mea cura Macron, Illi alba ligustra
Concedant, collata illi sint nigra colostra.
Delioli ad fontem sola, ac sine teste lauabat.
Vidi ego, uidit Anas. uiso candore puellæ,
Qui niger ante fuit, nunc est nitidissimus ales,
Et mihi tum subitus creuit per pectora candor,
Ipse uides, niueas cerne has sine labe papillas.
M. Quin hæc candenteis lux ò mea pascua tauros,
Quod nec sueta ferũt, nostræ sunt mũera nymphæ
Ipse tuas mea lux teneo, foueoq; papillas.
Nec liquido cedunt argento aut pondere plumbo.
Fige oculos in me coniux mea, qui mihi lucent,
Et lychnũ, & quod nec nigricãte Cicẽdula nocte.
Parthonópe an'ne aliis, an' ne his dea fulget ocel=
L. Magnetẽ gerit illa oculis, stellãq; supremã. (lis.
Venerit ad littus, trahit ad sua limina pisces.
Iuerit in syluas trahit ad spectacula ceruos.
Illicet indomiti surgunt ad prœlia tauri.
Verterit illa oculos, in quẽ iuuenem'ue, senem'ue,
Ille perit, miseris hæc crescit amantibus error.
M. Me miserũ, ne oculos in me quoq; uertat, & ipse
Auellar procul his, procul ah Lepidina lacertis.
L. Ne coniux, ne chare time. nam sedula mater
Hoc docuit, ter te ut leui pro limine postis

Amplectar, ter rapta tibi simul oscula iungam.
Et dicam, meus es, tenerum quoq; Eringion ore
Ferre dedit, dedit atq; ederæ cum fronde racemum
Ferre sinu, & geminis te noctu onerare lacertis,
Neu limis mea lux dominam spectaris ocellis,
Præsertim si blanda pedem̄ nudarit, ibi illa
Retia tendit, & insidias parat, & fouet ignem,
Quæ mihi frater Acon, soror, et soror altera dixit.
M. Hæc eadem mihi Naretas, & amicus Omason.
Quin maiora ferunt, siccat dum nympha capillum
Ad speculam, & niueæ ludunt sine ueste papillæ,
Vidit, & ô dixit Saliceni filius, alis
Vtar, & ad celsam pennis ferar ipse fenestram.
Annuit, & placidis risit dea dulcis ocellis.
Ille uolat, celsam pennis petit inde fenestram.
Dic mea, dic formosa, canit dū nympha per æstum,
Audieris'ne deam? L. Ad sepem tum forte latebā
Cum canere inciperet, atrox hic dente pilaster
Latrat, ibi ipsa fuga septem, insidiasq́; reliqui.
Inuidia (sic Nicla refert) Philomela recessit.
At circum attonitæ stupuere ad carmina nymphæ.
Ipsa quidem canit. at uenti posuere silentes,
Strataq́; pacati requierunt murmura ponti,
Exoptat messemq́; sator, frugemq́; colonus,
Ver ales, charum uirgo desponsa maritum.
Vitis in arboribus, ederæ pro rupibus altis,
Coniugis in cupidis gaudet noua nupta lacertis.
Irriguum sitiunt fontem sata, pabula rorem.
Nupta sitit socii lusus, & gaudia lecti.
Hæc dea. surgamus, meus hoc age, p̄sonat hymen,

Pompa uenit, celebrisq; uocant Hymenæon ad ædes,

POMPA PRIMA MARES, AC FOEminæ è rure proficiscentes alternis concinūt.

F. Sperne tuas salices, & myrto tempora cinge.
Desere septa puer. nāq; urbs tua gaudia seruat.
M. Pone tuos fastus, facileis atq; indue mores
Parthenópe, & quid amor, quid sint cōnubia cura.
F. Disce puer thalamo lusus & coniuge dignos.
Lusus amat thalamos, et amāt sua ludicra lectū.
M. Parce Puella uiro nimium pugnare uolenti.
Lis thalàmis aliena, & habent sua foedera lecti.
F. Est nigris noua nupta oculis, est nigra capillis.
Spirat Acidalios & toto corpore flores.
M. Et roseo Iuuenis ore est, roseisq; labellis,
Stillat Acidalium roseo & de pectore rorem.
F. Intactum florem, maturaq; Poma legenti
Seruat in occultis Virgo iam nubilis hortis.
M. Poma manu matura leget, floremq; recentem
Rore nouo Iuuenis, tenera mulcebit & aura.
F. Riuulus è tenui manat tofo, exit in amnem
Paulatim, & ripis crescens decurrit apertis.
M. Ex oculi leuiore ictu fons stillat amoris.
Paulatimq; amnes lacrimarū, & flumina uoluit.
F. Fomite de paruo tenuis primum exilit ignis,
Mox auctus uersat latis incendia syluis.
M. Ignescit tenui afflatu fax lenis amorum,
Hinc incensa furit uenis, & pectora torret.

POMPA SECVNDA NEREIDVM.

COLLOCVTORES Macron, et Lepidina.

L. e Ia agedũ coniux, quæ nã ꝓcul æquore Pompæ
Haud capiũt uirides sinuãtia littora Nymphas
Nereidum chorus omnis adest, en cœrula prima ẽ
Pausilipe implexis edera frondente capillis,
Pausilipe mihi nota, uides, procul innuit, hæc me
Sæpe manu sua ad antra, suos deduxit in hortos,
Donauitq; Apiò, & odorifero Serpillo.
Et dixit tibi mite Pyrum, tibi præcoqua seruo
Pausilipe nigro sub candida guttura næuo.
M. Quàm molli incedit passu, & sese exerit ore
Quæ sequitur, præcincta sinũ et pede cãdida nudo
An fortasse tibi coniux nitidissima nota est?
L. Vt sese ad choreas Macron mihì chare resoluit
Vt lepida est, Veneres ut toto spirat ab ore.
An peto est oculo? memini narrare solebat
Crambane mater, ea ne est? ea. Mergilline
Inuideant tibi uel digitos Prochyte, Capriteq;
Nerine ò formosa, ò Nereis Heroine.
O si sim Iuuenis, tecum ut coniungere dextram,
Vt tecum hanc libeat choreas flexisse per actam.
O nymphe formosa, ò candida Neptunnine.
Dum siccas simul ad solem, pectisq; capillum,
Tunc ego tunc niueæ pennas imitata Columbæ
Sim uolucris, tibi quæ cerasi cum tempore primo
Maturos fœtus, & fraga rubentia rostro
Proiiciam in gremium, primos ut ruris honores
Per me prima legas, nostro & sis munere prima.
M. Illa illa, haud aliam uidi gestare puellam

Aptius, aut pharetram, aut intēdere fortius arcū.
Atq; aliò hos arcus, aliò tua spicula tende.
Me meus ignis habet, et hēnt mea pectora uulnus.
L. Me miserā, meus est, alios pete Nympha iuuencos.
Mi Macron tege me, collo & tua brachia necte.
Ne saeui Sarniti Dea, & tua tela retracta.
M. Te teneo, auertit telum Dea, fixit & Aulum.
Ah miser, ut madidis uultum demisit ocellis.
L. O Macron memini, mater me docta monebat
Sarnitim fuge nata, trucem Sarnitida uita.
Fert intinctum oculis, arcu fert saeua uenenum.
Non parcit pueris, saeuitq; inimica puellis.
Hinc uideas Satyros passim, hinc lāguere napaeas
Deperit hanc Alcon, octogenarius Alcon.
Insanit Morphe, nonagenaria Morphe.
Deseruit syluas, qui nunc colit aequora, Faunus.
Ecce uenit Resina auiae iunctissima nostrae,
Tristior illa quidem patris de clade Vesevi.
Nam teneo, sic lenis anus referebat, amasse
Hanc nunq̄, spreuisse procos, ac littore solo
Moerentem casus, exustaq; regna Parentis,
Tritonis cupidam uix effugisse rapinam.
Ter sese Dea surripuit, tria feruidus heros
Oscula compressis liquit signata labellis.
Nunc quoq; liuor adest, at sunt sine labe, papillae,
Queis superat nymphas, uideas si forte lauantem,
Non tibi candidiora poli sint lactea texta.
Non tibi sit planta crystallus purior alba.
Ex illo infidum littus, fontemq; relinquens
Rura colit, dumisq; suas studiosa capellas

Pascit, & erranteis seruat cum matribus hedos
Quadruplici insignes hirsuta ad tempora cornu.
O Macron Macron mihi me, tibi te noua nymphe,
Quae uenit, eripiat, cingit quae ad tempora myrtos.
Ipse uides. Illi ridet mare, ridet, & aer.
Cingit quae ad collum caltae florentis honorem.
Illi concedant Dryades, Nereides illi.
O longis praelata comis, & lumine peto
Hercli superciliis nigris candente papilla,
Es memor, & meminisse decet mea nubilis Hercli,
Quos mihi corrallos, quae mella liquata dedisti,
Diues corrallis, & mellis munere diues,
Sis memor, & niueum tibi me donasse colostrum,
Delitiasq; rosae primae, & uacinia prima.
M. Risit & argutos in te Dea flexit ocellos.
L. Fallor, an aduentat Caprei maris heroine?
Praeceditq; chorus Tritonum, & littora clangunt.
Non capiunt undante salo caua littora puppes.
Haec ipsa est coniux, Caprei maris Heroine.
Circũstãt Aequana hinc, illinc innuba amalphis.
Et fidae comites, & littoris altera cura.
Illam ego dũ Capreas peterẽ cum matre, sedentem
Ad scopulum uidi, famulae properare legentes
Ostrea, & euulsas lapidoso è margine conchas
Accepit Dea me gremio, & donauit echinis.
Obstupui, ingentemq; humero, Ingentẽq; lacertis,
Atq; utero, & toto retinentem corpore formam.
Horrebant sed crura nigris & pectora setis,
Purior Aequana cum sit nihil, aut sit Amalphi,
Vtraq; odoriferum spirent & pectore anethum.

Littora sed crepuere, canitq; silentia Triton.

POMPA TERTIA, TRITON CANIT DONA offerens. Macron & Lepidina colloquūtur.

T. O Decus Italidum, longe pulcherrima Virgo
Sirenū genus egregiū, & diis æqua ꝓpago,
En tua cœruleæ centum ad connubia Nymphæ
Dona ferunt, auro grauida & gangetide bacca.
En tibi odoratos Pancheæ mercis honores
Oceanoq; aduecta ferunt electra Britanno.
Ferte agite, & plenis hæc dona reponite mensis,
En tibi mille ferunt niueæ sua serta Puellæ
Serta auro intertexta, & ramiferis corallis.
En totidem eois baccata monilia gemmis.
Vos agédū cultæ capite hæc noua dona ministræ.
En famuli tibi Tritones simul ære canoro
Seruitiū, & uolucreis ꝓpter caua littora currus
Promittunt, iter & placido per cœrula cursu
Tercentum Iuuenes, tercentum numina Ponti,
Et tercentenis dant hæc tibi pocula gemmis
Fulua auro, uariata Smaragdo, & iaspide tecta.
Vos hæc ô niueæ thalamis seruate puellæ.
En capreï Regina Maris, cui mille ministræ
Telebois Dea, dat fuluis radiantia bullis
Cingula Cynipheo ex auro, et Garamātide ab ora,
Priscū opus, artificisq; manus diis nota Faburni.
Hæc olim Aenariæ Nereus pater, illa Sorori,
Donat habere, sui monimētum, & pignus amoris,
Dum migrat sociæ confinia ad antra Mineruæ.
Est illis adamante, nouo & uariata Pyropo

Fibula, concordis thalami felicia uincla.
Hac coniux ubi nuda suo cum coniuge uincta est,
Accubuitq; toro, celeri discordia passu
Diffugit, & thalamos subit hinc concordia notos.
Hac age Nympha tuum, simul & te cinge maritum.
Nunc ò nunc socii celebres agitate choreas
Cærulei Tritones, & omnia fausta uocate.
Hymen ò hymenæe hymen, ades ò hymenæe.
T. Dicimus ò hymenæe hymen ades ò hymenæe.
Felix ò hymenæe hymen, felix hymenæe.
L. Desiit ille quidem Iuuenis malus, ò mihi Macrō,
O Macron mihi quem incussit malus ille timorem.
Herculis ad fontem mater secura lauabat
Gausapium, ipsa udos siccabam sola capillos.
Surripuit mihi Supparium, mox innuit, & se
Ostentat formosus, ibi per littora præceps
Eripio me me, sequitur malus, hic mihi dexter
Calceus in summa miseræ defluxit arena.
Quid non pollicitus ferus hic? ne nunc quoq; tecum
Iam uideor secura mihi, ne respice coniux,
Quàm uereor summa ne nos despectet ab alga.
Littore cedamus, manet illinc altera Pompa.
Ipse uides, sociæ properant è rure Napææ,

POMPA QVARTA, MACRON & Lepidina colloquuntur de Nymphis Vrbanis, & suburbanis.

L. ECce suburbanis longe prælata Puellis,
Ecce uenit pingui multum saturata sagina
Butine sociis mecum consueta choreis,

Butine diues hedis, ſed ditior agnis,
Et cui ſunt primæ farcimina pinguia curæ,
Vt rubicunda nitet, plenisq; intenta caniſtris,
Nobilis & libis, & cognita buccellatis
Vlmia, & intortis tantum laudata torallis.
Quæ mihi culta placet minus at de polline uultum
Nō nihil alba placet, tamē eſt ferus ardor amātum.
Theodocie ſoror hanc feſtis nam ſæpe diebus
Ad choreas uocat, hic dulcem meditatur auenam.
Tum canit, ut taciti ſtupeant ad paſcua Tauri,
Ad fontem duc Niſa boues, dum retia tendo.
Quid, cum ſola canit frondoſæ ad culmina uillæ?
Huc ades ò Amarylli, uocant amarillyda ſyluæ.
Hāc Macrō mihi chare (tulit ſors) aſpice nymphē,
Ad cliuum Piſtaſis adeſt, en intuba purgat,
Raſilibusq; onerat calathis, & ſtringit anethum.
Non cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
Vidit ea pictos melius contexere qualos.
Nūc quoq; fama refert, liquidū quod in aere rorē
Cogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
Pingit, & è uario reddit ſua munera iunco.
Forma illi damno eſt, nulli connubia amantes,
Nulli etiam thalamos nymphæ petiere iugaleis,
Quòd timeant cupidæ ſimul aſpirare rapinæ
Hinc Faunos, illinc Leſtrygonas, & Cyclopas
Correptos facie, & candentis honore papillæ,
Et næuo nigrante, nigroq; ad tempora cirro,
Coniuraſſe, tori iura & uiolare mariti.
M. Heu ſqualet formoſa domi, metus urget amanteis.
Capparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion,

Ausi etiam mediis uxorem auellere claustris
Neptunni: centum hic Tritones, at ille superbum
Excutit aurigam curru, & lacerum abiicit undis,
Capparion Petroonte, Aeronte satus Manubrion.
Illi illi heroes, & digni ruris alumni,
Et quercu nutriti, & castancis hirsutis,
Arbuta queis, miliumq́; liquens abdomē & unctū
Miscebant festis conuiuia lauta diebus.
L. Pistasis siqua est, digna est heroe marito,
Cultorem tamen & uitis suspirat, & horti,
Et cui sit cucumis. sit & unca cucurbita curæ.
Est quoq; spes agiles sciat ut tornare catinos.
At non Hermitis, nec Olympiás, aut Conicle
Hæc sibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
Conicle consueta plagas, & retia ferre,
Venatorem amat, & uenantis amore tenetur.
Aucupiis capta est, hinc aucupis uritur igni
Hermitis, nec amica colo, sed & apta choreis.
Hæ casus mihi sæpe suos, & uulnera nudant,
Quòd felix hymenæo, & quòd te coniuge felix.
Notus Olympiadis non est amor, & timet, & uult,
Ast prohibet pudor, & duræ reuerentia matris,
Ipsa tamē concurrere equū, & resonare sub armis
Gaudet, & è celsa immoritur spectare fenestra,
Pingit acu tamen, ut credas mugire Iuuencum,
In cœno grunnire suem, crepitare cicadas,
Vt modo cum geminos filo discreuit amores,
Hunc certare auibus risu mitem, & tamen alis
Sæuire, & tacitum stillare in corda uenenum,
Illicet insolitum uolucres sentire calorem,

Illum arcu, facibusq; trucem mãsuescere in herba,
Sed furtim celeres oculis iactare fauillas,
Illicet incensos errare per auia tauros.
Est inter natas foecundæ prima Labullæ
Nomine Formellis, non hac felicius hortos
Vlla colit, nulli concedit munere fusi,
Seu ducat linum, seu mollis uellera lanæ,
Serica seu digitis promittat fila magistris,
Aurea seu niuea texatur bractea dextra.
Felix sorte sua, nymphaq; beatior omni.
Illi secretis fons est nitidissimus hortis
Pomonis donum, matris tutela Labullæ
Matris hamadryadis, & amauit hãc quoq; Pomõ
Pomon auus Fragolæ, atauus cerealis Acerræ,
Vitiferæq; abauus non certæ prolæ Casullæ.
Centum habet hic neptes, centũq; è stirpe nepotes
Formellis, sed chara illi, non aduena fontem,
Nauitæ non sitit, auido quin captus amore
Deserat & patriam, & fessos ætate parentes.
Virginis hæc nũc fida comes, thalamoq; ministrat,
Et forma intoleranda, & pictis alta cothurnis,
Quos illi suit ex auro miniosus Aluntas.
Blanda tamẽ, facilisq;, & amata ad munera comis.
Mille adsunt huic deliciæ, & bona cõmoda ruris.
Vna mihi inuidiæ est cornix, cui noctua Bauli
Cesserit, atq; oculis Sabuloni graculus albis.
Hæc & aue formosa, & hera ò mihi chara salutat,
Obseruansq; fores, quis ait nunc hostia pulsat?
M. Cædam ego turturibus nigris, nostræq; columbæ,
Sitq; semel uidisse deam. Le. uel cesseris Alno

Ad quam defossi centum illi ex ære trientes
Seruantur, nunc illa domi parat anxia lactis
Candentem florem, misto & cum melle farinam.
Mox subigit succincta sinum, nudata lacertos
Præstringit uiolas albas, & lilia cana.
Parthenope tum culta manus miratur, ibi illa
Lacteolas, & thyrsiculos, & olusculа signat,
Inde latet forma nimiumq; & dote superba.
Verũ age, & hoc coniux (fas est) reqesce sub arcu.
Nam defessa traho uix genua, & inepta canistri
Sarcina me grauat, & cliuo sudauimus ambo,
Nuper & hic cecinisse ferunt Meliseon, & ægras
Solantem curas, nec mitia fata gementem
Phosphoridos natæ en hic è turribus altis
Fistula dependet, sæui monimenta doloris,
Signaq; certa manent, numeriq; per ora ferũtur.
Phosphori natæ qs heu, qs te mihi Phosphori ade= (mit?
O mecũ ò salices, mecũ ò lugete Myricæ.
M. Quĩ age põe, & onus, et mẽbra labore relaxa (fers
Nã grauida es, Lepidia, et onus graue lãguida de
Hac quoq; Põpa uenit, uia nec capit ipsa Napæas.
Hic licet, & spectare unà, & requiesse sub umbra.

POMPA QVINTA, COLLOQVVNTVR
Macron & Lepidina. Planuris superuenit, quæ
Pompã heroũ ad nuptias cõuenientiũ describit.

M. u Vidula est, q̃ prima uenit, sed & una rosetũ
Fert Pesti, fert & uiolas hæc una Vesеui,
Fuscaq; roscidaq; & uenosis lactea mammis.

L. O coniux prima hæc, Prima hæc ne despice, quantum
Et calamis ualet, & cantu, uerum una uideri
Non formosa cupit, luxum aspernata, Procosq;,
Asparago gaudet, fungisq; operosa legendis.
Quos & heræ, quos & matri dimittat in urbem.
O mihi chara soror (potes & soror ipsa uocari)
Dic age, qui comites, quos & ducunt hymenæos
Planuri ô generosa soror Leucogidis albæ.
Pl. Descēdūt soror & nemora, & caua flumina currūt
Ad thalamos, mille antra deos uomuere, et ab altis
Montibus indigenæ Fauni, proteruntq;, ruuntq;
Ad portas, iter ingenteis non explicat orcos,
Quos Acherusiacæ fauces, noua numina mittunt,
Stagnaq; Baulorum, quos hostia pinguis auerni
Emisere adytis, lacus & fluitantis Araxi,
Mira illis sunt ora soror, radiantia fronti
Lumina. sulfureis fumus de naribus efflat.
Tempora perserpunt rami, mentoq; rigescunt
Hircosæ setæ, tum guttura, collaq; circum
Squalēt, sulfureæ totoq; in pectore crustæ. (nox
Cætera membra nigror mirus occupat, & situs, &
L. Me miserā, hi ne etiā? proh ah proh. Pl. ô mea siste
Ad cryptam ferratus adest, Aeronius, adsunt
Tercentum rapidi umbrones, totidemq; molossi.
Ipsi abigent, tecti colla, & longa ilia ferro.
O re latrāt, sæuū ualeant qui inhibere Typhoea.
Mouerat Aenaria ferus hic, & monte reuulso
Raptabatq; iter, & littus pede celsus obibat.
Intrabatq; antrum, ecce Acron, ecce aspera proles
Lancusi Pelicon, & Marsicus Armillatus

Deturbant antro, & femori caua uulnera figunt.
Ille per extremas præceps uix effugit undas.
L. Et fessa es mea Planuri, & liquidissimus amnis
It subter, sitienti & aquas, et pocula Promam,
Proximaq; Vranie scorteũ, & sua poma parauit,
Quæ mihi chara soror, forma prior, et prior ãnis,
Quodq; uides, summa procul innuit alta fenestra.
Pl. Assideo Lepidina, et poma, et pocula sumam.
Nox tibi, et heroas referam, summosq; Oriarchas,
Quos mirere soror simul, et uereare superbos.
Primus agit pompam Gaurus cum coniuge Cãpe,
Ingentemq; manu Pinum fert, pendet ab alta
Hinc Leporũ grex, inde anatum, post ordine longo
Et Damæ, capreæq;, et Aper Leboride sylua,
Et perdix nemore è Clanii, et uulturnius Anser,
Ardeaq; Fuliceq;, et grus lucrinide ab alga.
Ipse ebulo pinxitq; genas, et pectora gypso.
At Campe asparago crines redimita uirago
Frondentẽ à radice alnũ fert strenua, ubi omnis
Pendet, & autumnus, matura et fructibus æstas.
Pomaq;, præcoquaq;, et auro certantia mala.
Et uiridi cum fronde Pyra, atq; Cydonia cana.
Per medios uolitant ramos, merulæq;, ululæq;.
Pippilat et passer, et dulce canit Philomele,
Vrsulon insequitur frontem insignitus echino
Ipse humeris, pedibusq; ingens, et cornibus ĩgẽs.
Cornibus ingenteis nutanti pondere cistas
Castanea è molli, sorbisq; uirentibus, idem
Fert humero crumerã nucis, et mulctralia lactis,
Fert lateri geminas immani uentre lagenas

Sorbino è bimo, atq; ex anniculo Viridisco,
Et dextra hinnuleos querula cũ matre gemellos.
A leua coniux felici prole Marana
Læta canit, sociæ plaudunt ad carmina Nymphæ.
Ipsa fauos, ac mella simul, macerumq; Lupinũ,
Plurimaq; in nitidis fert oua recentia qualis.
Hæc illa est felix, & coniuge digna Marana,
Docta & acu, docta & lino, doctissima lana.
Dos illi, ingentes tercentum ad sydera quercus,
Tercentumq; nuces, quarum tria iugera campi
Brachia protendunt, mille & cum uitibus Alni,
Tercentumq; suũ armẽtũ, & nemus undiq; cinctũ
Arbuteisq; comis, & nucliferis Pinetis,
Et quæ se multa circuntegit Esculus umbra.
Hunc post incedit lentis Misenius heros
Passibus, ipse senex, Iuuenum sed uiribus usus.
Vectibus hi sublatum alte per brachia cetum
Attollunt, caudaq; iter, & uestigia uerrit
Immanis fera, & informi riget horrida dorso,
Tum quassat caput, & minitanti tergore nutat.
Faucibus at tenebras simul et uomere, & simul ipsa
Visa lues, pelagusq; haurire, atq; hiscere cœlum.
Occurrunt, trepidoq; sinu sua pignora celant
Attonitæ matres, pauor hinc, hinc Plausus euntũ.
Ipsa uiam sibi qua gressum fert, bellua pandit,
At tubicen uocat urgentem ad spectacula turbam.
Cantantis lõge ingeminãt nemora ardua murmur,
Pastores tellure sati, gensq; eruta sulcis,
Monstra cauete Maris, scopuloso & tergore cetum.
Vulnerat, & cauda insidians, & deuorat ore.

Vos Iuuenes celerate iter, & uim afferte lacertis.
Haec tubicen, turba ingenti clamore salutat
Sebethon, noue nupte nuces para, & indue uestē,
Quam tibi Acerranae musco flauente Napaeae
Neuerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
Fronderent Limbo patulis Saturneia ramis,
Sibilet ut tenui de fronde locusta susurro.
Indue & intextum buxo frondente galerum.
In medio telas operosa obseruat Aragne,
Disponitq; manu, uolitantem & captat Asilum.
Ille fugam parat, ast tenui interceptus amictu,
Implicitatq; pedes, & passis instrepit alis.
Lydaq; de tacito prodit tum turgida nido.
Hunc iuxta coniux prochyteia incedit & ore,
Et gestu spectanda, & pictae tegmine pallae
Nexilibus cochleis limbus sonat, horrida echinis
Zona riget, uiridiq; sinus frondescit in alga,
In manicis querulae ludunt per flumina ranae,
Cum subito extremas interstrepit anser ad uluas,
Tum linquunt mediis conuitia rauca sub undis
Attonitae, inde cauos referunt ad carmina rictus,
Rauciq; limosae meditantur murmura ripae.
Auribus hinc oriens radiat Sol, splendet at illinc
Luna pruinosis incedens candida bigis.
Ipsa manu speculum dextra fert, cuius in orbe
Cum sese gemino inclusit latonia cornu,
Nocte quidē insidias Satyrorū, arteisq; procaces
Detegit, & cautis aperit noua furta Napaeis.
Illae iter occulto rapiunt per deuia passu.
Luce autem cum Sol speculo diffulsit, ibi omnis

Cernere erit curas, & facta infida uirorum,
Quiq; paret thalamo fraudem, litemq; maritus.
Hoc fertur dominae rarum, ac memorabile donũ,
Quo secura sui tueatur foedera lecti,
Claudicat hinc heros Capimontius, & de summo
Colle ruunt misti Iuuenes, mistaeq; puellae.
Omnis amat chorus, & iuncti glomerãtur amãtes
Is lento incedit passu, baculoq; tuetur
Infirmum femur, & choreis dat signa mouendis,
Assuetus choreae, ludisq; assuetus amantum.
Has inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
Cogite oues, amat alnus, amãt diniq;, gregesq;.
Respõsant, amat alnus, amant dominiq;, gregesq;.
Sparguntur passim è calathis uiolaeq;, rosaeq;.
Et caua Maenalios suspirat tibia uersus.
Praecedit grauidis bis septem onerata canistris
Pompa puellarum. pendent mantilia circùm
Alba quidem, croceis sed flauescentia uillis,
Cuiq; suus comes haeret amãs, cui corniger agnus
Ex humeris graue pendet onus, sua fistula cuiq;,
Plaudit, & arguta de ualle canentibus Echò,
Sparge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
Parthenópe tua poma sinu (uir seliget) effer.
At iuuenũ manus usa humeris, et pectore hanelãs
Ingenteis taurorum armos, ingentia aprorum
Corpora subuectat, duplici pendentia conto,
Bis septem capita hirta albis nutantia sannis.
Ingeminant plausus, & uox sonat, exue nupta,
Exue gausapinas, & nudo corpore ramum
Excipe, puniceo praefert quem cortice coniux.

Exue gausapinas coniux, ramoq; udlenti
Sterne aciem, clausis uxorisq; ingrue portis,
Comminus arma ciens, telumq; in sanguine tinge.
Fescennina crepant latis conuitio campis.
At lino felix, felixq; Ansatia fuso
Ostentat rarum decus, ac uariabile textum
Costalionis opus, telaq; insigne decorum.
Hinc, illinc fluit amnis, opacaq; ripa uirescit
Margine cincta suo, ruptisq; immurmurat undis.
Apparet certo tenuis sed semita calle,
Qua nigrum Formica agmen trahit ordine lõgo.
Festinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
Illa redit rapto grauida, atq; è pondere fessa,
Inuitat sociam in prædam, ac sese ore salutant.
Pars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
Emicat agmen agens segetiq; infertur abactæ,
Vt nunc iam uideas, nunc iam uidisse putaris,
In medio positis clauduntur ouilia septis.
Balat ouis uacuam ad mulctram, & se calce tuetur,
Vpilio at geminis sudans premit ubera palmis.
Effluit hinc, illinc tepidus liquor, adiuuat uxor,
Blanditurq; uiro, mulgetq; incincta capellam,
Et caua fumanti spumant mulctralia lacte.
Filia parua focum bucca excitat. effurit intus
Lactea uis, florem inde legunt trepidantis, ahent.
Post ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
Tunc parco sale contingunt, onerantq; canistris,
Decoctusq; nouo lentescit caseus orbe.
Circunstat pecus ignauum, fucusq;, culexq;,
Quos fumo puer, aut ramo frondente coercet

Sedulus, ipsa suo uariatur tela colore.
Egregium dominæ quoddã, ac memorabile munus.
Non arbor frondosa cauis sic uallibus, hortis
Sic mediis protenta cucurbita, non adeo grex
Altilium, dum scalpit humi, sequiturq; parentem,
Oblectant oculos, & corda liquentia mulcent.
Tale decus telæ, talem præscribit honorem.
Hos ego chara soror uidi, nouiq; Oriarchas.
Murronem fama est cum coniuge Tifatea
Aduentare etiam, et centum properare quadrigis,
Ilice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
Hunc centum ciceris grummos, totidemq; faseli
Conuectare, fabæq; ingenteis uoluere aceruos,
Horreaq; annosæ Cereris, tum prœla trecenta,
Et uini fontem, atq; lacus Lenæidos undæ
Curribus effluere, stagnare liquoribus arua
Baccheis, ipsum ex alta fluitare Caserta
Euchion, in laticemq; lyæum abiisse Casoram.
Vxorem uero assuetam Marcinida soli,
Et lini cultricem, olerumq; & cannapis, illam
Et properare iter, & rhedas agitare uolanteis.
Nequa sit thalamis per se mora, ne mea, ne tu
Crede aliam, seu uere fabis, æstate faselo
Fortius insudare, atq; inuigilare colentem.
Ipsa & acu insutas uestes iunco, atq; genista
Dat dominæ, ipse & crateras nouũ opus Faberõte
Legit heræ, & triplicem palmæ de fronde coronã,
Fictiliumq; operum decus immortale mitellam,
Intinctamq; croco, & frondenti bacchare cinctam
Et mihi iuncta fide, & cepαrum Pulunica cura,

Hoc & idem mea Paniœclis studiosa lupinĩ
Aduentare refert socia cum gente Veseuum
Oblitum cladisq; suæ, ueterumq; malorum,
Finitimosq; hêroas, & alta ex arce Cicalæ
Hircosum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
Succinctum rapis, & amictum tempora porro.
Curribus hunc corbes, atq; horrea auellanarum
Deuehere, ipsum uda referentem carmen auena.
Rura meã te Amarylli tenẽt, ego uector ĩ urbẽ,
Dum redeo simul & Peponos cole, & allia uelle.
Ex urbe ô Amarylli tibi noua munera porto,
Fusosq;, flauamq; colum, pictosq; cothurnos.
Alternant socii, atq; iterant noua carmina ualles.
Nos dominæ siliquas, & corna rubentia felix
Oscula Sebethus feret, & feret oscula uirgo.
Nos ferimus dulcem Peponũ, & Melimela beatis,
Hi Peponũ, & Melimela legent, thalamoq;, toroq;.
Ipse autem monte è summo sua dona Veseuus
Deuectat triuium ad uetus, Artusiq; macellum,
Inuectusq; asino spargit sua munera plebi
Delicias ruris, post & digitalia, & aptos
Verticulos fuso, & tinnuleas uolsellas.
Plebs plaudit, varioq; asinum clamore salutant,
Brasiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
Mox uecti grauibusq; rotant uinalia contis
Plena horno, plena & bimo nitrata quadrimo.
Illa ruunt, ipse ex asino sua munera laudat.
Laudantem plausu sequitur uesuina iuuentus,
Dissultantq; cauæ, fauet & de uallibus Echô.
L. Qua facie mea Planuri, quo est ore Veseuus?

Pl. Porticia hoc mihi fida comes narrare solebat,
Carmeli simul ad fontem dum rapa lauamus,
Ventre quidem modico, at medio de pectore globũ
Protendit, quanta est Bauiæ cretatilis olla,
Qua miscet suibus pultes, farcitq; catinum,
Quodq; pudet, nullas res hic habet, & caret illis.
Pro quibus intumuit cucumis niger, inde Napææ
Hunc rident, rident & Oreades, ille superbum
Nutat, & inflexo quassat nigra tempora cornu,
Quod longe horrescit setis hinc inde reflexis.
At caluum caput, & nullo uestitur amictu.
Stant mento sentes, horrentq; ad pectora dumi,
Ah uereor soror, & dicam tamen, huius ab ore
Curuantur geminæ sannæ, quarum altera pontum
Tetra petit, fluctusq; ferox, & littora uerrit,
Altera Sarastris fauces, saxa horrida Sarni.
Ac tantum nõ, Le. Ah soror, ah mea desine, et istos
Enarrare Oriarchas, en uenit aurea Pompa.
En cultæ Dryades, cõptæ quoq; Oreades adsunt,
Et choreas agitare pares, & dicere uersus.

POMPA SEXTA, DRIADES atq; Oreades alternis concinunt, Macron & Lepidina colloquuntur.

D. T Vrturibus sua certa fides, certusq; columbis
Est amor, at uariat nõ mutuus ardor amantum
O. Turturibus si certa fides, certusq; columbis
Est amor, & thalami sunt uincula certa mariti.
D. Fert filicem desertus ager, male cultus & hortus.

Non filicem bene aratus ager, non cultior hortus.
O. Non rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
Fert pacem thalamus cultus, fert culcitra somnum.
D. Somne io, Pax dulcis io, cantate puellæ.
O. Oscula io, amplexus & io celebrate sorores.
L. Has coniux, mea Planuris sat nouit, at illam
Nosse nequit mea fida comes, mihi chara Patulcis
Culta comam, succincta sinus, & candida pectus,
Quæq; etiam roseo uer ipsum spirat ab ore.
M. Talis eras, cum te primum Lepidina sub ulmo
Cantantem uidi, croceis sic ipsa cothurnis
Saltabas, sic ora rosas, sic colla ligustrum
Florebant, memini numeros, & uerba canentis,
Vrit me Macronis amor Neside creati.
L. Ipse refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
Vlmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
Alter erat croceus, alter tibi calceus albus.
Cingebat crines frondoso è subere ramus,
Et primo tonsore tibi noua barba nitebat.
M. Ipsa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
Et disti, nec amant, & sunt sine amore cicadæ.
L. Ipse arcu querulas stringis de fronde cicadas,
Et disti, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
Vt sese ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
Et niueis suris, nigrisq; Patulcis ocellis.
M. Sic memini niueas nudasti tum mihi plantas,
Ad fontem cum fessa lauas, ego condor in ulua.
L. Ipsa canit formosa Patulcis, amatq; Patulcis.
Me miseram, ut tristes surgunt ad tempora rugæ.
Pa. Parthenópe Sebethô amat, Platamonis Halantũ.

Vtraq; nympha suũ tenet, & fouet utraq; amantẽ.
Sola Patulcis amans, sola est sine amante Patulcis.
Illum Nisa tenet deserti ad littoris algam,
Nigra genu, croceisq; genis, & lumine glauco.
Alba genu, roseisq; genis, & lumine nigro.
Oreq; puniceo mœret deserta patulcis,
Expectatq; deæ non seram uindicis iram,
Et uenit ad choreas, nec iam desperat amantem.
Nisa meum tandem reddes mihi Nisa niuanum.
M. Vt languet formosa, & amari digna puella,
Et sua furta mihi narrauit sæpe niuanus.
Nisa illum studiis auium ad sua littora traxit.
Tu modo fac uiridem Ligurim de coniuge pansæ
(Deperit hanc iuuenis) nũc hoc age perfice cõiux
Coniuge de pansæ dono ferat ipsa patulcis.
Non mora, q̃n retrahat celerẽ in sua uota niuanũ.
Ipsa patulcin adi, cura est mihi adire niuanum.
L. O coniux ô Macron, ego hoc pro munere iam scis,
Scis tibi quid referam, referet sua dona patulcis.
M. Ecce uenit formosa, uenit decus Heroinôn.
Et myrto diues, serpillisq; inclyta uirgo.
Clara thymo, longeq; etiam clarissima melle
Antiniana, ruunt huius fama undiq; amantes,
Et bona pars sine dote petunt connubia nymphæ.
Ipsa seni blandita, senem cupit, huius ab ore
Et choreas agit, & carmen meditata per hortos
Læta canit, stupet ad sepem mirata iuuentus.
Hinc sola incedit, passuq; elata superbo,
Inuitatq; senem & suspiria ridet amantum.
Nec nosti Lepidina Deam? Le. Quin ô mea cura

(Non dum notus eras) sensi sub rupe canentem.
Prima illi uox Eurydice, meaq; optima coniux
Eurydice mihi solus amor, tum uerba notaui.
Nunc numeros memini, q̄d amor iam deniq; sensi,
Quid sit amor, q̄d hymen, quid sint cōnubia nosco.
M. Est illi sepostum opus artificis Melidoxi
Fistula, sunt numeri intacti cantoris Hymellæ.
Despicit hinc & oloris auenā, & carmina cygni.
Tū septē nitidæ sunt præsto ad munera nymphæ,
Sedulaq; Vranie scænam, atq; umbracula tendit.
Illam non aliâs ederæ cinxeræ uirentes
Aptius, aut roseis insedit fistula labris.
Quin nūeros meditata canit noua carmina uirgo.

POMPA SEPTIMA, ANTINIANA
hymenæū celebrans feliciter ominatur, Iuue
num, ac puellarū chorus recinit, Ma=
cron, ac Lepidina colloquūtur.

An. dIcite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Hesperus adueniet fausto cū sydere, nymphæ
Qui reseret thalamos, qui uincula nectat amantū.
Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Ch. Dicimus o hymeneæ io hymen Hymenæe.
An. Hesperus adueniet, socii qui fœdera lecti,
Qui statuat leges, qui deducăt Hymeneum.
Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenæe, iò hymen hymenæe.
An. Hesperus adueniet chari desponsor amoris,
Qui teneros lusus, & mutua gaudia monstret.

Dicite io iuuenes, & io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ô hymenæe io hymen Hymenæe,
An. Interea aduenit dum uesperus aureus, & dum
Flameolum, & roseos hymē parat ipse cothurnos,
Omina dicamus thalamo, geniumq; citemus.
Gausapinas uirides, noua nupta, nouasq; maritus
Induite, & uiridem capiti geminate coronam.
Sint uobis anni uirides, uiridisq; iuuentus,
Et uirides horti sint & uiridantia rura.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur proles heroo sanguine digna,
Altera quæ tauros domet, & sciat ordine plantas
Disserere, & lentam in quincuncem ponere uitem,
Felix & pratis, & felix ubere terræ.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Altera, quæ telas cum pectine ducat eburno,
Discernatq; & acu syluas, & flumina ducat,
Et fuso, dociliq; manu ingeniosa propago.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascentur heroes, & heroum inclyta pubes,
Acclidibusq;, sparoq;, uerutisq; apta iuuentus.
Qui monstra oceani, qui saxicolas Tritones,
Auertant terræ, sirenum & littora seruent.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur qui Mopso, & Faunigenis Meliboeis
Dent iura, & gregibus saltus, & pascua mōstrent

Ipsi pastorum Reges, pecorumq; magistri.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur qui longinquis procul aduena terris
Hæc adeat Pastor pauper loca, cuius ab ore
Arida uicini resonent & saxa VesEui.
Ipsæ quem Pinus, ipsa hæc arbusta uocabunt.
Ille alta sub rupe canet frondator ad auras,
Pastoris musam Damonis, & Alphesibœi.
Illi concedant hinc Tityrus, inde Menalcas,
Alter oueis, alter distentas lacte capellas,
Et miratæ suos requiescent flumina cursus,
Damonis Musam dum cantat & Alphesibœi.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nasceturq; alius longo post tempore Pastor
Aduena & ipse quidem, proprii sed consitor horti.
Ausit & hic tenerum calamo triuisse labellum.
Hunc & Damœtas, & amabit lyctius Aegon.
Alter oueis niueas dono dabit, alter et Hedos.
Hic pascet niueos herbosa ad flumina Cygnos.
Misceat ipsa suos pascenti Amaryllis olores.
Hic et populea uacuus cantabit in umbra.
Vranie intactam cantanti iunget auenam,
Et cantum argutæ referent ad sydera ualles.
Dicite io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Succedentq; alii Damones, et Alphesibœi,
Quiq; etiam tenui Musam meditentur auena
Pastores edera insignes, et arundine clari.

O mihi tum ut choreas agitare, & dicere uersu:
Compositiq; senis mutæ applausisse fauillæ,
Vt iuuet, & notam tumulo instaurare querelam.
Ipse senex tacita positus lætabitur urna.
Dicite io, sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. Euge io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Dicite iò, Hymenæè iò Hymen Hymenæe.
Ch. Dicimus ò Hymenæe iò, Hymen Hymenæe.
Io Hymen Hymenæé Hymen, Hymen Hymenæe.
Felix ò Hymenæé Hymen felix Hymenæe.
L. O Macrō nympha hæc lepido ut sermone locuta est.
Illi mel labris, fauus illi stillat ab ore.
M. O coniux, nympha hæc longe est ditissima melle.
Centū habet hæc Apiū tabulata, examina centum.
L. Nunc agēdū, ad thalamos ꝓpat nāq; undiq; pōpa,
Quæ Macron domino, dominæ Lepidina loq̄mur,
Conueniat, nanq; illa & forma, & dote superbit.
Dos illi centumq; boues, totidemq; iuuenci.
Tercentum simæ cirné a matre capellæ.
Cornigeriq; hedi totidem, queis fronte sub hirta
Albescunt maculæ, sunt cætera corpora fului.
Custodes gemini Arctoa de gente Lacones.
Mille Theatinis errant quæ montibus agnæ.
Præterea decus illud inenarrabile textum
Frondentis Zonæ cerasi de cortice nexæ,
Aurato & iunco, & purpureis uiburnis,
E cuius medio pandens auis altilis alas,
Et scalpit terras, & pullos euocat ore.
Illi triticea tingunt sua rostra farina.
Mox fouet adductis saturos sua mater in alis.

Ergo quid domino, dominæ quid uterq; loquamur,
Dic Macron, sua uerba suo sint munere digna.
M. Qui tuus est & ubiq; comes, lepor adsit & ipse
Cum primis Lepidina tibi, & Venus illa loquẽti.
L. Rura lepos meus is coniux colit, effugit urbem.
Forsitan & dominæ risum mouisse iuuabit.
M. Suauia sint quæcunq; feres, Lepidina memento.
L. Quinetiam geminata illi simul oscula tradam.
M. Sic dices, cape nympha bonũ, qui me urit, amorẽ,
Obbam lactis, & hæc fumanti farta canistro.
Tercentumq; illæ cirnea matre capellæ,
Mille Theatinis errant quæ montibus agnæ,
Bis grauidæ fiant anno, bis & ubera tendant.
Sic dicam, sume hos culto de margine fructus,
Qui tibi notus amor nostri matrisq;, patrisq;.
Cornigeriq; illi geminos de coniuge fœtus
Suscipiant fronte albenteis, & tergore fuluos.
Ipse mareis uideas uno de uentre gemellos,
Sis Macrõ illi, illa suo Lepidina Macroni.
Hæc nos, & properemus, & hostia celsa petamus.

FINIS.

I.I. PONTANI MELISEVS, A QVO VXORIS MORS DEPLORATVR.

COLLOCVTORES CICERISCVS, ET FABVRNVS PASTORES.

Ci. Ic cecinit Meliseus, et hæc quoq; signa doloris
Seruat adhuc Corylus, uidi tua funera coniux.
Non ò nõ perii, cæsóq; in corti ce signat (Ariadna relinqs.
Populus. Ah moriẽs morientẽ
F. Prò facinus, tantum ne tibi Melisee dolorum?
Cui modo conuallesq; cauæ, saltusq; querenti
Reddebant, mihi te, quis te mihi Phospori ademit?
O mecum ò salices, mecum ò lugete Myricæ.
C. Vox illi, gemitusq; sonant Ariadnan, & antra
Responsant Ariadnan, ibi miserabilis, eheu
Te sequor ò coniux, alta & de rupe sonantem
Deturbat, quæ chara seni pendebat ab ore
Fistula, dumq; cadit fluitans sua reddit arundo,
Et numeros, & uerba refert uocalis arundo,
F. Te sequor ò Ariadna, morare Ariadna sequentẽ.
Ergo senta iacet, spinosisq; obsita dumis
Illa quidem & nymphis, & musis cognita auena?
Nec Corydon, nec Thyrsis eã, nec legit Amyntas?
C. Quin legit, dum spirat adhuc sub rupe, Patulcis,
Et dixit tibi Daphni, tibi noua munera seruo.
Cantabisq; senem ad tumulum, condesq; sepulchro,
Inde leuem calamum labris admouit, & alto

Corde dedit gemitum, cantusq; effudit amaros.
Seuerat ipsa suo segetem cum coniuge, & una
Purgarat ualida segetem cum coniuge marra.
Ipsa suo segetem cum coniuge falce secarat,
Et grauidos torta culmos religarat auena,
Contuderatq; suo messem cum coniuge, & auræ
Iactarat fragilem socio cum coniuge aristam.
Interea socio demulserat aera cantu.
Mox simul æstiua requierat fessa sub umbra,
Carpebatq; leues charo cum coniuge somnos.
Ah dolor, abreptamq; toro, auulsamq; lacertis
Coniugis, hanc rapuit uolucri Proserpina curru,
Clausit & æterno torpentia lumina somno.
Lugeat hanc desertus ager, desertus & hortus,
Et deserta seges, desertæ & compita uillæ.
In primis luge labor, heu labor irrite luge,
Et marræ, & segetes, fraudataq; premia ruris,
Et uanam sine fruge operā, manuumq;, boumq;.
En squalent prata, & sua sunt sine honore salicta,
Extinctamq; Ariadnan agri, Ariadnan & ipsæ
Cum gemitu referunt syluæ, uallesq; queruntur.
Extinctamq; Ariadnam iterant clamantia saxa,
Et colles iterant Ariadnam, Ariadnan & amnes,
Cōueniant ululæ ad questus, geminētq; querelā,
Infelixq; Ariadnan auis gemat ore sub imo.
Ipse etiam querulæ iungant suspiria frondes.
Duxerat ipsa leui fuso subtegmen, & ipsa
Tenuia sub celeri uersarat pollice fila.
Ipsa sua studiosa manu glomerarat in orbem,
Atq; hinc uimineis onerarat lecta canistris.

Dum tenui insertas orditur pectine telas,
Vnde uiro, unde & natis sua texta pararet,
Vnde sibi cultumq; sinum, & mantilia cœna,
Quis olus, intactamq; rosam deferret in urbem,
Atq; aræ solitos uerno sub tempore flores.
Ah dolor, ah lacrimæ, uerrentem licia, & oras
Stringentem telæ, radiosq;, & fila trahentem
Occupat atra manu, truncatq; rigentia pensa
Immitis Lachesis, crinemq; è uertice uellit
Purpureũ, & furua circũ caput horret in umbra.
Quo radii? quo pensa? quis ò q̃s flaminis usus?
Quo telæ studium infelix? quo pecten, & orsa?
O dolor, ò lamenta, gemat miserabilis eheu
Consuetus dominæ turtur, consueta columba.
Illa colum ducebat, ibi uestigia circùm
Ludebant geminæ uolucres, ludentibus ipsa
Et cicer, & tenerum spargebat blanda cuminum,
Mulcebatq; manu, gemat heu miserabilis eheu
De trabe mœsta sua nidumq; relinquat irundo.
Dum telam stringebat, & acre sonantia lina
Et cantu lenibat opus, tum flebilis ales
Iungebat socias lacrimoso carmine uoces,
Miscebatq; modos, gemat heu miserabilis eheu
Heu gemat infelix Liguris, cui grata petenti
Purgabatq; nucem, contusáq; crusta liquabat
Mellis arundinei, uitreum & de fonte liquorem.
Ad gemitum cœant lacrimosi compita ruris.
Pastores Ariadnã, Ariadnã armenta querantur,
Extinctamq; Ariadnan opacis Buccula syluis
Cum gemitu testetur, & antra Ariadnan, & ipsi
Ingeminent

Ingeminent montes Ariadnā, Ariadnamq́ umbræ.
Claudite oues stabulis, stabulis cohibete capellas
Formosæ ruris natæ, innuptæq́; puellæ.
Dum matres Ariadnā iterant, uos auia planctu
Implentes, legite intactos, & iungite flores
Et Solis luctum, & pueri lacrimantis amorem.
Texite & abscissos ueneris de fronte capillos.
Post ubi ió Ariadnan ió Ariadnan, & ipsum
Implestis clamore nemus, hunc addite honorem
Ad tumulum, pia uerba, acrem testantia luctum.
Pro fusóq;, coloq;, & uimineis calathiscis
Hos flores, atq; hæc tibi serta Ariadna paramus
Ad laurum, tumulo tibi quæ iam crescit, & ossa
Amplectens densa tumulum mox conteget umbra.
Pro lino, telaq;, & pro subtegmine, & orsis
Has lacrimas Ariadna, atq; hæc tibi dona uouemus.
En lactis florem ad tumulum, & redolentia mella,
Placamusq́; pios manis, & condimus umbram.
Aeternum & ualeas Ariadna, æterna ualeto.
Nebat acu tunicam nato, indusiumq́; puellis,
Fundebatq́; manu latices, dum pingit ab urna
Spargentem Sebethon aquas, dum labitur amnis,
Per salices strepit & ripis frondentibus aura,
Murmurat & tenui decurrens lympha susurro,
Ipsa sua lucem dextra insignibat, & auras
Spargebat flammis, radiisq́; micantibus atras
Pellebat tenebras, primo ut sol splendet eoo
Fulgidus, & tremulis intermicat ardor in undis.
Ah dolor, ah gemitus, fleat ò fleat excita syluis
Esculus, & duræ ueniant ad funera quercus.

F ormat acu dū quercum, & mollibus esculus umbris
D um surgit uiridans, procul ah procul ingruit acta
T empestas erebo, uellit quæ funditus altam
E t quercum, & fractis discinditur esculus umbris,
E t tunicam, & tantos secum rapit auster honores.
I nde repens lucem nox occupat, occidit & Sol,
E t radii, ipsa nouis Ariadna offusa tenebris
C aligat nocte, obscura & circundatur umbra.
C rudeles Radii, quo lux, quo purpureus sol?
C rudelisq; dies, Mecum ò mecum ite puellæ
A d luctum, mecum ite deæ, mecum ite sorores
N aiades, quibus illa choros iungebat, & unà
N udabat liquidis argentea membra sub undis.
H uc sociæ Dryades simul & celerate Napææ
V mbrarum memores, choreæq; in montibus actæ
E t questus geminate, & amarum intendite luctum.
S ol obiit, tenebræ exortæ, non pabula rorem,
N on imbrem sitiant segetes, non culta liquorem.
I n lacrimas abeant rores, imberq;, liquorq;,
V nde fluant queruli lacrimoso margine riui,
M urmuraq; ipsa sonent Ariadnam, Ariadnā & ipsi
S uspirent cursus, udæq; querantur arenæ.
L ux periit, tenebræ offusæ, iam robora frondes
E xcutiant, foliisq; leues spolientur & alni.
I psa comas laurus, tristesq; auellite myrti
D um frondes, foliisq; comæ miscentur, & auris
H uc, illuc agitantur, & excitus instrepit aer,
I pse aer, ipsæ frondes, folia ipsa, comæq;
D um uolitant, strepit & miseris conquestibus aura,
T riste fleant Ariadnam, impulsaq; saxa resultent

Flebilibus numeris Ariadnam, Ariadnã, ut ipse
Ipse senex renouet luctus, & prodeat antro.
Ci. Finierat, lacrimisq; genas, atq; ora patulcis
Laureat, hic miseræ comites & pectora duris
Planxerunt palmis, & saxa sonantia longo
Impleruntclamore, & fœmineis lamentis.
Tum senior gemitum ingẽtem dedit, & scidit albã
Caniciem, simul hos effudit pectore questus,
Arescat mihi ros, & Apes sua mella negarint.
Non ò non mihi chara fauos quæ deliquet uxor.
Torpescant flores, pomum mihi deneget arbos.
Non ò non mihi poma manu quæ seligat uxor.
Squalescat seges, & messem mihi cultæ negarint.
Non ò non cererem mihi quæ mea uentilet uxor.
Arescant horti, frugem mihi deneget hortus.
Non olus ò mihi quæ, non quæ, mea tondeat uxor.
Torpescat focus, atq; ignes focus ipse negarit.
Non ò non mihi farra foco quæ torreat uxor.
Dispereant fontes, & aquas mihi deneget amnis.
Non ò non latices. mihi quæ mea misceat uxor.
Triste ruat cœlo excidium pecudi, atq; capellæ,
Non fœtum dent armenta, aut mulctralia succum.
Non ò non mihi lac quæ chara coegerit uxor.
Infelix cœlo exitium ruat, ut neq; sanam
Vellera dent nullæ ueniant ad licia telæ.
Non ò non mihi textæ manu quæ neuerit uxor.
Dira lues cœlo ruat, & ruat altus olympus
Stragem arboribus, terræq; ruinam
Det super, & mediis tellus internatet undis.
Non uxor mihi chara domi quæ sarcula curet,

Non falcem quæ acuat messi, lignisq; securim.
Non socia gratorum operum, consorsq; laborum.
Non heu quæ defecta senis locet ossa cubili.
Cantanti non quæ numeros, & uerba ministret.
Pulsantem non quæ digitis iuuet, & iuuet ore,
Non oculos quæ claudat amans, donetq; capillis
Extinctum, et lacrimis decoret miseranda sepultũ,
Quæ memor æternumq; uale, uale ad hostia dicat.
Ci. Hæc Meliseus, & antro sese condit opaco.
Ex illo latet, & cura tabescit, & annis.
Forsan & ipsa Faburne dies solabitur ægrum,
Mitescetq; malum, nec tanta silentia frustra.
Nuper ad extremã, foribus quæ proxima, myrtum
Non expressa quidem, tamen est uox reddita, lauri
Este mei memores, fontemq; inducite lauris
Naiades mihi cultæ, & Solem arcete hyacinthis.
Fa. Nuper & ad ueteres Cithrios, dum tondet anethũ
Vxor, & ipse simul mentam, atq; sisimbria purgo,
Suspirantem illum, & querula cum uoce ferentem,
Intenti accipimus, Longum ò defleta, quid umbra
Nec mihi nocte uenis, nec amica occurris imago?
Huc aures Ciceriscæ, uides quid coruus ab ipso
Impluuio, consuetus heri ploratibus Ales,
Quid Coruus secum incrocitet, meditetur & ore?
Et manes me me fugiunt, & uita grauatur.
Cur ò cur nostri non uos quoq; pœnitet auræ?
Ci. Quin aureis ueterẽ ad postẽ, qua ianua hiulca ẽ,
Admoueo? ipse sub hæc coryleta Faburne maneto.
Fa. An potius, qua lotos, & alticomæ Cyparissi
Triste gemunt, scriptoq; dolent in cortice Cedri?

Parcite apes, nisi triste, nihil de rore legetis.
Infecere mei rores, & Pabula questus.
Ah dolor, ah desiderium, non antra, nec horti,
Non imæ ualles, non syluæ, aut flumina seruant,
Non monimenta senis. quin hic quoq; signa dolorũ
Tofus habet memor, et lacrimas, quas ebibit ante,
Nunc quoq; gutta refert, referunt & saxa dolorẽ.
Ci. Ille quidem flet adhuc, sed multa Faburne leuarĩ
Posse monent, numeriq; monent, & uerba querẽtis,
Quæq; ipse in uultu specúlans, & uoce notaui,
Dum uacuam in foribus discreto uimine texit
Fiscellam, & uario solantem se Orphéa cantu
Coniuge cum socia pingit, memoremq; querelam
Quẽcunq; ad iuncũ ingeminãs, miseratur amantẽ.
Mox subit, ò mea q̃snã? heu q̃s mea uulnera curet?
En audi. Mihi cur? cur ò mihi triste minatur
Iris ab exortu? mœrent sata, luget & ortus.
Tandẽ ò tandẽ Aq̃lo nubes disperget, et Austros.
Quinam ò qui desiderium, & mea uulnera sedet?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Sæuit hyems dira, & pecori ferus ingruit aer,
Atq; Apibus, tandem ò tandem mitescet & aer,
Et zephyri uer diffundent, quæ nã aura, q̃s ægrũ
Solatur ueris tepor, aut noua mulcet irundo?
Orpheaq;, Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit Acantho.
Arescunt cœli uitio, atq; uredine Prata,
Et syluis cecidere comæ, tandem ò tandem imbres
Restituentq; comas syluis, & gramina pratis.

Quinam ò restinguitq; ignes, & uulnera sanat?
Orpheaq; Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Haec senior, suetam interea nec spernit auenam,
Et pateră exornat nymphis, & mulctra Vacunæ.
Fa. Non amnes Cicerisce, aut hæc quæ flumina cernis,
Decrescunt, non usta calore, augentur ab imbri.
Post cœli tempestates, Pelagiq; procellam
Componunt sese fluctus, & nubila cedunt.
Tristitiæ quoq; meta sua est. Meliseus ab antro
Prodibit tandem segetis memor, & memor horti,
Diluet & rastris curas, & falce dolorem.
Ci. Quin potius, quoniam uer appetit, & sua curæ est
Insitio, falcemq; illi, cuneosq; paramus?
Corticè quoq; etiam lentescat uulnus, & udo,
Quæ super ipse linens imponat glutina libro.

FINIS.

SYNCERIVS, ET ZEPHYREVS PASTORES Queruntur apud sepulchrum Mæonis, mox à dolore in uoluptatem conuersi, amatoria, ac pastoralia quædam canũt, sub ipsius autem Mæonis persona Pauli Artaldi medici mors deploratur.

Sy. IPse uides, quo tot Zephyree inuenta, sepulchrum
Cũcta tulit, superat uix ah, uix est super umbra.
Ze Synceri nõ umbra diu, nõ fama, nec ipsa,
Extabũt monimẽta, rogo uix pauca supersunt.
Mox eadem nox obscura caligine condet.
Quæ tumulo circum increscunt uirgulta, uel alto
Ignea uis excussa polo, aut manus ĩproba pdet,
Ossaq; nuda solo sparsa, atq; ignota iacebunt,
Ne post ossa quidem, nec fabula Mæonis ulla.
Sy. Hæc igitur Zephyree dies? hæc summa laborũ est?
Quin potius, quoniam nulli sunt Mæoni sensus,
Mæona nec lacrimæ' ue iuuant, aut carmẽ, eamus.
Ara uale, cineres magni pastoris auento.
Nos Mæon, nos te æternum saluere iubemus.
Ze. Discedens ego terra tibi, quæ Mæona seruas,
Et desiderium, & lacrimas, meaq; oscula linquo.
Te Zephyri foueant molles, te lenior aura.
Mæonis & de qua frondescat Amaracus urna,
Usq; fluat liquor ille tibi, quo uulnera & ipse
Sanabat, quo Naiadum comebat & ora,

Fundebatq; Deûm Ambrosiã per rura, per hortos,
Aeris & medica purgabat ab arte uenenum,
Quo fuit & syluis olim tam notus, & urbi,
Et fama superauit Ocrim, iugaq; alta Matesi.
Ipse uale æternum Mæon, mihi maxime Mæon.
Sy. Nunc agedum tenues calami, mea dulcis arundo,
Dii cœlo, terris umbræ, nos lenibus auris
Cantantesq; fruamur, & ocia læta sequamur.
Cura olerum, studiũq; herbarum, artesq; medẽdi
Viuentem iuuere, expressi & Mæona succi.
Me compressa iuuant labris labra, Phylli uenito.
Ipse inter frondes, coryletaq; densa latebo.
Ze. Oscula me suppressa iuuant, mea Lychni maneto,
Qua Platani strepit ũbra, sonat leue murmur aq̃i.
Sy. Non me tam leuat aura Canis sitientis in æstu,
Spirat Acilla suo quàm quod de pectore anethũ.
Ze. Me risus fouet aura Philœnidis, aura cachinni,
Sordeat ut Philomela, apiumq; ad septa susurri.
Sy. Vidi ego picta manu, selectaq; fraga legentem.
Innuit & mihi, serta Deus dũ stringit in umbra.
Hic ibi tum fœmur hirsutum, setosaq; menta
Obstupui, atq; oculos frutico so in margine fixi.
Ze. Vidit me dum poma lego, arrisitq; legenti,
Et dixit mihi Nais, amant & poma Napææ.
His ego tum impleuiq; sinum, obstupuiq; papillas,
Pectora dum limis oculis, & colla pererro.
Sy. Suaue, per æstatẽ ad fontem stat ubi unda, canorũ
Agmen, & argutas ranarum audire querelas,
Vellera tum crispantem, & cornua lata mouentem
Cirronem spectare, salit dum terga Macillæ,

Mox Rufā, mox Albigenā, mox Thyrsan, & Hypsā
Ac iuxta residere, cui tua gaudia narres.
Ze. Suaue per hybernum frigus, dum nox silet, ipsum
Ad fœnile Boum murmur, cum ruminat omnis
Grex simul, & pastæ suspirant Pignora matres
Audire, & saturi distenta sub ubera fœtus
Dum ludunt, petit hic socium, fugit ille petentem,
Atq; unà recubare, cui tua pectora iungas.
Sy. Hic Aries uillosus, & hirtis cornibus, auræ
Quadrifida, cui tergemini lato inguine testes
Horrescunt, hic ipse Aries gregis omnis, & omnis
Virq;, paterq; gregis, Patrem hunc fœtura fatetur
Admissura uirum, spes est gregis omnis in uno.
Ze. Miraris taurum hunc, patrē hūc Lucania, & unū
Iactat, habetq; uirum. armēti laus. oīs in uno est.
Ducit ab Herculeo genus, & cognomina Tauro.
Hunc Dryades mirantur, amatq;, & deperit illa,
Quæ facie tauros, oculis capit aurea ceruos.
Sy. Sit modus ò Zephyree. instat nox, ita capellæ,
Ite & oues, age cogε Lacon, age coge Lycurba.
Latratu & reuoca, cessit qui à matre, iuuencum.
Ze. Syncæri hoc age, lecta sinu dum mespila condo,
In thyrsum dum sorba suis cum frondibus apto.
His gaudet tua Sila, probat mea Rufula sorbum.
Sy. Eia eia Saturisca, domum ad præsepia nota.
Quid segnes? eia ite, eia, nox aduenit, eia
Ite domum, insidiis nox opportuna luporum est.

FINIS.

ACON.

ACON ADVLESCENS NAPEN A SE Amatā Nymphis præfert Naiadibus. Illæ ueneno ex oculis emiſſo, Napen conficiunt. Vertunnus eā in Napū conuertit. Introducuntur itaq; Petaſillus & Saliuncus paſtores fabellam hanc referentes, deinde quoq; ruſticanas quaſdam Meliſei cantiones decantantes.

PETASILLVS, ET SALIVNCVS COLLOCVTORES.

Pe.
Edite Naiades Nymphæ. iam cedite, uincit
Pulchra Nape, petisq; oculis, nigroq; capillo.
Verberat his puer acer Acō, atq; increpat ore.
Illæ oculis, conceptum atro ſub corde uenenum
Inſpirant. quo uicta Nape tabeſcit, ut altis
Tabeſcunt ſub ſole niues in montibus, & iam
Ponit humi languentē aīam, morsq; occupat artus.
Hic ter Acon ſcidit ora, comamq; à uertice uellit,
Et clamore nemus compleuit, queſtibus auras.
Clamantem Vertunnus opaco è limite ſenſit.
Accurrit pueri memor, & miſeratus amantem,
Iniecta tellure Napen tegit. Illa repente
In Bulbum conuerſa, ſolo radicibus hæſit.
Veſtit eam foliis Deus, & frondeſcere iuſſit.
Hinc olus, hinc herboſa Nape turgeſcit in agris,
Hæc nobis quondam pueris Meliſeus ad ignem

N arrabat, cum rapa senex, poscamq; probaret,
C ontusamq; fabam sparsa condiret amurca,
Misceretq; apio rutam, coriandron aceto.
Sa. Non puduit cantorem igitur resonantis auenæ,
C ui tot oues, pecoris tantum, mulctralia tanta,
P ellitum pastorem olitorum accumbere mensis,
V lpicaq; & ueteres ruptare ad prandia cepas.
Pe. Illum cepa recens, uiridisq; cucurbita, captum
D ucebat, menthæq; sapor, succusq; sisimbrii,
Munere quo uiridi recubans in cespite, mecum
H æc cecinit, ueteres fassus per carmen amores.
H uc ades ò mihi chara, uocãt te Adriana ligustra,
T e myrti, salicesq; uocant. age chara uenito.
I pse tibi tenerum legi, seruoq; faselum,
I pse cicer, tibi se positis rosa floret in hortis.
E n tibi coeruleus cucumis super hamite crescit,
C oeruleus cucumis deuectus Arangide terra,
H ic ubi nigrides ranæ certare Elephantis
Præsidio culicum haud dubitant, & irudinis atræ
T e manet hic cucumis, propera, mecumq; recumbe.
Q uin & campano de uellere textus, & umbro
S upparus, & uiridi circum uariatus ibisco
T e uocat, hanc fuit Alcidámas, distinxit & Alcon,
H ic & acu Morco similis, quem mater A...a
I nstituitq; colo, atq; apibus formauit alendis.
S upparus is tibi sepositus blanditur, & instat,
H uc ades. En tibi grex Ariadna occurrit eunti,
D um properas lætæ plaudunt de fronde cicadæ.
H æc cecinit Meliseus, humiq; hortensia dona
E uellens, menthastrum atrox, & sectile porrum,

Sustulit ipse humeris, fascem & redolentis anethi,
Mox sese in monteis, & pascua nota recepit
Ad ueteres lauros, fumosaq; tigna Vesēui.
Illinc & mihi fiscellas, & cymbia lactis
Mittit amicitiæ memor, & triuialis auenæ.
Idem pastorum cultor, pariterq; olitorum.
Post dulceis quandoq; epulas iuuat esse lupinum.
Esse mulas, asprina iuuant, post lene falernum.
Et mea me quoties petit ore Biturrica, quantum
Ruta iuuat, q̄ labra iuuant redolentia porrum.
Scilicet ille satur scrutis, & lactibus agni,
Ac sale continctis hedorum clunibus, atrum
Laudat olus, acreis ruptat de gutture bulbos.
Sa. Et nostri Petasille greges sensere canentem
In syluis Meliseon, adesaq; saxa sonorem
Dum referunt, tacitæ cantum stupuere Napææ,
Et, mirum, fessæ uocem tenuere cicadæ,
Prostrataeq; solo iacuere ad carmina uaccæ,
Oblitæ cytisum pecudes, satureia capellæ.
Incipit hinc. Ariadna pyro mihi gratior ipso,
Quod superat uel odore rosas, uel fraga colore,
Dum pectus foueoq; manu, tractoq; papillas,
Non me mulctra iuuant, non lactis plena recocti
Fiscina, non hedus dum ludit ad ubera matris,
Buccula non, cupido dum blanda admugit amāti,
Desierat. plausere boues, plausere iuuenci
Mugitu. Socio responsant antra fauore,
Conuallesq; cauæ resono nemora auia cantu.
Mox iterū. Dulce in pratis dū gramina tondent,
Cernere capreolos, uariato tergore, pictis

Distinctos maculis. Mater uocat usq; pauentis,
Sectantur trepidi uestigia matris anhelæ.
Ludunt & saturi circum ubera nota gemelli.
Suaue per æstatem liquidam mulcentibus auris,
Dum tectæ ramis uolucres connubia miscent,
Pandentemq; alas, caudamq; ad terga rotantem
Pauonem spectare. Vocat Iunonius ales
Consortem thalami, speculosa uolumina uersat,
Cauda micat, mediis fulgent sua sydera pennis.
Venit amans, cupidis miscent simul oscula rostris.
Iungit amor geminos, geminataq; gaudia gliscunt.
Inter utrosq; suos Venus ipsa accendit olores.
At mea cum liquidos Ariadna recedit ad amnes,
Albentemq; pedem, nudatq; ad flumina suras,
Genuaq; sub uitrea candent argentea Lympha,
Et fungis Alni candentius, & niue corni,
Populus & niueos quos iactat in aera flores,
Tunc mihi corda liquant uel mella Sicanidos hyblæ,
Mella fauis Heliconis, & anteferenda Libyscis,
Et succo siculæ, stillant quem cortice cannæ.
Finierat. Simæ rupere silentia capræ,
Ruperunt & oues, simul & cum matribus agni.
Balatum referunt colles, Gauriq; recessus,
Et Cumæ uacuæ, & cryptæ graueolentis Auerni,
Antraq; Musconis, & opaca sepulchra Tuennæ.
Hæc ait, & latis humeris quæ buccina pendet,
Inflat eam labris turgentibus. Illa frementi
Inuoluit coelum gemitu. Quo concita syluis
Erumpit clamore suum gens horrida setis,
Horrida grunitu, & tundentibus aera sannis.
Ipse manu glandem spergens ciecat ore, crepatq;

O ra per & dentes rictu glans hausta uoraci,
L ambentes catuli circunstant ubera matrum.
M ox abit ad fagos. Sequitur simul undiq; pubes
A rmentalis, agris regnat Meliseus in ipsis
N odoso incumbens baculo, et stans īperat. Adstant
V mbronum generosa cohors, turmæq; laconum,
Latratuq; lupos arcent, & limine fures.
Hæc memini Peucisille, iuuat meminisse, uel urnā
C andentis lactis pretium ferat, ò mihi siquis
H unc iterum det uidisse, atq; audisse canentem,
D et calamos modulare, leuemq; inflare cicutam.
Pe. O mihi siquis eum sistat Vulsonis in antro
R ursus & ad Mopsi salices, aut rura Salenti,
I lle sibi uitulum pretium ferat, eligat agnum
C ornipetam, cui lana pedes descendit ad imos,
R ursus & ipse suos recinat Meliseus amores,
A ut cum Delioli pratis, Minionis ad alnum
H æc dolet, & socias ranæ iunxere querelas.
Ad corylos Ariadna canit subtegmina ducens,
D um canit assuetas miscet Philomela querelas.
C oniugis absentes hæc dum suspirat amores,
I ngeminat memorem nati philomela dolorem,
D umq; uiri barbam meminit, setosáq; menta,
H ic philomela grauem sustollit in aera questum.
D umq; torum queritur, fraudataq; gaudia lecti
M œsta silet philomela, facitq; silentia luctus,
S uspirantq; redolentq; simul. Quo carmine captæ
F ormicæ, tacitum dant læta per agmina plausum.
Ad fluuios me torret amor, fax urit ad amnes,
O mecum ueteres ranæ renouate querelas.
Dum tibi promitto noctem, meaq; oscula cōiux,

Deliciasq; paro gregis, & noua munera porto,
Dum lauor ad fontem, sudataq; pectora tergo,
Et filicem necto crines, ac tempora circum,
Ecce lupum ad caulas, agnumq; ex ubere matris
Eripit, & tacitus latebrosa per auia tendit.
Ipse sequor, noctem in nimbis per inhospita duco,
Et mea te coniux exclamans, pectora plango.
O mecum ueterem ranae reuocate dolorem.
Dum tibi de uiridi fiscellam uimine texo,
Virgaq; caeruleo miscetur candida iunco,
Flauaq; supremum circundat linea textum,
Et limbum croceo subtexunt flore corymbi,
Ecce per impluuium demisso fune, pedumq;,
Et picturatum buxi de fronde galerum,
Fiscellamq; decus texturae, & ruris honorem,
Surripiunt fures. ah monstra pudenda Brigantum.
Excutior somno trepidus latrante Cynandro.
Dum crudo perone mihi pes sternitur alter,
Ingruit atra cohors murmur. Subroditur alter
Pero, nec à morsu pollex defenditur aegro,
Exclamo, lacrimansq; genas, & pectora tundo,
O mecum questus ranae geminate recenteis.
Dum foetus geminos uaccae candentis, adulti
Spem gregis, ad fluuios, & prata uirentia duco.
Dum mihi promitto soboles, ad aratra iuuencos,
Ad mulctram uitulas, ad dolia dona Lyaei,
Dumq; sero cytisum uaccis, arbustaq; pango,
Atq; serens canto ad sulcos, uinetaq; pangens
Ad foueas, ipsi mecum experiuntur & agni.
Ludunt ad sentes infirmis cornibus hedi.
Ah dolor, ah lacrimae, sonuere tonitrua coelo,

Discurrere faces. ignitaq; tela coruscant,
De coelo tacti foetus, armenta, gregesq;,
Et tactae uites, auulsa & stiua serenti
Attonitu. Vix ipse super turbatus, & amens
Stragem inter pecorũ, frugumq; relinquor, & atris
Ambustus flammis iaceo. Vix colle propinquo
Lapsa pales tutatur, humi tollitq; iacentem.
O mecum solitas ranae instaurate querelas,
Et luctum geminate, nouosq; intendite questus,
Concidit hic. Ipsi simul ingemuere iuuenci,
Ingemuere & oues, cumq; ipsis matribus agni,
Ingemuere caprae, ipsis & cum matribus hedi.
Demisere comas quercus. liquere palumbes
Et quercus, frondemq; nuces posuere columbi
Deseruere nuces, Ramos fregere myricae,
Deseruere & aues nidum, & cum prole myricas,
Deseruitq; & apis flores, roremq; cicadae,
Et ranae mutis fecere silentia buccis.
Haec Saliuncus, & haec referebat arundine clarus,
Et calamis Petasillus, uterq; insignis auena,
Interea asparagosq; legunt, fungumq; recentem,
Boletosq; sequuntur, & altercantur utrinq;
Conditura suo quae sit miscenda sapore.
Tecta & uterq; subit, nigro squalentia fumo
Hirsuti Labeonis. hic & miscere falernum
Asparago docuit, docuit piper. hic boletis
Incoctumq; pyrum, mentae syluestris aceruum,
Alliaq; adiicere, & contritum serpillum,
Postremo querulis oleum stillare patellis.

FINIS.

Index eorum quæ in his Pontani heroicis continẽātur.

In primo Vraniæ Libro.

Pon. &

In quinto Vraniæ Libro.

In Meteororum Libro.

In primo libro de hortis Hesperidum.

In secundo libro de hortis hesperidum.

In Lepidina.

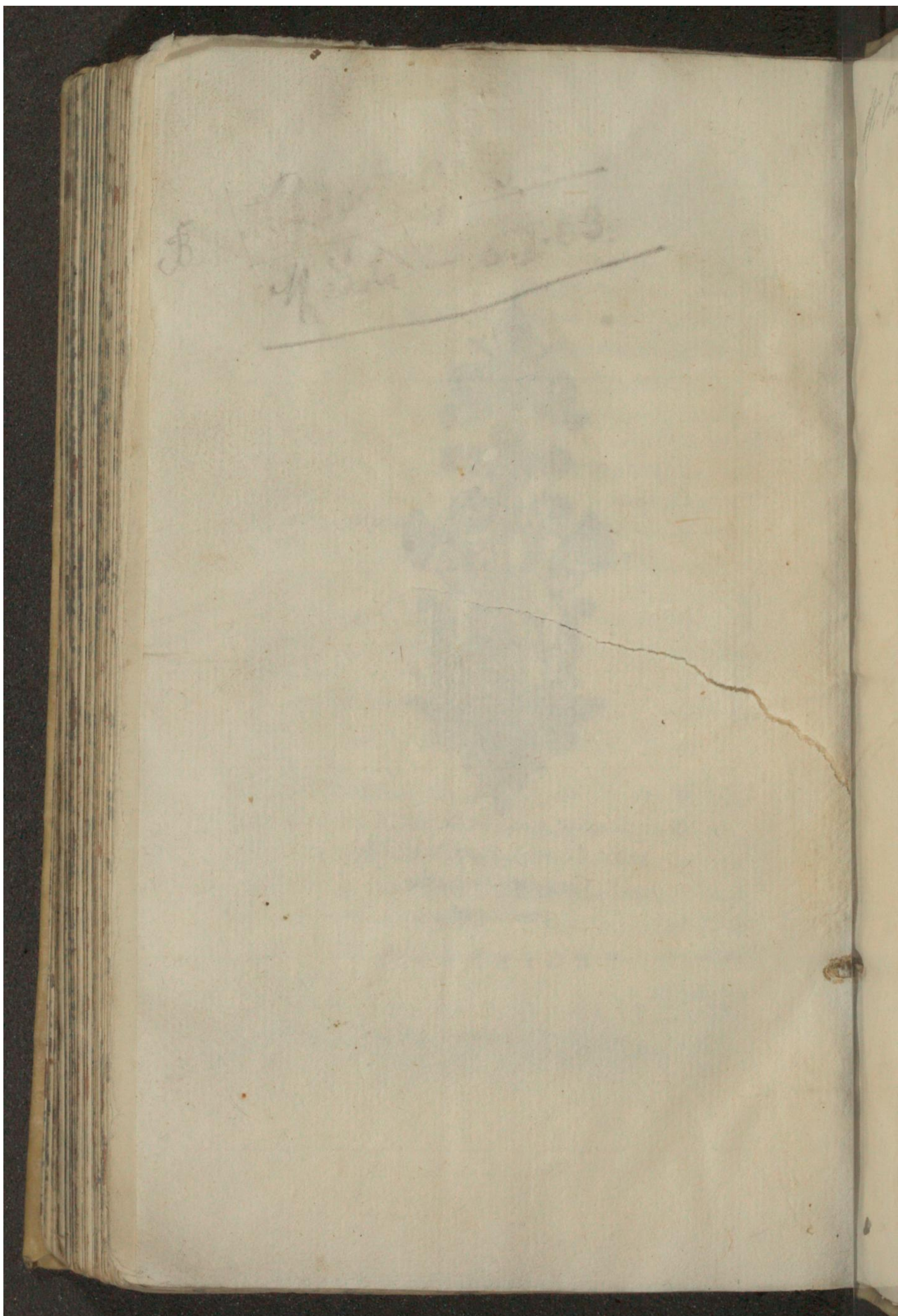
FINIS.

Florentiæ ex officina Philippi de Giunta Florentini
Sumptib. suis Anno. M.D. XIIII. Men.
Iunio. Leone. X. Pont. Max. Chri
stianam Rempubli.
moderante.

REGISTRUM

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y
z & Quaterniones oẽs præter & qui est duernio.

Sp.º Cong.to — A. C.